

Милан Райски

Вълча кръв

Из полята

Последна среща

Тази година първият студ сви през ноември. След това времето малко поомекна, но не след дълго полето бе сковано от лют мраз. Селяните не успяха да приберат цялата реколта от захарно цвекло. По полето остана толкова много, че зайците и сърните, ако имаха разум, щяха да отслужат хвалебствен молебен на избързалата зима. Скоро падна и първият сняг. От околните гори към побелялото поле слетяха много фазани. Те се заравяха в снега, подскачаха и дълго разтърсваха крилетата си. Тук се чувствуваха в безопасност и надаваха смели кръсъци.

Една нощ живакът в термометъра спадна под двадесет градуса. В утринната тишина пукането на акациите от студа се чуваше надалеко из равното поле като ехо от пушечни изстрели. Подранилата зима като че ли замахна с огромен камшик и събра разпръснатия дивеч в стада. В полето дразнеше ушите накъсаното гърлесто грачене на враните. Оттук-оттам, недоволна и угрижена, се обаждаше някоя сврака и прелиташе ниско над побелялото поле. Тихо, като уплашени, в заснежените храсти заговорничеха синиците. А омърлушените яребици се заслушваха свити до самия край на градския път.

След студената нощ по широкия блок със затрупаното от снега захарно цвекло се появиха три плахи стада сърни. Като изравяха с тънките си копитца сладките глави на цвеклото, животните постепенно се пръснаха и смесиха. Едва към края на деня всяка сърна се върна при своето стадо.

Избродираното от следите на дивеча поле граничи от едната страна със селото, а от другата края му не се вижда. На широчина е оградено с пътя за града и с широк отводнителен канал, който отвежда излишните води към реката. И при най-големите студове водата в канала не замръзва. А в ранните утрини над него се издига прозрачна бяла пара. Земята сякаш иска да стопли с диханието си заскрежените брегове. В такова време по градския път рядко се движат леки коли и камиони. Затова пък много по-често по него пълят трактори с ремаркета, претоварени от сляж и слама за животните във фермите.

Сърните, младите миналогодишни яренца и мъжкарите бяха трийсет и осем. И трите стада бързо привикнаха с шума на тракторите.

Затова, като преминаваха през полето, само завистливо повдигаха глави и ловяха с ноздрите си аромата на сено и силаж. Така изминаха две седмици, снегът не се стопи, а наваля нов. Един слънчев зимен ден преброих отново сърните – една от тях липсваше. Между коледните празници и Нова година изчезнаха още две. Това ме обезпокои. По това време сърните не се делят от стадото. Къде и как изчезнаха тези три? ... Да бяха загинали от студа, щях лесно да открия труповете им. Да бяха разкъсани от зверове, щеше да има следи. При това сърните не се държаха като уплашени от хищници. Не се страхуваха и от човека. Като им развозвахме сено от детелина и смлени кестени, те лениво повдигаха глави, побягваха на около петдесетина крачки и щом отминеше шейната, бързо се връщаха към хранилките.

От фуража, който им развозвахме за подхранване, те предпочитаха брашното от кестени. То се свършваше най-напред. Заради него понякога ставаха битки. Но водачът на стадото – едър, опитен осмак, през този сезон без рога, бързо въвеждаше ред около хранилките. С удоволствие го наблюдавах отдалеч с бинокъла си. Беше почти с една педя по-висок от останалите мъжкари в трите стада. Шията му – къса и дебела – държеше здраво едрата глава. А тялото му с широки гърди, едро и високо, внушаваше респект сред останалите.

Като застанеше при коритото, напълнено с брашно от кестени, и вдигнеше голямата си глава, никой друг мъжкар не посмиваше да се доближи. Справедливият водач-старейшина допускаше към хранилките само най-малките и отслабналите сърни. А случеше ли се някои с по-гореща кръв да се сбият около коритото със сол, водачът бавно се приближаваше, навеждаше предупредително глава и, ако това не помагаше, започваше да рие ядно с предните копита. Тогава редът и спокойствието се възстановяваха. Бях доволен от него. С такъв водач сърните ще прекарат зимата без големи загуби. А пукне ли се пролетта, той ще се дръпне в гъсталаците, а сърните ще поведат малките си като грижливи и старателни майки. И сред двадесетина подобни на него пак бих го разпознал. Беше израсъл като съвършен екземпляр. Жалко, че тази година ще трябва вече да го застрелям. През лятото ще има за последен път потомство. Дано малките бъдат силни като него; ако го оставя да застарее, потомството му няма да бъде здраво.

Вече от пет години го наблюдавам. От ранна пролет до късна есен живее в низината. Там сред морето от високи треви и тръстики си има леговища. В тях прекарва по-голямата част от деня. Едва привечер, като се захлади, излиза на паша. В подбора на храната е капризен. Често

сменява пасищата си. Обикновено вечер минава ту на едната, ту на другата страна на канала, който разделя люцерната от захарното цвекло и царевичата. Така – до късна есен. Едва като свият студовете, около него се събират беззащитните сърни. Хилядолетният инстинкт му подсказва, че трябва да ги пази и води през дългата зима.

Един ден след Нова година излязох да се полюбувам на зимната природа. В широкото на пръв поглед пусто поле имаше толкова много следи. Който умее да чете, би разбрал, че животът сред дивата природа пулсира, не е скован от студа. Най-много ме привличаха сърните с техния невиджан водач. Разбира се, през лятото той е по-красив. С какво достойнство само носи рогата си!... Но и сега, очукал рогата си в някой непроходим гъсталак, той пак така царствено стъпва и вдига високо глава. Каква неопикуема вродена грация има в това животно! ... Нищо, че липсват рогата с осем симетрични израстъка. И така ги виждам пред очите си. Два ствола, израсли високо над ушите с големи, назъбени розетки. С еднакви израстъци, наклонени под един и същ ъгъл. В долната си част тъмнокафяви, грапави, а нагоре – огладени от двубоите, лъщящи като слонова кост. Може би още никъде другаде не се е срещал такъв сръндак. Жалко, много жалко, че е към края на жизнения си път. Вече започва да остарява. През миналия сезон се колебаех дали да го застрелям. Дадох му една година отсрочка. Знам, че като вдигна пак пушката и се премеря малко зад предната плешка – там, дето бие сърцето му, ще изпитам отново жал. Сигурно дълго след това ще стоя тъжен над изстиващото тяло. Но какво да се прави?... Оставя ли го да тръгне надолу по пътеката на своя живот, вече никога няма да създаде такъв трофей, а и поколението му няма да бъде здраво и силно, както досега. Рогата всяка година ще стават по-тънки и с по-малки израстъци, докато се развият под формата на вила за сено. Такива са опасни за сърните и особено за останалите мъжкарни. От едрия, пълен с достойнство сръндак постепенно ще стане злюбен екземпляр. Опитът, събран в двубоите, вече няма да служи на стадото, а по-скоро ще му вреди. Такъв остарял сръндак като нищо ще намушка съперниците си с вилообразните си рога...

Януарският студ е стегнал снега. Вървя бавно и той скърца под богушите ми. Заснежено поле в далечината се слива с хоризонта. Над ниските места виси бяла прозрачна мъгла като булченски воал. Дърветата са обвити със скреж, а слънцето срамежливо погалва с лъчите си върховете на акациите. С помощта на бинокъла постепенно установявам и броя на сърните. Едрите животни са се пръснали из полето и търсят, ровят за храна. Денят през зимата е кратък, затова, щом се разсъмне, те се

вдигат от леговищата си в подножието на дигата и тръгват към полето.

Покрай брега на канала, там, дето водата е плитка или застояла, се е образувала тънка ледена корица. Студът се опитва да окове в лед целия канал, но за топлата подземна вода не важат законите на студената зима. Над полето се реят ята гарвани. По левия бряг на канала се забелязват фазани... Сериозни и в игрите, те не обръщат внимание на нахалните грачещи птици. Тук-там в плитките бразди откривам зайци. С наведени до земята глави, с прилепнали на гърба уши, те дремят и нехаят за кожата си. Или може би са сигурни, че в този студ из замръзналото поле никой няма да ги безпокои.

Продължавам разходката си към рядката акациева горичка. Виждам как по набръчканата кора на старо дърво пъргаво пълзи малка катеричка. На средата на дървото се спира, изправя се на рунтавата си опашка, обръща наляво и надясно глава и гледа замислена нагоре към върха. Изглежда, тя скоро се е събудила и за нищо на света не може да си спомни къде се намира най-близкото скривалище с храна. Ето че и тя ме забелязва, опулва черните си изпъкнали очички и се скрива зад ствола на акацията.

Зад завоя на дигата забелязвам голяма група сърни. Вдигам бинокъла и ги оглеждам. Обикновено с тази група вървеше старейшината. Още веднъж проверявам, но него го няма.

Покрай градското шосе пасат още осем сърни. Те се държат винаги заедно. Водачът го няма и там. От малката група вдясно до тях липсват две. Забелязах това още преди Нова година, но водачът го няма и при тях. Къде е изчезнал моят красавец? Дали не е слязъл надолу между ниските акации при втория завой на канала!...

Тръгвам бавно нататък. Често се спирам и оглеждам с бинокъла си цялото поле. Очите ме заболяват от виране. Но сръндакът го няма и няма. Тръгвам по-бързо, като се прикривам зад акациите. Вятърът е срещу мен – това е добре – животните няма да ме усетят. Зад завоя откривам още две групи сърни, бройката излиза, обаче тези са някак неспокойни, а водачът го няма и при тях...

Тук някъде трябва да бъде моят сръндак!... Къде може да е по това време сам, изоставил стадото си? Излизам на дигата, която пази ниското поле до градския път. От водата тежко се вдига дива патица. Чувам плясък на криле, ето вдигат се още три, пет,... осем и се загубват в синия простор. Усетили са ме, трябва да бъда по-предпазлив...

Мислите ми бързо се връщат при сърните и техния водач, три от тях липсват, това ми е известно. Може би са се залутали, може да са се

присъединили към друго стадо, това не е толкова важно. Но къде е моят красавец осмак?... Той не бива да се загубва! На стадото през студената зима е необходим силен и опитен пазач. А рогата, които ще израстат през пролетта, принадлежат само на мен. Такъв трофей още никой никъде не е виждал!...

Очите ми все по-силно сълзят от студ и виране из бялото поле, а водачът го няма никъде. На стотина крачки пред мен с нахъсано, метално кудкудякане от дигата изскача фазан и прелита на другия бряг на канала. Оглеждам местността внимателно. След мъжкия се вдига женска, следвана от втори мъжки. Някой тук ловува! Приклякам сред младите акации, оглеждам местността и откривам тъмно движещо се петно. Вдигам бинокъла и виждам как една дива черна котка, стиснала в зъбите си фазан, върви предпазливо и търси спокойно място, за да изяде плячката си. Приготвям пушката си. Едрата дива котка се приближава, без да предчувства опасността, ето че е на трийсет, четирийсет крачки от мен. Прицелвам се и стрелям. Хищникът се премества в предсмъртен гърч, но не изпуска плячката от устата си. Сърните вдигат глави и насочват към мен уши като локатори. Чувствителните им ноздри улавят опасната миризма на барут и сира. Първата подскача и веднага след нея всичките се спускат в лудо препускане из широкото поле. Но след като забелязват, че никой не ги преследва, постепенно се спират, разхождат се с вдигнати глави и не след дълго отново ги свеждат към земята.

На около четиристотин крачки успоредно с дигата в посока към градския път се мярва саянка. Вдигам далекогледа и разпознавам човешка фигура, след първата тича втора. Предупредени от изстрела, сенките като изплашени хищници бягат към града.

Лошо предчувствие ме кара да потръпна. Спускам се след бягащите из дълбокия сняг. Тук в подножието на дигата вятърът е навял сняг до пояс. Под ниските акации забелязвам сухи, чисти леговища. По тези места се изтеглят животните през студените нощи. Дигата ги предпазва от вятъра, акациите – от снега; така те по-леко прекарват дългите студени нощи.

Тичам задъхан, краката ми се подкосяват и изведнъж се заковавам на мястото си – сръндакът, водачът на стадото, моят красавец осмак е пред мен. Снегът около него е утъпкан и окървавен. Единият му крак над копитото е премазан в зъбите на желязна клопка. Счупен в пицъла, той виси само на сухожилията и на разкъсаната окървавена кожа. Ето го моят красавец, проснат безпомощно на земята. А долу по пътя за града бягат две жестоки човешки сенки.

Мъжкарят повдига с последни сили голямата си глава. Иска му се да избяга!... Но няма сили. Може би още снощи са шракнали около тънкия крак зловещо железните скоби. Може би цялата нощ е преминала в неравна борба между студеното желязо и желанието за живот. Тази борба е погълнала всички сили на животното. Няколко дълги мига ние взаимно се наблюдаваме. В помътнелите му големи очи личи страстно желание за живот! Но силите го напускат. Не след дълго вече ме поглежда безизразно. В очите му изчезва дори страхът от човешката жестокост. Сълзите му бавно изтичат. А в моите очи се събират сълзи на гняв срещу грубостта на бягащите човешки сенки.

А моят сръндак, красавецът осмак, лежи безпомощно в краката ми, вперил немигащо око към будната човешка съвест. Той усеща своя край. Такъв зрял, опитен мъжкар не може да не знае, че случилото се е непоправимо...

Утрото, в което слънцето не изгря за бялата дропла

Огромният купол на небосвода е обвил земята в мека, бавно разсейваща се тъмнина. Звездите безпомощно примигват и една след друга загубват своя блясък. А ние седим между балите слама в голямата каруца и чакаме. Незабелязано настъпва утрото. Пред нас се е ширнал люцернов блок. Люцерната все още е ниска, едва е израсла до глезените, дроплите не могат да се скрият в нея. Седим в каруцата заради тези големи степни птици. Чакаме, а по лицата ни играе зле прикривано напрежение. В каруцата са впрегнати едри, спокойни коне, а ние сме скрити зад балите слама, споглеждаме се и няма какво да си кажем. Старите вицове и ловджийски истории са разказани, всички комплименти изречени. Сега остава да се съмне. Тогава каруцарят ще подкара бавно конете покрай люцерновия блок. Птиците не се страхуват от умните четириноги помощници на човека, свикнали са да ги виждат и знаят, че няма да им сторят зло. Освен това, увлечени в своите любовни игри, те не са толкова предпазливи. Но това не значи, че ловът е напълно сигурен – трябва да има и малко късмет!...

Над каруцата почти безшумно прелита някаква птица. Може би сова се връща от успешен лов. Ето че кацна в акациевата горичка и към нас долита тъжният и мелодичен глас. Двойка диви гълъби, изплашени от хищника, шумно пляскаят с криле и излитат в тъмнината.

Кръгзорът на изток избледня, показва се розовото сияние на утрото, а над полето се издигна чучулига. След първата излезе втора. Летят високо, с песен посрещат раждането на новия ден. Нагоре във висините трелите им стават по-редки и слаби. Но щом се спуснат в стремглав полет надолу, мелодията на простата им песен се разнася над цялото поле. Летят мъжкарите и пеят на своите дружки, скрити нейде из корените на люцерната.

Към края на април времето в равнината е толкова хубаво! Във всяко живо същество се е събудила съзидателната сила на кръвта. Цялата земя празнично се преоблича, а птиците, омаяни от чудните промени, изразяват радостта си с прости песни.

Изкъпал се в утринната роса, фазан разперва опашката си и гордо се оглежда. Дивият паток, едва отворил очи, не отделя поглед от своята патица и грациозно извития ѝ врат. Плахите сърни развеждат малките си и незабелязано се преобличат в керемиденочервени кожуси, за да бъдат в тон със свежата зеленина.

В близката акациева горичка свраките нервно летят една след друга и се карат с враните за местата на своите гнезда. Високо над тях в синия простор се издигат ястребите и някак тържествено свирят своето „кюу-кюу-кюу“. А самотниците рибари, без да обръщат внимание на останалия птичи свят, дълбаят гнезда в отвесните глинести брегове на реката. Не след дълго от тях ще изведат малките си. В крайбрежните храсти оживено спорят синици и нетърпеливо пърхат с криле.

Пролетна мъзга напират и в най-тънките клонки, измити вече от мръсно сивия зимен цвят. По върховете им се поклащат нежни зелени филизи, увенчани с набъбнали пъпки. Скоро от тях ще се подадат лъскави зелени листа и храстите ще се преоблекат, както Пепеляшка от приказките.

Есенните посеви са сякаш неподготвени за промяната, бавно загубват болнавия жълтозеленикав цвят и покриват полето с буйно растяща зеленина, а по този пътър жив килим тържествено пристъпват дроплите.

Лъч след лъч изгрива и пропъжда сенките на тъмната нощ. Короните на акациите все по-ясно се открояват върху фона на светлеещия кръгзор. Току-що събудил се фазан с кръсък излита от дърветата и се загубва в гънките на полето. Яребиците, разделени вече по двойки, чуруликат и се зоват.

С далекогледа оглеждам внимателно люцерновото поле. Мъжете в каруцата си приказват тихо. Един от тях, добре облечен, държи между

коленете си ловна пушка последен модел. А конете нетърпеливо пръх-
тят и рият с копита във влажната земя.

Дрезгавината на утрото се стопява из гънките на полето. Сиянието
от изток обагря люцерната в червено. В зрителното поле на далекогледа
попада голяма бяла топка. Изглежда като огромно снежно кълбо, тър-
кулнато от децата и изоставено в широкото зелено поле. Само че така
изглежда само на пръв поглед. Бялото кълбо се движи – танцува. Може
би е на километър и нещо от нас, може и на повече, но с далекогледа яс-
но различавам как мъжкият танцува около женската.

Сърцето ми бие в гърлото. Слава богу, открих го красавец. Давам
знак и каруцарят тихо подкарва конете. Каруцата с клатушкане навлиза
в люцерната и бавно се приближава към голямата бяла топка. Сънливи
зайци изскачат почти изпод копитата на конете и бягат презглава на
всички страни. Дано не изплашат захласнатата любовна двойка. Не, зай-
ците я забелязват и бягат встрани. А мъжкият, разперил опашка, свел
криле до земята, танцува около женската. Увлечен в брачния танц, той
не вижда, не чува и все повече се захласва в нея.

Приближаваме се, като се движим в кръг около двойката. Въпреки
това мъжкият ни забелязва и бавно отстъпва към разораното поле. На
междата се спира, но вече не е голяма снежна топка, а висока тънкокра-
ка птица, готова всеки момент да се понесе на големите си криле. Не от-
лита, с едно око наблюдава своята възлюбена, а с другото следи нас.
Ако това се случеше по друго време, отдавна и двете птици щяха да от-
летят далече от опасността. Обаче пролетта, която събужда всичко за
нов живот, понякога така опиянява, че миговете блаженство се заплащат
с живота.

Конете отново бавно потеглят и кръгът бавно се стеснява. Напрег-
нато очакваме дали ще успеем да се приближим на един сигурен из-
стрел до двойката дропли. Каруцата едва се клатушка на прясно смаза-
ните си колела. Минутите текат бавно, но разстоянието намалява...

Поставям ръка на рамото на каруцаря – той спира тихо конете. Да-
вам мълчаливо знак. Мъжът в каруцата се изправя, поставя новата си
пушка върху балата слама и няколко дълги мига се прицелва през оку-
ляра на пушечния далекоглед. Наблюдавам с бинокъла, дроплиите не са
ни усетили. Мъжкия? отново е разперил опашка, влече крило по земята
и танцува около женската, а тя се е сгушила и следи всяка негова стъп-
ка. Опитен е едрият мъжкар, с едно око все поглежда към каруцата, но
тя сега стои, а от коне птицата не се бои.

Снежнбялата топка танцува около женската, перата на опашката

са разперени. Женската ситни и по този начин изразява своето одобрение. Изстрелът разкъсва тишината на утрото, в което слънцето не успя да изгрее за белоснежната дропла. Но какво е това? След първото полягане дроплата се вдига, разперва големите си криле и се понася над полето, Мъжкарят продължава да лежи, женската се оглежда и каца на около двеста крачки от него. Вярната дружка очаква другаря си.

Иска ми се да извикам: „Отлично, стрелецо!“ Но думите засядат в гърлото ми и мъжкият се надига, разперва криле и се понася във въздуха. Сякаш малко се е позабавил, оглушен от изстрела, и сега бърза да догони дружката си. Само че той не лети така сигурно, както преди малко. На около петстотин крачки голямата птица се спуска и каца върху разораното поле. Няколко мига стои на място, поглежда към женската и прави опит да излети. Но вече не успява. Ако можеше да излети, никога не би се върнал по тези места, но не може. С всяка минута силите му намаляват, кръвта му изтича.

И ние пак чакаме... Този път птицата напълно да отслабне, да потреperi в предсмъртен гърч и да падне. Едва тогава ще бъде наша. Сега е излишно да я плашим. Може да събере последни сили, да излети някъде далеч и да умре на спокойствие.

Приеми ловен поздрав, чужденецо!... Окоото ти е точно; Имаш модерна пушка, стреляш с нея отлично. Можеш да се хвалиш пред познатите си. Да улучиш на триста и петдесет метра дропла в движение не е шега. Иска ми се да кажа още много неща на чужденеца, но нещо ме стяга за гърлото. Какво от това, че ще се хвали с трофея пред приятелите си? Никой няма да му повярва, че е улучил от такова разстояние. А птицата вече умира. Няма да се издигне над пъстрия килим, няма да остави поколение. Може би ще се намери някой нетактичен гостенин, за да каже, че слуша разкази от остарелия ловен буквар, но какво от това? Ти ще се гордееш, а птицата няма да я има. Хубавите ѝ пера ще събират прах в твоята гостна стая и ти всяка година ще повтаряш своя разказ. Още веднъж приеми ловен поздрав, чужденецо!... Въпреки че сега не зная за какво толкова те поздравявам.

Седим тихо в каруцата, всеки потънал в мислите си. Аз продължавам своя монолог сам със себе си. А чужденецът е неспокоен и нетърпелив. Разбирам вълнението му. Уловът не е никога твой, докато не го хванеш с ръцете си. Но аз предпочитам да изчакам още няколко дълги минути. Едва след това давам знак и каруцата отново потегля из росната люцерна. Сега вече може да се приближим към едрата птица. Редкият степен екземпляр е паднал върху черната разорана земя. Европейският

шраус, останал верен на някогашните степи, губи последните капки кръв върху земята, обитавана от неговите прадеди. В какво бе виновен, нима неговото любовно увлечение трябваше да струва толкова скъпо? Предпазил се от своите естествени врагове в дивата природа, той не можа да се предпази от човека.

Вече сме на двеста и петдесет метра до птицата, намаляваме ги на двеста. Отново давам знак на каруцаря. Той спира.

– Стреляй още веднъж, ловецо! – тихо прошепвам аз, а за себе си мисля: „Нека по-скоро свършим с този театър. Нека стреля, за да не го ним дроплата из цялата околия. Казват, че така е по-хуманно. Още веднъж точен изстрел по милост. Нали ние всички сме хуманни, кой би могъл да ни оспорва това?...“

След втория изстрел дроплата се обръща на другата страна, леко потреперва и стихва върху черната угар. Оглеждам птицата с бинокъла си. Вече дори не потръпва. Сега вече е наша.

Утрото напълно навлиза в правата си. Слънцето засмяно огрява цялото поле, а ние седим в просторна селска къща и прием френски коняк. Тихо разговаряме. Вдигаме тостове.

– Да живее ловът! – прием и отново напълваме чашите. Някой произнася: – Ловците, това са мъже на място!... Наздраве!...

А едрата петгодишна дропла лежи в студеното мазе. Вече не е упоена от любовна страст. Дори не чува, че ние пируваме.

– Наздраве!... Да живее ловът!...

Да живее, но на мен сърцето пак някак ми се свива. Да не би да е от този ароматен френски коняк?... Сигурно не е. Но защо ми е така тъжно? Защо изпитвам срам пред себе си? Защо не поглеждам чужденеца в очите?... Не, все пак това е от коняка. Не съм свикнал на такива изтънчени питиета.

– Да живее ловът!... Отлично стреляш, чужденецо. Твоят просторен хол ще бъде украсен с прекрасен трофей. Изкусният препаратор ще съживи птицата, ще изправи перата ѝ, а в очите ще сложи мъниста. Тя винаги ще ти напомня за твоя успех! Чувствавам, че моето приветствие звучи глухо и служи само като повод за ново вдигане на чашите. Дръпвам се към прозореца и поглеждам към окъпаното в слънчеви лъчи поле. Слънцето се е издигнало само на две копрали над хоризонта, но на мен ми се струва, че залязва. Може би ми се иска да залезе за всички чужденци, тръгнали да отнемат живота на редките птици за собствено удоволствие. Но това няма да стане толкова скоро. Още много пъти каруцарят ще пие френски коняк, донесен като евтина отплата за скъпия дар,

който не принадлежи нито на него, нито на нас, а на природата. Нея никой не може да опише със силен коняк.

Наистина настроението ми е лошо и не зная дали ще се подобри, след като изпратя чужденеца. Може би затова вече искам да е вечер. А утре, когато слънцето отново изгрее и дроплите спокойно излетят, аз вече няма да пия коняк...

Лисица и сръндак

Бях решил да застрелям този стар сръндак в началото на май. Не исках да го оставя да вземе участие в оплождането на сърните през този сезон. Беше време в тази част на гората да се засели някой млад и силен мъжкар, за да опресни кръвта на местното стадо. Този, стария, се готвех да го застрелям още през миналия сезон. Тогава имаше хубав трофей, израсъл високо над ушите с три двойни симетрични разклонения и малка вълча коронка. В основата, над широките назъбени розетки, рогата му бяха дебели и обсипани от вътрешната страна с перли. Нагоре бяха чисти, лъскави и остри, опасно остри за съперниците му. А тази година рогата му израснаха още по-остри, с малки разклонения, вилообразно извити напред. Ясно личи, че вече върви към края на своя жизнен път. От него вече нищо добро не може да се очаква. Трябва колкото мога порано да го отстраня от участъка. Защото, откакто той владее района, не мога да срещна нито един сръндак, готов да му се противопостави. Помладите сякаш знаят границата на участъка и избягват да я нарушават. А може би застарелият сръндак беше техен баща и младите го щадяха. Кой знае? Аз обаче трябваше да се намеся.

Гората, ако можеше така да се нарече пространството, обрасло с върби, тополи и гъсти храсталаци около реката и каналите, беше идеално скривалище за този самотник. През средата ѝ минаваше главният отводнителен канал. Преди да го изкопаят, по тези места е имало непроходими блата и мочурища, но щом спаднало нивото на подземната вода, селяните обработили пресъхналите блата. Сега е останала само тази гора в най-ниските места на полето, а наоколо са се ширнали плодородни блокове с царевица, люцерна и пшеница.

Тъмната пролетна нощ още не искаше да отстъпи на утрото, когато се изкачих в набързо скованото чакало. Бях го сковал още в началото на пролетта в гъстите клони на старата бяла топола. За направата му използвах дъска и подръчни материали от околните храсти. Дъската

служеше за седалка, а клоните – за стъпала на стълбата и за опора на гърба. В тъмнината едва намерих стълбата. През април всичко бе израсло и храстите така се бяха променили, че мястото ми се стори непознато.

Когато седнах в своето чакало, луната вече избледняваше. Звездите около нея една след друга угасваха. Накрая остана само Зорницата, самичка в светлеещия небосвод. Нощта е хладна, но големите зелени шурци нехаят и повтарят до омръзване своята проста песничка. Прилепите прехвърчат около тополата, използват последните минути от нощта за лов...

От чакалото имам възможност да наблюдавам и двата бряга на канала. Отсреща потрепват с тънките си клони нисички върби. Като се вглеждам дълго в тях, хрусталаците възприемат причудливи форми на допотопни животни. По малките полянки с висока сочна трева утринният ветрец поклаща цветните камбанки и от тях се ръсят капчици роса. Около мен се издигат тънки тополи. Листата им шепнат нещо тайно на вятъра и потрепват, като разпиляват прашец. Зад тях се простира полето с люцерната. В нея вече могат да се крият зайците и сърните.

Подоухва свеж утрешен ветрец. Панталоните ми над коленете са мокри от росата, потръпвам от студ. Гумените ботуши, измити в тревата, лъщят като нови. Седя и чакам. Побиват ме студени тръпки. Трия коленете си, за да се стопля. Кой знае още колко време ще проседя на неудобната дъска? А може би пак всичко ще бъде напразно!...

Небето на изток вече розовее. Нощната тъмнина отстъпва към горичката. Чува се гласовете на ранобудните птици. Ето над полето се издига чучулига. Колкото по-високо лети, толкова по-добре я забелязвам. Люцерната пред мен припламва, обагрена в червено от първите слънчеви лъчи. Полето се събужда, за да посрещне новия ден.

На върха на бялата тополя, някъде високо над мен, каца кукувица. Не ме забелязва, люшка се на тънката клонка и кука непрестанно, сякаш за това ѝ плащат. През малките паузи върти главата си на всички страни и като че ли тихо се присмива. Изведнъж ме забелязва, трепва с криле и отлита няколко тополи по-нататък. Не след дълго отново кука из съседните дървета и прелита ту на едната, ту на другата страна на канала.

Събуден от кукувицата, от люцерната се обажда фазан. Кряска с метален глас, без да се страхува, че ще скъса гласните си струни. Чувам го как се приближава към междата с редицата тополи, но не мога да го видя от високата трева. Ето че пак разтърсва криле, пляска с тях като същински петел и кряска накъсано, гърлено, та чак събужда сънливците от

най-сладкия сън.

С бинокъла внимателно оглеждам храстите и върбалака. Спирам поглед на полянката, където съм виждал да излиза старият сръндак, оглеждам я цялата, но него още го няма. В средата на полянката забелязвам цвета на дива лилия. Допреди малко изсъхналият пън ми се привиждаше като глава на животно, но сега вече ясно личи гъбата, прилепнала към кората му. Острицата издига високо над тях своите класове и всичко е окъпано в роса, която блести като дребен наниз от бисери по стъблата на тревите.

Влажната земя диша и упоява всичко живо с топлия си дъх. От старата провиснала върба, прилична на раздърпана квачка, се чува гукането на диви гълъби. Отмалели от нежност, те сплитат мънички човки и притискат телата си, кацнали в гъстите клони. След малко пляскат нервно с криле и излитат срещу слънцето.

В тихата вода на канала нещо се раздвижи. Поглеждам надолу и забелязвам как дива патица извежда своите мънички, пухкави патенца. Броя ги наум – малките са седем на брой. Плуват в стегната редица. Майката се спира, малките се събират около нея. Тя забива човка в тинята и те неумело повтарят същото. След това отново се спускат надолу по едва забележимото течение. Майката води своите малки, учи ги сами да намират храната си, а аз, без да искам, си спомням за детските години, за буквара с пъстри цветя, птици и животни.

Споменът бързо отлита при ранобудните птици. Някак постепенно ме обзема онова напрегнато усещане, че дивечът е някъде наблизо и аз трябва малко повече да се съсредоточа, за да го открия. Оглеждам внимателно храстите. Седя тихо, дори не дишам. Чувствавам как кръвта пулсира в слепоочията ми, а гърлото пресъхва. Има нещо омайващо в това усещане. Може би то ме води с пушка из горите. Изведнъж забелязвам червеникаво петно в храстите. Сърцето ми се разтуптява, чувствавам как бие в гърлото ми. Вглеждам се с бинокъла и виждам ясно едра, наистина необикновено едра сърна. Пристъпва внимателно от крак на крак, спира се, оглежда като мен храстите и убедена, че няма никаква опасност, навлиза в люцерната. Започва бързо да къса върховете на тревата. Дъвче бързо и често вдига глава с уши като листа на лопух. Ослушва се, като майка тя се страхува за малкото си. Сигурно го е оставила някъде наблизо и затова е така неспокойна ... Ето че чувам и гласа на малкото. Блее като козле, вика майка си, но тя трябва да се нахрани, за да има за него мляко. Сърната е все по-неспокойна, а старият шестак го няма. Може би отдавна е влязъл в люцерната и аз го чакам тук напрасно.

Оглеждам бреговете на канала и храстите около него. Не, сръндакът го няма. В тихите води патицата води обратно своите патета към дневното скривалище. Закусили леко, малките весело пляска с пухкавите си криле и все така неотлъчно следват майка си. Дивата патица не ме забелязва, не е свикнала да се пази от гъстите клони на дърветата. Хищниците обикновено се спускат от дълбокото лазурно синьо небе. А зверовете в храстите не са опасни, докато тя плува във водата с малките си.

Но ето че утринната тишина е нарушена от предупредителния крясък на сврака. Птицата прелита над канала и се загубва във върбовите храсти, а патицата бързо събира малките си и изчезва в тръстиката. От люцерната излита фазан. С металното си кряскане той подсказва, че опасността е някъде там, в гъстата люцерна. Оглеждам мястото, откъдето преди малко излетя фазанът, и откривам виновника за тази тревога. Сиворъждива проскубана лисица се промъква из високата люцерна. Насочила е ушите си напред, главата ѝ е наведена до земята, а опашката – опъната назад като струна. Уловила е някаква следа и безшумно върви по нея. От земята не бих могъл да я забележа, но от чакалото я виждам като на длан. Обзема ме изкушението да я застрелям. Но с изстрела ще подплаша сръндака. Освен това и за лисицата има място в гората, докато не започне да нанася прекалено много вреди. Нали някои казват, че тя е нещо като медицинска сестра за животните. Само че на болните животни не помага, а ги доизтребва. Но по този начин е полезна за здравите, нещо като предварителна санитарна охрана, за да не се разширява болестта. По всяка вероятност в някоя дупка сега я очакват малките ѝ. Иначе едва ли ще рискува да излезе на лов през деня.

Ето че се спира, цялата се напъва като стрела и души влажния въздух. Усеща, че плякката е наблизо, и бавно, крачка по крачка се приближава към мястото, откъдето излезе преди малко сърната. Вече едва я забелязвам как, легнала на земята, тя бавно пълзи из високата трева. Неочаквано за мен само няколко метра пред лисицата се изправя на високите си крака малко сърненце. „Ме-ее“ изписква малкото с тънкото си гласче и се оглежда да види някъде наблизо майка си.

Лисицата също се оглежда, след това прикляква и се готви да скочи.

Да върви по дяволите сръндакът. Изругавам тихо и вдигам пушката. Улавям лисицата на мушка и миг, преди да натисна спусъка, окулярът на далекогледа се изпълва от чуждо тяло с керемиденочервен цвят. Поглеждам учуден – сърненцето някъде е изчезнало, а на неговото

място стои едър сръндак.

Та това е той, моят, търсеният от мен застаряващ мъжкар! Свалям пушката и вдигам бинокъла. Не, сега в конфликта нямам право да се забърквам. Тихо въздишам и покорно приемам ролята на свидетел и съдия.

Старата опитна лисица ядно ръмжи. Лакомата хищница може би вече смяташе, че е необходим само един точен скок, за да се сдобие с лесна плячка. А ето, че се среща с бащата. Той също е възрастен, опитен в двубоите и не се страхува да застане срещу жестоката лисица. Озлобена, тя не иска да отстъпи без бой и показва зъбите си. Но сръндакът не чака да го захапне за гърлото, бързо навежда глава и напада първи. Лисицата се търкаля в тревата като парцалена топка. Отскача встрани, изправя се и скача, захапва мъжкаря в слабините. Той се изправя, извива глава и с цялата тежест на едрото си тяло скача върху лисицата. Кокалите ѝ прасят под острите копита, тя се претъркулва няколко пъти и, зашеметена, бавно се надига. Но сръндакът е до нея с острите си рога. Няколко пъти я подбира и блъска в хълбоците, докато хищницата не подвива опашка и с последни сили не побягва към храстите. Сръндакът се изправя в средата на полянката, вдига високо глава и с едно око наблюдава лисицата. Тя облизва раните си в хрусталака и злобно ръмжи, поглеждайки от време на време към едрото животно. Ще трябва да опита на друго място, хитрушата. Днес не ѝ провървя, още от сутринта съдраха кожата ѝ, а какво ще се случи до вечерта, никой не знае.

Сръндакът продължава да стои в средата на полянката, сякаш се е сраснал със земята. От хълбока му тече кръв, но той не отделя поглед от лисицата и едва когато тя се изгубва из хрусталака с подвита опашка, той свежда глава и започва да се разхожда, като от време на време откъсва по някой стрък сочна люцерна.

Дойдох да го застрелям, мръзнах почти цяла нощ, а сега някак не мога да вдигна пушката и да се прицеля малко по-напред от окървавения хълбок – там, дето бие сърцето му. Сам не мога да си обясня, но съвестта ми подсказва, че нямам право да сторя това. Такъв грижлив баща има право съвсем да остарее и да загине от естествена смърт. Може би през зимата, като не успее да запази стадото, сам ще стане жертва на хищниците, но сърните с малките си ще се спасят. Трофеят няма да краси стената в моята ловна стая, но въпреки това аз нямам право да го убия. В собствените си очи ще изглеждам по-жесток от лисицата...

А сръндакът вече минава под ниските върби и се загубва в полето по дирите на сърнето и майка му. Вдигам поглед и едва сега забелязвам,

че от изток над хоризонта се е издигнало слънцето. Оранжевите му лъчи обагрят полето с червеникаво сияние. Оглеждам удобните места за ловуване и се прощавам с тях за този сезон. Заричам се тази година да не се връщам тук. Не бива да идвам... Не искам, обхванат от ловно опиянение, да забравя това, което видях преди малко, и да убия остаряващия сръндак...

Докато изпуша една цигара

На свечеряване небосводът се покри с малки бели облачета. А към полунощ месечината си проби път между тях и освети тъмната гора. Заобиколена от хиляди примигващи звезди, луната сякаш си играеше на криеница с тях – ту се показваше, ту се скриваше зад някой облак. Всред небосвода тя сякаш се поспря, за да огледа стихналата половина на земята. Над пшеничената нива се разля призрачна, сребристобяла светлина и извая причудливи образи от храстите по синорите. При такова пълнолуние може дори да се чете. Но затова човек не бива да бъде ловец, защото в такива нощи сън не го хваща.

Двамата мъже, стаили се в края на гората, бяха ловци и търпеливо чакаха своята плячка, като с надежда поглеждаха към кръглата луна и малките бели облачета. Някъде между дърветата жално изплака сова. Веселите, безгрижни щурци само за миг стихнаха, за да подновят с нова сила своя ношен концерт. В боровата гора рой светулки мъждукаха със своите миниатюрни фенерчета като изгубени пътници в тъмната нощ. А долу по тревата около високото чакало, наричано от посветените в занаята „ловен амвон“, блестят като диаманти капчици нощна роса. Лятната нощ е влажна и топла. В диплите на своето мастилено наметало е скрила толкова хубави и неочаквани изненади, че сърцето на младия ловец тупти чак в гърлото. Чудните звуци от старата гора се чуват някак по-особено и действуват върху въображението на ловеца.

Внезапно възрастният мъж, стаил се в отсрещния амвон, потръпна и се ослуша. Стори му се, че долови някакъв особен шум от вътрешността на гората. Изпъна се като струна и цял се превърна в слух и зрение. За да се поуспокои, той стисна здраво приклада на ловната пушка и я привдигна към рамото си. Но шумът заглъхна някъде в долчинката, а мъжът облекчено въздъхна. Тихата лятна нощ е някак празнично тържествена, а може би на възрастния ловец само така му се струва. Но ето, отново се чува някакъв шум, който прилича на прашене от счупени под

краката съчки...

– Това са те, глиганите!... – мисли си мъжът и напруга очите си. Шумът се чува още по-близо, а щурците в нивата пак стихнаха. В тишината совата проплака някак предупредително откъм края на гората. Пред ловния амвон прелетя прилеп, увлечен от лова си. А в края на гората, пляскайки шумно с криле, излетя подплашен гълъб.

– Какво ли го изплаши? ... – запита се ловецът и облиза засъхнали-те си устни. Под самата будка шумът стихна, затова пък се чу тихото грухтене на водача на стадото. – Дочакахме ги – безгласно мълвят устните на ловеца. – Ще съсипят пшеницата, но и ние ще им дадем да разберат!

А дивите свине са вече в нивата. Навлязоха предпазливо, ловецът не успя да ги забележи. Вижда как се движат из нивата, класовете звънят и издават присъствието им. При това не подухва никакъв ветрец, листата на дърветата дори не потрепват.

– Тук са вече, сега са само наши!... – доволно се усмихва възрастният ловец и леко потръпва от познатото ловно вълнение.

Той предпазливо освобождава предпазителя на затвора. Гледа напрегнато в сребристите потрепващи класове и търси да открие животните. Постепенно се унася в ловна възбуда и забравя целия свят. Всичките му инстинкти са насочени към пшеничената нива и дивите животни в нея. А те грухтят, ровят, съсипват човешкия труд, но не се виждат сред високите класове. Мъжът потръпва, но си налага търпение, все пак до сутринта животните ще излязат на междата между нивата и старата гора.

– Бавете се, бавете. Аз ще почакам! – облизва засъхналите си устни ловецът и преглъща. Не отиде напразно трудът му. Заедно със сина си той работи цял следобед. Слънцето клонеше към залез, когато привършиха строежа на ловните амвони. А сега търпение му е майката, все някой глиган ще излезе от нивата. Напосоки не бива да стрелят. Тогава и чакането, и трудът ще отидат напразно. Във високата пшеница не се виждат дори гърбовете на едрите животни, но много ясно се чува грухтенето им. Майките учат малките как да прегризват класовете от повалените стебла. Ще съсипят много зърно, но животните не са виновни. За тях това е само въпрос на съществуване...

Този път дойдоха късно – едва след полунощ. Може би нещо им се е струвало съмнително и дълго са слухтели в гората, преди да влязат в нивата. Но двамата ловци издържаха, не се издадоха, и ето ги сега глиганите пред дулата на пушките им. От люлеенето на пшеничните

класове личи, че са много, все още не се виждат, но са плъзнали из цялата нива. Шават и там, от другата страна, пред пушката на сина му. – Дано той има щастието да стреля първи! – мисли си бащата. – За него това ще бъде голямо преживяване, нещо като награда. А ако улучи нещо едро, ще запомни този ден за цял живот. В стадото ще има най-малко десетина едри животни. Ще дебна и аз. Гръмне ли той, разбягат ли се глиганите, да поваля някой едър, въпреки че по-трудно се улучва бягащо животно...

Синът на ловеца седи в отсрещния ловен амвон и по всяка вероятност отправя подобни молби и желания към богинята на лова. За него утрешният ден е особено тържествен. Очаква го абсолвентско празненство. От утре, или по-точно от днес, синът на стария горски работник е доктор!... Изпълни се съкровената мечта на бащата. Утре заедно с жена си ще присъствуват на тържеството. Майката ще се просълзи, а той като истински мъж ще задържи влагата в очите си и ще се чувствава горд, като при първия си успешен лов, когато беше на двадесет години. Искаше му се и неговият син тази нощ да се сдобие с голям ловен трофей. Обаче само с искане това не става, трябва и малко късмет...

А дивите свине ровят и грухтят, плъзнали из цялата нива. Стариият ловец започна да губи търпение. А какво ли прави синът му? ... Очите вече го болят от виране. Ръцете му са изпотени от стискане приклада на пушката. Животните сякаш нарочно грухтят силно, вършеят из нивата, но рядко из отъпканите места ще се мерне сянка, гръб или глава на глиган. Отново го обзема ловна треска. Цялото му тяло потръпва, а по гърба му се стича студена пот. За да се поуспокои, започва да се премерва в сенките. Това помага, треската преминава, но остава нетърпеливото желание да спре кръстчето на далекогледната мушка върху плешката на някой едър глиган.

Луната все така разлива сребрилата си светлина. Цялата нива се белее като голямо петно сред тъмния фон на гората. През далекогледа се виждат разлюлените от животните класове.

– Ех, да не беше така високо и гъсто житото! ... – въздиша бащата.

Но какво е това горе в браздата между нивата и храстите? За ловеца светът още повече се стесни – само в браздата и сянката, движеща се в нея.

– Това е глиган! – гадае ловецът, – Сам върви, едър е като мечка. Обикаля нивата, в която пасе стадото – пази го!...

Внезапно животното се спира, вдига глава, ослушва се и души въздуха. Нещо не му е харесало... Но след малко отново тръгва. Не

направило и десетина стъпки, пак се заковава на място, дълго слухти и след като пресява в чувствителните си ноздри миризмите, носени от вятъра, колебливо тръгва по своя път. Стариият ловец потръпва, отдавна е забравил за желанието синът му първи да стреля. Та кой човек ще пропусне такава възможност?...

– Хайде, ела по-близо!... Така, още малко!... Браво, bravo, послушен си ми ти!... – бащата вдига пушката, премерва се, а сянката сякаш нещо предчувства, спира се и слухти, – Точно това чаках да направиш! – усмихва се ловецът, стаява дъх и стреля.

Гърмежът разсича като с огромен нож спокойствието на нощта. Сянката се търкулва в междата и остава да лежи на място. Брадата и ръцете на ловеца затреперват. Задържал дълго въздуха в дробовете си, той въздъхва облекчено.

– Така се вършат тези работи!... Още не съм остарял и на лунна светлина стрелям точно, както някога – самодоволно се усмихва опитният ловец и преживява онова познато само на ловците удоволствие, което съпровожда затихващото дълбоко вълнение.

След своя точен изстрел той вече не обръща внимание на останалите животни, побягнали из нивата. Та той не е мародер! Очудва¹ се само защо няма втори изстрел, защо не стреля синът му? ... На този въпрос не можеше да си отговори, пък и не бързаше. Опиянен от своя успех, той не искаше сега да се замисля над неумението на своя син. Шумът от бягащите животни заглъхна към буковата кория. Отново се възцари спокойствието на лятната нощ. Настъпи такава тишина, че стариият ловец долови ударите на нетърпеливото си сърце.

Беше сигурен в изстрела си, но въпреки това в дъното на душата му се пораждаше някаква тревога. Откъде и защо той не знаеше. Но това не беше нетърпеливото любопитство и несигурност на ловеца, улучил едър дивеч. Стариият ловец се овладя. Неписаният закон на ловците трябва да се спазва. На животното винаги се оставя време да угасне спокойно. Той бавно извади пакета с цигарите и запали. Вдъхна сладникаво лютивия дим дълбоко в дробовете си и изпусна малки синкави облачета. Ловецът проследи с поглед пътя им нагоре, към жълтия диск на луната и проговори сам на себе си.

– Ето че още веднъж свърших хубава работа – а над него почти безшумно прелетя совата, направи няколко кръга над стихналата сянка и

---

1. Така е и на хартията. Някои други подобни поправям. – Б. на Виктор от bezmonitor.com.

някак тъжно проплака. Бащата трепна, надигна се, но совата бе изчезнала в тъмната гора. Само нещо го бодна в сърцето и той жадно смукна дим от цигарата си. Сетивата му, уморени от дългото чакане, постепенно се пробуждаха. Някакво съмнение започна да го измъчва и той с нетърпение очакваше появата на своя син.

– Защо се бави още? – въздъхна бащата. – Жалко, че глиганът не излезе пред него, но какво да се прави, така е при лова. Нали затуй се казва – на слуга!... Отдавна е чул изстрела, скоро ще дойде – успокояваше се бащата. – Ще трябва да изкормим глигана, след това ще изпратя сина за количка до селото. Такъв едър глиган тежи доста, на ръце няма да можем да го пренесем. Да-а, ще поработим с господин доктора тази нощ. Нищо, че се размина с късмета си. За него има много време да ловува из нашата гора. Нека види какво умее баща му!..

След свършване на добра работа е истинско удоволствие да си запалиш цигара. Само да не беше това подтискащо чувство за беда. Но каква ти беда, глиганът лежи там, проснат в браздата, синът всеки момент ще се обади. Не е толкова неопитен господин докторът, че да очаква след изстрела глиганите отново да се върнат в нивата... Не. Ще минат дни, селяните ще приберат реколтата и в някой есенен ден стадото може да премине оттук. Тогава новият водач ще се спре сред стърнището, ще вдигне глава и, душейки въздуха, смътно ще си спомни преживяното през тази нощ... Вече светлееше утрото, бащата се раздвижи, взря се към другия амвон, дръпна силно от цигарата и зацъка с уста.

След това свирна с пръсти ... Никакъв отговор.

– Да не му Се е случило нещо там? ... Глупости, какво би могло да му се случи на прав, здрав, двайсет и шест годишен мъж? ... Остарях вече, разкиснах се и аз като старата. Не напише ли една седмица писмо и тя веднага: „Нещо се е случило с детето!“ Какво ти дете, на тези години той отдавна беше станал баща. Често обаче се улавяше, че и той се страхува да не му се случи нещо. Колко безсънни нощи бе прекарал в размисъл, само той си знае. Може би това беше по простата причина, че синът бе първороден и единствен. Дългите години семеен живот не го дариха с второ дете. Какво да се прави, такъв е животът. Не всичко можеш да постигнеш, иначе може би щеше да е твърде скучно да се живее...

Жълтият пламък на цигарата проблясва и бавно догаря. Дробовете поемат поредната порция никотин и изпускат дима в тънка струйка нагоре към короните на дърветата. Кой ли е измислил това правило да се изпуши цяла цигара, преди да се отиде при застреляния дивеч? ... Кому е необходимо това закъсняло кавалерство или просто опитът и страхът

на ловеца в дългогодишната практика са го узаконили? Защото ако животното се надигне с последни сили и нападне човека, своя убиец, тогава и то няма да прояви капка милост... Но, както и да е, този глиган вече няма да се вдигне.

Колко леко откри свърталището им! Връщаше се от варда на сръндак. Спря се да почине на междата пред пшеничената нива. Някак от само себе си се досети, че пшеницата, засята толкова близо до гората, ще привлече вниманието на дивите свине. Покачи се и седна в чатала на един бор. Не се наложи дълго да чака. Преди полунощ глиганите нахлуха в пшеницата. Дълго седеа и слуша сумтенето, боричкането на малките, колебаеше се дали да застреля някое или да изчака сина си. Бащиното чувство надделя над ловната страст. Но още тогава узря планът му да издигнат в двата края на нивата ловни амвони.

На другия ден синът пристигна да ги вземе за тържеството по случай дипломирането му. Бащата побърза да му разкаже за своето откритие. Един вид нещо като предварителна награда за голямата радост. Уточниха набързо подробности те и за неудоволствие на майката тръгнаха веднага след празничния обяд. Със себе си взеха секира, трион и малко пирони. Останалият материал растеше в гората.

Щом дойдоха, направиха щателен оглед на нивата и следите. Пшеницата в средата беше утъпкана, замърсена, на много места изровена до корен. Стана им жално за труда на селяните. Но пък и тая нова мода да се сее жито до гората кой ли я е измислил? Откриха, че глиганите навлизат в нивата от две страни. За да бъдат напълно сигурни, те вдигнаха ловните амвони близо до местата за влизане и излизане. Докато ги построиха, малко се поизпотиха. След това се изкъпаха в близкия поток и седнаха да си починат и да поприказват. Синът разказваше на баща си за института, за изпитите в за вискателността на професорите. Бащата малко разбираше от медицина, сам никога не бе боледувал тежко, но с удоволствие слушаше сина си... „Ето какъв умен човек съм възпитал!“ – радваше се той и му беше някак леко, леко, сякаш сам бе на двайсет и шест години.

Цигарата вече угасва, още едно дръпване и един проблясък в тихата нощ и фасът е смачкан в мазолестата ръка на ловеца. Вещите бързо са събрани и поставени на местата им. Далекогледът също е свален от пушката и сложен в калъфа. За всеки случай пушката отново е заредена. Всичко се случва, може да се наложи да стреля отблизо.

Тромаво слиза ловецът с вдървените си крака по стълбата. Ловният нагон, но и някаква тревога тласкат човека напред. Нещо непознато

досега, нещо страшно и сурово зове бащата към неподвижната сянка в браздата. Не, това не е ловната страст, така често затъмняваща разума и чувствата на ловците. Това е нещо друго, което подкосява краката и човекът престъпна несигурно, бавно. Най-последно задъхан, нетърпелив, но с пушка, готова за стрелба, приближава лобното място. Бързо прескача последните няколко крачки, навежда се над сянката и...

Нечовешки вик разкъсва лятната нощ. А докато ехото заглъхне в предутринната тъмнина, разнася се още един изстрел.

Над ловните амвони се спусна совата, направи няколко кръга над смълчаната нива, прелетя над лобното място и жално проплака. А щурците този път по-дълго и угрижено мълчаха, не подеха своя концерт. Само нощната птица повтаряше своята зловеща прокоба, неразбрана навреме от син и баща.

На другия ден към обяд намерихме и двамата – сина с простреляно сърце, а бащата със страшна рана в главата ...

Една вечер в компания с кукумявката

Житата бяха вече ожънати, ечемикът пожълтяваше с всеки изминат ден, а ябълките червенееха като лицата на девойките при първата среща. Следобедните горещини ставаха непоносими. Такава задуха и най-старите хора в селото не помнеха. Да беше пръснал само лек летен дъждец, всичко щеше да се освежи! Но по небето не се мяркаше нито едно облаче. И само късно вечер и рано сутрин изгорелите лица на селяните се разхлаждаха. Тези хладни вечери използвах и аз за своите ловни излети. Прекарвах голяма част от времето си в клоните на самотната дива круша, израсла на хълма зад селото.

Избрах си я още в началото на лятото. Само че дивачката бе гъсто обрасла с клони, трябваше половин ден да се въртя из короната ѝ с трион в ръце, докато я проредих за своите нужди. Като слязох от нея, долу бяха нападали клони за пълна каруца.

А сега вече всичко е така, както трябва да бъде за сполучлив лов. Виждах добре на всички страни. Бях си сковал ловната седалка под самия връх на крушата. Бях я направил удобна, при нужда там можех и да си подремна, без да ме е страх, че ще падна. Доволен от работата си, аз очаквах да настъпи подходящо време. Бях си поставил за цел още преди разгонването на сърните да отстраня един стар и опитен сръндак. А не можех да се справя с такава задача току-така, без предварителна

подготовка.

По-точно казано, сърндакът не беше толкова стар, можеше да поживее още година-две, но в участъка вече бяха израсли млади животни и имаше опасност да се разбягат заради него. Беше време да им помогна, за да не се преселят в някой друг участък. Освен това трофеят му бе хубав и кой знае дали ще развие по-добър през следващата година.

Който поне веднъж през живота си е видял такова животно, никога няма да го забрави. В основата си дебелиите му рога са украсени с едри перли. Разклоненията от стволите са симетрични, наклонени под един и същ ъгъл, леко издигнати напред. На двата ствола има по четири израстъка, като последните при върха образуват остър вълчи чатал. С такъв трофей човек се среща само веднъж в живота си и е жалко, ако се размине с него. Все пак сърндакът не е козел, вързан за оградата, а ако става дума за предпазливост, този има разум на стар професор.

Няколко години се опитвам да го проследя, но щом настъпи пролетта, сякаш вдън земя пропада. Излиза на паша само нощем, а, какъвто е умен, не може да не знае, че през този период никой няма право дори дърво да вдигне срещу него.

Старият горски надзирател, дето живее в самотната къща до самата гора, веднъж ми каза, че този рогат разбойник му обира ранните ябълки в градината. Не му повярвах, помислих, че се шегува. Но горският ме предупреди пак, и то съвсем сериозно, че ако не го застрелям, той щял да му види сметката. През лятото му съсипал цялата градина. Не можех да повярвам на възрастния човек, но той ме заведе в зеленчуковата градина. Намерихме пресни следи от големи копита на сърндак. За да се предпазя от някоя нова шега на горския, сам го запитах дали следите не са от неговия козел. Но човекът говореше сериозно. Дори ме заведе в обора, където преживяше спокойно една едра монтафонка. Бил продал преди няколко години козите заедно с козела и си купил крава. Разбрах, че не иска да ме вземе на подбив, но все още не можех да проумея как е разбрал, че точно търсеният от мен сърндак е влизал в градината му. Оказа се много просто. Забелязал горският, че и посред бял ден червените ябълки падат от дървото, без да ги брули вятърът.

А през ветровитите нощи под дървото не намирал нито една. Почакал една нощ и открил крадеца. А той проявил нахалство, не искал да се махне с добро. Дръпнал се на няколко крачки, свел рога и започнал да бялка заплашително. Искал да прогони стопанина на градината...

Виж го ти крадеца на сладки ябълки! Къде го търся аз из труднопроходимите места на гората, а той къде се разхождал! Разделих се с

горския надзирател, като му обещах, че в скоро време ще взема мярката на разбойника-ябълкар, но старецът не ми повярва. Недоверчиво се усмихна, махна с ръка и влезе в къщата си. През есента и зимата и други хора от селото срещаха сръндака, когато най-малко очакваха, но през лятото опитното животно избягваше срещи с хората. Как се е оставило да го изненада горският, не можех да си обясня. Изглежда, леговището му е в непроходимите храсталаци, между къщичката на горския и дъбовата кория. Само там може да прекарва задушните летни дни под сянката на дърветата и храстите.

От дивата круша, в която бях направил удобното чакало, се виждаше надалеко и нашироко. Дървото бе близо до пътя към дъбовата гора. От другата страна се е ширнал блокът със зрял ечемик. Вдясно от него полето вече е разорано, нататък се спуска плитка долчинка и по разораното стърнище ще открия своя красавец. От пътя тези места не се забелязват, а откъм гората човек не може безшумно да се приближи. Само от върха на крушата виждам цялата долчинка като на длан. По време на редовните си обиколки из гората по тези места открих много следи. Ако имам малко късмет и тази нощ сръндакът излезе в долчинката, трофеят е мой!... От крушата дотам няма повече от двеста метра, но да се улучи сръндак през нощта от такова разстояние не е лесно.

Ще трябва хубаво да се премеря, за пушката съм си избрал и издялал един масивен чатал, вече съм сложил шапката в него, а щом има сигурна опора, изстрелът винаги е сигурен ... Само да не излезе моята работа като на онзи селянин, дето продавал теле от яловата си крава.

Часът е около пет след обяд, а слънцето все още пече, сякаш е забравило, че е време да залязва. По клоните на дивата круша не трепва нито лист. Всичко наоколо се е нагряло в огромна подница. Наведените класове на ечемика миришат приятно на хляб и търпеливо очакват жътвата. Като вдъхна по-дълбоко топлия въздух, чувствавам и сладниково-горчивата миризма на белите цветчета на паламидата. Оглеждам цялото поле, по края на ечемичената нива едър троскот е пуснал жилави стъбла. Покрай полския път издига белите си цветове прашен равнец. По-нататък край пътя към дъбовата гора чернеят гроздовете на черния бъз, а от крайните дървета на дъбовата кория се чува спокойното гукане на гълъби.

Вдясно от ечемичената нива нещо изписука. А може от жегата и дългото чакане вече да имам халюцинации. Вдигам бинокъла и за всеки случай оглеждам нивата. Не след дълго между сведените класове откривам шръкнали уши. По всяка вероятност младо сърне. Не е по-далече от

сто и петдесет метра. Останало е само, майка му е увлечена в любовни игри и то трябва да се грижи за себе си. Може би майка му скита с моя сръндак. Нищо, поне то ще свикне на самостоятелност, ако не стане жертва на хищниците.

Но към първите две се приближават още две. Не мога да повярвам на очите си! Трите млади животни вдигат главички, неумело късат класовете на ечемика. Значи старата сърна пак е дала живот на три близнета... Ще трябва наесен да я застрелям. От такива млади животни нищо не излиза. При по-сурова зима загиват, а мъжките, които оцеляват, никога не достигат своите връстници. Цял живот си остават по-слаби и служат за храна на хищниците. То не може да бъде и иначе. Нали още от малки трябва да делят млякото на три, а същото мляко единачетата изпиват сами.

Първото сърне прави няколко крачки към гората, другите две го следват. То откъсва ечемичен клас и дълго дъвче, сестрите му правят същото. От време на време вдигат глави и движат малките си ушички на всички страни – ловят шумовете на полето, учат се на предпазливост. После отново свеждат глави и пасат сочните листа на подрастващата люцерна. Догодина същото място ще бъде за сърните истински рай. Вместо ечемика ще израсне сочна люцерна и моята ловна седалка пак ще бъде необходима ...

Огненото кълбо на слънцето вече се спуска зад високите корони на дъбовете. Някъде далеч от низината се чува шумът от комбайн, сърнетата трепват и бързо се насочват към храстите пред дъбовата кория. Едно от тях пак изписква, но напразно – майка им сега е заета. Може би след десетина дни тя сама ще ги намери. След малко главите на сърнетата изчезват в зелените храсти. Сигурно вече са полегнали, дремят и се ослушват. Такъв е животът в дивата гора.

Наближава седем часа след обяд. Вече е прохладно, сенките на дърветата са се издължили чак над ечемичената нива. Ниско над класовете пеперуди прелитат като пияни. От храстите на узрелия черен бърмчат пчели. А в долните клони на крушата злобно бърмчи закъснял стршел...

От храстите пред корията изскочи сив заек. След него се показва втори. Двамата застават един срещу друг, известно време се наблюдават, без да мигат, и след това отскачат в различни страни, сякаш нещо ги е изплашило. Но това е началото на заешка игра. Ето че вече се спират и започват безгрижно да пасат, като от време на време крадешком поглеждат един към друг.

Неочаквано, сякаш израсна от земята, в края на гората се показва сърна. Тя стои там дълго с вдигната глава на фона на зелените храсти, души въздуха и не помръдва от мястото си, сякаш е издялана от камък. Ушите ѝ са вдигнати и се насочват ту насам, ту нататък. Черната ѝ муцунка е поотворена, а влажните ноздри поемат топлия въздух, филтрират го и търсят да открият опасна миризма. Но такава няма и сърната прави няколко крачки напред, бавно навежда глава и започва да пасе. Пробира листата на люцерната, но тя е още много дребна и животното минава към клоните на близката леска. Бързо очиства листата от тънките клончета, дълго дъвче и енергично разклаща глава, за да пропъди нахалните мушички. После нещо я усъмнява и тя спира да се храни, вдига отново уши и дълго слухти, обърнала глава към храстите. Но не открива нищо опасно и отново продължава да се храни. След малко тръгва бавно из разораното стърнище.

От гората нещо изшумя. Два заека бързо изчезнаха в храстите, а сърната извърна глава. Завладява ме напрегнато очакване и аз хващам приклада на пушката, закачена на чатала пред мен. Това движение винаги ме поуспокоява и аз съсредоточено наблюдавам края на гората.

За моя изненада от храстите излиза наперен фазан и пляска с крилесте си. След това рови с краката си, оглежда внимателно дали има нещо за храна и раздипля перата на опашката си. После вдига глава и подозрително оглежда цялата околност. Зрението му е отлично, улавя всяко съмнително движение и на двеста метра разстояние.

От гората се чува тревожното и предупредително крякане на сойка. Фазанът трепна, завъртя глава насам-натам, побягна към гората, но нещо го усъмни, върна се обратно и се стаи в ечемичената нива. Сойката изкряка още няколко пъти, но не излетя от сенчестата кория. Фазанът и зайците изчезнаха, сякаш въобще не са се показвали. Какъв късмет ще бъде, ако сега, докато още е светло, моят осмак се покаже от гората! В този период би могло да се случи и такова нещо, стига сърната, дето мина, да е разгонена и той да усети миризмата ѝ...

Поглеждам сърната, вдигнала глава сред ечемика в тревожно очакване. Ушите ѝ са насочени към долчинката, през влажните си ноздри тя филтрира миризмите. Оттам не може да очаква неприятел. В долния си край долът е обрасъл с непроходими храсти и там са зимните леговища на сърните. А животното не трепва и стои с поглед, устремен към засенчената долчинка.

Отново ме обхваща напрегнато вълнение. Понякога се случва животните да се подиграт с ловеца и предчувствията му се оказват

лъжливи. Но от тях поне остават онези хубави невероятни случки, които начинаещите с такъв интерес изучават в ловния буквар. На тях не им се струват невероятни и измислени през дългите часове на напразно чакане. Няма да мине дълго и те сами ще започнат да съчиняват подобни истории.

Обикновено всичко става по съвсем друг начин, а не както ловецът си го представя. И именно това прави лова интересен и неповторим. В гората рядко се повтарят еднакви случаи, всяко преживяване е единствено. А аз лично не бих се сърдил на случая, ако ме опровергае и поне веднъж всичко се случи според моите предвиждания...

Внезапно от долчинката между храстите и гората ми се привидя едрото тяло на сърндака. Разтърсих глава, да не би желанието вече да рисува пред мен миражи. След това вдигнах бинокъла и наистина в долчинката стои той, моят красавец осмак. Ръцете ми се разтреперват, опирам далекогледа до дебелия клон и продължавам да го наблюдавам. Там, където се е спрял, е много ниско и той не може да види сърната в нивата. Оставям далекогледа и с треперещи ръце откачам пушката от чатала. Студената стомана ме поуспокоява. Внимателно я поставям в чатала върху шапката. Може би сто пъти съм повторил това движение. Сам се убеждавах, че ако излезе сърндакът, то ще бъде точно през долчинката. Струва ми се все още невероятно, че се сбъдна предвиждането ми.

Движенията ми са механични, вече улавям тялото на животното в далекогледа на пушката. Търся да опра кръста на мерника, на пет пръста от предната плешка, там някъде бие сърцето на едрия сърндак. Тихо освобождавам затвора, задържам дъха си и се премервам точно. В този момент животното се раздвижи, наведе глава и с наведена към тревата муцуна се затича в бавен тръс по следата на сърната.

Не, така не бива да стрелям. На такова разстояние рискът е много голям. Може само да рая красивото животно и после иди го търси из храсталците на цялата гора. По-добре да изчакам, нищо че изпуснах удобния случай...

Ето че той видя вече сърната. Тя е обърнала към него глава и също го наблюдава. Веднага личи, че не се срещат за първи път в живота си. Сърната стои като статуя, извила гордо шия, поотворила муцунката си, упоена от миризмата на очаквания мъжкар. Само него е търсила из корията. Може би е избягала от по-младите и неопитните, за да намери своя другар, а може би само на мен така ми се струва...

Едрият сърндак се приближи с вдигната глава, но сърната се

завъртя грациозно, подскочи и побягна към хълма. Мъжкарят не се изненада и, без да се спира, се впусна с високи скокове след нея, като я обикаляше в широка дъга. Сърната направи няколко кръга и като забеляза, че мъжкарят я догонва, се завъртя на сто и осемдесет градуса и побягна към гората. Мъжкарят се изправи на задните си крака, също се завъртя и още по-бързо се спусна след нея. Още няколко мига и тъмната дъбова гора скрива от очите ми двете животни. Настъпва предвечерна тишина и сякаш гонитбата не се е състояла, като че ли двете животни не са били пред очите ми, а всичко това е било кратък сън в още по-кратка дрямка.

Не, не е било сън, ясно личат широките кръгове в ечемичената нива, ръцете ми още треперят от напрежение. Поглеждам часовника си, изменили са само петнайсет минути. Ако не бях загубил толкова време да наблюдавам сръндака с далекогледа, когато стоеше в края на гората, вече щеше да бъде мой! – Укорявах се сам. Но второто ми „аз“ се обади в защита: Ами ако беше някой друг, по-млад, нямаше ли да ти бъде още по-неприятно, че си сбъркал?" Оставих двамата в мен да спорят, а сам бях недоволен от себе си. Факт е, че загубих много време да му се любувам. С моето бавене почти винаги нещо развалям...

Поглеждам все още светлеещия небосвод, погледът ми потъва в неговата спокойна безкрайност. Успокоявам се и леко се усмихвам. Даже се учудвам защо се ядосвам. Какво толкова се е случило? Де да можеше всичко да се свърши с „ако“ ... В такъв случай хората отдавна да са свалили рая на земята. Не, няма „ако“, просто пропуснах първия случай, а кой е казал, че той ще бъде последен?

Съмненията обаче продължават да ме измъчват. Да бях малко по-бърз и... А какво ще стане, ако вече не излезе от гората? ... В този сезон може да се увлече в гонитба и да премине в друг участък. Няма ли трудът ми да отиде напразно?

Трудно може да се отговори на такъв въпрос. Ясно е, че загубих първия рунд, а дали ще има втори – засега не се знае. Но всичко не може да се предвиди, а ловът изисква спокойствие и главно здрави нерви...

А може би още тази вечер ще излезе на паша, гонитбата изисква сила. И това е възможно, но всяка минута светлината намалява, а в тъмнината, докато не изгрее луната, трудно ще го улуча.

Ще излезе, няма да излезе, е, глупости. Сега ще го срещна на куково лято, ще има да чакам и да броя звездите. Такъв опитен мъжкар не застава пред дулото на пушката всеки ден. Отново ме хващат дяволите.

Пак се укорявам, че така дълго му се любувах през далекогледа и се сещам, че същото можех да направя и през пушковия далекоглед. Пак стигам до заключението, че съм некадърник, по-лош ловец и от начинаещ любител, излязъл за първи път на лов в дивата гора.

Започнах бавно да събирам нещата си и от време на време поглеждам към гората. Неочаквано двете животни изскочиха от храстите. Виждам ги с просто око и не мога да повярвам на очите си. Бързо слагам шапката в чатала, върху нея пушката и следя сръндака, но вече през пушковия далекоглед. Само за миг да се спре и е мой!... Сърната обаче все още бяга. Вече не така бързо, често обръща глава към своя другар, но, общо взето, поддържа едно темпо. Сръндакът я следва по петите, двете животни дишат тежко, сърната е поотворила уста и хълбоците ѝ се надигат често, често. Не бяга от страх пред мъжкаря, не си играе на кокетна. Просто тичането е необходимо, за да си загрее тялото и раздвижи кръвта. За сигурно оплождане е необходимо целият организъм да бъде загрят и по-топъл, отколкото този на мъжкаря. Само в такъв случай всичко ще бъде наред, а дългото бягане е съществен елемент от сватбенния обряд.

Следя двете тела с далекогледа на пушката, Моля се да спрат само за миг, изгарям от нетърпение. Тялото ми е плувнало в пот, а животните все тичат. Изведнъж сърната свива към храстите и аз едва не се изкуших да стрелям в движение по едрото тяло на сръндака.

Изтривам потта от челото си. Уморен съм, сякаш цял ден съм орал и копал. Убеден съм, че за днес всичко свърши. Бързо се смрачава. Някъде под дърветата с метален глас накъсано кряска фазан, но скоро стихва и тръгва да търси безопасно леговище за кратката лятна нощ.

Краят на гората вече тъне в дрезгавина. Контурите на полето се сливат с храстите. Високо над дивата круша летят диви патици. След малко ще кацнат за нощувка в близкия язовир. Ловът за днес, изглежда, завърши. Любопитната сойка, дете ме предизвести за излизането на сръндака, отдавна е скрила глава под крилото си и спи в гъстите клони на някой дъб. Появява тих вечерен ветрец. Той охлажда потното ми лице и едва-едва поклаща листата на крушата.

Вече е осем часът. Ще слеза, но утре отново ще дойда тук, Може би пак ще имам късмет и главно няма да го пропусна, както днес. Оглеждам се, за да не забравя нещо. Далекогледът виси на врата ми, чантата е закачена вдясно, свалям я, след това вдигам пушката, нахлупвам шапката на главата си и вече искам да отвия далекогледа от цевта. Без да искам, поглеждам за последен път към долчинката. Някакво тяло се

жълтее, разпознавам сърната. Ами ако излезе за трети път и сръндакът?... Бързо слагам шапката в чатала, полагам внимателно пушката отгоре и чакам напрегнато.

Сръндакът, сякаш това и чакал, се подава след сърната, двете животни бавно крачат едно след друго към ечемичената нива. Сърната върви напред, на моменти се спира, вдига глава и слухти. Но няма нищо обезпокоително и двете животни вървят спокойно. Половият нагон е доволен, продължаването на рода е осигурено. Сръндакът върви уморен, а сърната е вдигнала високо глава, върти уши на всички страни като радари – чувствава се задължена, отговорна за себе си, за сръндака и за тези, които ще дойдат на бял свят едва през пролетта.

Ето че се спира и дълго души въздуха. Зад нея и сръндакът, като опира муцуната си върху нейния широк гръб. Сърната, сякаш нещо доловила, пъргаво подскача, сръндакът се готви да я последва. В този момент, почти без да искам, натискам спусъка. В подвечерната тишина гърмежът се разнася из широкото поле и ехото бавно затихва. Гледам и не мога да повярвам на очите си. След изстрела сръндакът изведнъж се смали и изчезна във високата трева.

Целият треперя от ловна възбуда...

Отварям магазина на пушката, празната гилза излетя и звънна на земята, ударила се в камък. Зареждам бързо и няколко мига напрегнато чакам да не би животното да се надигне и побегне. Не мога да повярвам, че такъв едър мъжкар ще падне съвсем от първия изстрел...

Сърната също се е спряла в средата на нивата, извърнала е глава и чака. Тя гледа учудено към мястото, дето стоеше нейният другар, и не може да разбере защо така изведнъж той полегна. После бавно се обръща и колебливо се връща назад. Спира се над тялото му и движи глава нагоре-надолу, зове другаря си да я последва. Но той не се вдига, а сърната навежда глава към раната му, близва топлата кръв, без да разбира защо така изведнъж изтича животът от тялото на силния мъжкар.

Във вечерната дрезгавина все още виждам тялото на голямата сърна. Сега е свела главата си към главата на моя сръндак, облизва муцуната му, иска да му вдъхне частица от своя живот. Стои и облизва муцуната на другаря си дълго, без да внимава за себе си. След това дига глава и застива в печална безпомощна поза. Не иска да се отдели от него, а той лежи и не чувствава нищо, не може да я последва...

Не си спомням как слязох от дивата круша, но когато бях вече на земята, отнякъде долетя кукумявка и кацна над моето чакало. Погледнах нагоре срещу светлеещия небосвод и я видях добре, а тя също ме

гледаше с жълтите си немигащи очи. Погледът ѝ като че ли питаше: „Не ти ли е жал, не ти ли е съвестно?“... Но след малко разбра, че няма да отговоря на мълчаливите ѝ въпроси, наежи се и започна гласно да ме укорява.

Уй-у-йй! ... Разнесе се гласът ѝ над цялото поле. После още веднъж по-силно, сякаш за да предупреди сърната за приближаващата се опасност. У-йй-уйй-уйй! ... Махнах с ръка към малката кукумявка, какво разбираше тя от законите на природата? Тръгнах към лобното място на моя сръндак. Сърната, чула предупреждението на кукумявката, бе изчезнала, сякаш никога не бе стояла над тялото на угасналото животно. Забързах, от топлината и преживяванията бях изчерпал силите си, страхувах се да не би всичко това само да ми се е сторило.

Още няколко крачки и спирам над изстиналото тяло на моя осмак. Паднал на земята, той не изглежда толкова едър и силен. Козината му е жълтеникава, все още лятна и цялото тяло се откроява върху тъмния фон на тревата. Лежи, забил единия рог в земята. Не дава признак на живот, като че ли никога не е бил жив, силен и буен.

Опипвам със задоволство рогата му. Повдигам главата му и я оглеждам. Действително прекрасен трофей. Дълго се въртя около тялото на моя осмак. Над мен прелита безшумно кукумявката, каца на най-близкия дъб и започва пак да ме укорява.

– У-йй-уйй-у-йй! – Носи се гласът над стихналото поле, а аз стоя над тялото на моя трофей, свалил съм шапката си и отдавам последна почит на падналото животно. Кукумявката ме наблюдава стихнала. Може би разбра, че по този начин успокоявам своята съвест. А дали изпитвам жал в момента, не зная. Чувствувам само, че съм отнел нещо на гората, нещо живо и красиво, и тя може би затова започва така заканително да шуми. Кой знае, може би това е само вятърът, който ще довее облаци, и над полето ще рукне дългоочакваната влага. Но из високата трева вече няма да се носи в луд бяг едрият красавец и затова кукумявката отново подема своите укори, с още по-печален глас...

У-йй-у-йй-у-йй... носи се над полето, а аз вървя, превит под тежестта на едрото животно...

Трофеят вече е мой, но не изпитвам особена радост. А да кажа, че изпитвам жал или ми е съвестно, нямам право...

Остарелият вредител

За да го издебна, налагаше се да ставам в полунощ и още преди три часа да се качвам на старата върба, където си бях сковал малко чакало. За да виждам по-добре, бях проредил клоните на върбата и сега седях скрит от погледите на животните на мястото, най-подходящо за ловни срещи из целия участък. Отдясно се е ширнала равна ливада, ограничена от тръстиките при канала, а на другата страна – от храстите на рядката гора. Зад гърба ми шуми млада тополова гора, а пред мен се простира пшеничена нива. Пшеницата ухае на хляб, но старият сръндак в нея навлиза само нощем, а сутрин се изтегля към полянките между ниските храсти. Затова съм насочил пушката си нататък и внимателно оглеждам храсталациите чак до канала, обрасъл с висока тръстика.

По посивелия небосвод все още мъждукат звезди, но бавно, незабелязано загубват своя блясък и изчезват в безкрайния гълъбовосив простор.

Първа от пойните птици се обажда чучулигата. Излетяла високо, подмамена от светлината, тя се спуска към земята, за да възвести раждането на новия ден със своята възторжена песен. След това отново набира височина, лети във висинето и изведнъж се спуска над мен, като излива водопад от весели звуци.

Поглеждам приклада на заредената пушка. Отнякъде безшумно прилетя сова и кацна в клоните на съседната върба. Ловко прочесва перата на гърдите си с яката човка, пърха с криле и вече се готви да запее, но ме забелязва, примигва няколко пъти с воднистите си очи, разперва криле и отлита да търси по-спокойно място около отводнителния канал. Там някъде каца във висока топола и тъжно, напевно се сбогува с кратката лятна нощ.

Имам още няколко минути за спокоен размисъл и наблюдения. Небосводът светлее, но тъмнината се спотайва под дърветата, обвива храстите, пълзи из ниските места в ливадата, та дори с бинокъла не мога да различа контурите на дебелите дънери, които са като спрели на едно място диви животни.

Да си призная, вече губех вяра, че ще успея да се справя с този предпазлив, хитър сръндак. Щях да бъда по-доволен, ако никога не бях го срещнал. Но как да не се срещнем, когато и двамата ходим по едни и същи пътеки из рядката гора.

Дълго време в участъка беше спокойно. Откъде дойде, не знам, но

много бързо стана център на вниманието със своите пакости. Говореше се, че е минал границата. Разправяха, че миналата година оттатък неупешно стреляли по него и го направили зъл. Но това бяха само приказки, напълно възможно беше да е израсъл и по тези места. Само така можеше да се обясни това, че успешно се скриваше и дълги дни не можеш да открия и следите му. Не исках да си призная, но, изглежда, познаваше гората по-добре от мен. А колкото повече остаряваше, ставаше все по-своенравен и зъл.

Втора година вече прави из участъка каквото си иска. Преди това тук се срещаха два, а през лятото и четири сърндака. Но сега той царуваше сам. Хората го срещаха, когато най-малко очакваха среща с него. Описваха го като много едър, с дълги вилообразни рога, остри и изгладени като от кехлибар. Доколко описанието отговаряше на истината, не знам, но факт бе, че в участъка не остана нито един по-млад сърндак, а когато се разгонваха сърните, старият ставаше още по-жесток и отмъстителен.

Само през зимата ставаше друг. Около него се събираше голямо стадо. Водеше го предпазливо и опазваше почти всички животни до пролетта. Когато падаше малко сняг, завеждаше стадото в люцерновото поле, а нападаше ли повече, преминаваше канала и навлизаше в разораните блокове с цвекло. През студените нощи намираще удобни, предпазвани от вятъра леговища, а в борбата с лисиците нямаше равен на себе си.

На фона на белия сняг се виждаше отдалече, действително бе по-едър от другите, и когато стадото пасеше, той оставаше с високо вдигната глава – стоеше на пост. А когато цялото стадо почиваше, той се отделяше малко встрани, обикновено с една и съща сърна заедно с малкото сърненце.

През пролетта, когато набъбваха пъпките на върбите и свежата трева се показваше над земята, сърните се разпръскваха. Едни се връщаха по местата, където бяха прекарали миналата година, други си търсеха нови места, но всички майки еднакво грижливо подготвяха условия за живот на новото поколение.

Мъжкарите се оттегляха в най-затъntenите места на гората и очукаваха ликото от порасналите вече нови рога. Освободени от грижата за стадото, набираха сили за следващия сватбен период. А той идваше така бързо и неочаквано, както си отиваше пролетта. Едва се издигаха слънчогледите до човешки бой и из полето можеха да се видят млади сърндаци посред бял ден. Препускат след сърните в големи кръгове, скриват

се с тях някъде из гъстата царевица и не след дълго излизат оттам успокоени, уморени, закрачили бавно из по-ниските жита.

През миналата година наблюдавах остарелия сръндак при гонитбата. Беше зъл и жесток и аз още тогава си обещах, че ако се наложи, няма да спя, но ще поваля този грубиян. Гоних го през целия сезон, но не ми се удаде втори случай да стрелям по него.

Тази година предварително бях проучил къде излиза сутрин и вечер на паша. Беше остарял и посивял, водеше със себе си неотлъчно своята сърна и малкото мъжко сърне с наболи рога. Оставаше да изчакам до началото на сезона и да му видя сметката.

Щом започна ловният сезон, излязох с пушка към люцерновата нива. Тревата бе израсла до колене, ухаеше сладко на мед и роса. Седнах под един клонест бъзов храст, забодох пред себе си чатала, сложих шапката и върху нея пушката. Бях готов за дългоочакваната среща.

Утрото плахо пристъпваше из полето. С първите проблясъци на слънцето се обади кукувицата. Прелетя от съседната топола, кацна в клоните на стройната трепетлика и закука над пробуждащото се поле. Чучулигата побърза засрамена да се издигне във висините и оттам радостно зачурулика. Дълго летя над полето и пя, докато птичий хор не погълна нейното солово изпълнение в общата симфония на слънчевото утро. Някъде зад гърба ми тайнствено цвърчаха яребици; като суетни стопанки те предаваха една на друга нощните си преживявания.

Вече е време сърнешкото семейство да се покаже. Появяването им почти винаги е неочаквано, все едно че се намирам в театър. С разсъмването природната завеса се е вдигнала и аз дълго разглеждам сцената. Никъде следа от артистите. Неочаквано в средата на полянката се появява сърната, оглежда внимателно околността, души въздуха и, убедена, че няма никаква опасност, навежда глава към росната трева. Сигурно така ще стане и днес, но на мен ми се иска да видя как сърната предпазливо надничва от храстите. Колко е внимателна, преди да се покаже...

Някъде от акациите край пътя излетя сива врана. Понесе се над полето, като злобно грачеше. Сигурно неприятел се е приближил към гнездото ѝ и тя иска да отдалечи опасността от малките си. Ще трябва някой ден да се огледам нататък. Но нека се справя с този сръндак, пък после ще има време да въвеждам ред в гората. Само че след първата врана излетя втора и също започна злостно да грачи. Това беше лошо. Сърните също разбират тревожното грачене на птиците и стават много по-бдителни. Едната от враните прелетя над бъзовия храст, може би искаше да кацне, но ме забеляза, из грачи и размаха големите си криле над

люцерновото поле. Втората се присъедини към нея, двете направиха няколко кръга и се загубиха зад акациите. Огледах полето с далекогледа, но не открих нищо. Едва като го свалих от очите си, видях на около петдесетина крачки пред мен две пъстри кучета. Такива едни, малки и космати, на педя от земята, а са обезпокоили враните... Значи вече са измътили малките си и се страхуват за тях.

Кучетата стояха нерешително и ме гледаха, едното се завъртя и бързо се пхна в храстите. Другото продължаваше да ме гледа. Няма какво повече да чакам, казах си аз, и вдигнах пушката. Изстрелът проехтя над полето, но кучето отскочи, изляз и побягна след другаря си. Не го улучих. Тези дребосъци ще направят сума пакости в гората.

Бързо събрах нещата си и потеглих към селото. За мое нещастие след обяд комбайните окосиха люцерната и добре обмисленият ми план се провали.

Наложи се отново да тръгна наслуки из гората и да търся неочаквана среща със сръндака. Бях твърдо решил да не му позволя този сезон да остави потомство. И в гората, и по полянките имаше достатъчно паша. Младата сочна трева едва цъфтеше. Тук-там се виждаше детелина, а и листата на храстите не бяха още жилави. За какво му е на стария хитрец да излиза от гората и да рискува кожата си? Така си мислех аз и дни наред търсих следите му.

В едно утро, когато слънцето се бе вдигнало на две копрали над гората, го зърнах. За съжаление само го зърнах. Хрускаше за закуска върбови клонки на около десетина крачки от мен. Докато сваля пушката си, животното ме усети и със злостно блякане побягна. Огледах хубаво мястото и реших в клоните на върбата да си направя чакало. Щом идва тук, ще го чакам, поне веднъж и той ще сбърка.

Работата ми отне два дни, човек си мисли, че раз-два и чакалото ще бъде готово, но не излезе така. Най-напред донесох подходящи дъсчици, след това проредих върбата, сковах стълба от клоните и едва тогава пристъпих към направата на самото чакало. В клоните на тази върба прекарах най-малко петнайсет вечери. Но всичко беше напразно. Старият сръндак сякаш потъна вдън земя. Реших, че хитрецът се е преместил в слънчогледовия блок и изоставих чакалото.

В горния край на блока бе останала от миналата година купа слама, Мястото бе удобно и подходящо, освен това бе дошло времето на срънешките сватби. Започнах всяка вечер да се качвам на върха на купена. Този път имах по-голям успех. Видях три пъти стария сръндак.

Веднъж призори той излезе от слънчогледа, огледа се и сведе глава

да пасе. Сигурно му бе омръзнала еднообразната храна. За жалост беше на около половин километър и докато се колебаех дали да стрелям, или да се приближа, нещо го изплаши и хитрецът му с хитрец, бързо се скри в слънчогледовия блок.

А един след обяд го видях да гони млада сърна. Гонеше я упорито, с дълги скокове и наведена глава. Сърната беше една такава мъничка, нежна, едва двегодишна, бягаше с отворена муцунка. Догони я и злобно я захапа за шията. Сърната отново побягна, докато той пак я върна в слънчогледовия блок...

И още веднъж станах свидетел на неговата жестокост. От слънчогледа излезе едва навечер. За стрелба и дума не можеше да става, беше твърде далече от купата слама. Мислех да слеза и да обиколя блока от другата страна. Но бе твърде късно, докато стигна, щеше да се стъмни, а и сръндакът едва ли щеше да ме чака. Примирих се с мисълта, че ще бъда само наблюдател и вдигнах бинокъла вместо пушката.

От слънчогледа след него излезе стара едра сърна. Няколко мига тя души въздуха и въртя големите си уши на всички страни и след това смирено наведе глава. Сръндакът не й обръщаше внимание, преструваше се, че пасе. Сърната тръгна с наведена глава към него, сякаш искаше за нещо да го помоли. Той я остави да се приближи, неочаквано наведе глава, скочи и я удари с рогата в левия хълбок. Сърната се търколи и докато се изправяше на колене, жестокият мъжкар още веднъж я блъсна силно с рогата си в ребрата. След това вдигна гордо глава, сякаш кой знае какъв звяр е победил, и се върна на своето място, огледа се и все едно, че нищо не се беше случило, сведе глава да пасе.

Сърната едва се надигна, постоя разкрячена нашироко, като гледаше към него тъжно и неразбиращо. Старият сръндак продължаваше да се преструва, че не я забелязва. Сърната отново се окуражи и бавно тръгна към него. Сръндакът злостно почна да рови с предните си крака, сведе глава и докато тя го гледаше учудено, отново я удари с рога в хълбока. Този път сърната се задържа на крака, това може би раздразни злобния старец, затова се засили и бухна с пълна сила животното в ребрата. Сърната отново падна, но жестокият сръндак не я остави, скочи върху тялото й с предните крака и започна да я тъпче...

Горката стара сърна с последни сили се надигна и побягна. Сръндакът се спусна да я преследва, но скоро се отказа. Старата сърна, прогонена от своя дългогодишен партньор, се скри в слънчогледовата нива, а злобният мъжкар стоя дълго с вдигната глава, вирайки се след нея в спускащата се тъмнина.

Така неусетно настъпи есента. Кратките топли дни на циганското лято се изнизиха като кехлибарени зърна от скъсана броеница и зимата някак бързо влезе в правата си. Аз се предадох, сезонът бе приключил, а на стадото беше нужен опитен водач. Ходех често да наблюдавам стадото. И отдалече откривах посивялото чело на водача. Той също гледаше към мен, но в очите му нямаше злоба.

Зимата беше студена, но сърнешкото стадо издържа без големи загуби. От глад не страдаше, а заради студа се събираха и топлеха в общи леговища. Старият мъжкар пак се отделяше и лягаше само с една сърна, която водеше малко.

Остаряваше, но бе все така предпазлив.

Напролет сърните една след друга напуснаха стадото, а старият мъжкар бързо разгони младите сръндаци. През май в участъка вече нямаше нито един освен него. Продължаваше да ходи с избраната сърна, а подрастващото сърне вече свеждаше към него малките си рога.

Из селата се пръснаха приказки за злия омагьосан сръндак. Говореше се, че нападал старите баби, които събират сухи клони в гората. Някакъв мъж в кръчмата разправял, че го прогонил от гората, където отишъл да коси трева за зайците си. Не обръщах голямо внимание на приказките, но тези истории започнаха да ме дразнят.

Поради дългата зима ловният сезон бе открит едва през юли. На сърните, особено на младите, им бе необходимо време да заякнат, а малките трябваше да свикнат сами да се оправят в живота. Тогава често виждах стария сръндак. Пасеше между храстите или заставаше сред върбите край канала. Стоеше така дълго, не знаех дали чувствуваше, че е остарял, или просто беше сит, но рядко се случваше да излезе в гората, без да го откроя.

Щом приключи дългият охранен период, срещнахме се още първия ден при чакалото. Слънцето беше още високо над хоризонта, а аз седях в своето чакало. Всичко бях подредил така, че да ми бъде под ръка. Далекогледа отдавна бях поставил на пушката, бинокълът висеше закачен на сухия клон отдясно на седалката. Позицията ми бе идеална, можех да стрелям еднакво добре и на двете страни, откъдето очаквах да се появи. Само дето от миналата година двете тополи пред мен бяха поизрасли и разпънали клони, та закриваха малко полянките, но какво да се прави, нямаше да изсека заради един сръндак цялата гора!

Сръндакът със своята сърна излизаше на паша като по часовник – от пет и половина до шест часа. Само че днес, сякаш знаеха за откриването на лова, не се показваха. Часовникът ми показваше вече шест и

половина, стана седем часа, а старият сръндак никъде го нямаше. Поседях още половин час и, разстроен, събрах нещата си. Мислех си: докога ще се подиграва това животно с мене? Ще стана за смях сред ловците! ... Недоволен от играта на случая, аз тромаво се спуснах по паянтовата стълба. Като стъпих на последното стъпало над земята, то изпраща и се счупи. Как да е запазих равновесие, но като погледнах напред, не можех да повярвам на очите си. Старият сръндак със сърната спокойно си пасяха под двете тополи. Кръв нахлу в главата ми и зашумя в слепоочията. С усилие на волята се овладях. Сръндакът все още не ме забелязваше.

Предпазливо, без шум, свалих пушката от рамото си. Задържах дъх и се премерих, но в този момент Сръндакът направи крачка и застана зад младата топола. Докато се изместя, той мина зад храста и едва го забелязвах...

Да бях слязъл с минута по-рано, щеше да бъде мой. Ядосвах се сам на себе си. Но все още играта не бе загубена. Важното беше, че не ме усети. Успокоявам се и предпазливо вървя след мъжкаря. Вятърът духа откъм него, все още имам шанс да го издебна...

Минавам до дигата на канала, спускам се от другата страна и вървя из тръстиката. Краката ми са мокри, но не обръщам внимание на нищо друго освен на стария сръндак. Вървя приведен и вдигам често-често глава. Най-после се приближавам към удобно място. Оглеждам се и виждам на около осемдесет метра тялото на животното. За сигурност поглеждам през бинокъла да не би да е сърната. Не, той е! Но вместо да се успокоя, топла вълна залива тялото ми. Свалиям пушката и се премервам. Той стои, обърнал задницата си към мен, сякаш ми се присмива. Чакам да се обърне, а той спокойно отгризва листа ту отляво, ту отдясно и не се помръдва.

Опирам пушката до бялата кора на младата топола и чакам. Той все още стои на място. Постепенно се успокоявам. Вече е мой! Следя всяко негово движение през далекогледа на пушката. Ето – бавно прави крачка напред и се обръща. Само че сега храстите ми пречат. На куршума много не му трябва, и най-слабото препятствие го отклонява. А сръндакът става нещо неспокоен, постоянно се движи и скоро се загубва в храсталака.

Нищо, пак ще те намеря! Мълчаливо се заканвам и тръгвам след него. Докато напълно се стъмни, има още време, няма да ми избягаш. Стискам зъби и се старая да пристъпвам леко като котка. Правя няколко крачки, спирам се и оглеждам храстите. Този път не искам да пропусна шанса си. Вятърът духа все още срещу мен. Приближавам се до

мястото, където за втори път ми се загуби из храстите. Отдясно растат тръстика и водни лилии, във водата не е влязъл. Вляво са върбите, а зад тях черен бъз. Вижда се краят на горичката, но сръндакът го няма никъде. Къде ли се скри дяволът? Неочаквано зад бъзовия храст нещо изпраща. Ето го! Но с два-три скока и ядно блякане животното изчезва във високата трева. По гласа му разбирам, че се е спрял наблизко и слухти. Пак ме измами дяволът! Прехапвам устни и по-скоро от инат, отколкото от някаква реална надежда, тръгвам след него. Бавно се приближавам зад бъзовия храст. Бавно пристъпвам към мястото, откъдето чух гласа му. Ако не е избягал, трябва да бъде някъде наблизко. Пристъпвам, цял съм слух и зрение...

Това, което последва, трая може би само един миг. За колебание нямаше време. На не повече от пет-шест крачки видях червеникавия гръб на животното. Главата му е наведена ниско в тревата, сръндакът спокойно пасе. Не може да бъде сърната, тялото е по-едро. Без да мисля повече, вдигам пушката и се премервам. Все пак, за да не направя грешка, чакам да вдигне глава. Ето, той вдига глава. Привечерната тишина е накъсана от изстрели и ехото. Гледам и не мога да повярвам на очите си. Сръндакът стои като вкаменен. Сякаш позира пред обектива на любител-фотограф. Но ето, че се вдига на задните крака и с високи скокове се загубва зад младите тополи.

Това е невъзможно. Вече го виждах паднал! Тичам към мястото, дето стоеше, търся следи от кръв. Не може да не съм улучил от такова близко разстояние!... Но кръв няма, само следи от задните копита дълбоко са се забили във влажната земя. Сред високата трева тялото му е оставило дълга тясна просека. Но напразно се оглеждам по тревата за капки кръв. Излизам от горичката и отново забелязвам силуета на сръндака в люцерновата нива. Поглеждам с бинокъла, той е! Жив и здрав, а аз не мога да проумея как е възможно това. Остава да повярвам на хорските приказки, че е омагьосан и че куршум не го лови!... Та нали аз най-добре го познавам! Но въпреки това стоя нерешително, загубил вяра, че ще успее да застрелям този стар мъжкар.

Не, отказвам се да го преследвам повече тази вечер. Страхувам се, че ако стрелям още веднъж и не улуча, напълно ще го прогоня от участъка. Дори нещо по-лошо, напълно ще загубя вяра в себе си и в пушката, а това е все едно да повярвам, че е омагьосан.

Утрото бавно се пробужда от сладката дрямка. Ранобудната кукувица кука от високата топола и се вслушва в гласа си. От храстите се чува накъсаното кръскане на фазани – мъжките се надпяват. Близко до

върбата с чакалото изскача едър заек. Спира се, няколко мига оглежда полянката и след това започва да си мие грижливо с предни лапи лицето. По кората на старата върба почуква кълвач. Поглеждам в тази посока и застивам от изненада. Под клоните на върбата сред млечнобелите изпарения на утринната мъгла прозира силуетът на моя сръндак. Чувствавам как ме обзема треска. Но преди да затракат и зъбите ми, хващам пушката и се премервам. Сръндакът е склонил глава и спокойно си пасе. Насочвам кръста на мерника пет-шест сантиметра зад предната плешка. Сега ще видим дали си омагьосан! Леко натискам спусъка.

Из малката горичка стихва ехото на неочаквания изстрел. Стариият мъжкар пада като подкосен във високата трева. Няколко мига чакам със заредена пушка, да не би да ме изненада. Но около трупа му нищо не се помръдва. Обзет от нервна възбуда, бързо слизам от дървото и приближавам към мястото, дето остана да лежи.

Намирам го полегнал на хълбок, с изпънати крака, с изцъклено грамадно око. Опипвам тънките вилообразни рога и си мисля, колко ли хълбоци е надупчил!...

Все още не мога да повярвам, че всичко стана толкова лесно. След това свалям пушката от рамото си, откъсвам върбово клонче и го слагам в поотворената муцунка на животното. Измъчи ме ти, но може би затова трябва да ти отдам последна почит според всички ловни правила.

Стоя дълго със свалена шапка пред тялото на сръндака, който воюва с мен за живота си почти две години. Сега лежи достойно по мъжки, опънал се сред високата трева, а над него се накланят дългите стъбла на острицата, увенчани с нанизии от трептящи на слънцето капчици роса. Утрото е тихо, ведро и спокойно. В небосвода се издига чучулига и пее ода на слънчевия ден. А аз стоя и гледам тялото на едрия сръндак. Мисля си – дали бе необходима моята намеса. Изпитвам жал за красивото животно, но едновременно с това чувствавам някакво облекчение, не, не може да се нарече задоволство...

На варда

Утрото бавно повдига виолетовия воал на нощта и събужда полето с гласовете на птиците. Някъде далече с мелодичен и тъжен глас една сова оплаква отминалата нощ. Хаа-ха-аа-ха-аа-аа... Печалната песен се разнася високо над дървото, в което съм се скрил, свистят крилетата на диви патици, ето че се спускат по-ниско, мога да сваля някои от тях,

само че аз съм дошъл на варда за сръндак, а не на лов за патици.

Небосводът постепенно се отделя от земята. Равнината изпъква, набръчкана като човешка длан. Морето от жита е набраздено тук-там от изорани стърнища. Като допотопни могили в полето се белеят купени златиста слама. Пред мен се простира царевичен блок. Надигам се и го оглеждам, но краят му не се вижда. Зад мен се простира също такъв грамаден блок, а в стърнището наоколо вече е набола втора култура ЗА силажиране. Лежа в края на ечемичената нива, скрит зад три бетонни тръби. Вече четвърто утро идвам тук и както винаги вярвам, че не съм дошъл напразно. Но въпреки че периодът на сърнешките сватби е в пълен разгар, в тази равнина ловуването е много по-трудно. Сърните и мъжкарите рядко излизат от царевичните блокове. Храна имат достатъчно, а вместо вода близват утринната роса от листата на растенията. Сега, когато част от полето е ожъната, има някаква надежда, че при разгонването ще уловя своя сръндак...

Както обикновено, първа поздравя утрото в полето чучулигата. Песента ѝ е радостна и нежна, изпълнена с благодарност за ясения ден. Пее мъжката птица, лети високо и знае, че долу в стърнището женската го слуша като строга учителка по солфеж. Събуден от чучулигата, фазан бърза да узакони утрото с металния си накъсан крясък. Що за гласни струни възпроизвеждат този глас и как не му се спуква гръклянт, не мога да си обясня. А той кряска продължително и след това разперва криле, изплясква и сякаш сам доволен от изпълнението, тихо гърлено се смее. През полския път, дето обикаля царевичните блокове, прескочи заек. Втори тича след него, сякаш участва в състезание. Този е по-едър и вече задминава първия...

Утрото е тихо и спокойно. Всичко е така, както трябва да бъде, та вардата да излезе сполучлива. Сръндакът, който очаквам, е едър шестак. Отдалече може да се сметне за застарял с вилообразни рога. Но като се разгледа трофеят му по-подробно, всеки ще забележи, че двата основни ствола са насадени високо над ушите, дебели като ръка на мъж в лакътя, а само израстъците са малко по-къси от обикновено и показват, че мъжкарят застарява. Като беше в разцвета на силите си, той нямаше равен в ловния участък, но сега вече има силни млади сръндаци и този трябва да отстъпи.

От пет години се познаваме с него. Отдавна можех да го застрелям, но винаги нещо се случваше и аз великодушно му подарявах още година живот. След себе си вече е оставил голямо потомство и съм решил този сезон да бъде последен за него. Да го оставя още сред стадото не е

добре. Поколението, което ще създаде, няма да е кой знае какво, трофеят му съвсем ще се загуби, а младите сръндаци ще се разбягат.

През пролетта имах възможност да го разгледам отблизо: главата му е напълно посивяла, най-много още година и ще заслабне като мъжкар, ще се озлоби и ще почне да нанася вреди. Такъв едър и стар сръндак не гледа къде ще намущка съперника си. Вече няма да бъде движен от силата на половия нагон, а само от желанието за власт над другите и от вечния стремеж да подчинява околните на своята воля. Затова идвам тук, не спя нощем, чакам го, а той нехае и продължава да царува в царевичката. Не остава много време до края на брачния период. След това потрудно ще го уловя, ще стане по-предпазлив.

Напълно се разсъмва. В утринната мараня на хоризонта от изток слънцето се изтърколи като огромна меденочервена пита. А високо над полето изпищя остро и радостно сокол. Пойните птици се бяха изпокрили от хищника и той властвуваше в небесата.

От царевичката се чу тревожен крясък на фазан. След първия се обадиха още няколко, и те все така разтревожени. Сигурно лисица ги дебне. Нека, нали и тя трябва да живее, а по това време рядко ще улови здрава птица. Не е кой знае каква вреда, че унищожава слабите и болните. Все едно, те няма да издържат през зимата. А фазаните продължават още потривожно да се предупреждават. Виж ти, какви телеграфисти били!...

Утринен ветрец разклати царевичните коронки и класовете, пузнали нежна свила. Той се опитва да влезе под дрехата ми, но слънцето вече се вдига и сгрива земята. Пак над мене прелетяха диви патици. Сигурно е същото ято, връща се от утринна паша и лети по-високо над царевичното поле...

В този момент на около триста метра от царевичката изскочи сърне. Сигурно майка му го е прогонила, за да не ѝ пречи при годявките. Сърнето постоя сред стърнището, безпомощно се огледа и сведе глава да пасе в люцерната. Само че така самотно пашата не му вървеше. Подскочи встрани, завъртя се насам-натам и залегна в топлата бразда. Вече с просто око не се забелязва, лежи ниско в стърнището, мъничко, прогонено, в търпеливо очакване на майка си.

Тръбите, зад които лежа, са на около двайсет крачки от края на царевичката. Зайците все по-често пробягват пред мен, дори ако се опитам, мога да уловя някой дългоух калпазанин за ушите. Ето че от царевичката излязоха двамата, дето се надбягваха. Спряха се като на самодейна сцена, огледаха се и започнаха да си удрят шамари. Изглежда, че умеят да броят, спазват строго реда на ударите като боксьори в спортна школа.

Чудно и смешно изглеждат миролюбивите зайци, като се удрят така, на шега, с малките си лапички. Но докато се разсмея, изглежда им омръзна да си разменят удари и те неочаквано престават. Няколко мига се наблюдават, после си обръщат гръб и хукват в различни посоки.

С далекогледа оглеждам царевичния блок. Иска ми се да надникна зад завесата от зелени стебла и да открия едрия мъжкар, но едно нещо е желанието, а друго са възможностите.

Кой знае откъде долетя ято яребици. С шумно и безразборно чирикане те се спуснаха из стърнището да търсят изронени класове и зърна. Сега вече пролича, че родителите предвождат по-младите птици и щом открият нещо повече, веднага събират децата си. Възрастните само чирикат, напътствуват малките да кълват, а сами са вдигнали глави, стоят на стража и оглеждат подозрително царевицата. По гърдите на мъжкарите ясно личат тъмнокафявите подкови. Но изведнъж ятото побягна към другия край на нивата, а от царевицата за трети път се чуха тревожните гласове на фазаните. Що за хищник дебне там?

След снощната буря облаците са прозрачни и изтънели като накъсани от вятъра дълги бели платна. Земята мирише на плодове и влага. Две лястовички във висинето показват акробатични фокуси, а аз лежа ли, лежа зад бетонните тръби и цялото тяло ми се вдървява. Два гълъба, плахи гривяци, кацнаха близо пред мен, но не ме забелязват. Изглежда, че се интересуват само от себе си и затова така мило си гукат. Кацнали са върху голяма слънчогледова пита. Стъблото се огъва под тях и те често, често пърхат с криле, но не отлитат. По шийките им блещят снежнобели перца и, увлечени в любовна игра, те често преплитат тънките си шици.

Изведнъж изтръпвам – на разстояние един изстрел от царевичния блок изскача сърна, а след нея с големи скокове се носи сръндак. Ето, той я догонва и я захапва за гърба. Сърната отново се спуска в бяг. Те тичат с плавни скокове, в движенията им има толкова красота. Утринният ветрец охлажда телата им и те се надбягват с него. Правят вече втори кръг, виждам, че сърната се уморява, очаквам да спре и тогава,... Но сърната не спира, а завива обратно към царевицата. Още миг – и красивите тела се загубват зад зелената завеса. В полето пак е тихо и спокойно, сякаш двете животни въобще не са се показвали. А това беше моят сръндак, през далекогледа на пушката успях добре да го огледам. Дебелите му рога стърчаха високо над ушите. Нека някой друг се опита да стреля по него, когато се носи из равното поле. Или пък да пробва да го излъже, като имитира сърнешко блякане. Не, той не е толкова глупав, за

да остави питомното и се спусне да гони дивото. А освен сърната, която гонеше от царевичното поле, завистливо са го следели още няколко чифта големи сърнешки очи.

Слънцето като огромно жълто кълбо се издига бавно към зенита си. Топлите му лъчи изсушават бисерните капки роса по стъблата на тревите. Размислям, дали вече не е време да прибера нещата си? ... Но ето че фазанът от царицата отново тревожно крясна. Да не би някоя неопитна котка да преследва птиците? ... Една лисица не би се издала толкова лесно пред подозрителните фазани ...

Дали да си отида в къщи, или да остана още известно време? Дори сърната и сръндакът да излязат още веднъж в стърнището, при скачането му върху сърната няма да стрелям. Но какво е това?...

На около четиристотин метра от мен сръндакът излиза от царицата сам. Ето че застава като мишена с високо вдигната глава. Не, не бива да рискувам, може само да го нараня и къде ще го търся после из гъстата царицата? Но какво прави той, защо оглежда така подозрително царицата и бавно бяга към мен?

Е, хайде на слука, само ръцете ми да бъдат спокойни, а какво е намислил той, все едно. После ще разбере какво го е изгонило от царицата...

Но не съм така спокоен, както ми се иска да бъда. С потрепващ пръст махам затвора на пушката. Оглеждам сръндака през далекогледа. Ах, тези дебели рога и това високо посивяло чело!... Бавно обирам мекия спусък, но в този момент зад сръндака виждам нещо рунтаво и бяло.

Куче! Огромно бяло куче. Ето за какво така често се предупреждаваха фазаните в царицата. Кучето подскача по следите на сръндака като голяма бяла топка и размахва войнствено бялата си опашка. Не, само не може да настигне бързия дългокрак мъжкар. По-друго щеше да е, ако бяха две кучета или пък ако изненадаше животното в леговището му.

Сръндакът бързо се приближава към моето скривалище. Аз вече не лежа, положил съм пушката върху тръбата, готов за решителната среща... Само че каква победа ще бъде тази?... Отзад го преследва огромно бяло куче от породата чувачи, а ето че след него се показва от царицата още едно, по-дребно и черно ...

Всичко това трае няколко мига, и сръндакът е вече пред мен. От тръбите отскочи вляво, между царицата и дулото на пушката ми. На такова разстояние и с камък бих могъл да го улуча...

Забеляза ме, но не бяга и гледа към мен с големите си опулени очи. Муцунката му е поотворена, езикът – леко изплезен встрани, а

хълбоците му се вдигат и спадат като ковашки мехове.

Кучето също се спря, Може би му се стори подозрително, че сръндакът стои и не бяга по-нататък. Прикляквам зад тръбата, не искам чувача да ме забележи. Ритам с крак към сръндака да бяга по-далеч от мен, но той продължава да стои, гледа ме и не се помръдва, като че ли разбира, че при мен ще намери закрила. Още веднъж ритам с ботуша, към сръндака отлита буца пръст, това вече помага, животното отново побягва. Аз обаче вече не му обръщам внимание. Сега за мен е по-важно да си разчистя сметките с този опасен браконьер. Не мога да разбера откъде се е домъкнал. В селото никой няма такова куче... Черният дребосък настига чувача и двете кучета се спускат към мен. Но едрото куче нещо се усъмнява и малко се отклонява от тръбите. Виждам, че всеки момент е готово да се скрие в царевичата. Улавям го в далекогледа си. По-сигурен щях да бъда в стрелбата, ако кучето за момент само се спреше, но на това не може да се разчита. Почвам да го следя на върха на мушката, правя малко изпреварване пред главата му и стрелям. Бялото едро куче се преобръща през глава и пада на гръб. От главата му шурти кръв. За малко куршумът да мине над него. Черният бастард излая уплашено и изчезна в царевичата...

Едва сега поглеждам в посоката, накъдето избяга сръндакът. Виждам, че стои на петдесетина крачки и гледа към простреляното куче. Вятърът духа откъм мен, не може да не усеща миризмата на барут и да не ме вижда посред бял ден. Гледа към мен без страх, сякаш иска да ми поблагодари. Ето че поклаща глава наляво и надясно, вдига я нагоре, покланя ми се ниско. Гледам го като оглупял. Нима наистина ми благодари?...

Надигам се, опрян на пушката. Сръндакът спира да клати глава, няколко секунди ме наблюдава с едно око, след това грациозно подскача и с дълги скокове се понася към царевичата. Аз следя красивите му скокове с далекогледа си и слушам тържествуващото блякане. Преди да се скрие зад зелената завеса на царевичните стъбла, той още веднъж извърща към мен глава и окончателно се загубва в зелената джунгла.

А на няколко метра пред мен бавно изтича кръвта на едрото бяло куче. Откъде е дошло, за мен ще остане загадка. Не само в селото, но и в цялата околия не зная някой стопанин да притежава такова едро куче.

А утре отново ще трябва да дойда тук. Нали сватбеният период на сърните скоро ще приключи и къде ще търся среща с моя сръндак, след като паднат първите слани?...

Дявол да го вземе, защо не го застрелях днес? ... Не когато бягаше

от едрото куче, а след това, когато дълго ме гледаше. Трудно ми е да си отговоря сам, но чувствавам, че постъпих достойно. Нима е възможно с едната ръка да закриляме, а с другата да убиваме? Не, с моя сръндак ще се срещнем сами. Той със своя опит и бързина, а аз със своето ловджийско умение...

На лов за диви патици

Беше лятно утро. От леката утринна мъгла в равнината не се виждаше надалече. Слънчевите лъчи едва проникваха през розовата пелена на мъглата. Спокойно можеше да се гледа към слънцето. То сякаш бе завито с оранжева хартия и изглеждаше като голям светещ портокал. Под влажната пелена на мъглата птиците бавно се пробуждаха...

Около полунощ излязох към края на гората и дълго чаках изборния още през пролетта сръндак. Но той не излезе от гората. Показаха се само две сърни с малките си и дълго огризваха върбовите клони близо до мене. След сватбения период сръндакът изглежда се е усамотил и няма да излезе от храсталците, докато сърните не започнат да се събират около него.

Продължителното чакане ми омръзна, но не исках да се връщам в селото с празни ръце. Тръгнах напосоки из царевичното поле. Може пък нещо случайно да излезе!... От другата страна преди няколко дни ожънаха част от царевичата за зелено подхранване на кравите. Тук ще се преместят комбайните днес по обяд. От утре полето напълно ще оголее в очакване на зимата.

Вървя бавно, утринният ветрец гали лицето ми. От ъгъла на блока поглеждам предпазливо към пожънатото стърнище и не мога да повярвам на очите си. Не, там нямаше никакъв сръндак, а може би хиляда диви патици. Подранилите ята вече пасяха в стърнището и през мъгливата завеса прелитаха нови. Ех, защо не си взех цветите за сачмени патрони! Може би бих успял да се приближа на един изстрел до дивите патици.

Въпреки че няха подходящо оръжие, опитах да се приближа. Веднага ме забелязаха. Най-близките ята се вдигнаха и след стотина метра отново се спуснаха в стърнището. Не им се искаше да изоставят богатата паша. Комбайнът е хубава машина, но не е човешка ръка. От коша му се беше разпиляло много зърно, че даже и цели кочани необелена царевича. Такава паша по това време патиците никъде не можеха да намерят. По-голяма част от стърнищата са разорани, а есенниците още

не са засети. За дългата зима птиците трябва да натрупат мас и тази разпиляна царевица е отлична храна за тях. Миналата неделя при ловния излет ние ги търсихме на няколко километра по на юг, около езерата. Що ходене му ударихме напразно, а те били под носа ни!

Вече цял месец ги търсим на различни места, дори решихме, че е още рано и не са прелетели. Върнах се в селото, зарадван от откритието си, и разказах на ловците какво съм видял.

Следващата вечер ги очаквахме, скрити в царевицата. Патиците прелетяха пак така, както предполагах, не ме изложиха пред ловците. Но ние станахме за срам пред селото – не можахме да свалим поне една за оправдание, а тръгнахме с приказки на едро...

Дивите патици летяха високо над царевицата, сачмите не достигаха до тях. След това спокойно се спускаха в средата на стърнището и, когато се опитвахме да се приближим, отлитаха в другия край.

Предложих на ловците за другата вечер да си изкопаем окопи в стърнището. Но ударих на камък. Всички в един глас гракнаха, че достатъчно копаят през деня по блоковете, а още да тръгнат да копаят окопи, хич да не ги търся...

Повече не настоявах, но на другия ден сам си направих дълбоко укритие в средата на стърнището там, дето кацаха най-много патици. В дъното на окопа поставих за Арфа седалка, а сам седнах на сгъваемото столче. Кучето бе по-нетърпеливо от мен. Още през деня почувствува, че се готвя за лов и все вървеше по петите ми.

Първата вечер свалих от своето укритие три патици. Такъв богат лов отдавна не бях случвал. На другата сутрин закачих на ловните си ремъчета пет парчета, а още същата вечер прибавих четири. На другия ден патиците се изхитриха. Започнаха да кацат от другата страна на блока, където през деня работеха комбайните. Хубаво, рекох си тогава, щом като патиците проявяват разум, то време е да направя това и аз. Изкопах още един окоп, но каквото и да правех, повече от една патица не можех да сваля. Като се криех в новия окоп, патиците кацаха на старото място, а щом отидех там, те се преместваха в другия край на блока.

Комбайните си заминаха, като оставиха в средата на полето малка част неожънатата царевица за зърно. Патиците продължиха да си играят с мен на криеница.

Тогава при първото укритие поставих плашило. Два кола, сковани на кръст, една стара шапка и няколко стари дрипи. А аз се скрих във втория окоп заедно с кучето. И ето че щастието се върна при мен. След няколко дни, когато започна да намалява броят на убитите птици,

пренесох плашилото, а сам се скрих във втория окоп. Дивите патици се объркаха. Двувцката се загряваше от изстрелите, а сутрин едва отнасях богатия лов в селото. Кучето ми се уморяваше да събира телата им из стърнището, но беше доволно и весело.

Още не беше започнала сеитбата на есенниците и патиците все идваха въпреки опасността да не се върнат в безопасните заливи на езерата. Телата им вече бяха покрити с гъста зимна перушина и по гърбовете при опипване се чувствуваше, че са натрупали достатъчно мазнина за през зимата. Мислех си, че вече не могат нищо да измислят, за да се отърват от мен и моето плашило...

Но ето какво ми се случи една сутрин. Още преди разсъмване скочих с Арфа в удобния окоп и тихо очаквах прелитането на патиците. Месечината като начупена от гладно циганче пътешествуваше по своя път из небето и заливаше ожънатото поле в млечнобяла светлина. Самотните акации край селския път хвърлят призрачни сенки над стърнището. Бавно се разсъмва. Луната все още свети, но на хоризонта от изток се надига огромен жълт резен лимон и с всяка измината минута расте. Дърветата и храстите придобиват своите действителни контури. След малко ще прелетят първите ята патици. Посрещам ги както обикновено, с изпитания номер на чучелото. Арфа потреперва до коляното ми, предчувствува какво ще последва и е нетърпелива.

Само че от царевичното поле в средата на блока излиза една сърна с малкото си. Двете животни се приближават към мен. Поглеждам с далекогледа – между ушите на малкото се подават малки рогца. Те бавно приближават към укритието, от което едва стърчи шапката ми. Все още не ме усещат и вървят с вродена грация. Изпитвам удоволствие да ги наблюдавам в тяхната по детски наивна непринуденост. Но за жалост трябва да наруша спокойната им разходка: всеки момент дивите патици могат да прелетят. Животните се спират на около двадесет крачки от мен и с наведени глави търсят нападали класове. Не мога да разбера какво им харесват – нали преди малко излязоха от царевичната, където можеха да гризат сочни мамули, колкото поискат.

В светлеещия небосвод се появи първото ято патици. Те бавно описват кръг над полето и вече се спускат към земята. Само че не при мен, а по-близо до плашилото. За стрелба е далече. Ядосвам се на сърната, само тя е виновна, че птиците не кацнаха по-близо. Прелетя второ ято и също кацна далече от мен. Подавам глава над бруствера и се опитвам тихо да прогоня сърната с малкото сърне. Сърната вдига високо глава, насочва към мен големите си уши и няколко мига ме наблюдава.

Малкото също престава да пасе, вдига глава и учудено гледа към мен. Над главата си чувам свистенето на много криле, прелита трето ято. А сърната стои, протяга глава към мен, сякаш учтиво ми се покланя. Наблюдавам я и поклашам заплашително глава, а сърната повтаря движението на главата си. Подтикната от плахо любопитство, сърната прави няколко крачки към мен. Продължава да се кланя като в черква, опънала напред широки уши. Сръндалчето подскача около нея.

Боже господи, тази сърна или е много любопитна и глупава, или само се преструва. Да не си е наумила да предпази дивите патици от моята пушка? Сякаш за да ме опровергае, сърната подскача и се отдалечава на около трийсет метра. Спира се, поглежда към моя окоп и тръгва в кръг. Изглежда иска да улови вятъра, не се доверява на слабото си зрение. Най-после, уловила миризмата ми, тя разтърсва глава, пръхти и с високи скокове се спуска към най-гъсто накачалите птици. Сръндалчето я следва по петите. На около сто метра то се спира, обръща се и блее: Бе-бе-бе! Патиците се вдигат и кръжат над полето. Едва тогава старата сърна с малкото се върнаха обратно в царевицата и повече не се показаха.

Птиците огледаха внимателно спокойното поле и отново се спуснаха в стърнището. По първото ято не стрелях, за да не подплаша тези, които тепърва се готвеха да кацнат. Изчаках няколко ята, кучето започна да скимти в краката ми от нетърпение. Свистенето на големите криле не преставаше, а аз седя и наблюдавам как нарастват телата на птиците, докато кацнат сред високото стърнище.

Достатъчно е без много мерене да стрелям в гъстите ята и ще падат по две, по три птици, особено ако използвам и двете цеви. Само че аз си седя тихо и не стрелям. Правите редици на прелитащите патици ми се струват толкова хубави, че ми е жал да ги нарушавам. Седя си мирно и може би си мисля за сърната, а може би просто не искам да убивам в хубавото утро ...

Дивите гъски прелитат нощем

Артур ни изпрати до самата река, която се бе разлила от есенните дъждове. Заедно с Арфа скочихме в плоскодонната лодка на колелата ми и потеглихме по течението на Морава. Артур, едро куче вълча порода, искаше да скочи в студената вода и да ни последва, но като му викнах „Назад! Бягай в къщи! ...“, седна върху задните си лапи и ни загледа с тъжен поглед. На Арфа, изглежда, също ѝ стана мъчно за новия

приятел, но разбираше къде отиваме и бързо го забрави. Ловът за нея беше над всичко.

Бяхме се отдалечили на около двеста метра и аз чух тъжния вой на Артур. Обърнах се и видях, че все още седи до пристана и, вдигнал глава нагоре, вие като вълк. След завоя при наклонената върба кучето изчезна от погледа ми, закрито зад гъстата крайбрежна тръстика.

Артур е ловното куче на моя колега. Роден при кръстосване между германски палаш и едро овчарско куче, но въпреки това е истински талант! През пролетните изпити се очерта между първите, а есенните издържа без ни най-малко затруднение. Приятелят ми твърдеше, че въобще не се занимава с обучението му. Всичко, което знаел, наследил в кръвта си от различните прадеди. Не ми се искаше да вярвам, но наистина кучето бе извънредно умно.

Откакто дойдохме с Арфа на гости, между нея и Артур възникна една особена привързаност. Може би приятелството между мен и моя колега се пренасяше и върху животните, но по-вероятното е, че за Арфа приближаваше времето за годяване. Това не винаги означава привързаност и приятелство между кучетата, но в конкретния случай беше така.

Познавах Арфа като горда самотница. Никога не търсеше компанията на себеподобните. По характер бе спокойна и не се страхуваше от по-едрите кучета. Със своите трийсет и пет килограма и висока стойка тя внушаваше респект дори сред мъжкарите, големи като нея. Известно е, че четириногите приятели на човека притежават особен усет за силата на противника си и може би поради това съседските вълкодави избягваха да търсят компанията на моята Арфа. А когато някое се опиташе да се приближи до нея с добри или лоши намерения, тя само изръмжаваше предупредително и това обикновено бе достатъчно. В по-тежки случаи тя не лаеше, не вдигаше много шум, а веднага след изръмжаването здраво захапваше. Докато другото куче скимтеше от болка, тя седеше спокойна и невъзмутима на предишното си място и се преструваше, че се прозява. Обаче в това отношение Артур се оказа особено изключение.

Понеже пристигнахме за по-дълго – на лов за диви патици и гъски, още отначало затворихме двете кучета заедно. До будката на Артур сложихме още една за Арфа, а в нея оставих един свой стар пантоф, за да се чувства като у дома си. В чинийката пред нея насипах малко пръжки – тях ги обича повече от всякаква друга храна. Нека свикнат едно с друго двете кучета, казвам на приятеля си.

Навън валеше дъжд като из ведро, вече цяла седмица времето било такава. От една страна, това беше добре – щом се разлее Морава, по

заливите прелитат диви гъски и патици. А нали най-много заради тях бяхме дошли тук с Арфа...

Половин час след като оставихме двете кучета сами, излязохме да видим какво правят. Останах като гръмнат, не можех да повярвам на очите си: двете кучета си играеха като малки кутрета. Ту Артур повалеше с лапата си Арфа, ту тя стъпваше с два крака върху него и тихо, приятелски скимтеше. Не мина много време и Арфа пусна Артур в своята будка да си поиграе с моя стар пантоф. Това вече означаваше нещо. Най-голямо впечатление ми направи, като го остави да опита от пръжките. След това двете кучета легнаха едно до друго в будката на Арфа. Затова Артур изрови от потока един камък, голям и плосък като чиния, и го донесе пред нея. Но не го постави веднага в краката ѝ. Вдигна го в голямата си муцуна, въпреки че тежеше най-малко три килограма, няколко пъти обиколи с него около Арфа и едва след това го пусна в краката ѝ. Арфа седеше спокойно. Артур я погледна, отстъпи няколко крачки, поклони ѝ се и също седна на задните си лапи...

„Брей, дявол да го вземе!“ – усмихнах се аз и направих няколко крачки към вратата. Кучетата, освободени от нашето потискащо присъствие, започнаха отново да си играят. Иди след това и не вярвай, че кучетата имат чувства. Нека някой се опита да ми докаже, че това са само вродени инстинкти ...

А днес, първият ден след продължителните есенни дъждове, тръгнахме с Арфа да опитаме късмета си. Никой не знае какво ни очаква, а това е най-хубавото на лова. В напрегнатото очакване на дългата подготовка има нещо мистично и поглъщащо. Ловецът не знае с какво ще се срещне и дали богинята на лова ще бъде благосклонна към него ...

Приятелят ми поръча освен патици да гледам да застрелям и някоя ялова сърна. А аз бих предпочел да бия само диви гъски. Ловът на патици е интересен, докато ловецът успее да притъпи тяхната бдителност и се приближи на разстояние един изстрел. След това не е проблем да сваля няколко от бавно излитащите птици. Обаче ловът на гъски е не само увлекателен, но и напрегнат от началото до края. Обикновено ловната среща е кратка, може да продължи в изключителни случаи най-много четвърт час. Но за тези броени минути съм готов да вървя пеш до края на света.

Слънцето се вдигна на две копрали. Утринната мъгла откри широката с многобройни заливи река. Арфа нещо настръхна, като минавахме край гъстите тръстики. Без да я подканям, тя скочи във водата и след малко вдигна ято диви патици. Но аз не стрелях, исках най-напред да

убия сърната, след това ще гърмя на воля по патиците.

Да откриеш сърна по тези места и да се приближиш на един сигурен изстрел не е толкова трудно. Гостувам на приятеля си всяка година, околните храсталаци са ми познати, никога не ми се е случвало да изляза на лов и да не срещна сърна. Сега листата на храстите са опадали и изглеждат като дрипави роднини до стройните дървета, а сърните няма къде да се скрият. Пък и няма от какво толкоз да се крият по тези места. Пасат си спокойно есенната трева и не е толкова трудно да се приближи човек до тях.

Ниско над главата ми прелитат патици и кацат на малкия остров в средата на реката. Познавам го от миналата година, не е променил кой знае колко формата си, само дето изглежда по-дълъг и по-гъсто обрасъл с тръстика.

Отклоних лодката към брега и слязох близо до острова. Като се върна тук, ще ловя патици. Тръгнах из мократа ливада, а в следите ми веднага се събира вода. Земята е подгизнала като гъба. Щом стигнах до крайбрежните храсталаци, дадох знак на Арфа да се приближи, вдигнах бинокъла и огледах ливадите. На около километър забелязах първата група сърни. Наведох се и тръгнах към плитката долчинка. Слязох в нея и вече можех да се изправя. Нагазих до глезените във вода и бавно се приближавах към сърните.

Близостта на водата ме потиска, от малък се страхувам от вода, а тя сега шурти в краката ми и може би се чува на стотина метра. Надигам се и поглеждам през гъстите храсти. Сърните са шест на брой и все още спокойно пасат. Пак тръгвам и си спомням, че миналата година по тези места нямаше вода. А Морава и тогава беше излязла от бреговете си. Не, с водата шега не бива. Започне ли да се надига по тези краища, понякога е необходимо да се обикаля с километри. Като се напълнят плитките долчинки, водата се разлива из околните ливади и дърветата изглеждат като израсли в огромно езеро. Тогава и за хората, и за животните става трудно.

След около четвърт час бавно ходене отново погледнах към сърните. Все още бяха там. Излязох от храстите, свалих шапката си, поставих я до най-гъстия храст и заповядах на Арфа да я пази. Кучето с неудоволствие седна на задните си лапи и завъртя опашка. Подмилква се, не му се седи само, но аз вече не му обръщам внимание и се отдалечавам. Познавам маниерите на Арфа – ако уловеше погледа ми, тя щеше да се опита да ме омилостиви. Вървя с котешки стъпки. Държа пушката в дясната ръка, раницата съм заметнал през лявото рамо и се провирам между

храстите. Внимателно наблюдавам животните, все още не са ме усетили. Бавно пропълзвам до малко възвишение. Вятърът духа срещу мен, това е много добре.

Слагам раницата пред себе си и залягам. Бавно поставям пушката върху раницата, обръщам се леко встрани и свалям бинокъла от шията си. Движенията са ми бавни, съсредоточени. По този начин се успокоявам, преди да стрелям. Освен това при такъв вид лов човек има достатъчно време. Всяка прибързаност може да доведе до грешка и неуспех.

Вече съм напълно готов. Оглеждам шестте животни с бинокъла. Между тях има един сърндак с вече очукани рога. Но и така личи, че е истински мъжкар, гърдите му са широки, главата – голяма, а шията – къса и дебела.

Една от сърните пасе сама, малко встрани. Държи се като обидена стара дама. Поглеждам през рамо назад да не би Арфа да е тръгнала след мен. Не, излишно се страхувам, кучето е послушно. Старата сърна е изключително едра, може би колкото сърндака. Притискам пушката към рамото си и през далекогледа сравнявам двете животни. Опрял съм пушката върху раницата и здраво я стискам с лявата си ръка. Кръстът на далекогледа дори не потрепва. Леко обирам мекия спусък и очаквам сърната да ми покаже хубаво хълбока си. Ето и това стана, натискам спусъка, но в същия момент виждам, че сърната почва да движи нагоре и надолу глава, сякаш иска да пропъди мухи. Но вече е късно, ехото на изстрела се връща към мен, сърната за момент пада, останалите плахо се оглеждат. В следващия миг улучената сърна се надига и побягва. Останалите също се впускат в бяг, но в обратна посока.

Чула гърмежа, Арфа вече е дотичала до мен и се притиска до левия ми крак. Чувствувам, че цяла трепери, и чувам как тихо скимти. И наум не ми идва да се скарам за допуснатото своеволие. Напротив, потупвам я по гърба и показвам бягащото животно.

Тя се спусна като стрела след ранената сърна. Не бе необходимо да повтарям „Бягай и донеси!“ Наблюдавам с бинокъла как разстоянието между двете животни се скъсява. Сърната бяга към островчето от храсти и водни растения, Арфа бързо я догонва, но преди да успее да скочи върху нея, сърната се изгубва в храсталака.

Бързо хвърлям на гърба си раницата, вдигам бинокъла и пушката и се затичвам след кучето. Като се приближих до храсталаците, всичко вече бе свършено. Но кучето не умее само да се обажда и затова свирнах с уста. Арфа изскача от храсталака, а устата ѝ пълна със сърнешка козина.

– Браво, мойто момиче, спаси ме от излагане пред приятеля! –

кучето нетърпеливо скимти и върти опашка. – Я покажи сега къде е сърната!... Арфа скача в тръстиката, а аз я следвам. След няколко крачки спирам пред тялото на старата сърна. Куршумът е счупил само бедрената кост. Ако Арфа не бе дошла навреме, щях да я изпусна. Сигурно точно в момента на изстрела сърната е навела глава и изместила тялото си назад и вместо да попадне в сърцето, куршумът е разбил бедрената кост.

– Браво, Арфа, умна си ми ти! ... – галя я аз по гърба, а тя радостно скимти. – А виж какъв сукин син съм аз – и да стрелям точно вече не умея – кучето подскача, иска да ме близне по носа, но на мен тази милувка не ми е особено приятна и се захващам за сърната. Извличам я от храстите, а Арфа, радостно възбудена, подскача около мен.

На малко възвишение недалеч от храстите виждам подходящо дърво. Орязвам с ножа летните издънки и закачвам изкормената сърна надолу с главата. Разтягам ребрата ѝ с пръчки, а вътрешностите набождам на шиш. До довечера кръвта ѝ напълно ще изтече и месото ще истине. Като тръгна да се прибирам, ще я взема на рамо и хайде към лодката.

Така-а-а, първата задача може да се смята за изпълнена. Доволен от кучето, пък и от себе си, свалям далекогледа от пушката и поставям нова гилза с тройки сачми в цевта за сачмени патрони.

– Да тръгваме, Арфа! Сега пък можеш да покажеш на какво си способна. Търси хубаво! – кучето подскача от радост и се спуска в бяг към храстите, а аз продължавам да го напътствувам.

– Не така, какво тичаш като луда! За тази работа трябва ум! – сещам се за ятото патици, кацнало на острова, и пращам кучето нататък. Дали ще бъдат още там, не зная, но нищо не ни струва да проверим.

Каквото преживях през следващите минути, рядко се случва да преживее ловецът. Щом кучето навлезе в тръстиката на островчето, излетяха наведнъж може би около двеста патици. А като се впусна по-навътре във водата, забучаха, заудряха хиляди криле. Небето над островчето се закри с телата и крилете на птиците. А във водата сякаш беше затънал трактор и ревеше на пълен газ. Дори не трябваше да се премервам. Само вдигах пушката и стрелях. От първия изстрел паднаха наведнъж три. Докато заредя втори път, птиците се вдигнаха високо.

Арфа донесе първата патица веднага. За втората се позабави по-дълго из гъстата тръстика. А за третата трябваше да я връщам няколко пъти. Затова пък като награда за труда донесе прекрасно Оцветен патаран. Беше още жив, със счупено крило. Ето че за втори път бях доволен от кучето си. От радост бях готов да прегърна и разцелувам Арфа по влажната муцуна, само че тя сега не се интересуваше от моите чувства,

беше в плен на ловната страст и нетърпеливо очакваше моите заповеди.

– Не така, Арфа, та ние не сме никакви лакоми браконieri! ... Имаме три патици, това ни е достатъчно – гладех кучето по гърба и го успокоявах, но то не искаше да ме разбере и цялото трепереше от напрежение. Успешният лов бе разпалил кръвта му. Отскочи от мен и започна да търси из храстите. Не оставаше нищо друго освен да използвам стария трик – шапката на земята и пази, докато ти дойде акълът в главата...

Слънцето се бе изкачило вече високо. Стомахът ми взе да се обажда. Сложих вещите си накуп, начупих от близката върба изсъхнали клонови и запалих огън. Скоро веселите пламъчета заиграха в очите на Арфа, а аз само по риза започнах да скубя патиците. Патарана оставих в сянката на храстите да изстине. Докато подготвих птиците за печене, огънят се разгоря буйно. Нахвърлях още съчки и като оставих кучето да пази шапката ми, започнах да бера шипки от близкия храст.

Шипките бяха огненочервени, хванати вече от първия мраз, точно такива, каквито трябва да бъдат за хубаво вино. Не носех торбичка или чанта, затова разпрострях на земята платнището, което носех винаги със себе си, и хвърлях шипките в него. Докато набрах няколко килограма, огънят поугасна, беше се натрупала достатъчно жарава. Взех двете патици, увих ги в хартия, а после ги овалях в рядката глинеста кал. Двете тела заприличаха на два кални хляба. Разрових жаравата и поставих патиците сред жарта. Покрих ги отвсякъде с пепел и светещи още въглени, погледнах часовника си и ги оставих да се пекаат.

След един час обедът беше готов – такъв специалитет не се сервира и в най-люксовите ресторанти! Патиците се излюпиха от втвърдената глина хубаво опечени. Дребните перца, които не можах да изскубна без топла вода, останаха прилепени към глинестата обвивка. А Арфа, въпреки че бе наказана, получи половин порция пръжки и продължаваше да проявява интерес към апетитно ухаещите патици. Разбира се, тя получи своя дял – нали без нея нямаше да ги имам сега.

Докато свършим с празничния обяд, небосводът се покри с тъмни облаци. Възникна въпросът, какво да правим сега ... След малко колебание махнах с ръка. Да вали, колкото ще, все някак ще издържим с Арфа, а дивите гъски поне ще летят по-ниско. На такъв лов излизам веднъж в годината и някак не вървеше да се върна от страх да не се намокря.

До свечеряване обаче имаше още много време. „Какво да правим, Арфа?... На теб ти се иска отново да се пуснеш из тръстиките. Не, по-добре да обиколим и разгледаме удобните места за кацане на дивите гъски“...

Кучето весело размаха опашка. Дали разбира за какво му говоря?
... Не зная, но изглежда схвана за какво става дума.

Оставихме огнището да угасне бавно под дъждовните капки и тръгнахме с Арфа на разузнаване. Обширни, но пусти са по това време ливадите край Морава. Вървя цял ден и не мога да срещна жива душа. Пък и какво да правят селяните в нагизналите от дъждовете ливади, сеното е прибрано в сеновалите или стои балирано по временните складове. А из полята сега кипи усилена работа. Събира се реколтата от захарно цвекло и картофи. След тях ще остане царевицата за зърно и накрая – дълбоката оран и сеитбата. По околните дървета рядко се срещат и птиците също се уговяват из полята за дългата и студена зима. Летят на ята след комбайните и също събират зърно или пък подскачат в браздите след лъскавите плугове и събират вкусни червеи.

Но нека не прекалявам, нали аз съм тук и ми е добре, като никой не ми плаши дивеча. А и с птиците не е толкова зле, край реката се виждат тук-там водни дърдавци, патици и водни биволи. Те, както и дивите гъски, обичат спокойствието и тихия шепот на течащата вода.

Дъждът се усили. Отначало започна като на шега да ръми, а сега капките наедряха и падаха в гъсти пунктирани линии към земята. Нищо, коженото ми палто ще издържи, а Арфа не се трогва от дъжда. Нейният кожух е още по-добър, само не бива да стои дълго на едно място.

Вече се приближавам към един залив, където може да са накацали диви гъски. Само че за да се приближа, трябва да заобиколя плитка долчинка, пълна с вода. Морава покачва нивото си. Дано само не продължи така бързо, иначе няма да успеем да се приберем в къщи.

Със спускането на тъмнината дъждът поотслабна, но не престана. Отново стана дребен и бодлив, като че ли от потъмнялото небе падат игли. Коженото ми палто натежа, сякаш джобовете ми бяха пълни с пирони. За да си съкратя пътя към избраното място, нагазих в студената вода. На някои места беше толкова дълбока, че преливаше през ботушите ми. А Арфа хитруваше, винаги намираще брод. Как кучето отгатва къде водата е плитка, а умният човек всеки момент може да пропадне до раменете в някоя дупка, пълна с вода?

Най-после се приближавам към залива. По брега са израсли три лески, на около трийсет крачки една от друга. Между тях като венец около залива са бухнали гъсти храсти, но вече са залети до половината от придошлата вода. Никога не съм газил в такава мътна вода. Винаги изпитвам панически страх, че ще потъна в рядката кал под водата.

Дребният дъждец вече се смесва със замръзнали снежинки. Така е

по-добре. Няма по-добро време за лов на диви гъски. При снеговалеж птиците са принудени да летят ниско, за да виждат водата, и тогава може лесно да уцелиш.

Стоя под средната леска. Арфа трепери в краката ми. Е, хайде, потчай, вдигни нещо, че така ще настинеш. Не е нужно да подканям кучето. То веднага вдига глава и филтрира миризмите, които се носят от храстите. После бързо се спуска нататък. Скоро се спира, изпъва опашка и почти се влече по корем към близкия храст. Близко до него се спира, обръща муцуна към мен и размахва опашка. Вика ме. Приближавам се, а тя навлиза във водата и спира на метър от мокро гнездо. Нещо се движи в гнездото. Докато разбере какво е, вече я донася в краката ми. Навеждам се и разпознавам едър фазан.

В този момент нямам време да изнасям лекция на кучето по прилично държане в гората. При това фазанът е така обработен от зъбите й, че не може да издържи до следващата пролет. Доубивам го и отново го пускам на земята.

Изведнъж чувам свистене на много криле, поглеждам към светлеещото небе и виждам голямо ято патици. Но докато сваля пушката от рамо, ятото се загуби в тъмнината далече напред. Ругая се на ум, само че това не помага. С пушка, готова за стрелба, и с треперещото куче в краката очаквам следващото ято. За моя радост скоро над мен се чува силно свистене – прелита второ ято. Бързо вдигам пушката и стрелям в средата на ятото. Една птица се отделя от ятото и с отчаян пирует пада към земята. Не е необходимо да подканям Арфа. Тя скача радостно и се хвърля във водата. Не след дълго донася стар паток с подгънати пера към опашката...

Поглаждам мокрото треперещо куче по главата. „Издърж още малко, Арфа, след патиците ще полетят и гъски, а ако не минат точно над нас ще си вървим у дома!“ ... Кой може да каже предварително какъв ще бъде късметът на ловеца? ... Щастието също може да се умори. В такива случаи някои казват, че кацало върху главата на глупака, но аз не се смятам за такъв...

Но ето че някъде отдалече се чува „га-га-га ...“ Потръпвам – действително летят диви гъски. А според граченето ми се струва, че не летят високо. Арфа се изправя до мен и стои изпъната като тегива. Гъските приближават. Стискам пушката в ръце и съжалявам, че не нося двете сачмени цеви. Но какво да се прави, човек винаги намира за какво да съжалява, никога не е напълно доволен. и това е добре, иначе нямаше да е човек.

По тъмносивия небосвод се очертава стройна стреловидна единица. Телата са подредени едно след друго като за парад. Летят малко встрани от мен, точно над водата. Машинално вдигнах пушката. Пред очите ми тъмнеят дългите тела с размахани огромни криле. Премервам се в първата птица. Стрелям! ... От стройната редица се отделя третата птица. Земята я привлича със своята сила, дивата птица се съпротивлява, но след малко чувам, че плъсва във водата някъде към отсрещния бряг. Птицата пляска отчаяно още няколко мига с големите криле и бавно затихва. Поглеждам Арфа и прошепвам: „Бягай, донеси!“ ... Умното куче скача във водата и плува към отсрещния бряг. В тихата вода пред нея се образува вълна от напирашите гърди. Арфа е бърза плувкиня. Напредва равномерно, както стотици, не, хиляди пъти досега.

Ето, вече излиза на другия бряг, чувам как отърсва мокрото си тяло и бързо приближава до падналата птица. Няколко мига се мъчи да захване едрото тяло и скоро заплува с птицата в уста към мен. Само че сега и тялото, и опашката ѝ са под водата. Пред мен тъмнее голямата птица и едва се забелязва главата на кучето. Сега то плува сравнително по-бавно в студената ноемврийска вода. Най-после излиза на брега и пуска гъската в краката ми. От гърлото ѝ излиза радостно скимтене, а цялото ѝ тяло трепери. Сяда на задните си лапи и ме гледа в очите. Горката Арфа, мокра, измръзнала до кости, търси да види в моите очи радост и благодарност.

Сега вече страстите са задоволени, както на Арфа – потомствения хищник, така и моите – на хищника с разум. Опитвам се да премеря в ръка теглото на птицата и потръпвам от ловна възбуда...

Вече е тъмна нощ и сивеещият допреди малко небосвод стана маслиеновиолетов. Пак се чува далечно грачене на диви гъски, но в тъмнината нищо не се вижда. Някъде в горния край на залива чувам пляска на телата в студената вода. Арфа отново потръпва и ме побутва с муцуна над коляното. Не, стига вече. Прибирам птиците в раницата. Най-отгоре слагам задушения от кучето фазан, мятам раницата на рамо и тръгвам по обратния път към дивата слива, дето виси тялото на сърната.

Излизам само стотина метра и разбирам, че не мога да продължа в избраната посока. Арфа не се колебае и навлиза в дълбоката мътна вода. Но аз не мога да премина, ботушите ми пак се пълнят със студена вода и страх сковава тялото ми. Опитвам малко по-вляво, но и там водата е дълбока. Вървя в тъмнината и се опитвам да запазя самообладание. За кураж сам убеждавам себе си.

„Запази самообладание! Нали добре познаваш местата наоколо, все

някак ще се оправяш.“ Тръгвам да заобиколя реката. Знам едно място, където винаги минавахме, когато водата се надигнеше. Скоро с Арфа приближаваме познатото място. За моя изненада и тук всичко е залято с вода. Повече от петнайсет метра ме делят от отсрещното възвишение. Постепенно разбирам в какво положение съм изпаднал заради своето ловно увлечение. Морава, набъбнала от дъждовете, е запълнила долчинки и ливади навсякъде наоколо. Цялата низина чак до делтата с Дунава е едно море от мътна вода. Спрял съм се в колебание близо до водата. Поглеждам кучето, то скача във водата и плува към отсрещния бряг. Скоро излиза и се отърсва от водата. Недоволно, че не съм го последвал, скимти и ме кани да премина и аз.

– Ех, ти, моя верна приятелко! Де да можех да плувам както теб! А Арфа, сякаш разбрала думите ми, отново влиза във водата и плува обратно към мен. Излиза, пак се отърсва и тихо скимти.

– Ех ти, ако можеше да говориш, какво би ми казала, а?

Вече няколко минути наблюдавам върха на храста. Водата бързо се покачва. Не изминава четвърт час и нови двацет сантиметра от дървото остават под водата. По гърба ми полазват студени тръпки. Стоя безпомощен пред тихата вода, а кучето продължава да скимти в краката ми.

Тръгвам да заобиколя още по-нагоре. Но скоро навлизам в гъста мъгла. Не се вижда почти на една крачка, всичко е обвито в дебела млечна пелена. Упорито продължавам по края на водата. Вярвам, че с помощта на кучето ще намеря обратния път и няма да се загубя сред блатата.

Отдалече се чува свирката на локомотив. А-ха, линията, там е спасението! Тръгвам по звука и виждам, че пред насипа се е разляла широка река. Водата не говори, дълбочината е неизвестна, тя може само тихо да поглъща всякакви тела. Започвам да треперя от студ, а може би и от страх. Боя се с познатия човешки страх за живота. Всичко в тъмната нощ става опасно и враждебно, а най-вече тихата спокойна вода, ширнала се във всички посоки.

Арфа и тук преплува на другата страна под железопътния насип, но аз се страхувам. Разумът едва ме предпазва да не изпадна в паника. А кучето отново се връща при мен, сякаш иска да ми покаже колко е лесно. Само че и то не може да ми каже дали на дъното няма рядка, лепкава кал, от която да не мога да извадя премръзналите си крака.

Пак се чува локомотивна сирена. А аз завиждам на машиниста. Седи си на топличко в кабината, натиска ръчката на парата и тя работи вместо него. Завиждам и на огняря, застанал пред отворената пещ. С

какво удоволствие бих разменил мястото си с неговото. Виждам го пред очите си като мираж. Наситил тази жълта ламя, той затваря вратичката на пещта, изправя се и изтрива потното си чело. А за удобствата на пътниците не искам и да мисля. На тях им е още по-добре. Седят отпуснати от топлината, играят карти, четат вестници, дремят и никои не се интересуват, че някой може да стои безпомощно на стотина метра от тях...

Както и да е, трябва да издържа до сутринта. Мисля за това и студени тръпки отново обхващат тялото ми. Разсъмне ли се, все ще успее да намери брод. Сега съм объркан, изплашен и уморен, но утре сутринта ще се оправя, пък и Арфа е с мен. Но за да издържа, не бива да се спирам, трябва постоянно да се движа. Раницата се впила в раменете ми. След около час натезжава като напълнена с олово. Спирам се, изваждам платнището с шипките и ги изсипвам на земята. След това изрязвам с ножа в средата на платнището отвор за главата и го изхлузвам под дрехите. Е, така поне няма да ми тече зад врата, защото само не се сетих по-рано да сторя това, докато не бяха се измокрили дрехите ми!...

Умората обхваща цялото ми тяло. Краката ме болят от ходене. Искане ми се да поседна поне за минутка, но се страхувам, че ще задрема. Не, трябва да се движа, трябва да дочакам това далечно утро, за да мога да срещна още хиляди като него, но при по-други обстоятелства.

Отново спирам пред широк воден разлив. И тук мястото ми е познато. Около тези тополи вляво съм минавал много пъти. Днес обаче не мога да се приближа до тях. Пътеката е залята от тиха, а може би и дълбока вода. Арфа скимти, подканя ме да се впусна след нея към отсрещния бряг. Аз обаче не й разрешавам да навлезе във водата. Дори й се заканвам, сякаш тя е виновна за моята безпомощност. Мислех само да сложа шапката на земята и да заповядам на Арфа да я пази, но съм уморен и се отпускам на земята.

След малко забелязах, че хапливите снежинки вече не падат от тъмното небе. Завит в платнището, притискам треперещото куче към тялото си. Унасям се в дрямка. Задухва хладен ветрец, но аз се увивам и притискам кучето към себе си.

Не зная колко време съм дрямал, но се събудих вкочанясал. Погледнах небето, по него трептяха хиляди измръзнали като мен звезди. Няколко мига ги наблюдавах, струваха ми се така далечни и загадъчни. Стана ми още по-студено, зъбите ми затракаха, а Арфа тихо изскимтя. Не, така няма да дочакам здрав утрото. Есенната нощ е дълга и студена. Отново чувам някъде далече ударите на колелетата на влака по релсите. Този път машинистът не свири. Сигурно нощем не е необходимо. На

кого да свири в безлюдното поле?...

Ставам, вдигам пушката на рамо и подканям кучето. „Хайде, Арфа, нали искаш да живееш, да ходиш отново на лов с мен? Трябва да издържим цялата нощ. Нищо, че сме мокри, ще ходим, докато изсъхнем!“...

Над нас прелетя сова, направи няколко кръга над главите ни, огледа ни добре и, преди да изчезне, изплака с тъжния си глас. Пак тръгваме с кучето в посоката, откъдето се чува шумът на влаковите композиции. Но скоро пак стигаме до вода. Арфа скимти, иска да ме поведе, измъчва я моето недоверие и едва в този момент се сетих, че кучето умее да избира плитките места. Нали днес се учудвах какъв е този животински радар, дето липсва на нас, хората?! Умни животни са кучетата. Като плувци са ненадминати. Арфа би могла спокойно да преплува и Дунава в този студ, но и тя предпочита да мине там, където водата е плитка. И това ли ще направи за своя стопанин?...

Ако ходя мокър до сутринта, в най-добрия случай ще легна болен от пневмония. Няма смисъл от това безцелно лутане. Решавам и запovedвам на кучето. „Хайде, Арфа, води ме, но внимателно!“ Няма от какво повече да се страхувам, и без туй съм мокър до кости. Кучето ме поглежда недоверчиво, изпитателно. Какво ли си мисли?... Но ето че радостно заскимтява и, без да ме изпуска от погледа си, нагазва в студена вода.

Тръгвам след кучето. Отначало ме води по края на водата, след малко завива направо към средата, после отново към края и така на зигзаг, чак до другия бряг. Водата пълни ботушите и вледенява краката ми. Пръстите ми изтръпват, но не обръщам внимание. Вървя смело след кучето. То нагазва в нов разлив, аз го следвам и пропадам до кръста в мътната вода. Арфа обръща към мен глава, сякаш иска да ме обнадежди. Най-сетне и този разлив е преминат. Бавно излизам на брега, изцеждам ботушите си, отново ги обувам и викам на кучето:

– Хайде да се постоплим, Арфа! – Тя се пуска в бяг по петите ми. Тичам и си мисля колко е умно моето куче. В този момент за нищо на света не бих го сменил.

Ободрен от успешното преминаване на водата, аз се колебая дали да взема тялото на убитата сърна. Но умората взема връх и аз отлагам това за утрешния ден. Сега само по-скоро да стигнем. Пък и на сърната нищо не може да ѝ се случи, месото няма да се развали. А дори и да се случи нещо, сега се касае за моя живот, а не за двадесет килограма месо...

Още на четири места трябваше да газим дълбока вода, докато

стигнем до лодката. Ето я върбата, в клоните на която миналата година напразно чаках да излезе сърндак. Отминавам я, бързам към лодката. Но като стигнах до мястото, дето бе вързана, виждам, че вече е пет метра навътре в реката. Ето с колко се е надигнала водата на Морава! За да стигна до лодката, трябваше да оставя раницата и пушката на брега. След това влязох в студената вода почти до шия. С премръзнали ръце и тракащи зъби успях да прережа въжето и да довлека лодката до брега. Взех раницата и пушката, скочих в лодката, Арфа ме последва, а аз хванах здраво веслата. Като наближихме селото Арфа изскочи и доплува до брега. Когато стигнах до пристана, видях двете кучета нетърпеливо да въртят опашки на малкото кейче; чакаха ме. А каква радост е да се завърнеш там, където някой те очаква! Казват, че това най-добре знаели моряците...

От този ден обаче го зная и аз...

Такова чудно куче

Не мога да си обясня точно защо, но факт е, че ловът на диви гъски за мен стана един от най-привлекателните. Поради това, щом ме поканиха на ловен излет около Малък Дунав, приех поканата без ни най-малко колебание. При това имаше една голяма пречка – Арфа точно кърмеше своите малки, а да отида без добро ловно куче, някак не вървеше. Ще изглеждам смешен, ако улучената птица падне във водата или се загуби из тръстиките!...

За пръв път в живота си взех на лов чуждо куче. Казваше се Белина. По порода чист германски сетер, а по характер – спокойна и интелигентна. Белина вече не беше млада, но се отличаваше с упоритост. Освен това тя беше най-подходящото куче за воден лов. Това непременно трябва да се отбележи в биографията й!...

Присъствувах веднъж на лов, в който стопанинът й улучи патица и тя падна на отсрещния бряг на полузамръзналата река. Белина без колебание разчупи с тялото си ледената корица, навлезе в реката и образува проход в тънкия лед чак до другия бряг. Там взе птицата и през същия проход я донесе на стопанина си.

Зная, че, който не е видял такова нещо, трудно ще повярва, но затова ние ловците сме си виновни. Почти винаги украсяваме случките с небивали измислици и преувеличаваме размерите на срещнатия дивеч. Обаче това, което разказвам за Белина, е чиста истина.

Излетът бе насрочен за втората половина на декември. Времето беше студено, земята замръзваше. Само водата и блатото все още се държеше. Стичаща се под земята от околните поля, тя е по-топла от водата в реката и в студените дни над блатото се образува тънка прозрачна мъглица от изпаренията.

По време на есенните наводнения реката беше излязла от коритото си и беше заляла голяма част от гората. По ниските места все още се задържаха вода, върху която блестеше тънка ледена кора. За да преминаваме по-леко през тези места, бяхме обули високи рибарски ботуши. С тяхна помощ успяхме да се приближим сухи до местата, дето патиците кацаха за нощувка.

Водеше ни един непознат за мен лесничей. По стъпките му тромаво вървеше също непознат гостенин – ловец, а след него шефът на горското, от когото бях поканен и аз. Крачехме тихо, доколкото позволяваше дълбоката вода, и всеки водеше куче. Аз вървах предпоследен. С високите ботуши преминавах леко през водата и прескачах падналите клони. Белина обаче бе затруднена. Там, където минавах през дълбока вода, тя трябваше да плува. Съжалявах я, защото даже през ботушите и двата чифта дебели чорапи усещах студенината на водата.

Но като излязохме при малките поляни около блатото, кучето се поотърси и побягна около мен, като радостно размахваше рунтавата си опашка. Едва сега у нея се събуди истинската прехвалена Бела от преди години. Като я лъхна студеният вятър, цялата побеля от скреж. Въпреки това тя тичаше възбудена насам-натам, без да обръща внимание на ледените висулки по козината ѝ.

Пред гъстия върбалак кучето изведнъж спря и се изпъна като тети-ва. Стоеше като заковано, не поглеждаше нито вляво, нито вдясно. Така ме дочака да се приближа и размаха предупредително опашка. Но аз не обрънах внимание на предупреждението и като навлязох във върбалака, изпод краката ми излетя фазан. Белина ме погледна с явно пренебрежение в очите. Какво ли си мислеше в този момент за моите ловни качества? ... Защо не стреля? – питаше погледът ѝ, а когато вдигна втори фазан и аз пак не стрелях, сама се отлъчи за малко и ми донесе в зъбите си един женски фазан.

Огледах се дали другите ловци не са я забелязали. За мое щастие всеки бе зает със себе си и своето куче. Не се скарах на Белина, но когато тя предприе ново издирване из храстите, аз незабелязано пузнах фазана.

Може би беше по-педагогично да я накажа. Какво ми носи дивеч, за

който не съм я изпратил? Но сърце не ми даваше да и развалям настроението. А самата тя бе толкова доволна и щастлива, че ми е донесла нещо, след като сам не мога да се сдобия с дивеч, че едва ли някой би могъл да я укори за прегрешението ѝ. А за самата нея птицата е само птица. Само човек умее да ги различава и да определя по кои птици кога да стреля. Колкото и да е умно едно куче, то не може да разбере в подробности човешките правила и закони.

Имах предвид и това; че стопанинът ѝ никога не бе я удрял по време на лов. Белина е интелигентно куче, обидчиво. Такива, като застарееят, стават прекалено чувствителни. Стопанинът ѝ ме предупреди. „Достатъчно е да вдигнеш пръст и тя ще разбере какво искаш да ѝ кажеш!“ ... Как тогава да я ударя заради своеволието? ... Белина е умна, малко разглезена и както всеки ловец има своя натура, която с едно наказание няма да се промени. Главното е – работи умело във водата. Това нейно качество ми е необходимо днес и не бива да си развалям отношенията с нея за дреболии.

Крачим бавно по замръзналата, сякаш посипана със захар трева. Тук-там по усойните места са се запазили петна от първия сняг. Около блатото тъмнеят върбите. От короните им са виснали клони като обхванати от тиха печал многоръки чудовища. В студената привечер подухва леден ветрец и прехвърля ситен сняг. Снежинките са мънички, пухкави, бавно падат към земята, като че ли се колебаят дали да се върнат обратно нагоре към сивото небе. Времето е подходящо за лов на гъски и шефът на горското стопанство е доволен, че е случил такъв ден.

Над главите ни засвистяха крилето на ято патици. Птиците отлетяха към горния край на блатото. Скоро над нас прелетя второ, по-малко ято, но ние стоим, спотайваме се и изчакваме. Покрай брега на блатото прелетя огромен рибар и кацна нейде в тръстиките.

Гледам, Бела отново зае ловна стойка. Опънала глава напред, тя души с влажните си чувствителни ноздри и филтрира миризмите от въздуха. В храстите нещо се раздвижи, след миг оттам изскочи сърна с малкото си. Ако малкото беше изскочило само, всеки би го сметнал за двегодишно сръндаче – изглежда майка му се грижеше добре за него. Бела подскочи, готова да се спусне след тях, но моето тихо подсвиркване я закова на място. Стои, извила глава към мен, гледа ме в очите умолително и цялата трепери от напрежение. Накрая разбира, че няма да чуе очакваната заповед, обръща жално глава след отдалечаващите се животни и тихо скимти...

– Ела, Бела, ела тук! – кучето колебливо пристъпва към мен. Гляда

я нежно по гърба. По козината ѝ все още се държи скреж, а мускулите под кожата постоянно потръпват. – Сега е забранен ловът на сърни, нали разбираш? ... Дошли сме на лов за гъски и този път трябва да оставим другия дивеч на мира.

Кучето ме поглежда с големите си очи, а аз продължавам да му говоря:

– Представи си, Белина, че след малко застреляме гъска. У дома стопанката ще я опече и ще я постави с тепсията под елхата. След това ще запалим свещите, знам, че ти много не ги обичаш, но моята Зденка ще изпече за тебе специален сладкиш и ти ще го схрускаш още топъл, нали? ... Разбира се, и от гъската ще получиш своя дял, но сега имай търпение!...

Белина продължава да ме гледа сериозно в очите, а на мен на моменти ми се струва, че схваща за какво ѝ говоря. А може би наистина разбира. Затова не бива много да я лъжа. Още не се знае дали ще уловим някаква птица. Засега те си летят високо в небето...

Стигнахме до определеното място и на мен ми определиха позиция. Наредиха ми да не мърдам от мястото си, както аз нареждам на кучето, и отминаха към следващия ловец.

Останах сам с Белина под клонеста стара върба. Стоим и не мърдаме – така ни е наредено. Даже и кучето разбра строгата заповед. Чудно ми е как ни разбират тези животни. Та нали се твърди, че нямат разум! Какви са тези силно развити инстинкти, не мога да си обясня. А фактически тези инстинкти на кучето представляват неговият разум. Не може да се каже, че всичко се дължи на дресировката. Тя може да научи кучето на послушание, но това, което е в главата му, няма да промени.

Едва допушвам първата цигара и вече започва да се смрачава. Бела потръпва от студ, а може би и от незадоволена ловна страст. Ето, че като чух далечното грачене на птиците, и аз започнах да потръпвам като нея. А кучето се изправи, изпъна тялото си и вдигна влажната муцуна към светлеещия небосвод.

– Ш-ш-т! – тихо я предупредих и тя седна на задните си лапи. – Сега е важно да стоим неподвижно. Бела ме разбра и се закова на мястото си.

Ето – лети първата гъска над блатото. Спуска се ниско над водата и грачи толкова силно, че сигурно и мъртвите я чуват. Това е правило при дивите гъски. Една от тях трябва да се жертвува. Но ако сега някой стреля, край на лова! Най-много да си отидем с една единствена гъска. Ято то ще се издигне високо и ще отлети към друго, по-спокойно място

за нощувка. Това е типично гъше разузнаване. Тази първа птица лети и много не се оглежда. Очаква неприятеля да се издаде сам. Но ние издържахме и птицата отлита обратно към ятото, кацнало в някоя ечемичена нива. По някакъв свой начин тя съобщава на стражните птици за резултата от своето разузнаване. Те остават на мястото си, за да пазят ятото, но дават някак знак и от ятото се вдигат други три гъски. Никой не знае защо точно три, но винаги е така, прелитат само три – ни повече, ни по-малко. Те летят към първото място, избрано от гъската-разузнавач, за нощуване на ятото. Летят високо, по тях е излишно да се стреля. От земята ги делят най-малко двеста метра. На тази височина не може да ги засегнат сачмите от нито една ловна пушка. Тези три птици оглеждат подробно избраното място. Зрението им е добро, като на ястреби. Всичко виждат и само ако се помръдне нещо подозрително, няма смисъл повече да се очаква ятото...

Но ние издържахме и този изпит...

Не се изминаха и десетина минути, когато от сивеещото небе се чу граченето на гъските. И то какво грачене!... Грачеха стотици гъши гърла. Върху светлия фон на небосвода ясно се забелязват едрите тела и широките разперени криле. След първото ято се задава второ, още по-голямо. Птиците летят още високо, правят един кръг над блатото и се спускат към водата. Сега още мъничко да издържим, никой да не избърза!

Първото ято вече каца във водата. Второто го следва. В този момент чувам един след друг три изстрела. Приятелите ми са по-щастливи, над тях прелетя второто ято и те първи стреляха. Нетърпеливо чакам, страхувам се, че над мен няма да прелетят. Обхваща ме тягостно безпокойство, иска ми се бързо да сменя позицията си. Бела също цялата трепери и нетърпеливо скимти.

– Тихо, Белке, тихо! Не бива да се издадем, гъските виждат надалече, забележат ли ни, няма да полетят над нас!

Отново отекват изстрели и объркан гъши грак. Само че ние, изглежда, стоим на лошо място. Ето там, малко по-вляво, прелитат няколко, но те са далече. А минутите летят, още малко и всичко ще бъде свършено. В тъмнината няма да можем да стреляме. Май ще си отидем с празна торба, както дойдохме.

– Хайде, Белке! – потупвам аз кучето по гърба и се затичвам вдясно. Не зная защо, но си мисля, че на новата позиция ще имам по-голям шанс. А точно там никой не стои. Над главата ми се чува гъше гаготене. Скривам се под близката върба. Чувам шума на крилето. На фона на все

още светлото небе забелязвам няколко птици.

Излезе ми късметът. Премервам се и стрелям. Чувам как сачмите удрят в крилето. Но не пада нито една птица. Първото мое ято се загубва в тъмнината. Но след него лети второ. Отново се премервам и стрелям. От правата редица се отделя една птица и пада във водата.

Приближава още едно ято, но, да го вземат мътните, сега е по-важно да извадим застреляното. Хайде, Белина, тръгваме. Виждам, че птицата е паднала върху големите листа на водните лилии само на пет-шест метра от брега.

– Бела, влез и донеси! – От съседната върба се обади изплашена кукумявка: – „Уйй-й-уйй-й“. Бела скача във водата, но нещо я смущава. Върти се на едно място, плува и вдига нагоре голямата си глава. Отново я подканям.

– Хайде, Белина, плувай и донеси! – кучето обаче стои на едно място и по-скоро се дърпа назад.

– Плувай, Белина! Хайде, покажи какво умееш! ... – Не, кучето стои, вдига безпомощно глава, сякаш никога не е влизало във вода.

– Е, какво ти стана? ... – едно избухвам аз. – Няма ли да тръгнеш най-после? ... – На няколко метра от нас, между венец от водни растения, тъмнее тялото на застреляната птица. Вече не потръпва, не се движи, но кучето сякаш се е побъркало, отказва да го донесе. При това съм чувал толкова приказки за Белина – най-добрата плувкиня. Отново избухвам.

– Белина, веднага донеси гъската! – Но не, кучето не мърда от мястото си. Само извърща към мен големите си очи.

Излишно е да си хабя нервите. Да върви по дяволите със своите умни погледи и добри качества. Сам ще си взема трофея! ... Водата не е така дълбока, а ботушите ми стигат до пояса.

– Махай се от очите ми, некадърница! ... – Но Белина не ми прави място, стои срещу мен, не мърда, а предупредително ръмжи.

– Полудя ли ти, стара кучко некадърна? ... Махай се по дяволите! Ти не си никакъв сетер, а обикновено безстопанствено куче. Гръм да те удари, че да не изложиш и стопанина си като мене!...

Влизам в края на водата, но Белина не се помръдва от мястото си. Скимти, ръмжи като побъркана и колкото повече се приближавам, ръмженето ѝ става по-заплашително. Ето че показва и зъбите си. Нищо не мога да разбера и още по-злостно се заканвам.

– Ако беше моя, на място бих те застрелял, ще се зъбиш на всичко отгоре! ... Бяс ли те хвана или какво?!

– Хей, какво правиш там?... – чух в тъмнината гласа на шефа на горското стопанство. – Да не си полудял? – продължи той.

– А защо да съм полудял? ... Не виждаш ли, че само на няколко метра от брега е паднала моята гъска, а кучето се побърка и не ще да влезе във водата.

– Веднага излизай, дявол да те вземе! Не ставай по-глупав от кучето си!

– Е, какво толкова е станало! – дразни ме със своите заповеди шефът на горското и аз изваждам верижката за връзване на кучето. В яда си удрям Белина по гърба.

– Махай се от пътя ми, дърта кучко! – Бела се озъбва, готова да ме ухапе, но не ме пуска да мина. Аз пристъпвам на място и зеленея от яд. Какъв малшанс! Кучето, прехвалената Белина, дето я взех да се покаже пред другите, отказва да ми донесе трофея. Дори се зъби срещу мен и не ме пуска сам да си го взема!

– Спри се бе, човек, спри, не бъди такова упорито магаре! – крещи шефът на горското и спира запъхтян на брега, близо до мен.

След няколко часа бяхме вече в топлата селска кръчма. Пием третия чай с ром, а Бела лежи в краката ми, опряла глава в моя ботуш. Диша спокойно, дреме, все едно нищо не се е случило. Изглежда, въобще не ми се сърди за белезите, останали по гърба ѝ от тежката верижка.

Шефът на горското продължава да ми чете конско евангелие. С няколко думи – все се върти около моята недисциплинираност. Не ме смятал за толкова луд, че сам да си сменя позицията по време на лов. Тоест, виновен съм бил, че съм се преместил, за да убия единствената дива гъска! А дума не споменава за това, че ме бе поставил на място, където гските въобще не летяха. Но стоплен от чая или от рома, той се поуспокоява и разказва следния случай.

Миналата година в края на лятото баща и син излезли на лов за птици. Какво са уловили, не е известно, но едва на другия ден точно на мястото, където самоволно бях застанал, селяните намерили само пушката. Освен това към островчето от водни лилии едва се забелязвали две тесни пътечки. Върху листата на водните растения продължавал да си лежи спокойно млад, все още не сменил перушината си патаран. Но било трудно да се възстанови случката.

По всяка вероятност бащата застрелял птицата, а четиринайсетгодишният му син влязъл в блатото, за да я донесе. Влязъл точно там, където исках да вляза и аз, но Бела не ме пусна. Тресавището го повлякло към дъното. Бащата захвърлил пушката и се притичал да помогне на

сина си. И двамата останали там. Само застреляният патаран се задържал с разперените си криле над водните лилии. Някъде дълбоко под него тресавището погълнало двете тела.

Поръчвам четвърти ром с чай и чувствавам, че се изпотявам. Не зная обаче дали е от силното питие, или от представата за това, какво можеше да се случи, ако Белина не бе застанала така упорито на пътя ми. А кучето си лежи спокойно в краката ми, от време на време поглежда с големите си умни очи, сякаш пита не е ли време да си вървим?...

Срамувам се за белезите по гърба на животното. Учудвам се на това велико търпение, с което умното куче понесе боя, но не отстъпи и не захапа водача си!

Какво умно, какво вярно куче е Белина!

Заспаха помирени

Най-възрастните хора от селото не си спомнят да се е събирал толкова народ на погребение като днешното. Ковчезите с двамата мъртви се носеха от осем мъже. След тях вървяха най-близките роднини, между които се виждаха много невръстни деца. И само по това един външен човек би разбрал, че покойниците не са били възрастни хора.

Зимата е суха и студена. Снегът скърца под краката на изпращачите, облечени в топли зимни палта и кожуси. Жените са наметнали през глава дебели шалове с дълги ресни, изплетени от домашна вълна. Духовата музика свири „Излети, соколе, бяла птицо!“ Тази песен беше любима на покойния Фери Майерник, дето го носят от лявата страна. Свилят му я за последен път. Сам той вече никога няма да я запее в кръчмата с приятели ловци. Тъжната мелодия някак сама подсеща за думите.

„... Поздрави го сто пъти, поздрави го сто пъти и кажи му тихо на ухото...“ Носи се над селото любимата му песен, но той не я чува. Също нищо не чува и Ондри Павлик, дето го носят в ковчега от дясната страна. Сега няма опасност да прекъсне музикантите по средата на песента, както правеше много пъти приживе. Щом успееше да развали настроението на съелянина си, заплащаше на музикантите за солово изпълнение и пръв започваше:

„Там в дълбоката долина, вода пие сама сърна ...“ Траурното шествие вече завива от пътя за града към селските гробища. Студът е такъв, че дървените покриви на къщите пропукват. Хората също поизмръзнаха от бавното ходене. Малко по-добре са тези, които се сменят при

носенето на ковчезите.

Първите редици вече приближават към двата гроба, изкопани един до друг. Вятърът отвява думите на песента още от устата на певците, а топлият им дъх се превръща в бяла пара.

Мъжете поставят ковчезите близо до прясно изкопаните ями и над смълчаното гробище се носи рефренът на песента: „Вече ме спускат в гроба студен, там ще лежа до съдния ден ...“

Множеството образува голям кръг около двата гроба, а краят на шествието още не е влязъл в двора на гробището. Бавно пристъпват хората и може би мислят за тъжния текст на песента. А певците въпреки студа продължават да пеят: „... Този свят напускам, с вас се разделям ...“ Вятърът се усилва и тези, които стоят по-назад, едва долавят мелодията, а за думите се досещат. Но жените както отпред, така и назад еднакво подсмърчат и изтриват сълзите от очите си.

Попът се е изправил в средата, облечен в бяло расо, а върху него е облякъл траурна черна мантия. Нахлупил е почти до ушите си мъничката шапка и бавно разтваря евангелието. Множеството стихва, а той започва да чете...

Всички се молят – кой наистина като вярващ, кой само така, от приличие, но всички се кръстят еднакво усърдно. Молят се хората, а аз си мисля...

Най-после Феро и Ондрей се помириха. Вече никога няма да си кажат остри и обидни думи. За нищо вече няма да се скарат. Такъв е този човешки живот.

Докато бяха живи, двамата не можеха да се понасят. Щом се срещнеха в кръчмата, беше ясно, че за всички ще има безплатна забавна програма. Отначало си подхвърляха остроумни, шеговити и на пръв поглед безобидни упреци. Постепенно репликите ставаха по-остри и накрая винаги следваше кавга. А след една такава разправия двамата за пръв път намериха сили да се сдобрят. Сами се учудваха на своята глупост и ето какво трябваше да се случи...

Тази година зимата настъпи още в началото на декември според всички метеорологични изисквания за сезона. Падналият първи сняг изтри междите и оградите около селските къщи, но не успя да заличи междите в душите на хората. След няколко дни нощите се изясниха. Луната и звездите светеха студено, а в полето сви лют мраз. Всичко бе сковано в лед. По полето не се мяркаше жива душа. Само ловците, верни на своята слабост, всяка неделя излизаха на лов.

Но ако трябва да бъдем откровени, нямаше и събота, през която да

не се чуваше стрелба из равното поле и близката горичка. Пък дори се случваше страстни ловци с браконьерска кръв и през работни дни да излизат с пушки в гората. А в неделя всички – и добросъвестни, и браконieri – излизаха заедно, като спазваха ловните правила.

В отдалеченото от града село ловният излет създаваше силни преживявания, за които се говореше чак до другата неделя. И последният ловен излет не направи изключение. Или поточно направи. Самият той е изключение, защото за него дълги години ще се говори.

Както винаги, на неделния ловен излет не отсъствуваше нито Феро, нито Ондрей. Но въпреки че живееха в една махала, само през няколко къщи, разстоянието от пет километра те извървяваха поотделно. На мястото за ловна среща единият дойде откъм селото, а другият – откъм махалата.

В тази съдбоносна неделя Ондрей съжали кучето си и го остави в къщи. Когато останалите ловци го запитаха защо е направил това, той отговори, че се е страхувал да не измръзнат краката на животното. Още не бил му поръчал зимни обувки за такъв студ. А самото куче толкова искало да го придружи, че бил принуден да го върже в будката. Въпреки това, като го видяло да излиза с пушка, то се хвърляло като побесняло напред-назад из тясната будка и по чудо не скъсало ремъка. По цялата махала се чували жалният му вой и недоволното скимтене. Сам едва издържал да не се върне и да не отвърже кучето. А ако беше направил това, днес нямаше толкова хора да се съберат на гробищата, защото понякога кучето излиза по-умно от двуногия си господар.

Този ден членовете на ловната дружинка имаха запланувано мероприятие в гората. Беше необходимо да се намали броят на зайците и фазаните. Очакваше се, че ако останат много, през студената зима ще почнат да нанасят щети по овощните дървета. Ловната дружинка не разполагаше с толкова храна, че да може да ги подхранва през цялата зима. Може да се каже, че ловното мероприятие бе организирано като хубаво развлечение, а не се касаеше за някакви едри трофеи. Очакваха, че всички ще имат по един заек и един фазан, а на ловците това им беше достатъчно.

При първото затягане на обръча лесничеят изпрати Ондрей на крилото – там, откъдето обикновено се измъкват лисиците. Позицията му се оказа неочаквано добра. Вървеше малко по-напред от веригата на стрелците. Като навлезе в горичката, спря се зад ствола на една дебела тополя, готов за стрелба. Спотайваше се и очакваше нещо да излезе на широката полянка.

Денят беше студен, но и зимата си има своя красота. Слънцето се силеше да стопи скрежа по клонките на дърветата, но напразно. Сенките на дърветата бяха дълги и прозрачни. Всичко наоколо блестеше в девствена белота и светлината просто бодеше в очите. Животните бяха оставили в сложна плетеница по дълбокия сняг със своите следи. Който умееше да ги чете, не би скучал в гората. Точно пред тополата бе минал заек. Малко встрани личаха копитцата на сърна.

По-нататък се виждаха отпечатъците от копитата на много сърни. А цялата полянка бе избродирана от следите на фазани. В гората бе тихо, само рядко някое дърво изпращяваше от силния студ.

Вече гръмнаха първите пушки, но пред Ондрей все още нищо не излизаше. Нямаше смисъл да чака зайци, те първи се вдигаха пред стрелците и бягаха напред, далеч сред студеното поле. А щом не се показа нито една лисица досега, значи няма и да излязат, отдавна са се прибрали в леговищата си. Ето че се приближават стрелците, но между тях Ондрей вижда само Ферко. Той се прокрадва малко встрани и не забелязва своя съсед. Неочаквано пред него се вдига фазан.

Чу се тъп изстрел и докато ехото се сливаше с останалите изстрели по веригата на ловците, фазанът скърши своя полет и падна на снега. Ондрей стои зад тополата, не се издава. Ферко се приближава към фазана, сваля раницата си и го натъпква вътре. След това мята раницата на гърба, оглежда се и сякаш нищо не се е случило, продължава напред.

Ондрей изчаква малко и тръгва внимателно след него. Не че се страхува от Ферко, но все пак и пред него може да излети фазан, а и да не излети, ще види поне какво прави този разбойник в гората. Но така и не открива нищо, а вече е на края на гората, там, където трябваше да се съберат след първото разгъване. Приближава се ядосан и скрито наблюдава кой какво донася.

Ловците идват един след друг и всеки слага на снега своята плячка. Редицата от простреляни фазани и зайци растеше. Но Феро стоеше, както Ондрей, в другия край на поляната и също наблюдаваше кой какво носи. След това заговори с двама ловци, спокойно си запали цигара и явно нямаше никакво намерение да отвори своята раница.

Ондрей избухна, въпреки че не се касаеше за кой знае какво. Някакъв жалък фазан не си струваше толкова приказки. Обаче Ондрей държеше за самия принцип – всички предават застреляното, а само Ферко хитрува. Така започна всичко. В първия момент Ондрей може би само искаше да засрами съседа си. Но Феро почервеня като рак, най-напред посегна за пушката, после бавно отвори раницата и смутолеви нещо

като извинение. Ловците почувствуваха, че разпрата може да прерасне в нещо по-сериозно, и бързо отклониха вниманието на двамата съседи, които вече стискаха в ръцете пушките си...

През останалата част от деня лесничейт така подреждаше ловците, че Ферко и Ондрей да не могат да се срещнат на четири очи. Ловците сякаш нещо предчувствуваха и се страхуваха.

Преди свечеряване небето се покри с тъмни облаци и скоро започна да вали дребен зърнест сняг. Лесничейт обяви края на излета. Ловът бе успешен, участниците едва носеха застреляния дивеч...

Вечерта в кръчмата, след като всеки ловец бе натъпкал раницата си с дивеч и се вдигаше тост след тост за здраве и бъдещи ловни успехи, някой забеляза, че Ферко и Ондрей не се чукнаха. В приятелска ловна среда такова нещо се смята за открита вражда. Ловците започнаха да убеждават двамата съседи да се сдобрят, да се чукнат за здраве и веднъж за винаги да си подадат приятелски ръце...

Нямаше как, Ферко и Ондрей изпълниха желанието на ловците и неочаквано почувствуваха, че и на двамата им олекна. След това повтори още няколко пъти наздравичите за здраве и успехи в живота, за вечно приятелство и напълно се помириха.

Това се случи преди три дни, а днес вече са напълно сдобрени и неразделни. Клисарят подава кадилницата, двамата му помощника с бели пелерини я поемат. Трети помощник носи на попа котлето със светена вода и китка босилек. Високият свещеник сръчно поръсва гробовете и двата ковчега. След това взема кадилницата, размахва я, вятърът разнося острата миризма на тамян. Синкавият дим се издига бавно над гробовете, направо към небето...

Присъстващите са премръзнали, пристъпват от крак на крак и с нетърпение очакват попа да свърши молитвите си. На попа също му е студено, но в този момент той трябва да се възвиси над физическата болка.

А в онази съдбоносна вечер ловците дълго се веселили в селската кръчма, доволни от успешния лов и радостни, че дългогодишните врагове Ферко и Ондрей най-после са сдобрени и пият за вечно приятелство. Свикнали да забавляват съселяните си, двамата се изправили и прегърнати най-напред изпели: „Полети, соколе, бяла птицо...“, а след това – „В дълбоката долина вода пие сама сърна ...“ Дълго проточили припева как лесничейт се премерва, иска да я застреля, а сърната му открива, че е прокълнатата от майка си мома и така нататък ... До късна нощ се носело по пустия мегдан: „... Не стреляй по мен, стопанино! Не съм

аз сърна, но съм аз, но съм аз – прокълнатата от майка си мома ...“

Приятно било в топлата кръчма, но в полунощ кръчмарят изпроводил ловците и затворил след тях тежката порта. Пийналите развеселени мъже с песни се пръснали по домовете си. Почти цялото село разбрало, че кръчмата вече е затворена, кучетата посрещали и препращали ловците от врата на врата. Този път Ферко и Ондрей поели пътя за махалата заедно. Пет километра не е кой знае какво разстояние, но двамата ловци, пийнали здравата, стъпвали несигурно, раниците им тежали, пушките пречели. Въпреки това излезли с песен от селото. Пътят им минавал по баира над селото, след това слизал в полето и свършвал в новата махала. В тихата зимна нощ тихо валял дребен снежец и бързо заличавал следите на нощните пътници.

Уморили се да пеят двамата ловци, пък и вече нямало на кого, отдавна излезли от селото, а по стръмния път се вървяло трудно. Изкачвали се те нагоре, без да приказват, само от време на време ту единият, ту другият ругаел тихо лошото време и студа. Били здрави мъже и след толкова изпита ракия вървели, без да се клатушкат и залитат. От студа постепенно изтрезнявали и близо до селото почти едновременно видели заек. Свалили пушките, гръмнали му и двамата по два пъти, но все пак нещо от алкохола останало в главите им, та не видели, че след няколко скока заекът се преобърнал и преритал с крака. Така си и останал. Ловците отминали по-нататък към махалата, като оправдавали неуспешната стрелба с тъмнината на нощта.

През това денонощие свил още по-голям студ. Температурата на въздуха спаднала под двайсет градуса. Ондрей и Ферко вървели и от алкохола и движението не усещали студа. Но едночасовото ходене, алкохолът и тежките раници изчерпали силите им. Задъхани, те правели с усилие крачка след крачка из дълбокия сняг. Като се приближили до голямата купа слама, само на половин километър от махалата, те свалили раниците си и скрити на завет, спрели да си починат.

Ондрей се сетил, че в раницата си има още нещо за пийване, затършувал в нея и извадил шише с ракия. Полели отново своето приятелство. Обещали си тържествено вече никога да не се дразнят, никога да не се нападат, а да се шегуват заедно за сметка на съеляните си. Пийнали пак по малко от бутилката за здраве, дори се целунали, за да запечатат и запомнят своите обещания. И пак отпили по малко ракия ... Вятърът започнал да духа по-силно, зад купата слама бързо започнала да се образува дълбока пряспа. Упоени от силната ракия, мъжете не обърнали внимание, че снегът ги засипва почти до пояс...

Наздраве, Ондрейко! ... Наздраве, Ферко! ... Наздраве за нашето вечно и истинско приятелство...

Рано сутринта Ферковата съпруга отишла при жената на Ондрей и запитала дали не знае къде са останали мъжете им да спят. Двете жени предполагали, че след лова мъжете са се напили и са останали да спят у приятели. Въобще не им минавало през ума, че са могли да тръгнат в такава лошо време и не им се сърдели. Отишла си Ферковата жена и се заела с ежедневната си работа.

Но някакво странно безпокойство се породило в душата на Ондрейовата жена. Още повече, че като потърсила кучето, намерила го в будката вкочанясало от студ. Изплашила се жената. Нали никога не пускали кучето в къщата, все спяло навън. Но тя не съобразила, че мъжът ѝ го вързал изкъсо и то не могло да се движи. Смъртта винаги събужда непонятен страх в съзнанието на човека. Жената вдигнала тревога... Намерили мъжете едва привечер. Открило ги служебното куче на милицията. Изровили ги от дълбоката преспа, вкочанясали като кучето на Ондрей. Раниците им – пълни с дивеч. Ондрей все още държал в ръка празната бутилка, а устните му били замръзнали в усмивка. Ето така двамата врагове се сдобрили во веки веков.

Вече спускат ковчезите в дълбоките гробове. Хората пеят: „Гънък зимен пласт тук ще те завие...“ Всеки хвърля по грудка замръзнала земя и бавно излиза от гробището...

Старият гробар заравя единия ковчег, след това и втория. Замръзналите буци пръст удрят по капациите на ковчезите и бързо запълват ямите. Глухият шум се смесва с хълцането на вдовиците и безутешния плач на децата. Духовата музика, наета от ловната дружинка, свири за последен път любимите песни на починалите. Най-напред за сокола, бялата птица, дето трябвало да предаде на любимата колко много я обича войникът и все в сърцето си нейния образ носи...

Гробовете са напълно засипани. Гробарят изравнява малките глинести възвишения и поставя отгоре венците. Толкова много венци. Едни са червени, други – бели, превързани-с черни панделки и изписани със златни букви. Последен слагат венеца от ловната дружинка. Венците са от елови клонки, големи, могат сами да покрият гробовете, а на техните панделки със златни букви е написано: „Последно сбогом от верните приятели ловци“...

Последно сбогом ... Какво повече? ... Нима някой е виновен, че двамата не са стигнали до домовете си? ... Какво повече може да се направи, ето две села са дошли на погребението. В края на краищата важно

е уважението. А духовата музика подхваща любимата песен на Ферко, свири му я за последен път.

„... Проклела ме е моята майка, кога за вода отидох, че не исках, че не исках да се омъжа за ловеца от горската къща...“

Наистина хубаво погребение бе устроено за Ферко Майерник и Ондро Павлик! Такова погребение не е имало досега в новата махала. Дълго време ще се говори за него из цялата околия...

Новогодишен лов

Какво представлява новогодишното празненство за ловеца без традиционния ловен излет? Нали трябва някъде сам в гората да се раздели с целогодишния ловен сезон. Там на спокойствие да си спомни всички по-големи преживявания и накрая да улови нещо за новогодишната трапеза.

Вечерта, като седне сред приятели от ловната дружина, да има с какво да се похвали. А като засвири музиката стари мелодии, да си попеят дружно, докато младите танцуват.

Точно такава забава ще се състои тази вечер в нашето село. Ще ни гостува военната музика от близкото поделение. Две готвачки от сутринта готвят зелева супа, пекат фазани, пържат картофи и режат ловджийска наденица за мезе. Разбира се, те с нетърпение очакват да им донесем обещаната сърна. Остава само ние да я уловим в гората. Каква ще е тази новогодишна вечеря без лютивия сърнешки гулаш? Освен това нали писахме в обявата с големи букви: „Ще има сърнешки гулаш!“...

През нощта беше ясно, но сутринта, сякаш напук, над полето легна гъста бяла мъгла. В такава млечна обвивка на двадесет крачки едва се различава човешка фигура. Ако не се вдигне до обяд, не знам какво ще правим. Сърната не е заек, много по-рано усеща човека и бяга далече от него. При това не бяга през глава, накъдето ѝ видят очите, а умно, там, където не могат да я изненадат.

Добре ще е да я уловим още сутринта, защото, докато я занесем до селото, докато я одерем и изчистим, ще стане обяд. А кога ще я разпределят на порции готвачките, кога ще я готвят...

В такава мъгла ловът е затруднен. Човек не може да използва едно от главните сетива при лова – зрението. Обикновено ловците тръгват напосоки, докато забележат отдалече дивеч. Едва след това се приспособяват към вятъра, приближават се бавно и като стигнат на разстояние

един сигурен изстрел, залягат. Не винаги е нужно да се заляга, може пушката да се опре на дърво или в чатала на храст, но не бива да се стреля от ръка по тези красиви животни. Колко пъти се случва самонадеяни ловци само да наранят дивеча и той да загине някъде без никаква полза...

Вървя, мисля си за своите ловни преживявания и търся пресни следи. Върху снега личат много отпечатъци от копитата на сърни и лапите на други животни. Избирам най-пресните. Тук е минало цяло стадо. Разучавам следите, а меката мазна кал изпод снега се лепи по ботушите ми като обушарско лепило. Изтривам ботушите и се старая да прочета в следите повече, отколкото е записано. Само че мъглата си е мъгла, може стадото да е само на сто крачки пред мен, като не го виждам, съм напълно безпомощен.

Ето тук следите се кръстосват. Нататък към полето е минало стадо от десетина глави. Сред тях може нещо да се подбере. Тръгвам по новата следа почти слепешката. Пристъпвам бавно, внимателно, иска ми се да изненадвам стадото, колкото може по-рано. Но стрелките на часовника не стоят, времето лети. След малко ще стане обяд, а аз все вървя след стадото в мъглата. Изглежда, то ме е усетило и бяга пред мен.

Бялата мъгла се носи на вълни, на вълни. Навлизам отново в гората. Между дърветата мъглата е по-рядка, носи се на огромни къдели и бавно се издига към короните им. Без да забележа, отчупвам с тялото си сух клон. Уж тихо изпраща, но на мен ми се струва, че някой е стрелял до ухото ми. Мотая се насам-натам из рядката гора. Тук поне няма толкова кал. Не зная колко километра съм изминал от сутринта, все по следите вървя, а те отново ме извеждат в полето... Дали да ходя още след тези плахи животни? Те едва ли изведнъж ще оглупеят и ще спрат, за да ме дочакат. Друго щеше да е, ако сърните се приближеха към мен.

Със своето чувствително обоняние те веднага биха ме открили. Разбира се, на мен може да ми помогне бинокълът. И при мъгла с него се вижда по-добре, отколкото с просто око. Но това не е достатъчно. Нали трябва да различа силуета? Няма да стрелям така, съвсем напосоки! Ами ако убия някой млад сръндак или млада майка? Ще стана за смях пред цялото село! А от сутринта не съм видял даже сянка на сърна, хубаво изпращам годината, няма що...

Вече е обяд. Навсякъде е пълно със следи, но сърните ги няма. Мъглата все още не се е вдигнала и аз се чувствавам като без ръце или по-точно като слепец. Изглежда, довечера ще трябва да минем без срънешки гулаш. Поне да не бяхме го писали в обявата! Но кой можеше да

предполага, че точно срещу Нова година ще се спусне такава мъгла! ... Все още не се предавам. И друг път е било лошо, но накрая все нещо е излизало. При това не съм сам, още трима бродят като мен из гората. Може пък някой от тях да има по-голям късмет.

Още сутринта се уговорихме, че щом някой улови сърна, ще гръмне още два пъти, за да отидем и му помогнем при почистването и пренасянето на тялото. Само че този късмет трябва да е много уморен, за да спре на техните мушки. От четиримата само аз имам на пушката си далекоглед. А да се стреля в тази мъгла без оптически мерник, това е загубена работа.

Снегът е добър приятел на ловеца, по него може да се чете като на картата: тук е минал изплашен заек, а там по следите на фазан е вървяла лисица. Хитрушата отлично умее да разчита отпечатъците – какво е животното и на какво разстояние пред нея се намира...

Но от днешния лов няма да излезе нищо. В мъглата дивечът е много по-предпазлив, отколкото през ясните зимни дни. Всяка промяна в климатичните условия предизвиква у животните отначало недоверие, докато постепенно свикнат и се приспособят. Едва тогава може да се тръгне след тях и да се разчита на успех.

При ствола на един стар дъб завършва следата на невестулка. Оглеждам дървото от всички страни дали няма някъде хралупа. Не, нищо не забелязвам. За всеки случай почуквам с пръчка по кората и наблюдавам дали отнякъде няма да се покаже малката хищница. Но тя не излиза, спотайва се или пък кой знае накъде е отишла да търси своята плячка. Неочаквано в тихия монотонен шум на гората се намесва нещо чуждо. Ослушвам се и разпознавам далечно гъше грачене. Постепенно звукът се усилва. Вече виждам гъските. Летят ниско над гората, и те са затруднени от мъглата. Мога да сваля поне една от тях, но това означава да свърша лова и да си вървя в къщи. А какво ще ми кажат после другарите? ... Не, не мога да направя такова нещо. Сърната днес ни е крайно необходима. Иначе гостите на вечеринката цяла вечер ще се шегуват за наша сметка.

От дългото ходене огладнях. Изваждам от раницата малко салам, парче хляб и термоса с чай. Сядам на повалено от бурите дърво и похапвам. След това удължавам почивката си с една цигара. Струва ми се, че с дима на цигарата от гората се вдига и мъглата. Между клоните на дърветата плахо проникват първите слънчеви лъчи. В рядката мъгла те изглеждат като недействителни – изтъкани от тънки бели нишки във фини прозрачни платна.

Колко необикновени са чудесата в природата! Не минават и десетина минути, а от мъглата не остава и помен. Като че ли дивите патици я отнесоха на крилете си някъде над реката. Високо над дърветата се издига величественият купол на небосвода, синкаво дълбок, осветен от слънчевите лъчи.

Ставам от дървото, до смрачаване не остава много време. Проверявам пушката, далекогледа, патроните – всичко е на мястото си. Отново тръгвам по следата на сърните. През рядката гора се вижда надалече в полето. Сега при малко щастие ще ги открия и новогодишната вечеря няма да остане без сърнешки гулаш.

Обичам тези самотни преследвания. В такива моменти човек е може би много близко до своите прадеди. Нали от тях ни е останала тази животинска страст да преследваме докрай плячката си. Стотици поколения не са могли да преодолеят това тежко наследство. Не са могли ли?... Не, по-точно е да се каже, че не са искали да го преодолеят. Нарочно са го развивали и предавали от поколение на поколение...

От края на гората оглеждам цялото поле. На пръв поглед не откривам нищо, но не се предавам. Вдигам далекогледа и още веднъж проверявам всяка долчинка. Изведнъж сърцето ми радостно затуптява. На около триста метра в малка долчинка откривам стадото. Сигурен съм, че е същото, по което ходя от сутринта. Сърните лежат в снега и от време на време се ослушват. Само сърндакът е вдигнал високо глава, върти уши насам-натам, оглежда полето – пази старателно стадото. Вятърът духа отстрани, но нямам време да заобиколя.

С котешки стъпки, превит до земята, аз започвам да се приближавам към стадото. След малко вятърът се обръща, сега вече няма опасност да ме издаде. Едва бях направил петдесетина крачки и сърндакът се надигна. След него се изправи и една сърна. Той гледа направо към мен. Аз се премервам в сърната, но тя сякаш ми се подиграва и се обръща с гръб към пушката. Бързо търся мишена сред останалите сърни, но докато избира, стадото се впуска в бяг. Не ми остава нищо друго освен да ги преброя. Със сърндака са двайсет и три глави.

Не обичам да стрелям по бягащ дивеч. Това е особено рисковано на такова разстояние. Предпочитам още дълго да крача из калта, но да бъда сигурен в изстрела си. В този момент чувам далечен изстрел. Спирам се и очаквам уговорения сигнал. За мое съжаление не чувам нищо. Значи другарят ми не е улучил. И това се случва, но точно днес ли трябваше да стане? Все по-настойчиво си мисля, че довечера хората с право ще ни се смеят...

От утрешния ден сърните вече са охранявани от закона. Може да се каже, че тяхното спокойствие ще бъде гарантирано. Разбира се, с малки браконьерски изключения. Ще мине тяхната тежка зима и ще настъпи дългоочакваната пролет. В полето ще се раззеленеят есенниците и люцерната. По горските полянки ще поникне млада сочна трева, а птичките от сутрин до вечер ще огласят с песни спокойната гора.

Както съм се спрял и се наслаждавам на зимния пейзаж, виждам, че от гората излиза сърничка, а след нея се задава втора. От тази страна вятърът е издухал снега и младите животни се навеждат да пасат поникналите есенници. Бавно вдигам пушката, а от гората излиза още едно сърне. Сигурно там някъде се е скрило цялото стадо, мисля си аз, докато се прицелвам. Избирам най-слабото от трите животни и докато търся плешката му, окулярът се запълва от тялото на по-едро животно. Поглеждам – сръндакът застанал пред тях. Главата му голяма, шута, с едва наболи розетки, но това не му пречи да бъде внимателен баща.

Все още не ме е забелязал, но нещо е неспокоен. След него от гората предпазливо излиза стара сърна. Двете едри животни оглеждат подозрително пустото поле. Аз стоя, без да мърдам от мястото си, животните не ме забелязват и също се навеждат към хилавите, едва наболи върхове на есенната пшеница.

Сръндакът отново повдига глава, пак е неспокоен, а аз стоя и си мисля. Рядко се случва една сърна да отгледа три малки. Може би третото се е присъединило към тях, след като са убили майка му. Както и да е, тези слаби сърнета трябва да се застрелят. Също така и старата сърна, щом ражда по две малки. Може би някой ще си помисли, че това е жестоко? ... Не, не е. Учените го наричат подпомагане на естествения подбор. До известна степен е така. В гората оцеляват онези животни, които са по-силни. Близначетата си остават винаги по-слаби, а като пораснат, обикновено близният още по-малки сърнета.

Но защо все още не стрелям?...

Опрял съм пушката здраво до дървото, зад което се крия. Кръстчето на далекогледа се е заковало върху плешката на едно от сърнетата и не потрепва. Само да натисна спусъка, и сърнето ще падне на място. След това ще стрелям още два пъти във въздуха, а докато дойдат другарите ми, ще изкормя животното. Между зъбите на сърнето ще поставя зелена вейка – последна почит на ловеца към дивеча. А щом дойде лесничият, ще отчупи къс от клончето, ще го натопи в кръвта на животното и ще го забодне зад ширита на ловната ми шапка.

Това е едновременно тържествен и тъжен момент от лова.

Другарите поред ще ми стиснат ръка. Уважението ще се смеси с лека завист, а аз ще гледам трупа на животното, и вече ще ми бъде все едно какво си мислят приятелите-ловци. Само-ще изпитвам жал към безпомощното животно, допреди малко толкова жизнено, а сега – купчина кръваво месо за новогодишната трапеза...

Само че аз още не стрелям. Някак не ми се иска. Не зная защо, но в момента не мога, не желая да убивам. Сърнетата пред мен спокойно си пасат, от време на време игриво подскачат, навеждат глави като за борба и пак се разбягват встрани. Горките, с нищо не предчувствуват колко близо до тях е смъртта. Достатъчно е само да натисна спусъка и едно от тях ще падне, а другите изненадано ще надигнат глави и миг след това ще се понесат в див бяг към другия край на...

гората...

Сърнешкото семейство все така спокойно си пасе и незабелязано приближава към мен. Застрелвал съм сърна и на десет пъти по-голямо разстояние, а тези се приближават, разпалват ловната ми страст. Ето пак навлизат в гората. Сръндакът върви последен и оглежда някак разтревожен полето. Самият той е едър и строен хубавец, през пролетта от него ще стане отличен шестак с нагъсто перлирани рога. А сърната може би пак ще близни две или три малки сърнета. Те няма да са ценни за отглеждане, защото майка им не може да им даде всичко необходимо, за да бъдат едри и здрави, както останалите.

Кръвта в главата ми шуми. Един странно жалостив глас шепти: „Не стреляй!“ ... А разумът се противопоставя със своята логика. „Защо не?! От тези малки нищо няма да излезе. Някой ден ще станат жертва на хищниците.“ А гласът продължава: „Нима ти не си хищник в този момент?“ ... Нещо ме бодна в сърцето, студена пот изби по челото ми. Не мога да стрелям. За по-сигурно свалям пушката и я прехвърлям през рамо.

Разумът и сърцето ми все още спорят. В този момент не желая да им бъда арбитър, защото ще трябва да изпълня сам произнесената присъда. А сърнешкото семейство е само на петнадесет крачки от мен. Бих могъл да улуча някое от тях. Но ето, сръндакът се спира и стои като вкаменен. Гледа към мен и силно поема с ноздрите си въздух. Улавя познатата опасна миризма на всесилния човек. Вдига се на задните си крака и с красив скок се понася между дърветата. Останалите членове на семейството го следват.

Сърнето, в което се прицелвах, бяга последно. За момент то се спира и гледа учудено назад. Иска само да разбере откъде идва опасността.

Горкото, още не знае, че трябва колкото може по-бързо да бяга от човека.

Едновременно съжалявам животното и се ядосвам на себе си. Подтикнат от някакъв неосъзнат импулс, бързо свалям пушката, улавям малкото сърне на мушка, а то продължава да стои и да ме гледа с неразбиращите си големи очи. Не, не мога да стрелям в тези наивни по детски очи. Сърнето плахо се обръща и се спуска да догони останалите членове от семейството.

Тръгвам бавно към градското шосе. Там трябва да се съберем всички в случай на неуспех. Ботушите ми са облепени с рядка кал. Пристъпвам тежко, вече чувствавам умора след целодневното ходене из полето и гората...

– Нищо ли нямаше? – попитаха приятелите, които вече ме очакваха.

– Нищо! – излъгах аз и продължих заедно с тях към селото. Не изпитвах угризение, че излъгах. Пред очите ми бяха все тези малки игриви сърнета. Те все още са живи и здрави в рядката гора и може би се учудват какво искаше от тях всесилният човек.

Умората постепенно пада от раменете ми. Пред другарите си имам своя тайна – малка, на тях би им се сторила смешна, но на мен тя ми върна доброто настроение...

Бързахме към селото, за да се преоблечем и повеселим без убийства на връх Нова година. Ех, няма да има сърнешки гулаш, но какво от това, нима останалата храна ще ни бъде малко?...

Из горите

Вярност и преданост

Няколко дни времето бе меко, пролетно, но вчера отново всичко замръзна, а днес завали мокър сняг. Снежинките падаха върху замръзналата земя и бързо покриваха полянките, по които снегът вече се беше стопил.

Лесничеят Хайтун крачи надолу по пътя, ледът под ботушите му хрупти и се чупи, а шумът сякаш се чува из цялата планина. Преметнал е пушката си през рамо, с дясната ръка е хванал цевта, а с лявата балансира движенията на едрото тяло върху хлъзгавия път. Недоволен от своите помощници, той мислено продължава наченатия разговор с тях. Под дебелия черни мустаци устните му шепнат нещо и се стараят да бъдат в унисон с мислите в главата на въззрастния служител. Очите му под гъстите вежди гледат недоволено.

Чудно му е защо неговите хора не могат да разберат, че е време да започнат пролетната подготовка. Вече минава първата половина на април, а те още разсад не са получили. Дори смятат, че са прави. Не трябвало да се бърза, още било зима. Защо да се повреждат дръвчетата с прибързано изваждане и местене на студа. Но Хайтун знае, че щом е минала първата половина на април, няма какво да се чака.

Но за какво да се ядосва? Трябва просто да ги стегне. Те и документите за зимния дърводобив още не са си изготвили. Разчитат на дългата зима и смятат, че за няколко дни ще успеят да направят всичко. Нали са млади, не умеят да ценят времето. Може би затова в края на разговора лесничеят им подвикна:

– Стягайте се за работа, мъже! Ако сте слаби, ще кажа да ви сготвят юфка със сирене. Ако сте болни, лягайте в болница, но ако останете тук, хващайте се за работа, и то здравата!

– Ако някога работехме, както вие сега, само за хляб и сол нямаше да можем да изкараме! – троснато допълни Хайтун и затвори вратата на канцеларията. Сега вървеше из планината и продължаваше своя монолог. „Човек за нищо не може да разчита на тях... Ето и за мечката, ако не искам да се изложя, сам трябва да се грижа. При толкова млади помощници на стари години да се мъкна из планината в такова лошо време...“ Такъв си беше лесничеят Хайтун. Дългогодишният живот в

суровата планина го беше направил малко грубоват, но упорит и прям. Както повечето възрастни хора, той не обичаше да оставя днешната работа за утре. Затова бе тръгнал сега из балкана. Трябваше да се провери дали мечката-стръвница продължава да ходи около подхвърлената мърша.

Постепенно той забравя за неприятния разговор, оглежда прясно побелялата гора и погледът му просветва. Кучето му, словашки копой, подскача радостно около него. Лесничеят го оставя да потича свободно из гората. Сега няма на кого да навреди. А трябва да се движи, за да не загуби формата си. Преди малко я остави да накърми четирите малки кученца, изведе я от топлия обор и тръгнаха заедно из планината. Дори да закъснеят, жена му няма да забрави да сипе на малките паница топло краве мляко. Но ще се върнат бързо – мисли си лесничеят и ускорява крачките си.

Ето че снеговалежът престава. Пък и за кой дявол е необходимо сега да вали сняг!

В гората всичко е набъбнало, събудено за нов живот. По голите клони на яворите вече са израсли дълги зелени мартеници. Елшите в края на гората са се закичили с едри ресни от кадифе. Дори буките са започнали да развиват листата си, а зимата като напук не иска да се предаде.

Но никой не може да спре пролетта. Ще настъпи изведнъж, нека само да духне белият вятър. За една нощ от снега и помен няма да остане...

Обаче тогава с мечката ще бъде по-трудно. Сега, където и да мине по снега, оставя своя автограф, а после? ... Вече две седмици Хайтун я привиква да ходи на едно място. Горе на Лучива поляна за нея довякоха трупа на цяла крава. Нека си похапне, нека заглади козината, а той да бъде сигурен, ако можеше някой да бъде сигурен в мечка!...

Тези дни ще пристигне някакъв гост чак от Швейцария, та заради него е това тичане. Човекът няма време да гони мечката из планината. Ще пристигне за няколко дни само, за да застреля мечката. Долу си мислят, че горските са магьосници и могат да му я вържат за някоя бука. След това учтиво да кажат: „Стреляйте, господине, а ако не сте сигурен, дайте ние да се прицелим!“...

Мечката е изгладняла, не бе трудно да се излъже с трупа на кравата. Но това не означава, че ще стои вързана на поляната. Застудяването няма да обърка работата. Мечката няма да легне и отново да заспи зимен сън. Само глухарите се объркаха и прекъснаха любовните игри.

Лошото време ще удължи сватбения им период. А може би така е по-добре. Поне на Великден няма да го безпокоят с гости. Дотогава може би този швейцарец ще успее да застреля старата мечка и лесничейт ще може да прекара няколко дни със семейството си...

Искаха още миналата година да застрелят тази мечка. Беше започнала да прави големи пакости. Овчарите в планината се оплакваша, че всеки ден откъкъвала по някоя овца. Но старата Мецана хитруваше – не нападнаше едно стадо, а ги сменяше. Сякаш ходеше да си събира данъка за тревата по планинските ливади. А от хората се страхуваше и успешно избягваше срещите с тях. Ако остане жива и през този сезон, още много поразии ще направи. А колко приказки ще се наговорят, не е за мислене...

Като приближи до новата ловна хижа, лесничейт Хайтун тръгна вдясно, нагоре по склона. По тези места снегът винаги се задържаше по-дълго. Ето и сега лесничейт пропаднаше до колене в снежните преспи. Кучето кръстосва насам-натам, навело нос към снега. Но какво може да подуши сега, като новият сняг е заличил всички стари следи?... Дивечът няма да тръгне насам, преди да се пукне пролетта. Сега изчаква някъде на завет в долините, вече гладува, но какво да се прави, такъв е животът в суровата, дива планина. А кучката нека си потича из снега. Та малко ли време се излежава в сеното и топлия обор...

Какви ли не мисли минават през главата на лесничей, но всичките се въртят около мечката. А и кой ли ловец не би мислил за нея, като само стъпката ѝ е над трийсет сантиметра! Това ще да е някоя огромна мецана, издържала по чудо толкова години...

Но говеждото месо не е най-подходящото за случая. След два-три дни мускулите му ще омекнат и стръвницата ще може да откъсне с едно захапване цял бут. Върви я търси после с месото из храсталаците! ... Така може да откъсне постепенно цялата крава и въобще да не се покаже на полянката в подходящо време.

Кон, само стар кон трябваше да намерят! Но все още не е късно, ще трябва да поговори с директора на горското да закупят някоя стара кранта. Дано само дотогава не пристигне този взискателен швейцарски ловец. А трупа на коня ще вържат с верига за някое дебело дърво и ако мецаната поиска да похапне месце, ще трябва да постои хубаво на открито. Сега след такава дълга и тежка зима това няма да е трудно. Хитрецът мечок ще се лепне за трупа на крантата като муха на мед. Пък и самият той ще е отслабнал, кръвта едва ли ще му стигне, за да заглади козината си. Само преди няколко дни Хайтун го видя от чакалото. Дотича

до трупа на кравата, откъсна голямо парче месо и хайде обратно в храстите!...

С Неро също ще трябва да направи нещо. На пръв поглед не личи, но вълкът си остава вълк. Скоро вече ще навърши една година. Когато го донесе, Дона също кърмеше четири малки кутрета...

През главата на лесничея премина като на кинолента целият миналогодишен случай с Неро. В неговия участък започна да пакости вълк. При това бе нахален, не се задоволяваше само с дивеч. Една нощ изнесе цяла овца от обора на Враблови и я разкъса посред двора. Според частта, която липсваше от тялото на овцата, можеше да се предполага, че носи храна на малките си.

Лесничеят упражни натиск върху горските да търсят леговището на вълка. Но така и никой нищо не откри. От хищника оставаха само следи в различни части на планината. За сърнешкия дивеч бяха настъпили тежки дни. По-късно ловците предполагаха, че вълкът ловува не само за малките, но и за вълчицата, която от предпазливост остава при малките.

Когато вълкът удуши кучето на Швантнерови и изнесе от обора агне, всички ловци в селото се надигнаха. Веднага на другата сутрин Хайтун пусна по дирите на хищника своята Дона. По снега не бе трудно да го проследи. Беше се приготвил за дълго и трудно гонене из планината. Предполагаше дори, че може да му се наложи да преношува, но твърдо бе решен да открие бърлогата на хищника. Към раницата си бе привързал и приспособление за ходене в дълбок сняг и само след няколко часа се убеди, че не го е взел напразно.

Около обяд стигна заедно с кучето до границата със съседното горско стопанство. И тук снегът бе до колене, но нито границата, нито снегът можеха да спрат кучето и ловеца. Крачка след крачка старият лесничей се изкачваше все по-нагоре по склоновете на безлюдната планина.

Дона вървеше по стъпките на стопанина си. Така й беше по-удобно. Замръзналият сняг режеше като с нож натежалите й от мляко гърди. Хайтун смяташе, че бърлогата вече не може да бъде далече, но не очакваше, че всичко ще стане толкова лесно. Както вървеше по склона, повдигна очи и неочаквано забеляза вълчицата с едно вълче да се припица на пролетното слънце. Бързо свали пушката си. Разстоянието не бе повече от стотина метра. Прицели се хубаво и натисна спусъка. Едрата вълчица започна да се мята в снега. В първия момент Дона погледна въпросително стопанина си, но след миг улови с ноздрите си миризмата на кръв и се спусна към вълчицата.

С остро свирване Хайтун я закова на място. След това я върна в

краката си и бавно тръгна напред. Кучето трепереше от възбуда, но раненият звяр понякога е по-опасен и от здрав хищник...

Докато Хайтун се приближи, вълчицата престана да се мята и когато се спря пред тялото ѝ, то само леко потръпваше. Около голямото ѝ тяло снегът бе опръскан с аленочервена кръв. Вълчето, не разбрало какво се е случило, обикаляше около майка си и търсеше топлите ѝ доскоро гърди. Дона наблюдаваше с особено вълнение тази сцена. Лесничейт Хайтун за всеки случай я завърза, преди да скочи на скалната площадка. Беше доволен от успеха и не чувствуваше тежестта на своите петдесет години, преминали в тежък труд в дивата планина.

С бързо движение той сграбчи вълчето за кожата на гърба и го вдигна пред лицето си. Малкият хищник си показва зъбите и тихо изскимтя. Лесничейт огледа силните му крака, широките гърди и опашката, по-дълга, отколкото на кучетата вълча порода. След това го мушна под кожата си. Там вълчето поръмжа, опита се дори да хапе, но бързо се успокои и заспа.

Със заредена пушка Хайтун застана в засада. Чака дълго, но от бърлогата под скалата нищо не се показва, а вълкът също не се мярна. Може би вълчицата имаше само едно вълче или пък останалите бяха измрели.

Застреляната вълчица остана да лежи просната на десния си хълбок. Гърдите ѝ все още бяха опънати от мляко, а от раната капеше гъста червена кръв. Около тялото ѝ се беше образувал голям червен кръг в снега, а едното ѝ око гледаше с бялото си към слънцето.

След около един час Хайтун загуби търпение и измръзнал от студа, вдигна обсадата. Отвърза Дона и тръгна по обратния път към селото. Вълчето спокойно спеше в пазвата му, а кучето често повдигаше влажната си муцуна към него. В обора лесничейт пусна вълчето между малките на Дона.

Кучката отначало ръмжеше срещу него, блъскаше го, но постепенно майчиното чувство се оказа по-силно от вековната вражда. Скоро лесничейт продаде кученцата и при Дона остана само вълчето. Кръстиха го Неро. Едва тогава Дона обгърна доведеното вълче с майчина нежност. С голямо неудоволствие тя го оставяше само и не го прогонваше от гърдите си дори когато израсна колкото нея.

Само пуякът, властелин на двора, не искаше да приеме приятелски вълчето. Затова, когато Дона не беше в къщи, Неро не напускаше обора. Но щом кучката се завръщаше, пуякът свиваше разноцветния си байрак и се прибираше към курника. Но може би поради това враждата му към вълчето ставаше все по-голяма.

Неро бързо израсна по-голям от машехата си, но продължи да ляга все така до нея като малко кутре. Дона продължаваше да се проявява като грижлива майка. Оставаше вълчето първо да се нахрани от общата паница и сама обираше остатъците.

Така младият вълк бързо израсна и осъзна своята сила. Неочакваната промяна респектиреше дори горделивия пуяк. Неговата злоба се пренесе към по-дребната Дона.

Веднъж се случи следното: Дона се излежаваше на слънце до оградата и пощеше бълхите в кожата си. Пуяката с ято малки пуйчета правеше своята редовна разходка из двора. Малките птици не се страхуваха от кучето, приближиха се до него и някои по-смели клъвнаха дори лапите му. Дона късо излая, пуйчетата се разбягаха, но пуяката-квачка нададе страшен крясък из целия двор. Старият сърдит пуяк сякаш само това чакаше. Спусна се към Дона, разперил криле и опашка, а червеният му нагръдник заплашително се поклащаше. Със замъглен от злоба поглед нападна кучката. В този момент Неро, без дори да излае, скочи и захапа пуяка за разпереното крило.

Едрата птица изведнъж се смали като пробито детско балонче. Но Неро не стискаше много. Може би само искаше да предупреди редовния скандалджия, че в двора трябва да има ред и спокойствие. Почувствувал се свободен, пуякът изтича на буницето и нададе още по-силен крясък, та разтревожи животинките из цялата махала.

Жената на лесничея изскочи и като видя, че пуякът влачи крилото си по земята, а устата на Неро е пълна с перушина, вдигна метлата, за да накаже кучето. Неро обаче тихо изръмжа и показа зъбите си като истински вълк. Стопанката на къщата така и не успя да го накаже. Тя предпочете да се прибере в кухнята. Но когато си дойде Хайтун, жената се оплака. Този път обаче нещата се развиха много добре за Неро. Лесничеят и без това отдавна убеждаваше жена си да заколи пуяка. Тя не се съгласяваше, понеже пуякът предпазва домашните животни от пернатите хищници.

След тази случка отношенията между Дона и Неро се промениха. Младият вълк започна да пуска кавалерски кучката да се храни преди него, а той обираше след нея остатъците в паницата. Затова пък Дона, след като се нахранеше, идваше и облизваше муцуната му от полепналата храна, за да не го безпокоят мухите. От този ден двете животни започнаха да ходят навсякъде заедно. От време на време лесничеят ги вземаше със себе си в планината. Скоро обаче се убеди, че така не може. Неро се отдалечаваше по някоя следа твърде надалече, а Дона се

подлъгваше след него. Поради това Хайтун направи за него малко дворче, отделено с телена мрежа. Постави му вътре будка и рядко го пускаше извън неговия дом. Още по-рядко го вземаше със себе си в планината. А случеше ли се такъв празник за Неро, Хайтун завързваше на врата му дебела каишка с дълъг повод.

За една година Неро израсна едър и силен вълк. Зъбите му се белееха остри като тесли, опашката му беше дълга и космата, а краката – високи. Над тях играеха мускулите по широките гърди и подвижната дебела шия. На пръв поглед Неро изглеждаше като едро куче вълча порода. Който не знаеше неговата биография, завистливо си казваше: „Какъв хубав вълкодав!“...

Като пазач Неро имаше идеални качества. Лесничейт можеше спокойно да му повери пазенето на цялата къща, без да заключва. А пуякът, който стопанката все пак успя да отърве от ножа, призна напълно и явно Неро за властелин в двора. От своя страна вълкът за благодарност се отнасяше великодушно към своя васал.

Познатите на Хайтун го съветваха да се раздели с вълка, докато е време. Твърдяха, че вълкът си остава вълк и че полза от него няма да види. Предлагаша да съобщят на някоя зоологическа градина – хем ще му платят, хем едно зло по-малко в селото. Кой знае кога ще го прихванат дяволите и хищникът ще си покаже зъбите. Все едно вълчата кръв на вода не става и от вълка пазач на къщата няма да излезе. Най-лошото беше това, че жена му даваше ухо на тези приказки и настояваше да махне вълка от къщата...

Лесничейт обаче все не можеше да се раздели с Неро. Не че натурата му беше колеблива, но младият вълк някак беше влязъл под кожата му. В отговор на приказките махваше с ръка и казваше: „Някак е било, някак ще бъде. Винаги има време да стане по-лошо.“ Сам най-добре знаеше каква сила има във вълчата кръв, но все отлагаше за по-късно решаването на въпроса с Неро.

Пък и откъде да знае човек – всяко правило си има изключение...

Така, потънал в спомени, лесничейт Хайтун стигна до мястото, дето преди няколко дни беше намерил следите на едрата Мецана. Отпечатъците меко се очертаваха под нападалия нов сняг, но пресни следи не откри никъде. „Да не би мечокът отново да е заспал?“ – помисли си ловецът и се спря да почине до ствола на вековен смърч.

Само ловецът, тръгнал на далечен път из планината, знае колко кратки са ранните пролетни дни. Хайтун така постоя малко, изпуши една цигара и наблюдаваше поляната. Стъмваше се. Уморен от

продължителното изкачване, той нямаше особено желание да продължи нагоре. Пък и вече не е от най-младите, не издържа, както някога. Ето ризата на гърба му е цялата мокра. Нищо, ще постои под дървото и пота му ще попие...

По-надолу потокът непрестанно нашепваше своята монотонна мелодия. Бели пръски подскачаха около огромните гладки камъни. Лесничейт мина край тях, провери своя капан под клоните на една стара бука, но той беше празен. Хищниците сякаш го познават и нарочно го избягват. Огледа за нови следи около водата, но и там нямаше нищо. Уморен, той бавно тръгна надолу.

Дона неочаквано се спря. Стои, души въздуха и не мърда от мястото си. А в гората е тихо, само лек ветрец разчесва клоните на елите и стройните смърчове. В тишината отдалече се обажда кукумявка „Уй-уй!...“ Хайтун я открива на върха, сред голите клони на самотния явор. Дребната птица почиства няколко минути перушината на гърдите си и отново надава предупредителен вик.

Какво ли се е случило? Дона все още слухти, опъната като струна, и мърда многообещаващо с късата си опашка. Главата ѝ е обърната все към другата страна на потока, а козината ѝ започва да се наежва.

„Търси, Дона! Бягай!“ – Хайтун чувствава как вълнението от кучето се пренася и на него – ловеца. Кучето се спуска напред като стрела, ловко прескача потока и се загубва сред гъстите храсти. Стопанинът побавно и внимателно прескача потока и върви по следата на кучето. В дълбокия сняг стъпките личат и в здрача. Но за по-сигурно Хайтун изважда от джоба си фенерче, запалва го и хваща пушката в дясната си ръка. За всеки случай, пък и да не му пречи при тичането.

След около двајсетина крачки той намира кучката, спряла се пред разкъсан сръндак. Тялото на животното още потръпва в предсмъртна агония.

Лесничейт осветява с фенерчето жертвата, след това лъчът се плъзга по следите около нея. Ловецът ядосано изругава. „Вълк!... Дявол да го вземе, пак в моя участък!“

Хайтун се вслушва в тишината на настъпващата нощ и му се струва, че дочува прашене на клонки. Дона, изглежда, е доловила нещо поопределено и бързо се спуска по следата на хищника. Стопанинът я вика, свири след нея, но напразно, кучката не се спира. Лесничейт се изплаши за нея и бързо се затича по следата. Но след малко прецени, че Дона няма да преследва дълго вълка . и се върна при тялото на сръндака. Опишва рогата му, те са още в лико. Животното вече е стихнало и лежи,

изпънало дългите си крака. На шията му зее голяма кървава рана от зъбите на хищника. Дали не греши? Обикновено рисът разкъсва така жертвата си... Не, не е рис. Отпечатъците от котешките лапи са съвсем други.

Хайтун се изправя и отново ругае вълка, пък и кучето. Какво ще му стори Дона?... Защо не се връща?... Няколко мига ловецът стои в колебание. Внезапно, осенен от нова идея, той тръгва по обратния път. В тъмната нощ отвързва Неро, обещава на изплашената си жена, че бързо ще се върне и го повежда по следата.

Не е необходимо дълго да обяснява на младия опитомен вълк какво се иска от него. Отвързан, той подскача от радост, опитва се да допре влажната си муцуна до лицето на ловеца и бързо се спуска по двойната следа.

Хайтун не го задържа, а, колкото му позволяват силите, тича след него. Краката му се подкосяват, но тича и вярва в успеха на своя отчаян опит. Не се страхува, че Неро ще го подведе, а кучето-вълк сякаш разбира опасенията на стопанина си и бърза да ги опровергае.

Луната изплува от облак и освети бистроструйния поток с големи камъни, нахлупили бели шапки. Но ловецът няма време да съзерцава нощния пейзаж. В мислите си той върви до кучето и го напътствува.

– Тичай на помощ, Неро! Дона е в опасност! Тичай, прогони този вълк от нашата планина!... – А кучето лети като стрела по двойната следа. По отпечатъците разбира по-добре от човека кой е минал преди него и с каква цел. Кукумявката отново нададе прокобен вик „Уйи-уйи-уйи!“... Но Хайтун не слуша вече прокобите ѝ. По-важно бе какво става там горе. Трудно му беше да върви из дълбокия сняг. Гъстите клони на младите смърчове го шибаха през лицето. Но ето че излиза от гората и се спира да си поеме дъх...

Вслушва се в безкрайната тишина на нощта и чува само ударите на сърцето си. Долу потокът монотонно клокочи, сякаш нищо не се е случило близо до него. Огромният мастиленосин похлупак на нощното небе е обвил върховете на планината. Никакъв друг шум. Гората спи, потопена в тишината на нощта, а само кукумявката прелита от дърво на дърво.

Какво ли се е случило с Дона? Защо така яростно се спусна да преследва вълка? Той само с един удар на лапата си ще я повали. За него кучката ще бъде играчка, каквато е за едрата котка малкото мишле. „Нищо друго не ми остава освен да бързам на помощ“ – мисли си ловецът, като подтичва по тройната следа.

Неочаквано в тишината на нощта се разнесе вледеняващ вълчи вой. Хайтун не можа да разбере дали това е хищникът, или Неро. Вълчий вой се повтори, но сега от по-далечно разстояние. Тръпки побиха тялото на лесничея. Жестокият вледеняващ вой сякаш пронизва мозъка на костите му. Той бързо съблича кожуха си и го захвърля върху снега. Сърцето му се свива от лошо предчувствие.

След стотина крачки Хайтун спира пред тялото на Дона. Кучката лежи на хълбок, шията ѝ е разкъсана, както на сръндака, а снегът наоколо – утъпкан от неравната борба. Ловецът осветява мъртвото куче с фенерчето си и някаква спазма стяга гърлото му. От шията на кучето капе кръв...

Хайтун изтрива потта от челото си, навежда се и повдига тялото на Дона. Главата ѝ безпомощно увисва надолу, вратните прешлени са пречупени. Вече никой не може да ѝ помогне. Лесничеят оставя тялото на снега, нахлупва шапката си и яростно тръгва напред. В този момент от билото отново се разнася тържествуващ вълчи вой. Лесничеят потръпва и поглежда нататък. Но тъмнината му пречи да види кой тържествува. А победоносният вой се повтаря...

Кой ли е победил? Неро или хищникът, който задуши сръндака, а след това отне живота и на неговата умна Дона!...

Ловецът не обръща внимание на нищо друго освен на следата и бързо се изкачва по склона. В нощната тишина той чува ударите на сърцето си, но върви все напред по вълчия вой и по следите на двете животни. Преди да стигне до гребена, няколко пъти пада в дълбокия сняг. Но горе снегът е отвят от силния вятър. Хайтун стъпва по-леко и се оглежда.

На разстояние един хвърлей той забелязва две тъмни петна. Вглежда се и различава силуета на клекнал на задните си лапи вълк и на още един, проснат върху снега. В тихата нощ отново се разнася пронизителен вой. Вълкът-победител съобщава на глутницата за своята победа...

Лесничеят стои неподвижно. Колебае се дали да стреля или не. Кой е победител и кой – победен?...

С пушка, готова за стрелба, Хайтун тръгва бавно към вълка. След малко на бледата лунна светлина забелязва върху шията на виещия вълк окован нашийник. В гърдите, по цялото му тяло се разлива приятна топлина...

„Не, не съм се излъгал, във вълчата кръв има не само сила, но и ярност!“... – мисли си и ловецът и бавно пристъпва.

– Неро!...

Вълкът само поглежда към човека и отново вдига глава. Над планината се разнася страшен вой. Всичко живо в гората тръпне и се спотайва. Силен е зовът на кръвта, по-силен от навика...

– Чуваш ли, Неро?

Не, вълкът-куче не чува. Може би гласът на човека го подтиква да стъпи върху трупа на убития вълк и още по-силно да завие. Лесничеят се приближава и вече по-скоро моли, а не заповядва...

– Неро, ела тук! ... Ела при мен, Неро! ... – най-последно вълкът се вглежда в човека. Няколко дълги мига са необходими, за да се завърне от опиянението на пролятата кръв към съзнанието и подчинение на волята на човека. Хайтун търпеливо го изчаква. От хълбока му върху снега капе кръв. Раната може би го боли, но той отново вдига глава и иска да завие. Само че до него е човекът. Стопанинът му. Присъствието на по-силно от него същество смущава вълка и в съзнанието му се възвръща навикът.

Вълкът отново е куче, вярно на своя стопанин. Пред него лежи грамаден, но отслабнал от дългата зима вълк. Може би това е брат или баща на Неро. А може би е съвсем чужд вълк. От разкъравената муцуна кръвта му бавно се изцежда върху снега.

Неро се изправя върху него и гледа своя стопанин. Исква му се да завие, но ръката на стопанина се приближава и погалва настръхналата козина. Какво означава тази ласкава ръка за вълка-куче, никой не може да каже. Но козината бавно се отпуска, вълкът се приближава до краката на човека, притиска се и леко трепери. Може би милувката на човешката ръка скъсява разстоянието от дивия вълк до вярното куче – помощник на човека...

Звездите трептят по ясения тъмносин небосвод. Месечината залива планината със сребрилата си светлина, а човекът стои с кучето и се вслушва в зова на кръвта му. Не, Неро никога няма да бъде вълк. Природата не се връща по изминатия път...

Мечокът Мишо

Лесничеят Липко подаде молба да бъде преместен в някое горско стопанство долу в равнината. Доводи не изтъкваше, само така, общи приказки. Но никой не повярва, че това е без никаква основателна причина. Обаче Липко мълчеше. А повод имаше. Добрякът Липко не можеше да ходи повече из планината, в която не успя да опази своя любимец.

Може би аз единствен знаех цялата история и така, както я научих, сега я разказвам на вас.

Изглежда, че тази година зимата щеше да си отиде навреме. Още през март слънцето здраво захапа снега и беше сигурно, че до края на месеца от него няма да остане и помен. Но, както често се случва, април ни изигра малка шега. Една сутрин осъмнахме с нов сняг, а от потъмнялото небе продължаваше да вали. Сякаш някой изтупваше огромен брашнен чувал.

Гората стихна под снежната покривка. Скалите и храстите като че ли заспаха под дебелия сняг, а потокът нито се чуваше, нито се виждаше. Ледът скова с дебела броня бреговете му. В необикновената тишина се чуваше като изстрел счупването на някой клон или връх на дърво, претоварено от горския сняг. След това отново се възцаряваше бялото студено спокойствие из привидно пустата гора.

Разбира се, всичко това беше илюзия, последен напън на зимата. Може би ще трае ден, може би два, най-много седмица. Щом духне южнякът, облаците ще избелеят, слънцето ще се усмихне на високата планина, потокът ще изскочи от бреговете си и новият сняг ще си отиде незабелязано за една нощ, както дойде.

Гората отдавна е будна и сега набира сили под снега. Няма да минат няколко дни и по елшите ще увиснат реси. По клоните на брезите вече се забелязват жълтозелените леторасли, а стопи ли се последният сняг, под закрилата на старата изсъхнала трева ще поникнат свежи зелени стъбла. Няма да мине много време и бреговете на потока ще се накичат с белоснежни кокичета и срамежливо разцъфнали петрови гащи. Под храстите скромно ще поклащат цветчета теменужки, а по стволите на старите дървета все по-често ще се чува усърдното почукване на кълвача.

Из тихата гора ще се върнат пойните птички, синиците ще станат по-сговорчиви, а папуняците ще прелитат от дърво на дърво като пъстри индиански стрели.

Този сняг създаде нови грижи на горския Липко. По снега могат да открият следите му. Той е принуден да заобикаля към своето скривалище и да минава през места, където човешки крак не е стъпвал. Така пътят до сечището на южния склон трае около два часа. Ето и днес той се движи бавно из дълбокия сняг. Влиза в младата дъбова горичка, дето дърветата едва стигат до гърдите му, спира се в горния и край и оглежда всичко наоколо.

От деня, в който пристигна на лов този чужденец – граф, или кой го

знае що за птица е. Липко не спи, няма време да се нахрани и е невъзможно да го намериш в къщи. Тази седмица идва в края на сечището за пети път. Скрит в гъстата дъбова гора, той вижда високото ловно чакало, но оттам не могат да го забележат.

Едва седнал, Липко забелязва отдолу по склона две човешки фигури. Те вървят бавно из дълбокия сняг покрай последната редица смърчове. „Виж ги ти дяволите, този път са тръгнали по-рано, за малко да ме изпреварят!“ – мисли си Липко и самодоволно се усмихва.

Под ловното чакало двамата мъже се спират да починат, тихо разговарят и скоро се изкачват по дървената стълба в чакалото, сковано в клоните на три смърча върху четири дебели клони. Вече престава да вали сняг и сивите облаци бавно се разделят, откривайки къс по къс дълбоко, синьо небе. Преди да залезе от запад, многообещаващо се усмихва слънцето и бързо се скрива зад високия хребет на планината.

Липко тихо извади от раницата си старо зелено одеало. Уви се с него до пояс и седна удобно върху нисък пън. Не му беше студено, но след малко, като поседи на едно място, краката му ще започнат да изстиват. Но какво да се прави, не му е за първи път. Така е прекарал в гората и много по-студени дни.

Нищо лошо не прави горският, само дето седи на около двеста метра по-надолу от чакалото. Не е дошъл да браконьерствува, въпреки че носи пушка. Седи си тихо, оглежда смълчаната гора и присвива очи от необикновената бяла светлина. Смущава го само присъствието на ония двамата в ловното чакало. Той знае, че през процепа стърчи цевта на точна пушка. Онзи вътре с нетърпение очаква жертвата. Тогава ще затаи дъх и ще натисне спусъка. От дулото на пушката ще излети парче смъртоносно олово и...

Но хората в чакалото не знаят, че Липко е тук. Не могат да го забележат. Виждат го само лешоядите, които летят високо над сечището. Те много добре различават свитата човешка фигура близо до леката плячка и се страхуват да се спуснат над трупа на животното, вързано в средата на полянката на около шейсет метра пред чакалото. Крякат ядно птиците. Не могат да разберат какво прави там този опасен човек. А другите двама в чакалото не забелязват. На висок глас се питат какво търси в заспалата гора и защо ги смущава при следобедната им гощавка?!

Та нали те първи откриха трупа на коня още на другия ден, след като го докараха. Преди да съобщят на мечката за едрата и лесна плячка, изкълваха очите на животното. Преди да се дотързи старият мечок, лисица разкъса хълбока на коня. С настъпването на деня хитрушата се

прибра в леговището си, а лешоядите продължиха да дълбаят и разкъсват вътрешностите му. Мечокът, който се събуди от зимен сън само преди десетина дни, едва на третия ден забеляза, че лешоядите кръжат постоянно над голямото сечище, и тръгна нататък. По миризмата бързо откри трупа и с удоволствие заръфа намирисващото вече месо...

– Само че са сбъркали сметките господата, ако мислят, че над трупа на тази кранта ще убият стария Мишо! – мисли си горският Липко, свит сред младите дъбчета. – Може би щяха да успеят досега, ако ме нямаше тук, но така графът едва ли ще си отиде с трофея на стария мечок. Ако се наложи, тук ще спя, но няма да позволя да го убие! – заканва се горският и притиска колена под тънкото одеало.

А старият Мишо идва при трупа на старата кранта с един по-млад мечок. Нали няма разум, не знае, че това е негов по-млад брат. Мишо вече направи четиринайсет години, а майка си не е виждал отпреди три зими. Не мисли и не се интересува къде се дяна старата мечка.

През последните години и Липко престана да говори за подвизите на старата грижовна майка. Преди три зими тя вероятно за последен път е родила мечока, дето ходи с Мишо. Научила го е да си търси храна из високопланинските пасища и може би е успяла да му внуши да се предпазва сам от опасното двуного същество, а останалите обитатели на гората да остави на мира.

Преди три години зимата беше дълга и студена. Сигурно старата мечка е заспала в хралупата си и не се е събудила повече. Нито Липко, нито жените, дето разсаждат борчета, видяха повече старата мечка.

Две години по-късно Липко отново откри големи мечи отпечатъци върху снега. Край тях се мотаеха и едни по-дребни, колкото мъжки юмрук. Но това не бяха следите на старата мечка. Случило се бе нещо колкото естествено, толкова и изключително сред дивите животни.

През късната есен след смъртта на старата мечка старият самотник Мишо бе приел при себе си малкото мече. След като бяха презимували в една бърлога, през ранната пролет старият фъфлеш мечок и младото мече бяха неразделни. Никой не можеше да обясни защо самотникът Мишо е приел малкото мече. Та то за него представлява излишна грижа. Не е възможно да е усетил своята кръв или миризмата на майка си. Мечките имат големи глави, но нямат разум. Мишо не можеше да знае, че се грижи за свой кръвен брат. Но както и да е, ето вече втора зима те прекараха в обща бърлога и отново са неразделни.

А сега е дошъл кой знае откъде един надут граф. Носи със себе си модерна пушка с прецизен далекоглед. Качва се в чакалото като

господар и мисли, че е напълно естествено да застреля стария Мишо, като запласти някаква си там валута.

А животното не е сторило никакво зло. Графът никога не се е срещал с него, за да го хареса и да пламне от ловна страст. Пристига си господарят, плаща и иска да убива! ... Защо? ... За да вземе кожата и главата на Мишо, да я разпъне на някоя стена в замъка си и да се хвали пред гостите си: „Вижте какъв смелчага съм бил на младини! ... Забележете къде съм го улучил и колко голям е бил този словашки мечок!... А сега помислете само колко е трудно да се открие и застреля такова животно, помислете за опасностите...“

Не, господин графе!... Мишовата кожа няма да краси стената на твоя замък! ... Аз ще се постарая Мишо и по-малкият му брат да продължат да си живеят спокойно в гората...

А тази история започна още от миналата есен. Шефът на горскотехническият участък нареди на лесничея Липко да издигне удобно ловно чакало при южното сечище. Още оттогава бе запланувана смъртта на стария Мишо, който не нападнаше нито диви, нито домашни животни.

Горският Липко някак се смали и плувна в студена пот. Но какво можеше да възрази? ... А заповедта си е заповед, трябва да се изпълнява.

Поведе работниците Липко, отсякоха четири дебели смърча, побиха ги в земята и на височина осем метра от земята сковаха удобно чакало. Вътре имаше пейка, отпред широки отвори за поставяне на пушката, а отзад дъските бяха обшити с черна хартия. Да не духа във врата на господин графа, че ако се простуди, как ще се оправдават после пред началствата?...

Нареждаше Липко кое как да направят работниците и непрестанно мислеше как да предпази стария Мишо от гибел. В отчаянието си се заканваше, че ако се случи нещо такова, никога няма да се съгласи да одере кожата и да отреже главата на животното. Нека си го одере сам господин графът, нека малко се поизцапа с кръв. Но това бе слаба утеха за Липковата чувствителна душа.

Чакалото отдавна бе построено. Работниците похарчиха спечелените пари и забравиха за него. Обаче Липко не можеше да забрави за кого е построено това чакало. Мислеше за този, който ще дойде и оттам ще стреля по добрия мечок. Нощем се събуждаше, плувнал в пот, след като бе сънувал, че някой стреля по Мишо. Престана да се храни, посърна и колегите го питаха да не би нещо да е болен...

Така в нерадостни мисли Липко не усети кога мина зимата. Рано

през пролетта мечките се събудиха от зимния си сън и излязоха от бърлогите. По заповед на началника Липко закара пред чакалото трупове на две млади телета. Изгладнелите мечки бързо оглозгаха кокалите им, а господин графът все още го нямаше. Заповедта си е заповед, трябва да се изпълнява! Но Липко нямаше да бъде Липко, ако не измислеше нещо. Най-добре от всички бе разучил откъде минават двата мечока на път към лесната плячка. От скалите, където презимуваха, водеше утъпкана пъртина към голямото сечище. След двете телета, докараха пред чакалото трупа на крава. Мишо и младият му брат загладиха козината и никак не можеха да разберат, че тази лесна плячка може да им струва живота. Най-редовно всяка вечер те бавно се приближаваха към сечището, хапваха набързо от месото и пак се връщаха по същия път към леговището си.

Бързо минаваше времето. Двата мечока свикнаха да ходят на вечеря в южното сечище. Снегът се стопи и земята жадно попи пролетната влага. В планината всичко се готвеше за нов живот. Сутрин и привечер из гората започнаха да прелитат бекаси, пойните птички изпълняваха все по-високо своите песни, а мечките спираха като по часовник между шест и седем часа пред ловните чакала на вечеря.

Пристигна и господин графът, разшета се началникът на участъка. Горските няколко пъти пийнаха безплатно в кръчмата, но Липко не отиде нито веднъж...

Четиринайсет години бяха изменили от първата им среща с Мишо. В средата на май момчето на Колник донесе в канцеларията малко живо мече. Обясни, че го е намерил самотно край трите скали, мотаело се долу около потока. Помислил си, че е изоставено, съжалил го и затова го донесъл при горския.

Какво можеше да направи Липко? ... Да се скара на момчето, вече бе късно, пък и то какво е виновно, а да върнат мечето при трите скали беше опасно.

Липко погали мечето по меката козина и то го погледна с големите си черни очи. Нещо бодна в сърцето горския служител. По това време се бе завърнала жена му от родилното, имаха си дъщеря. Сега малката Еленка лежеше върху бродираните възглавнички, а майка ѝ шеташе около нея. Мечето бе самотно и вече гладно. Липко го занесе в къщи. Дявол знае защо, но когато кърмят, жените са особено жалостиви и чувствителни. Неговата Луцка започна да се грижи за мечето, както за Еленка. Кръсти го Мишо и най-редовно му даваше мляко. На Липко му се струваше, че ако нямаха крава, жена му бе готова да дели млякото за

своето дете, за да отгледа и мечето. Това чувство бе непознато и неразбираемо за Липко, но и той се привърза някак към малкото мече. Вечер сам му подаваше голямото шише с биберон и наблюдаваше как лакомо смуче топлата течност. Не си спомня точно колко дни се грижеха за мечето, но когато времето се постопли, Липко взе пушката си, сложи го в пазвата си и тръгна към трите скали.

Покрай брега на потока бе поникнала зелена, сочна трева. Елшите вече цъфтяха, а лъчите на топлото слънце трептяха по игривите вълни. Потокът отвеждаше снежните води надолу към жадната равнина.

Горският Липко знаеше много добре къде бе презимувала мечката. През последните няколко дни се бе убедил, че не е изоставила малкото си, а все още го търси около леговището. Бързо се изкачи между скалите, където вече не водеше никаква пътека, огледа се внимателно и като не откри нищо подозрително, събуди малкия Мишо.

Мечето сънливо примигна срещу слънчевите лъчи. Липко го постави на земята.

– Хайде, бягай у дома! – подвикна му той. – Що за живот ще е за тебе да си винаги затворен, хората да се грижат за теб и да не знаеш какво е свободата в дивата планина?... Хайде бягай, твоето място е тук, между тези непристъпни скали.

Но Мишко стоеше, гледаше го в очите и не искаше да разбере какво му приказва горският. Като направи няколко крачки назад, мечето се затича след него на късите си крака. Не му се искаше да остане само. Липко го тупна няколко пъти по задника, мечето изскимтя, но щом той тръгна, отново се затича след него като кученце след стопанина си. Мъчно му беше на Липко, но трябваше пак да натупа мечето. Този път то изпищя като малко дете. Горският огледа внимателно скалите. От вътрешността на пещерата дочу шум. Горският знаеше какъв е този шум и какво ще последва. Побягна надолу, но глупавото мече го последва. Липко вече не му обръщаше внимание и бягаше през глава из гората.

Когато беше на стотина метра, старата мечка изрева от скалите зад него. Липко се пообърна. Мецана стоеше над малкото и го душеше. След това вдигна едрата си глава и изрева още по-силно. Липко побягна още по-бързо. Мечката го преследваше не на шега. Бързо тътреше по склона своите триста килограма и горският забеляза, че го настига. Той също не обичаше такива шеги, свали бързо пушката си и гръмна във въздуха. Планината повтори няколко пъти ехото на изстрела. Мечката се спря. Липко бързо отвори затвора, празната гилза изстреща в

камъните. Зареди отново и стреля към скалите. Мечката се вдигна на задни лапи. Завъртя наляво и надясно глава, сякаш се колебаеше какво да направи. В този момент малкият Мишо се дотътри до нея и изскимтя. Това реши опасното положение. Мечката се спусна отново на четирите си крака, хвана мечето с предните си лапи и го вдигна към гърдите си. Оглеждайки се на всички страни, тя още веднъж изрева, но този път тихо, примирително.

Липко не чака повече, спусна се отново надолу, доволен, че мечката е приела своето мече. Спря да тича едва след завоя, дето свършват скалите и започва гъстата гора. Под прикритието на дърветата погледна към скалите за последен път. Мечката все още стоеше с малкото мече на гърдите си, облизваше го с грапавия си език и отдалече изглеждаше като жена, която кърми детето си.

Вечерта, като се върна в къщи, Липко седна в кухнята и дълго наблюдава жена си как кърми малката Еленка. Седя така дълго, спомняше си за мечката с глупавия Мишо и се взираше в големите влажни очи на жена си. Малката сучеше, а жена му седеше надвесена над нея някак странно унесена, сякаш духом не е в стаята. Той пак си помисли за мечката. Представи си я как лежи в тъмната бърлога и прегръща малкия Мишо до гърдите си. Сигурно вече е забравил вкуса на кравето мляко и с удоволствие суче силната топла кърма от гърдите на своята майка. Старата мечка може би също така унесено гледа в тъмнината и топли мечето със своето тяло, нежна като неговата жена.

По-късно Липко срещаше често старата мечка с малкия Мишо. Обикновено те до късно лято кръстосваха малинака. Малкият Мишо вече сръчно обираше яркочервените плодове. Друг път виждаше как старата мечка учи мечето си да се катери по дърветата и да обира плодовете им. През следващото лято Мишо бе порасъл, но все още ходеше с майка си. Едва на третата година, когато мечката роди две мечета, малко се отдръпна, но скоро тръгна с тях. Двете мечета израснаха и напушнаха майка си, но Мишо пак си остана с нея...

Горският Липко като че ли търсеше срещи със старата мечка и с нейния Мишо. Радваше се, като виждаше, че е пораснал, колкото майка си, а не успее ли да го види, дълго наблюдаваше следите му. Там, където минаваше из малиновите храсти, все едно коне бяха вършали. От време на време Мишо намираще и горски мед. За него бе способен да се изкачи чак до върховете на гладките буки. Хранеше се с плодове, трева и гъби, но никога не нападна животни. Овчарите често го срещаха из планината, но никой от тях през тези дълги четиринайсет години не се

оплака, че е нападнал стадото му...

Но сега, успее ли да го спаси, не се знае дали Мишо ще остане вегетарианец. Хората го научиха да яде месо. Отначало телешко, после говеждо, а сега конско. Кой знае дали ще отвикне през лятото или ще почне да напада кротките овце. Но каква вина ще има животното, като ловците сами го учат да се храни с месо?... Въпреки това Липко не може да си представи, че Мишо трябва да бъде убит.

Какво от това, че пристигнал някакъв граф с мерцедеса си? Важно ли е, че е подарил на лесничеите скъпи бутилки с коняк?... Откъде накъде ще вдига с тях тост: „Да живее ловът!“ Знае ли той какво означава да се грижиш през зимата за дивеча в гората? ... Не, нищо не знае. Може би и парите си точно не знае. Обаче обикновеният горски служител Липко е убеден, че не всичко може да се купи с пари...

Истина е, че Мишо е вече стар фъфлещ мечок. Истина е и това, че са открили неговите следи при нападнатите кошути. Отпечатъкът на лапата му е дълъг трийсет и четири сантиметра. Никой не може да го сбърка с друг. А сега, като го свикнаха на месо, не е чудно да тръгне и сам да си търси.

Но Мишо си е Мишо – връстник на Еленка. Тя завършва вече основното училище, става все по-красива и жизнена, а защо Мишо да бъде стар, фъфлещ мечок, който трябва да се застреля?...

Не, още никой не е отлял куршума за Мишо. Кожата му няма да види на стената в някой замък или да топли краката на някоя болнава графиня. Той ще доживее живота си край трите скали като своята майка...

Вече трети ден излиза шефът на участъка заедно с господин графа и двамата напразно седят в чакалото. Молят се там мълчаливо, всеки по свой начин, но за едно и също. Но Липко застава винаги така, че Мишо да улови вятъра от него. Нека се молят ония в амвона. Липко умее да бъде ангел-хранител... Старият мечок няма разум, но в голямата му глава е насъбран много опит от живота. Щом улови миризмата на човека, бързо се връща обратно и търси храна на друго място. За всеки случай Липко не седи много тихо в скривалището си. Често се размърдва, с пръчка рови из сухите листа и така двата мечока не могат да не усетят, че около тяхната плячка нещо не е в ред, дори когато вятърът престане да духа.

Лешоядите все още летят високо над сечището. По едно време се приближи лисица, откъсна голямо парче месо и изчезна бързо в храстите, но Мишо го няма и това е добре. Графът ще си отиде с увиснал нос...

Казват, че вече много се ядосвал, дето ходи три дни напразно из гората. Ругаел дори, че ловът не е подготвен, както се полага, а неговите задължения го зоват да си замине. Каква била тази хитра мечка, която идвала само когато никой не седял в ловния амвон?...

Хвалил се, че ходил на лов в Африка, в Канада, дори на Аляска. Навсякъде го посрещали радушно и ловът бил организиран отлично. Само тук, в сърцето на Европа, така да се изложат горските служители!...

Шефът на участъка беснеел. Не може да понеса забележките на графа, а при това трябва да бъде учтив. Сам се учудва какъв е този мечешки инстинкт. Допреди няколко дни Мишо идваше редовно, просто по него да си свериш часовника, а сега никакъв не се показва!... Как ще обясни този провал пред шефа на горското стопанство?...

Липко с удоволствие слушаше тези приказки. Това бе единствената награда за извънредния му труд. А сред колегите си се преструваше на угрижен, само тихо забелязваше, че „Мечокът си е стар и хитър, какво ли не е преживял! Така леко няма да се остави...!“ Останалите горски служители се съгласяваха с него. Пък и какво друго можеха да направят?... Нима такъв мечок може да се върже за някое дърво пред пушката на графа?...

Гледа Липко към залязващото слънце. Огненото кълбо се спуска към хоризонта, червенеет и образува ореол над короните на строгите смърчове. В храстите по края на гората чирикат птички. Някъде навътре в гората почуква кълвач, след това дълго се смее, прелита на друго дърво и отново очуква старателно кората му. Ето че прелетя и първият бекас. Но клончето в ръката на Липко натежава. Очите му се затварят и той задрямва. Над гората се спуска прозрачна мъгла. Контурите на дърветата се сливат в здрача. Гората, празнична и тиха, поглъща последните гласове на птиците. Лешоядите вече не крещат над сечището, отлетели са към скалите по южните склонове на планината, а очите на Липко все по-здраво се затварят...

Неочаквано тишината е разкъсана от силен гръм. Кълвачът изписква и отлита навътре в гората, а над сечището прелита любопитна сова. Младата дъбрава пращи под стъпките на бягаща мечка. Липко е опулил очи и се вслушва в шума. Бяга само едно животно. Къде е второто?... "Дали не са убили моя Мишо? ..."

С потръпващи ръце горският вдига далекогледа си. Най-напред оглежда зиналия като вълча уста процеп на ловния амвон.

По стълбата бавно слиза човек, след него се спуска втори. Липко чувствава как по гърба му тече тънка струйка студена пот. Уморен от

дългото бдение, той беше задрямал, заспал и предал своя Мишо. А трябваше да издържи само още няколко дни!...

Луната бавно изгрява и безучастно осветява тихата гора. Двете човешки сенки стоят все още под ловния амвон и допушват скъпите си цигари. Ето смачкват ги във влажната земя и бавно тръгват към трупа на коня. До него се чернее още едно голямо тяло...

– За бога, нима наистина са убили Мишо?!

А шефът на горскотехническия участък, следван от господин графа, се приближава до тялото му. Като по даден знак двамата мятат пушките на рамо. Графът застава мирно. Шефът на участъка отчупва елово клонче, потапя го в раната на Мишо и го закача под ширита на графската ловна шапка. Подава му ръка. Липко едва чува:

– Да живее ловът!

– Да живее!...

Гърлото на горския служител се свива в спазма. Нещо го пробжда под сърцето. Следи с бинокъла всяко движение на ония двамата, а ръцете му все по-силно треперят.

Нощта покрива планината с тъмната си пелерина. По небето безучастно трепкат хиляди звезди. Гората бавно заспива и може би нито един страстен ловец няма да наруши нейното спокойствие до сутринта.

Под големите лапи на стария Мишо вече няма да шуми изсъхналата дъбова шума. Животът му угасна на малката полянка, пред очите на неговия закрилник.

Горският Липко тъжно довърши историята за стария мечок Мишо, стана и занесе заявлението си за преместване долу в равнината. Не го придумвах да остане. Достатъчно тежко му беше на човека. Разбирах го – вече щеше да му е трудно да живее сред тази гора със своите спомени...

По кървавата следа

Един зимен следобед крачех към дома си в сняг до колене. Алино подкачаше след мен в изровената пъртина и отваряше очите си все по-широко в спускащия се ранен предвечерен здрач. През зимата в гората бързо се стъмва. Алино е бастард, точно като своя брат Азор, когото оставих днес да пази къщата, и предчувствува, че след малко ще може да разчита най-много на влажните си ноздри и добрия си слух. Разликата между двете кучета е в това, че Алино е успял да издърпа повече мляко

от гърдите на майка си – баварска следотърсачка, и е израсъл по-едър. Като наследство от баща си е развил силни крака и широки гърди – така типични за словашките копои със сурова натура...

Жена ми се ядосва:

– Защо са ни три кучета? С това, което изяждат, мога да отгледам още едно прасе!...

Само че аз не мога да се разделя с нито едно от тях. То почти винаги така се случва, ако ловецът не раздаде навреме малките кутрета.

Неочаквано Алино зад мен ядно изръмжа и се закова на мястото си. Побързах да се огледам – щом Алино така ръмжи, то не ще да е само заради някакъв заек. В гората става нещо нередно. От пръв поглед не успях да открия нищо, погледнах кучето, а то стои, гледа към младата гора, тихо ръмжи и поклаща заканително опашката си.

– Хайде, върви! – разреших му да се спусне в преследване и тръгнах бързо след него. Кучето за момент се спря, вдигна глава и подуши високия вятър. Така си и мислех, не се касае за дребно животно. Алино като че ли долови мислите ми, изскимтя и отново се спусна напред по уловената миризма.

Не бях направил стотина крачки и открих кучето си да души следите около разкъсана едра кошута. Животното е било младо и силно – няколко метра около тялото снегът е изпръскан с кръв и утъпкан от неравната борба с кръвожадният рис. Навеждам се над следите и виждам, че рисът не е бил сам. Два са нападнали едрото животно. Едните следи са по-едри, а другите – по-дребни. Заличих своите следи и бавно се отдалечих от трупа на кошутата.

– Утрото е по-мъдро от вечерта – казах си аз и побързах да се прибера у дома.

На другия ден още преди разсъмване вече стоях на варда при трупа на кошутата. Но напразно... Хищниците не дойдоха. Не се показаха нито на втория, нито на третия ден.

– Кой знае накъде ги е отвлякъл случаят! ... – промърморих под носа си и едва на четвъртия ден изоставих трупа на кошутата.

Минах след няколко дни и не можех да повярвам на очите си. Рисовете отново бяха идвали, от тялото бе оглозган още един бут. Започнах редовно да вардя при тялото, но хищниците сякаш ме усещаха и повече не се завъртяха по тези места.

Бях убеден, че някъде горе в скалите женската по това време ще се окоти. През пролетта, за да хранят малките си, рисовете ще съспият много дивеч, а ние има да ги гоним из цялата планина.

Сякаш за доказателство, не измина и седмица и при хранилките открихме трупа на сърна. Гърлото ѝ бе прегризано нашироко. Около тялото нямаше много кръв, а отпечатъците бяха същите. Едните по-едри, като мъжка длан, а другите по-дребни, като юмрук на десетгодишно дете.

То не е кой знае каква беда, когато рисът поизбере от стадото слабите и немощни животни. Но това, което последва, не отговаряше на нито един параграф от строгия закон на дивата планина. Не минаваше ден, без да открием нова жертва на рисовете. Понякога се случваше да открием и две, а никой не можеше да каже колко бяха онези, които не успяхме да намерим. Изглежда, женската и мъжкият нападаха поотделно, а след това ходеха ту при тялото на едно убито животно, ту при тялото на друго. Когато броят на откритите жертви надмина десетицата, решихме да предприемем нещо. Слагането на капани не помагаше. А снегът продължаваше да вали. Рисовете ловуваха в три долини, но най-често следите им се намираха около скалите. Затова решихме там да ги търсим.

Хайката беше организирана добре. Две групи по осем мъже тръгнаха из двете долини, докато не се срещнаха горе на гребена със седемте стрелци. Всичко вървеше като по часовник. Три късовълнови предавателя помагаша за координацията на лова. Всичко бе пресметнато до най-малките детайли, успяхме да затворим рисовете в кръга, но накрая...

Изглежда, че хищниците разбраха тактиката ни, не побягнаха към стрелците, а обратно – към гоначите. Цялата акция пропадна, толкова труд отиде напразно. Рисовете излязоха от обкръжението и се загубиха между скалите.

Няколко дни по-късно в една от долините намерих разкъсан сръндак и следите на хищниците водеха пак към скалите. И тогава с мен бе Алино. Спуснахме се да ги проследим. Снегът бе мокър и дълбок. След едновременно преследване капнах от умора и се предадох. Отложих преследването за другия ден. Още повече че скоро щеше да се спусне нощта и тогава къде щяхме да ги търсим?...

Рано на другия ден нахраних хубаво своите бастарди и след един час вече бяхме на мястото, където прекъснах преследването. Не се върнахме при разкъсания сръндак. Вече знаех, че тези предпазливи хищници рядко се връщат при жертвата си.

Беше прекрасно зимно утро. Слънцето светеше, въздухът бе чист, свеж и силен. Гората лежеше стихнала под снежната пелена.

Само тук-там се обаждаше настръхнала от студа сойка. Синиците тихо се увещаваха в хрусталака, а замръзналите клони на дърветата час

по час изпращавах като пушечни изстрели.

С трите кучета на един ремък бързо се изкачвах край новото сечище. Вървах, леко теглен от яките животни. Пушката си носех на рамо, в раницата имах парче сланина и самун хляб, а пред мен три подивели от ловна страст едри кучета. У дома в топлия обор бяха съвсем други. Никой не би предположил, че имат такава гореща кръв. Досега не са ухапали човек или животно. Децата си играят с тях, хранят ги, теглят ги за опашките, боричкат се с тях. А само като навлязат в дивата планина, изглежда, че в тях се събужда нещо останало от дедите им.

Когато кучето е само в планината, държи се близо до стопанина си. Но щом са повече, както сега три, това е вече глутница. А те също осъзнават своята сила и си вдъхват кураж.

Не си взех приспособленията за ходене из дълбок сняг и на места пропадам в снежните преспи до пояс. Държа ремъка с кучетата здраво, те ме изтеглят от преспите. Вървим по вчерашната следа, останала незавеяна след хищниците.

Дия върви първа, забола нос в дирята. Тя вече има опит. Веднъж успя да спре рис, само че той бе с ранен преден крак и на нея й беше лесно да обикаля около него.

Вече се приближавам с трите кучета към гребена на планината. Тук-там ми се налага да прескачам повалени от бурите дървета, които едва се виждат, засипани от дебелия сняг. Рисовете като че ли нарочно са минавали по най-трудния път. Ризата ми е мокра от пот. Тичам, доколкото може да се говори за тичане из такъв дълбок-сняг. С едната ръка стискам поводата, а с другата надигам пушката, за да не се напълни със сняг.

Добре че сутринта не облякох кожух – сега щеше да стане нужда да се връщам за него кой знае от какво разстояние. Изключено е да издържа топло облечен такова тичане.

А по кучетата не забелязвам следи от умора. Те са по-леки, не пропадат в дълбокия сняг и бързо напредват по следата. Дия все още влече нос по дирята на едрия рис, а Алино и Азор вървят след нея, потръпващи от напрежение.

Вече приближаваме първите скали, но аз не очаквах кой знае какво. Следата е от вчера. През нощта рисовете може да са слезли в другата долина. Но щом като съм вече тук, нищо не ми струва да се поогледам хубаво. А на връщане няма да мина по същия път. Все някак ще намеря начин да се спусна с кучетата в Черната долина. Там край потока има горски път. По него сега извозват трупи. По утъпканото шосе лесно ще

се приберем...

Изплашихме сойка. Тя се разкрещя над цялата планина, „Реч-реч-реч-реч!“ Предупреждава всичко живо в гората. При това се ядосва, че никой не обръща внимание на предупреждението и все около нас лети старата шпионка.

Високо над кресливата сойка плавно лети мишелов. Той не крещи, не се смущава, но не му харесват трите кучета и двуногото същество след тях. Неочаквано пред нас нещо изпращя. Ето звукът се повтори подалече напред. Шумът беше ясен, не приличаше на скърцането на снега под краката на кучетата. Не можеше да бъде нищо друго освен рис! ... Какво ще търси друго животно из непристъпните голи скали?...

Поводите на кучетата се опънаха като тетива. Първа освободих Дия – тя вече има опит в борбата с рисове. След нея се спусна като стрела Азор. Последен отвързах темпераментния Алино. Тичат трите кучета едно след друго, догонват се. Алино лае и поощрява другите две напред – дава им кураж, че не са сами.

Тичам и аз след тях. Не съм изминал двадесет метра и спирам пред един скален заслон. А-ха, ето къде била бърлогата на звяра. Тук е отпочивал след нощните набези из гората. Но сега бързо напред. Не може да избяга далече. Трите кучета са по петите му. Но след малко отново се спирам пред втора бърлога. Тя не е толкова удобна, но затова пък е по-голяма. Тук навярно е отпочивала женската. Леговището е под плоска скала, обърната с отвора си на юг. Навътре не може да се натрупа сняг, а при слънчево време женската се е излежавала пред входа. Как тези негърпеливи животни намират такива подходящи места?

Чувам как кучетата тежко дишат и тичат из дълбокия сняг. Ето че лае и Дия. Съобщава къде е хищникът, на мен съобщава. Може би вече е зад гърба му. Трите кучета ще успеят да го спрат.

Ако рисовете си помагат и се защищават, трите кучета няма да бъдат опасни за тях. Но котката си остава котка – разчита само на себе си и като се спасява, не мисли за друг.

Като доказателство откривам, че дирята на хищниците се разделя. Женската е побягнала надолу, а трите кучета преследват само мъжкия. Следите им водят право нагоре към скалистия връх.

Мъжкият бяга пред кучетата с последни сили. Котешката душа не е така издръжлива на бягане. Най-много петстотин-шестстотин метра и ще спре. Кучетата ще го обградят и може би ще го принудят да се изкачи на някое дърво. Тогава вече е мой! Такава развързка ще бъде най-лека и приятна. Но в гората не всичко става така, както желае ловецът.

До този момент пушката ми не е заредена. Страхувам се в цевта да не влезе сняг. Но вече няма за кога да чакам. Вдигам я и бързо зареждам, като не спирам да тичам. В този момент чувам отчаян лай и продължително ръмжене. Познавам гласовете на Дия и Алино. Азор не лае, напада само с ръмжене. Трудно им е на кучетата в този момент. Представям си какво става сега при скалите и бързам нагоре към скалите, колкото силите ми позволяват...

Големият жълторъждив рис се е спрял озъбен срещу трите кучета. Чувам го как фучи като раздразнен котарак. Дия се е изправила срещу него. Азор обикаля отстрани и се готви за скок, без да издава звук. Алино скача из дълбокия сняг и се старее да мине откъм опашката на звяра...

Неочаквано чувам болезнено скимтене. Усещам го, сякаш някой ме прободне в сърцето. Щом куче изскимти така отчаяно, зле е засегнато. Борбата на живот и смърт е започнала. Сега вече няма място за споразумение или компромис. Пристъпвам крачка след крачка. Между скалите вятърът е навял на места сняг до гърдите. Внимавам само за пушката и се мъча да подтичвам. Но не мога, дълбокият сняг ми пречи. А кучешкото скимтене отдавна замря. Това е лошо, много лошо! Предчувствам, че се е случило нещо непоправимо...

След няколко крачки забелязвам върху утъпкания сняг тъмно петно. Дия! ... Приближавам се до тялото. Дия е вече мъртва. Следите в снега показват, че борбата е била жестока. Снегът наоколо е опръскан с кръв, а гърлото на Дия е разкъсано. От артерията все още капе кръв и бавно попива в снега. Вярното куче никога вече няма да излае радостно...

Обхваща ме животинско желание за мъст. Този звяръ унищожи толкова дивеч, а сега уби и кучето ми. Моята вярна, умна Дия!

Вече не чувствавам умора в краката си. Желанието да отмъстя ми придава някаква непозната сила и ловкост в движенията. Вече не пропадам толкова в преспите. Скачам от скала на скала, а краката ми сами намират най-подходящото място за стъпване. Забелязвам, че следата на риса е кървава. Значи Дия не се е дала толкова лесно!...

Мъжкият рис губи сили и се опитва да хитрува. Между скалите е направил голяма осморка. Все още скоковете му са дълги, но кръвта му тече по-силно.

Някъде близо пред мен се чува котешко съскане и кучешки лай. Отново са настигнали хищника. Само още малко да издържа! Не е нужно да нападат, достатъчно е да го държат в шах! ... Но можеш ли да

заповядаш на разгорещената кучешка кръв? Могат ли да бъдат синовете разумни, когато звярът разкъса гърлото на майка им? Хищникът е ранен, това им дава смелост. Техните крака са по-дълги, няма да пропадат много в снега, но само да се държат по-далече от острите котешки зъби!...

И отново се разнася страшно, късасо нервите скимтене. Сърцето ми се свива до болка. Кой ли е попаднал под лапите на риса?...

След петдесетина крачки намирам проснат в снега Алино. Кръв тече от шията му. Рисът го е ухапал по същия начин, както и Дия. Каква сила има в тези котешки челюсти! Преглъщам болката и правя равнометка на силите. Не, не е радостна. Разбирам, че в лапите на едрия звярът ще загине и последното ми куче. Въпреки че е ранен, рисът е по-силен от едно куче...

„Не, не бива да допуснеш това! – крещи нещо в мен. – Не бива да оставиш тази дива котка да тържествува от победата над трите кучета! ...“ И аз започвам да крещя:

– Азор, върни се, Азор! – стрелям във въздуха, зареждам втори път и пак стрелям. Ехото повтаря изстрелите и ги разнася из цялата планина, но кучето не се връща.

Но все пак вярвам, че е още живо. Щях да чуя, ако се ухапят в смъртоносна хватка. Азор обаче е мълчалив. Дали ще го чуя да скимти, когато умира, ухапан за гърлото? Изглежда, че е наследил от дедите си упоритост и злобно мълчание. Борбата е борба, излишно е да се хабят сили за вдигане на шум. Започвам да се ядосвам на себе си, че напразно изгубих време за излишна стрелба. Защо искам да унижа кучето. Нима ще бъде истинско куче, ако се предаде без борба? Кое куче няма да се опита да отмъсти, когато пред очите му са загинали майка и брат?... Кучето няма разум, но затова пък силно развит инстинкт за дълг и вяроност! Дори да умира, пак няма да се върне назад. До последни сили ще хапе и драска врага си.

Отново тичам по кървавата следа на риса. Скоковете на хищника вече са по-къси. От голямата му лапа в снега остава все по-голямо петно кръв. Ето тук се е опитал да скочи от скала на скала, но е паднал и повлякъл тялото си в снега. От корема му също тече кръв. Оглеждам следите и на Азор. Не, той е здрав. А рисът кърви силно от предната дясна лапа и от гърдите над корема. Тук отново е паднал, но едрият звярът сега е най-опасен...

Както вървя, като че ли някой ме удари с чук по главата. На пет крачки пред мен до сивата обрасла с мъх скала лежи и третото куче.

– Азор, за бога, Азор!...

Кучето иска да се надигне. Кожата зад ушите му е разкъсана. Гледа ме с жален поглед и тихо скимти.

Издавам в тиха ярост. Бързо тръгвам напред по кървавата следа, за да отмъстя на хищника. Вървя и губя представа за времето. Едва късно след обяд забелязвам, че небето се покрива със сиви облаци. Скоро започва да вали сняг. Оглеждам следата, кървавите отпечатащи са все по-големи, а скоковете се смаляват. Рисът вече пристъпва с дребни крачки като котка. Следата, която оставя след себе си, вече е като пъртина на едър глиган. В мен се разпалва животинска страст. Вече виждам като в мираж как достигам ранения звяр и с последни сили вървя между скалите. Изкачвам се по следата на самия връх. Тук може да премине само рис, нищо друго. От другата страна има пропаст, отвесна стена. Дали ще се реши раненият звяр да скочи тези десет метра до скалистата площадка от другата страна? ... Ако не се реши, ще трябва да се върне или в засада да ме изчака. Скочи ли, всичко е загубено. Докато обиколя върха и хвана следата му, ще се спусне нощта, а до сутринта снегът ще покрие дирята...

Не, не е скочил!... Вече го виждам, но и той ме вижда! Грамадният ръждивожълт звяр с черни петна по тялото не е по-далеч от тридесет метра. Муцуната му е окървавена и грозно озъбена. Кое ли от кучетата го е захапало за тъпия нос?...

– Вече се страхуваш, нали? ... А да скочиш не смееш, ранен си. Трите кучета все пак ще ти струват живота.

Вдигам пушката, но, докато се премеря, рисът пропълзява зад скалата. Тръгвам предпазливо в обход. Пазя се да не пропадна в някоя дупка и държа пушката винаги готова за стрелба. Знам, че втори път няма да мога да заредя. Трябва да стрелям точно или въобще да не натискам спусъка. Раненият рис би могъл с един-два скока да се хвърли върху мен.

Тясната пъртина, опръскана с кръвта на хищника, ни приближава един към друг. Няма път за бягане, нито за разминаване. Поглеждам за миг встрани. Целият свят изглежда като потопен в бяла мъгла. Над мъглата е Скалистия връх и аз с риса. До върха стигнахме двама, но оттук ще се върне само един...

Зад ствола на прекършен от бурите бор ми се мярва опашката на звяра. Нея не е успял да скрие. Вече забелязвам и малка част от десния бут. Рисът се е притиснал зад обла скала. По-нататък няма къде да се скрие. Делят ни само петнайсетина крачки.

За него това са само два или три скока, а за мен – възможност за един единствен изстрел. Не го ли улуча смъртоносно, този опитен хищник няма да ме остави да се премеря втори път. А сега рисът не мърда, изчаква какво ще направя аз. Приближавам се бавно, защото позицията ми не е удобна за стрелба. Хващам се за корените на нисичък смърч и внимателно се подавам от другата страна. Сега вече виждам по-голямата част от тялото на хищника. Бавно промушвам пушката между корените, като я придържам само с едната ръка, с другата се държа здраво за провисналата скала и лицето ми опира до ронливата пръст в корените на хилавия смърч. Надигам се и виждам цялото тяло на звяра. Рисът се е приготвил за скок. Диша тежко, по-тежко от мен, а от гърлото му излиза котешко злобно съскане. Очите му са кръвясали. Муцуната му е разцепена, но това не му пречи да показва всичките си зъби. Не бива да чакам – и той ме вижда, всеки момент може да скочи. Бързо се премервам...

Гърмът се разнесе над планината и преди да се върне ехото от другите върхове, рисът престана да потръпва в предсмъртен гърч. Въздъхвам облекчено. Едва сега чувствавам колко много съм уморен от целодневното преследване. С последни сили се приближавам до убития звяр. Той вече не проявява никакви признаци за живот. Забелязвам как между шията и главата изтича тънка струйка яркочервена кръв и почти без сили се отпускам върху трупа на хищника.

Не зная колко време съм лежал върху простреляното животно. Събуди ме лек шум от нечий животински леки стъпки. Инстинктивно грабнах пушката си, обърнах се в посока на шума и видях как мъчително бавно, с муцуна ниско в снега, към мен пълзи куче.

– Азор! – някаква топла вълна заля тялото ми. Само, без сили, вярното куче се влачеше на помощ в борбата със силния звяр. Пропълзявам към него. Азор пада в снега, лежи, едва диша, а в очите му свети топлият пламък на кучешката преданост...

Изваждам от чантата си плоско шише със силна малинова ракия. Първо обливам раната на главата му. Кучето скимти от болка, но не повдига глава. После сам надигам шишето и пия. Ракията бавно се разлива по тялото ми. Силна е и бързо загрява.

– Азор! – кучето ме чува, върти опашка, но не може да повдигне главата си.

– Азор, виж, хищникът е убит!.. Хайде, стани да си ходим у дома – кучето се надига, но главата му тежи, виждам го как се мъчи да изпълни заповедта ми.

Мятам пушката на рамо, повдигам кучето на ръце и тръгвам бавно по обратния път. По небето вече светват първите звезди. Гората е тиха и спокойна. Животните ще си отдъхнат. Страшният хищник е мъртъв. Бързам през Черната долина към пътя, по който се извозват трупи. Нося вярното куче на ръце, тъй както майките носят своите пеленачета.

– Азор, Азор! – разговарям мило с него, а то само скимти от радост и се притиска към тялото ми. Раната зад ушите му е голяма, но не е толкова страшна, както ми изглеждаше в първия момент. ще трябва да се зашие от лекар. След това Азор ще се оправи за няколко седмици. Какво приказвам, само след няколко дни ще тича след мен. Раната ще зарасне бързо, като на куче...

На лов за глухари

Излязох от горската къща след полунощ. Над гората се бе спуснал мастиленосин мрак, но за мен бе време да вървя. До мястото, където исках да стигна, преди да се сипне зората, имаше около два часа път. Колкото по-рано заема позиция, толкова по-голям шанс имам да случа глухарите, преди да са се разлетели по полянките.

Снощи времето застудя, земята леко замръзна, но аз въпреки това обух гумени ботуши. Такова пролетно замръзване е като нощна птица – щом се покаже слънцето, всичко омеква и набъбналата от раждане земя ще пие пролетната влага като странник, ожаднял от дълъг път.

Замръзналите коловози хрупят под краката ми. Стоманената цев на пушката вече е успяла да поеме студа и лепне в дланта ми. Не може да се каже, че е кой знае колко студено. Като върви човек въобще не усеща студ, но щом постои по-дълго на открито, студът прониква под яката му.

Вървя и слаб утринен ветрец обявява лицето ми. Въпреки студа в гората вече се усеща присъствието на пролетта. Въздухът е влажен и мек. Водата в потока весело блъбука по каменистото дъно и се вие като змия около шосето.

Крача бързо в тъмната нощ. Ветрецът разчесва гъстите смърчови клонки и тихият шум сякаш ме зове навътре в тайнствената гора. Вървя по средата между двете пътеки, утъпкани от колелетата на камионите, и ми се струва, че минавам по безкраен мост с огънати дълги перила. От снега тук и помен не е останало. По небосвода блещукат хиляди звезди. Гората наоколо като че ли сгъстява тъмнината и тихо, монотонно шуми.

Никога досега не съм бил на лов за глухари. Някаква несигурност ме потиска. Не зная дали птиците ще ме допуснат да се приближа до тях по време на любовната им игра. Няма ли внимателната женска да ме забележи, или пък мъжкият да ме чуе, още преди да се е разсъмнало?...

Вчера следобед минахме по този път с моя млад любезен домакин. Горският Мартинец ми показва на светло пътя, запозна ме със забележителностите на околността и сега си спи спокойно и може би сънува моите глухари. Горският ме сметна за ловец с опит, видял и патил сред дивата гора. Аз го оставих да мисли, каквото си иска. Беше ми някак неудобно да му кажа, че за първи път излизам на такъв лов. А той бе по-откровен. Призна, че е виждал глухарите да прелитат от поляна на поляна, но никога не е стрелял по тях.

Преди три години завършил горското училище и така се случило, че нито веднъж не намерил време да излезе на лов за тези предпазливи птици. Може би поради това, че има възможността, за която много ловци само мечтаят. А може би просто така, не го е хванала ловната страст. Това не е чудно при толкова грижи за участъка. През зимния период – изпълнение на плана по дърводобива и охрана на дивеча. А пукне ли се пролетта – залесяване на сечищата, та чак до късно лято все по гората с различни мероприятия по отглеждането. А освен това трябва да изготвя цялата документация сам. Това не са само нарядите за плащане на работниците. Днешната бюрокрация затрупва горските с различни формуляри и въпросници, които рядко някой чете, но все пак трябва да се попълват... При това положение как да тръгне и нощем из планината за свое удоволствие?...

През вчерашния следобед слънцето грееше топло. Всичко наоколо ухаеше на живот и младост. Беше приятно да се върви из гъстата гора. Когато стигнахме до високия хребет, ние завихме вдясно. Старите смърчове шумяха загадъчно над главите ни и разказваха незначителни истории, но горският Мартинец нямаше време да ги слуша. Бързо стигнахме до големия разсадник и оттам влязохме в подмладеното сечище. Поседяхме с горския на едно старо повалено дърво, изпушихме няколко цигари и поприказвахме за какво ли не.

Не очаквах да видя или да чуя тока на глухари. Рядко вечер на варда се случва да прилети тази предпазлива птица. Въпреки това ние поседяхме с Мартинец дълго и не излезе напразно. Чухме глухар да пее горе, някъде над потока, на около двестатина крачки от нас. Уточнихме се с горския през нощта аз да дойда сам до това място и да продължа нагоре към потока. Мартинец скромно добави, че щом стигна дотук, аз зная

какво трябва да правя и той няма какво да ме учи. С това приключихме разговора, допушихме цигарите си и тръгнахме по обратния път.

Естествено знаех някои неща за лова на глухари. Бях прочел много увлекателни разкази и сухи напътствия, но едно е да четеш по книга, друго е да ги търсиш в гората. Мислех си за тези неща, а Мартинец дълго се извиняваше, че не може да дойде през нощта с мен. Страхуваше се дали ще намеря мястото. Няколко пъти ме попита за това и аз самонадеяно му отговорих да не се тревожи. Постарах се да запечатам в паметта си ориентири по пътя. Долу при отклонението по пътечката до шосето стоеше булдозер. До него ще стигна и със затворени очи. После вдясно под старите дървета, докато стигна до разсадника, и така нататък...

И ето сега наистина без затруднения стигнах до булдозера. Машината изплува пред мен в мрака като допотопно чудовище. Опрях се, разкопчях кожата си и запалих цигара. Като я допуших, тръгнах нагоре по пътечката. Тук е сравнително по-студено. По усойните места се белеят петна сняг. Стори ми се, че вървя доста дълго време. Вече трябваше да стигна до телената ограда на разсадника. Вървя, повдигам високо крака, но често се спъвам в паднали клони. Вдигам такъв шум, че не може да не ме е усетило всичко живо в гората. В джоба си нося фенерче, но се страхувам да го използвам. Щом забележат подозрителната светлина, глухарите ще отлетят другаде и после – иди ги гони из планината! Целият лов ще пропадне. Затова предпочитам да се спъвам в клоните, но да не пропъдя плашливите птици.

Отдавна вече трябваше да стигна до разсадника и оградата му. Почвам да се тревожа, че съм сбъркал посоката. Вчера следобед всичко изглеждаше много просто, но сега не зная дали не съм се отклонил много надясно. Не мога и не мога да намеря разсадника! Дявол да го вземе, ако продължа да се лутам така, ще изпусна утрото. Не виждам колко е часът, но до разсъмване не може да остава много време. Нямам друг избор освен да се върна и отново да тръгна по потока. Ще обиколя, но няма да се заблудя...

Добре, че обух гумените ботуши. Щом стигнах до булдозера, спуснах се към потока и тръгнах по водата. Бреговете на планинския ручей са обрасли с малинови храсти. По средата високите води са изтъркаляли едри обли камъни. Да се върви по тях срещу течението е невъзможно. Но какво да правя, бавно опипвам с крак терена и внимателно стъпвам в плитката вода.

Вляво сред храстите нещо скочи и побягна. Сигурно вдигнах сърна. Чувам я как подскача из снега. Сега обаче сърните не ме интересуват,

долу в равнината съм ги наблюдавал достатъчно. Вече се приближавам до буковата гора. Там сред голите клони на високо дърво от снощи спи един красавец глухар и той ме привлича с някаква магическа сила...

Колкото по-нагоре се изкачвам, толкова повече храстите около мен са обсипани със сняг. От ледената вода краката ми измръзват и през гумените ботуши и топлите чорапи. Нищо, там горе ме очаква наградата за всички трудности и несгоди. Спирам се и зареждам пушката, за да не забравя после.

Небосводът между голите клони на дърветата бавно светлее. След малко ще започне да се разсъмва. Вляво би трябвало да бъде обновеното сечище с падналото дърво, на което седяхме вчера с горския. А глухарят се обади по-нагоре, вдясно от потока. От шума на водата може да не чуя, ако птицата се обади. Затова, щом забелязвам светлите стволоче на високите буки, излизам от водата и продължавам нагоре по брега. Колкото повече се отдалечавам от брега на потока, шумът на водата отслабва и вече долавям тайнствения шепот на вятъра в голите клони на дърветата. Какво ли им обещава този нехранимайко?...

Озовавам се в средата на горска полянка и сядам върху плосък камък. Оглеждам се наоколо, мястото ми е непознато. Може би от напрегнатото очакване изведнъж ми се струва, че чувам глухаря, за който дойдох чак дотук. През тялото ми сякаш премина електрически ток. В гърдите ми сякаш нещо се запали и светът се стесни само в размерите на сечището и голите буки наоколо. Небето светлее, но в гората все още е тъмно, мога да разчитам само на слуха си...

Неочаквано дочувам как някой сякаш почуква по сухо дърво с две малки чукчета. Концертът започна. Затаил дъх, аз слушам как чукането се ускорява. Тонове те ту се снишават, ту покачват като по музикална стълбица. Изведнъж невидимият диригент дава знак и токането се прелива в страстни трели. Накрая се чува сладострастна въздушна целувка, изпратена в тишината към невидимата любима.

Опитвам се да пресметна разстоянието, което ме дели от птицата. Тя може би е само на сто крачки от мен, а може и на триста. Бавно тръгвам нататък по гласа. Целият се превръщам в слух и зрение. Не ме интересува нищо друго, освен тихо да се приближа до птицата. Сърцето ми бие нетърпеливо чак в гърлото. Кръвта напирва и бумти в слепоочията ми. Движа се съвсем безшумно, както някогашните мои прадеди при преследване на пляката. Само че от техния успех е зависела прехраната на семейството, а аз съм тръгнал за свое собствено удоволствие. Ловната страст се е предавала през десетки, стотици поколения и аз се

чувствувам частица от буките, земята и вятъра в гората. Събличам тихо кожуха си и го оставям на земята. Като се разсъмне, лесно ще го намеря. Стискам пушката, хладната стомана ме успокоява и аз пристъпвам леко, като рис. Нищо не е в състояние да ме спре в този момент. Преживяването е толкова дълбоко, че разумът, всички сетива, мисли и чувства му се подчиняват. Небосводът все повече избелява. Под дърветата все още се стеле смолисточерна тъмнина. Движен от познатото само на ловеца силно чувство, аз почти плъзга към мястото, откъдето се чува омайващият звук, който издава тайнствената черна птица.

Трябва да се приближа на разстояние един сигурен изстрел. Но птицата нещо се умълча. И аз се спирам, стоя и се ослушвам... Не след дълго невидимият диригент даде знак. Чукчетата отново ме удариха в ушите. Отначало техните удари бяха бавни, но постепенно се ускоряват, сплитат се в сложна игра, накрая стихват, после отново се чува звук, сякаш вълна в потока неочаквано се е ударила в твърдо препятствие. Слушам неподвижен, омаян от изкуството на майстора-свирец. Стоя дълго и ето че търпението ми е възнаградено.

Чувам нов звук, сякаш уморен косач се е спрял и плъзга бруса по острието на косата – ту от едната, ту от другата страна. В този момент аз правя една крачка, втора, трета и отново се спирам, чакам отново да зазвучат вълшебните струни и чукчетата в гърлото на черната птица. Но отново се чува брусът, който наточва острието на косата. Пак правя няколко крачки и се заковавам на място. Когато издава този звук, глухарят чува само себе си. Тогава е най-безопасно ловецът да се придвижи напред. Като голям музикант глухарят внимава да не изсвири фалшива нота, нищо друго не вижда, нищо не чува. Възползвам се от това и правя още няколко скока...

Ето – вече го виждам, или само така ми се струва?... На най-долния клон на старата бука се вижда някаква тъмна топка... Дали е това птицата, която ме привлича като магнит?... Стоя скрит зад висок пън и мисля за силата на ловната страст. Глухарят отново плъзга бруса по острието на косата. Скачам и се приближавам с няколко крачки. Дърпам леко предпазителя на пушката. Още два-три скока и ще мога да стрелям...

Неочаквано голямата черна птица се отлепя от клона и полита към потока!...

Грешка ли направих, забеляза ли ме глухарят? Не знам! Постъпвах така, както съм чел в книгите и слушал от опитни ловци. Няма как, спускам се предпазливо към потока. По-добре да бях останал там, само

че откъде да зная, че птицата ще се спусне точно към мястото, откъдето преди малко минах?...

Стъпвам внимателно в мекия сняг и все си мисля дали все пак глухарят не ме забеляза? Нали толкова внимавах. Потъвам до колене в снега, шумът от потока се засилва и стъпките ми не се чуват. Кой знае откога е навят този сняг около потока, но скоро слънчевите лъчи ще го превърнат в чиста снежна вода. Ромонът на потока се усилва. При този бълбукащ шум птицата не може да ме чуе, само че тя вижда надалеч, за това трябва да бъде двойно предпазлив.

След няколко внимателни крачки забелязвам на малка полянка, на около петдесет крачки от мен, нещо, за което съм чел само в книгите.

Черната голяма птица е кацнала върху дебел пън и важно-важно се разхожда, после спира. Дали пък не ме усети... Не, диригентът отново дава знак: вълшебните чукчета отново заработват, отначало бавно, неуверено, а после все по-бързо и по-бързо, докато преминат в чудесен ритъм, незаписан досега в нотна тетрадка. След това глухарят изпълва шия, спуска крила и отваря широко човката си. Брусът се плъзга по косата. Глухарят цял се тресе, крилете му потрепват, опашката е разперена. Гледам занемял от удивление, а в дясната си ръка държа пушката, от която ще излезе смъртоносният блясък и ще погуби тази красота...

Трябва да се приближа още малко. Щом успея да стигна до отсрещната бука. Скоро успявам да се добера до ниския пън. Поглеждам напред и поставям пушката върху дървото. Неочаквано забелязвам, че около трона на моя глухар нещо се движи.

Аха, това са женските. Я виж как скромно са застанали в редица и наблюдават изпълнението на глухаря като членове на безпристрастно жури...

Неочаквано от близкото дърво на полянката се спусна втори глухар. Обхваща ме ловна треска. Старая се да удържа зъбите си да не тракат. Постепенно се успокоявам. Вдигам пушката към рамото си, но не мога да стрелям.

В момента и двата глухаря токат един срещу друг. Женските се разхождат наоколо, без да обръщат особено внимание на мъжките. Първият глухар се вдига от ниския пън и полита над полянката. Вторият го следва. Двете птици правят няколко кръга и пак кацат един срещу друг.

Те стоят известно време така и надуват гушите си като пуяци, после разперват опашки като ветрила. Ето че спускат и крилата си до земята. Започва техният войнствен танц. Двата глухаря тръгват в кръг. Като средновековни рицари, омаяни от любовна страст, те са забравили

останалия свят. Овландени от силно любовно чувство, пробудило се, както винаги, в ранна пролет, те могат да бъдат даже жестоки един към друг.

Вече се приближават. Стига! Вдигам пушката и се премервам в единия от тях...

Но какво е това?... От най-близката бука се спусна дълга тънка сянка. Тя бързо пропълзва по мекия сняг и приближава към птиците. Глухарите не забелязват сянката. Любовното опиянение е размътило мозъка им. Чувството за предпазливост е притъпено и сред женските. Сянката се приближава из високата суха трева. Ето че заляга, готви се за скок...

Невестулка!... Това ще да е само кръвожадна невестулка. А мъжките са заети само със себе си, женските изчакват края на двубоя и след това ще тръгнат след по-силния. Няма да изпитват жалост, няма да бъдат измъчвани от скрупули. Такъв е простият закон на природата. Право да създава поколение има само по-силният.

Не зная точно как стана, но сякаш пушката ми сама се залепи за рамото ми, когато невестулката се приготви за скок. Деляха я само две крачки от първия глухар. Гърмежът наруши необикновената тишина в гората и докато ехото се връщаше, птиците отлетяха в различни посоки. Дългото косматото тяло на невестулката се праметна във въздуха, падна върху снега, потрепери и замря на място. Постепенно се възцари всепоглъщащата горска тишина. Само водата в потока монотонно бълбука, а слънцето вече озарява върховете на дърветата с приказна оранжева светлина.

В гората незабелязано настъпва светъл пролетен ден...

При Змеевите скали

Синът ми се прибра в събота след обяд от училище, а в неделя сутринта излезе с малокалибрена пушка към Змеевите скали на лов за сойки. Той умееше отлично да наподобява гласовете им, без да ползува продаваните за тази цел свирки. Неговото свирукане бе по-просто, но затова пък беше много по-точно и главно – без пари. Той някак особено притискаше длан към устните си, няколко пъти натискаше бузата си и ако човек не го виждаше, непременно щеше да си помисли, че наблизко е кацнала сойка. Никога не се връщаше с празни ръце. Когато имаше хубав ден, на колана му увисваха четири-пет кресливи сойки...

Но тази неделя той се върна без нито една. Беше някак

едновременно радостно възбуден и разтревожен. Неочаквано за мен той извади от пазвата си необикновен улов. Постави на масата млад, едва прогледнал рис. Малкият хищник приличаше на безобидно коте. Нямаше нужда да разпитвам сина си. Той започна да разказва сам...

Пригответе се да имитирате крясъците на сойките, огледал се наоколо и видял две малки котета да си играят между скалите. Скочил и хванал едното, опитал се да улови и другото, но то успяло да избяга между скалите.

Досетих се, че това са малките на онези два хищника, дето през миналата зима съсипаха толкова дивеч в гората. Оцелялата женска бе дала живот на млади хищници. Намерила е удобно леговище в Змеевите скали, а аз къде ли не я търсих...

След обяд синът ми си замина за града. Бързаше, за да се похвали на съучениците си с необикновеното преживяване. А аз взех пушката и на свой ред тръгнах да дебна край скалите. Само дано не е вече късно...

Рисът е от рода на котките. А дори при опитомена домашна котка, щом някой опипа малките ѝ, докато ги кърми, тя веднага ги пренася в друго скривалище. Този навик е в кръвта на всички котки – домашни и диви. Рисът няма да бъде изключение...

Докато стигна до Змеевите скали, слънцето се наклони на запад. Бързо намерих входа на бърлогата на звяра. Знаех, че малките са си играели навън само защото майка им е била някъде на лов. Сега е необходима много кърма за лакомите зверчета. А млякото на майката почти никога не им достига.

Рисът обикновено ловува чрез дебнене. Дълго чака жертвата си на пътеката за водопой или на любимото място за паша. В най-удобния момент се хвърля и разкъсва шията на животното. Случи ли се да скочи встрани или животното само да избегне нападението, той обикновено не го преследва. При този вид ловуване понякога се налага дълго да чака на едно място.

Скрих се на петнайсет-двайсет метра от бърлогата, настаних се удобно зад малиновите храсти и приготвих пушката си. Не ми оставаше нищо друго освен търпеливо и тихо да чакам. Ако майката не се завърне до довечера, значи ме е изпреварила и сега вече е заедно с малкото си в някое друго убежище. А ако тепърва се завърне, ще я науча на прилично държане в дивата гора.

Следобедното лятно слънце препича здраво. По небето не плува нищо едно облаче. Високо в безкрайната синева кръжи орел. А долу по земята не трепва ни лист, ни тревичка. Дори пойните птички мълчат.

Спотайват се някъде из дебелите сенки на листата и изчакват да мине горещината. Аз също се отдавам на сънната тишина и за момент съм задрямал. Трепнах и се събудих. С усилие на волята пропъдих дрямката от очите си и започнах да оглеждам подробно околността. Този път не искам да пропусна хищника...

Така ми се пуши, но няма как, трябва да се съдържам. Въпреки че рисът няма кой знае колко силно обоняние, моят тютюн е серт и ще го усети даже неопитното малко, скрито някъде в дъното на леговишето... Нищо, ще издържа. Една цигара по-малко – толкова по-добре.

Бавно настава привечер. По околните дървета първи се разпяха дроздовете. В близката лескова горичка започнаха оживен спор синиците. Неочаквано вляво от мен малиновите храсти се размърдаха и скоро се показа жълтата глава на майката. Ушите на котката стърчаха тревожно нагоре, а жълтеникавите ѝ очи разглеждаха подробно скалите. Тя бавно се измъкна от малиновия храст. В устата си носи остатъци от пляквата за своите малки, но нещо я тревожи.

Не смеех да се протегна за пушката. И най-малкото движение в този момент не би убегнало от погледа на рисицата. Едва ли би ми дала възможност да се прицеля, с един-два скока ще бъде върху мен...

За щастие звярът бавно отминава с безшумни котешки стъпки. Вече е пред бърлогата. Ето че се спира, души наоколо скалите и бързо изчезва в малкия отвор. Да не бях видял с очите си, трудно бих повярвал, че такова голямо животно може да се промъкне през толкова малко отверстие. Но нямах много време за наблюдения. Бързо взех пушката, тихо махнах предпазителя и зачаках...

Щом се покаже, ще ми плати и за едрия елен, и за кошутите, и за сърните, разкъсани през дългата зима. Не вярвам дълго да стои вътре...

Наистина не остана дълго. Едва умълчалият се при появяването ѝ птичи хор поднови своя вечерен концерт, в отвора на скалите се подаде жълтата глава. Женската бе уловила в зъбите си малкото и враждебно оглеждаше околността. Нека се покаже още малко, да не би в предсмъртна агония да се дръпне назад в пещерата. Трудно бих я извадил оттам. Вече изважда дясната си лапа, гъвкаво превива гръб и промъква предната част на тялото си, ето я цялата пред скалата и тясното отверстие. Малкото, уловено за врата, виси с опънати крака и не издава глас.

Ще застрелям старата, а рисчето ще занеса в къщи. По-леко ще им бъде на двете, докато отраснат и ги продам на някоя зоологическа градина. Чувствавам в показалеца студенината на спусъка. Сега ще се чуе оглушителен гръм. Докато ехото се разнесе между скалите, рисицата ще

лежи мъртва пред бърлогата си. а малкото ще обикаля безпомощно около нея...

Само че някак не мога да откъсна погледа си от очите на кръвожадения звяр. Но вече не мисля за извършените престъпления през дългата зима. Очите на звяра-майка са някак по-други. Тя ме гледа, без да мига, право в лицето и сякаш пита: „Нима за нас няма място в тази гора?...“ При това продължава да стои като вкаменена. Може би разбира, че няма никаква надежда...

Не зная колко дълго е траяла тази сцена. Може би само миг, а може би цели минути се гледахме така със звяра-майка. Какво е минало през главата на хищника, не зная. Но факт е, че не бях способен да стрелям срещу майката, понесла своето малко към по-сигурно скривалище. Рисът е кръвожаден хищник, но женската има право да изисква от човека, не от жестокото двуного, да се съобразява с нея, поне докато отглежда малките си. Сам не забелязах точно кога майката с малкото в зъби изчезна от сцената като дух. Аз продължавах да седя зад храста и изпитвах най-разнообразни чувства. Може би най-много се срамувах от проявената слабост. Колко малко Трябваше, и щях да одера кожата на голямата жълта котка с черни петна. Малкото щеше да радва децата в някоя зоологическа градина, а моят участък оставаше спокоен през целия сезон.

Повече нищо не помня от този случай. Дори не зная как се прибрах у дома. Само гласът на кукумявката от старата къща се е врязал в паметта ми. Като отварях вратата, тя отпъждаше злите духове от дома...

В кухнята жена ми даваше с биберон краве мляко на малкото рисче. Сигурно забеляза, че нещо не съм в ред и предпочете нищо да не пита. Само въздъхна тъй, както умеят жените. След това сложи рисчето в посланата с парцали кошница, зави го и го отнесе в ъгъла на стаята.

За вечеря тя ми сервира няколко пъти подгрявана зелева чорба и дебело парче хляб... После седна срещу мен. Дълго ме наблюдава мълчаливо как се храня. В очите ѝ светеше някакво жълтеникаво пламъче, може би подобно на пламъка в очите на рисицата-майка, но по-меко и нежно – пламъчето на човешкия живот... Мина ми през ума, дали бих могъл така спокойно да гледам жена си в очите, ако бях убил майката на малкото рисче?...

Усмехнах се и намигнах свойски на жена си. Тя отговори на усмивката ми и разбра, че с мен отново всичко е наред.

След смъртта на стария браконьер

Двамата мъже спряха до оградата и оставиха лопатите до зацапаната с глина кирка. Постояха няколко мига в колебание, след това черно-косият посочи грубо скованата маса под цъфналата череша и двамата седнаха, като продължаваха да мълчат.

Едри скорци прелитаха от дърво на дърво в градината и свирукаха призивно. Вrabчетата, накацали по оградата, оживено спореха. Само пчелите, без да им обръщат внимание, кацаха от цвят на цвят и вършеха тихо своята работа.

Слънцето вече се бе издигнало над Голяма пещ и лъчите му образуваха ореол над върха. Утрото беше свежо, наоколо ухаеше на цвят – настъпваше хубав слънчев ден. Друг път по това време двамата мъже обикновено закусуваха, но днес бяха нещо развълнувани.

И кучето Рексо забеляза странното настроение на мъжете. Не че бе особено надарено и умно. То си беше обикновен дребен мелез с къси крака и дълги косми като на сетер. Щом мъжете седнаха на дървените пейки, заковани близо до масата, кучето се завъртя в краката на стопанина си. Той обаче не му обърна никакво внимание. Рексо се обиди, подви опашка и се излегна на припек близо до зида на къщата. Сложило глава на предните си лапи, то поглеждаше ту към вратата на кухнята, ту към двамата мълчаливи ловци. Гледката не беше кой знае колко интересна, а от кухнята все още никой не се показваше и кучето задряма. Двамата мъже, седнали един срещу друг, продължаваха да мълчат, всеки дълбоко замислен за нещо свое...

Най-после вратата на кухнята се отвори. Рексо трепна и се събуди. Той опули големите си очи към дъщерята на стопанина. Девојката беше облякла лека лятна рокля на цветчета, а върху нея бе вързала бяла престилка с нежни дантели по края. Двамата мъже я забелязаха, но не вдигнаха глави. Ева се приближи, поздрави гостенина и каза:

– Добре че си дойдохте вече, татко. Мама тази нощ не можа да спи от тревоги по вас...

Бащата не я остави да се доизкаже, прекъсна я и строго ѝ нареди:

– Я застани тук и слушай, Ева!

Девојката застана близо до масата и се вгледа в лицето на баща си. Паяжината от дребни бръчици около сините му очи особено ясно личеше на дневната светлина. Но едрото лице на бащата с ореол от посивели къдрави коси ѝ харесваше, откакто тя се помнеше. През ранната пролет

то вече беше придобило бакърен цвят. Бащата продължи:

– Поздрави гостенина, както трябва, какво е това глезено „Добро утро!“ , сякаш заедно сте пасли козите?...

Девојката се изчерви, но с усмивка се поклони и каза:

– Добре сте дошли у нас!...

Мъжът я погледна в очите. „Наистина Ева е хубаво момиче! – помисли си той. – В талията тънка като фиданка, косата ѝ е гъста, с цвят на зрял лен и вчесана по градски. Очите ѝ са чисти и дълбоки като две светлосиви кладенчета, а облите гърди потрепват при всяко движение.“

Високият чернокос мъж потръпна вътрешно, усмихна се още полюбезно на девојката и си спомни за горското кладенче, при което прекараха нощта с бащата на Ева...

– Какво уловихте? – запита девојката и огледа закачените пушки на бялата череша.

– Я донеси бутилка ракия! – нареди ѝ строго бащата, без да отговори на въпроса ѝ.

– От коя? ... – запита Ева, завъртя се и като тръгна към стълбището, се чудеше на отговора на баща си. Оттам погледна въпросително към гостенина, сякаш от него очакваше обяснение за лошото настроение на баща си, но нищо не разбра и влезе в кухнята. След малко отново се показа и извика:

– Чичо, синът ви Любо също е тук. Да го изпратят ли при вас?...

Никой не ѝ отговори. Девојката още повече се зачуди на странното държане на двамата мъже и влезе обратно в кухнята, където седеше Любо, синът на ловеца с тънки мустачки и бъдещ... но по-добре да не избързваме. Любовта между Ева и Любо не беше тайна за родителите, пък и за цялото село. Наесен двамата смятаха да се оженят. Работят във фабриката, ръководството им е обещало квартира, какво могат да искат и да решават сега тези старци? ... Девојката погледна през прозореца. Чернокосият мъж я видя и запита:

– Какво каза, кой е дошъл толкова рано?...

– Любо, синът ви, дойде малко преди вас!...

– А защо?...

– А аз откъде да знам? – усмихна се весело девојката и погледна дяволито бъдещия си свекър. Любо я дръпна към себе си и нещо и прошепна. Младите постояха дълго сами в стаята. Любо бе обхванал момичето през кръста и го притискаше към себе си, за да му даде да разбере защо е дошъл толкова рано. Ева нежно разтвори ръцете му и се измъкна. Цялата червена и потръпваща, тя взе шишето с две чаши, прибави за

всеки случай още една и заслиза отново по стълбището.

Като стигна до масата, тя постави със сериозно лице между двамата мъже половинка ракия и пред всеки по една празна чаша, а третата дръпна малко встрани. Докато подреждаше на верандата, излезе младежът. И неопитен наблюдател би открил прилика между възрастния ловец с черни мустачки и високия чернококс млад мъж на верандата.

– Добро утро! – подвикна престорено свободно младежът и се облегна на перилата.

Ловците само го погледнаха, но нито единият, нито другият не отговори на поздрава му. Домакинът напълни чашите до половината, опря лакти на масата и погледна госта си в очите. Двамата мъже се чукнаха, домакинът надигна своята чаша и я изпи до дъно, постави я на масата и погледна как гостът му пие на малки глътки. Като я изпи, домакинът запита:

– Е, как ти се струва?...

– Бива си я! – отговори гостът.

– Дядото я пече – въздъхна домакинът.

– Къде?...

– А защо се интересуваш къде? ... Пий и не питай, нали знаеш, че е забранено!... – повиши тон стопанинът на къщата и отново напълни чашите. Но не пиха веднага. Подпрели лакти на грубо скованата маса от нерендосани дъски, те се гледаха и мислеха за случилото се... Не обърнаха внимание на Ева, която им донесе прясно изпечени бухти, пълни с извара и посипани с мак...

– Е – подхвана отново стопанинът, – щом ти харесва, да пийнем пак!...

– Да пийнем, щом казваш. И без това тя се е забъркала една!... – двамата мъже отново надигнаха големите чаши, но не пиха до дъно. Поставиха чашите на масата и запалиха по цигара. Всеки пушеше от своя пакет. Така се чувствуваха по-самостоятелни.

На младежа, който стоеше на верандата, пестеливият диалог между двамата ловци се стори много странен, но не се реши втори път да се намеси в работите им. Махна с ръка и влезе в кухнята, без дори да помисли, че затруднението на двамата мъже беше свързано с неговото отношение към дъщерята на стопанина.

Лястовиците разсичаха въздуха с крилата си и подновяваха под стряхата на обора миналогодишните гнезда. Една от тях прелетя ниско, пред носа на кучето. Рексо се стресна, скочи и изляя няколко пъти. Но дори врабчетата по оградата не обърнаха внимание на сънливца.

Спокойно продължиха подетия от сутринта спор за местата си по дългата ограда. Едно от тях, вероятно за да се покаже пред другите, подхвъркна и кацна на масата. Мъжете не го прогониха, дребният врабец любопитно ги огледа. Но вниманието му привличаха най-много бухтите. Бавно се приближи към подноса и вече бе готов да клъвне, но домакинът го прогони с ръка...

Все така загледани в миналото, двамата мъже седяха един срещу друг, пийваха от ракията и пушеха своите лютиви цигари. Този път наруши мълчанието високият гостенин.

– Та казваш, Янко, че старият дядо много се мъчил, преди да умре...

– Измъчи се, Самко – въздъхна домакинът, – много трудно умря!...

– Хм! – произнесе гостенинът и пийна от ракията, а стопанинът на къщата продължи.

– Имаше голяма мъка в сърцето си. Страхуваше се да довери тайна си на друг, а още повече се боеше да я отнесе в гроба.

– Бог да му прости! – рече чернокосият висок мъж, когото домакинът наричаше приятелски Самко.

– Вземи си, опитай, Ева ги е пекла – побутна той подноса с бухтите към госта и сам си взе една.

От дъното на двора се приближи старец, когото домашните наричаха „младия дядо“. Но отсега могат да го наричат само „дядо“, защото неговият баща – старият дядо, вчера го погребяха.

– Добро утро, дядо! – поздрави пръв високият чернокос гостенин.

– Да помага Бог все така да е добро! – напевно отговори Старецът и запита. – Е, уловихте ли нещо!...

Двамата мъже се спогледаха някак гузно и почти едновременно, въздъхнаха. Самко предложи на дядото цигара, а след това поднесе кутията и на приятеля си, но той си взе от своите. Старецът разбра, че между двамата не всичко е наред, постоя, погледа ги с проницателните си очи и запита:

– Ама вие да не сте онемели, а?

Синът му го погледна и предложи:

– Пийни с нас по една, татко!...

– Пийнете си сами! – троснато отсече старецът и тръгна към обора, като мърмореше нещо под носа си.

Двамата мъже дочуха как ругае яловицата.

Кучето изскимтя в краката на стопанина си, като усети миризмата на пресните бухти. Но той беше на по-друго мнение и му се закани:

– Марш оттук!... Остава да почнем с бухти да те храним!

Кучето подви опашка и се върна смирено до стената на обора. Слънцето вече препичаше. Под разцъфналата череша беше прохладно, но заради ракията и топлия ден двамата ловци съблякоха палтата си. Прехвърлиха ги небрежно през пейките, останаха по ризи и домакинът отново наля. В шишето имаше само един пръст от ракията.

– Хайде наздраве, Самко!...

– Да сме живи и здрави, Янко! – отговори гостенинът и двамата мъже изпиха чашите си до дъно.

Домакинът изцеди шишето в чашата на своя гост и подвижна на Ева да донесе още една бутилка. Девојката взе празното шише и забеляза, че двамата мъже са все така странно мълчаливи. Тя си помисли: „Седят като ударени от гръм. Като че ли и те не са били като нас, голяма работа, седнали да решават световен въпрос!...“ Слезе в мазето, напълни бутилката и като я постави отново на масата, не се съдържа.

– Вас какво, да не би мечка да ви е прогонила от планината?...

– Я марш в кухнята!... С такъв тон ли ще разговаряш с възрастите? – скара се бащата.

Девојката обаче остана на мястото си. Бавно развърза престилката, изчерви се и тихо добави:

– Извинявай, татко, но мисля, че е време да си поговорите за нашата сватба!...

Двамата мъже я погледнаха, учудени от смелостта ѝ. Девојката още повече се изчерви и побягна по стълбите към верандата. Мъжете я проследиха с поглед, докато не се скри в кухнята, спогледаха се и отново запалиха цигара.

– Да пийнем още по една, Самко! – предложи домакинът.

– Да пийнем – миролюбиво кимна с глава гостенинът и се усмихна.

Те отново изпразниха чашите си и домакинът пак ги напълни догоре. Силната ракия вече оказваше своето въздействие.

– Само така, Самко. Знаех си аз, че на теб мога да се доверя. Ти си ми истински приятел! ... Хайде наздраве!

Чернокосият надигна чашата си и като отпиваше на малки глътки, наблюдаваше учуден как домакинът опразва своята чаша наведнъж...

В атмосферата около самотната къща все още се чувствуваше нещо от вчерашното погребение. Вече пийнал, Самко не можеше точно да определи какво.

Ако беше жив или беше видял по някакъв начин траурното шествие, старият дядо сам би се разплакал. Попът говори дълго и

прочувствено, както никога досега. А народът! Толкова много хора не бяха се събирали на погребение в селото. Само близките роднини – синове, дъщери, снахи, внуци, правнуци и други близки – бяха над четирийсет. И цялото село бе излязло да изпрати своя най-възрастен съселанин. Само свои набори нямаше на погребението си старият дядо. Всички го бяха изпреварили. Като го понесоха от къщата до черквата, при ковчега се изредиха всички роднини. Самотната къща е отдалечена на два километра от селото. Янковото семейство нямаше никакви съседи. А от черквата изпратиха стареца с музика.

Над гроба му попът още веднъж говори дълго за чистия и плодоносен живот на скромния божи човек. Накрая все пак, както е редно, помоли от името на мъртвия за прошка всички, на които приживе е сторил с умисъл или по неволя някакво зло. Но такива нямаше...

А това, дето старецът упорито се противопоставяше на годежа между Ева и Любо, не беше никакъв грях. Роднините го възприемаха като желание на стареца да се наложи. При това никой от участниците в погребението не мислеше по този въпрос. Днешната младеж рядко пита родителите си за кого да се жени и омъжва...

На връщане от гробищата двамата мъже, дето сега така се бяха умълчали един срещу друг, седнаха във файтона заедно. Янко въобще не пи, двамата съселани тихо си говореха. Смъртта на деветдесет и деветгодишния старец не бе ги опечалила. На тази възраст тя е толкова естествена, че предизвиква по-скоро завист, отколкото жал. Само че някак дълго се мъчи старецът. Сякаш се страхуваше от живота „на оня свят“ или от „божия съд“!

Пътуваха заедно двамата съселани и може би нищо нямаше да се случи, но Самко запита между другото:

– Янко, кажи ми, защо така упорито се противопоставяше старецът на годежа между младите?

Стопанинът на къщата помисли, помисли, въздъхна тежко и започна отдалече:

– Нали чу вече, че старият дълго се мъчи, преди да умре?

– Много се говореше из селото за това.

– А никой ли не ти каза какво го е измъчвало?

– Не, не ми е казал.

– Слушай тогава, Самко – въздъхна внукът на вече погребения дядо. – Два дни преди да умре, старият ме извика в стаята си.

– Е, и какво? – прекъсна го Самко.

– Извика ме старецът и се изповяда като пред поп.

Тук Янко отново въздъхна, направи дълга пауза, а Самко не издържа:

– Че какво толкова е имало да се изповядва?...

– Сериозни неща, Самко. Много сериозни неща, заради които се противопоставяше на годежа.

– Какви са тези неща? – запита заинтригуван Самко.

– Утре е неделя, какво си решил да правиш? – запита го Янко.

– Аз ли? ... Нищо не съм решил.

– Ела тогава преди разсъмване тук...

– Защо? – учудено запита Самко.

– Вземи си и пушката – продължи все така загадъчно Янко и гледаше някъде напред над главите на конете.

– Нея пък за какво?...

– Не питай сега. Утре сутринта всичко ще разбереш – отговори тихо Янко и повече не се върна към този въпрос.

Сутринта Самко пристигна по тъмно с мотоциклета си пред самотната къща. Преди да успее да почука, Янко излезе от кухнята с пушка в ръка. Взе пригответните от вечерта лопати и кирка, вдигна ги на рамо и тръгна мълчаливо напред. Самко тръгна след него и забеляза иронично:

– Е, заради една лисича бърлога не беше необходимо да говориш толкова тайнствено.

– Вземи! – подаде му Янко кирката, вместо да губи време в дълги обяснения. С двете лопати през лявото рамо и пушка, праметната през дясното, Янко вървеше мълчаливо напред. Самко също се умълча и продължи да го следва.

Обиколиха край оградата на самотната къща, пресякоха пътя и през ливадата, в която някога пасяха селските овце, стигнаха до младата дъбова гора. На малка полянка сред гората Янко се спря, обърна се към приятеля си, запали цигара и се усети, че не предложи на Самко. Бързо бръкна в джоба, извади повторно кутията и му поднесе. Припалиха и няколко мига пушиха спокойно.

Неочаквано Янко проговори:

– Самко, трябва да ми дадеш честната си дума!...

– За какво да ти давам дума?... Какво си направил?

– Не, криво ме разбра, дай ми дума, че никому няма да кажеш...

– Янко, престани с тези детински тайни и ми разкажи подробно какво се е случило – прекъсна го Самко, а сам си мислеше:

„Застрелял е нещо едро Янко, нали родът му е браконьерски, и сега иска да го приберем, а костите да заровим дълбоко в земята. Друго не

може да бъде. Но защо бяха тези тайни и защо не ми каза да взема раница?... А той също не носи чувал за месото!...”

– Е, даваш ли дума, че ще мълчиш до гроб? – запита Янко.

– Давам!

– Дай си ръката!

Двамата мъже си стиснаха десници като стари конспиратори, а Янко, вместо да обясни нещо, отново нарами лопатите и тръгна напред. След малко двамата излязоха от младата дъбова гора, прекосиха малко картофено поле и бавно навлязоха в храсталаците, около Мокри дол. Сега в дола течеше поточе, което през летните месеци пресъхваше. Малко хора от селото знаеха за малкото изворче, закътано в гъстите храсти. Нататък водеше приятеля си Янко и сръчно се провираше между храстите.

Разсъмваше се. На хоризонта още не се забелязваха слънчевите лъчи, но всичко живо в гората беше на крак за среща на новия ден. От разни страни кукаха кукувици. Ранобуден кълвач се смееше на бавните гъсеници и на усилията им да му избягат. Свраки, разтревожени от присъствието на двамата мъже, прелитаха от храст на храст и вдигаха тревога. В корените на дърветата веселите дроздове пееха, без да обръщат внимание на кресливите свраки, а над тях небето постепенно синееше.

Янко се спря чак при изворчето и свали лопатите от рамото си.

– Вече стигнахме – тихо проговори той, а на отсрещната полянка нещо се раздвижи. Три изплашени сърни надигнаха глави и продължиха спокойно да пасат...

– Е, какво ще правим сега тук?... – запита нетърпеливо Самко. Янко отново извади цигарите и двамата запушиха.

– Ох, как да ти обясня, Самко?

– Е, не сме деца, казвай по-скоро какво си направил, че току-виж, станало обяд, докато се решиш!

– Касае се за нашите деца.

– Заради тях ли трябва да ходим нощем из планината?...

– Да, за децата ни става дума, Самко! – повтори Янко и хвърли угарката във водата.

– Кажки какво се е случило и не бъркай тука децата! – ядоса се вече Самко.

– Знаеш ли, Самко, какво се е случило с твоя дядо?...

Самко погледна в очите приятеля си и недоумяваше защо Янко изведнъж заговори за дядо му.

– Какво ти е направил дядо ми, Янко, откъде-накъде го споменаваш

ни в клин, ни в ръкав? – запита Самко и още преди да чуе отговора, си спомни за загадъчното изчезване на дядо си. За него много рядко си спомня и баща му. Хората от селото разказват чудни истории, каквито обикновено се пишат само по книгите, но защо Янко му говори сега за стареца?...

– Какво общо има моят дядо с нашите деца?

– Моят дядо, когото вчера погребяхме, преди два дни ми се изповяда.

– Това вече го чух, но ти ми отговори на въпроса!...

– Моят дядо, тоест твоят и моят дядо, когато нашите бащи били още деца ... – Янко се обърка в многословие, но Самко вече не го прекъсваше. В душата му се породи някаква потискаща тревога и неразбираемо безпокойство. Понякога такава безпокойство обхваща човека при среща с неразбираемото. Но пред Самко като на избеляла филмова лента започна да преминава това, което хората говореха за неговия дядо. Много неща му ставаха ясни. Дори това, че неговата баба до края на живота си остана сама и не успя да разбере защо така изведнъж я е напуснал нейният мъж. Останала сама с две невръстни деца, тя цял живот очакваше да се завърне нейният съпруг, бащата на децата. Всеки нов ден тя се надяваше, че той ще се обади с писмо или вест. Дъщеря ѝ порасна и замина за Америка, остана ѝ само синът и бедната жена все вярваше, че нейният мъж ще се завърне...

Всичко това се случило много отдавна през един зимен ден, няколко месеца след Първата световна война. Дядото на Самко бил горски надзирател на служба при граф Палфи. А в ония тежки времена и неговата служба не била лека. Браконieri шарели из графските гори и съсипвали дивеча. Всяка неделя се чували тъпите изстрели на късите им пушки и дразнели ушите на негово сиятелство господин графа.

Един зимен ден граф Палфи извикал горския надзирател в замъка си и му казал приблизително следното:

– Или ще заловиш браконьерите, или ще те уволня!...

Следващата неделя Самковият дядо не отишъл на черква. Изпратил само жена си с децата, а той още от тъмно се запилял из планината. Оттогава никой не го беше видял, нито чул. Самият факт, че изчезнал без вест, сякаш пропаднал вдън земя, предизвикал много приказки.

Някои говорели, че горският е избягал от глада и немотията в Америка. Други пуснали слух, че си имал любовница и че двамата заедно избягали по широкия свят. Само полицията не повярвала на такива приказки. На другия ден арестували всички браконieri, дори и онези, за

които само се говорело, че понякога браконьерствуват. Дълго и строго ги разпитвали. Между арестуваните бил и дядото на Янко, когото изпратиха вчера на оня свят с такова тържествено погребение.

Дните се занизали бързо, като зърна от разкъсана броеница. Минали гладните години и някак се позабравило за Самковия дядо. Останала само мъглявата история за неговото бягство от немотията в богатата Америка...

Едва сега Янко говореше така сериозно за него. Наистина ли е научил нещо повече от своя дядо?...

Под безоблачното небе се раждаше слънчевото утро, окъпано от свежа роса. Глоговите и шипковите храсти, всичко наоколо ухаеше на цвят и пролетна силна мъзга. Високо в небосвода летеше ястреб и яростно се заканваше на всичко живо по земята с прегракнал писклив глас. А Янко допуши петата цигара, смачка фаса във влажната земя и решително стана. После започна да отмерва десет крачки от изворчето надолу. – Тук би трябвало да е! – тихо каза той. Двамата мъже започнаха да копаят. Най-напред очистиха една площадка, пет крачки широка и още толкова дълга. След това изкопаха корените на храстите и когато бяха стигнали на около един метър дълбочина, удариха на нещо твърдо.

Най-напред изкопаха глава на сръндак, а след това – и останалите кости на животното.

Изтръпнали и онемели, двамата мъже трескаво съблякоха палтата си и продължиха да копаят. Лопатата, с която копаяше Самко, удари на желязо и изскърца. Янко му помогна, окопа мястото около желязото и скоро те извадиха ръждясала старовремска ловна пушка – лефوشка. Цялата прогнила, тя едва не се разпадна в ръцете им. Под нея изровиха скелета на човек. Уморените мъже почувстваха, че студена пот облива гърбовете им и дълго не смееха да се погледнат.

– Самко, ето това е твоят дядо. Нека бог му даде вечно спокойствие в рая небесен! – прекръсти се Янко и с шапката си изтри потта от лицето.

Над отворения гроб внукът научи подробностите, които едва пред смъртта си дядото на Янко беше изповядал.

Нешастието станало същата неделя, в която дядото на Самко – горският на граф Палфи – не отишъл на черква. Дали не е било божие наказание? ... Не, най-обикновена браконьерска история.

Дядото на Самко напълнил пушката си с едри сачми и отишъл в гората, за да залови някой браконьер. На жена си казал, че трябва да хване поне един, за да не го уволни графът от служба. Оставил я разтревожена

да замеси хляба и след това да отиде с децата на черква. От вратата поръчал да сготви неделен обяд, че най-късно до един часа ще се върне... По същото време още един мъж от селото излязъл в планината. Той също много бързал и никак не се интересувал от попските проповеди. Този човек бил дядото на Янко.

След полунощ опитният браконьер извадил от хралупата на старата върба модерна военна пушка. Бил я купил само преди няколко месеца от пътуващи войници за трийсет крони. Сръчно я размотал от маслените парцали, изчистил я и я заредил с пет патрона. След това хванал тесните пътеки из графската гора, по които ходел всяка неделя.

Тихо се приближил на варда край Мокри дол. Познавал добре планината и знаел, че по това време сърните ходят там на завет от студения вятър. Долу в по-ниските места, из непроходимите храсти се навъртали глигани, а по южния склон често минавало стадо кошути с един едър елен.

Дядото на Янко пийнал водица от чистото изворче, отдалечил се на около петдесетина метра и зачакал. Не минало много време и между глоговите храсти забелязал движещо се червеникаво петно. Браконьерът нямал време да избира. Вдигнал пушката Янковият дядо, премерил се точно и стрелял. Дълбокият дол погълнал ехото от оглушителния изстрел. Браконьерът бързо заредил отново пушката си и притичал към мястото, където преди малко видял дивеча. Намерил едър сръндак, прострелян точно зад предната плешка.

Янковият дядо сложил пушката до животното, извадил остър нож и започнал да го изкормя. В този момент вляво от него нещо прошумяло в храстите. Той погледнал натам и срещнал погледа на горския. Дядото на Самко направил привично движение за сваляне на пушката от рамо. Браконьерът грабнал бързо своята и имал късмет, че пушката на горския се заплела в глоговите храсти. Чул се втори оглушителен изстрел и сякаш коса подкосила краката на горския надзирател. Пушката му увиснала в храстите, а той се търколил близо до тялото на сръндака.

Дядото на Янко стоял дълго намръщен и нещастен над двете простреляни тела. Съзнавал какво е извършил. Но нещастията не ходят по гората, а по хората. А трябвало да се живее. Мъртвия вече никой не можел да свести, сега трябвало да мисли за себе си. Като всеки браконьер, и дядото на Янко не разполагал с много време.

Без много да му мисли, той оставил двата трупа на мястото, бързо се върнал при старата върба, скрил своята пушка и още преди разсъмване седнал с шише ракия в ръка пред селската кръчма.

Когато кръчмарската прислужница подгонила гъските към потока, видяла го на дървената пейка да се клатушка с бутилка в ръка. Била убедена, че е преседял цялата нощ пред затворената кръчма. А дядото на Янко, за да приспи съвестта си, бързо допил ракията от шишето и паднал пиан на земята пред пейката. Проснат на земята, с бутилка в ръка го видели подранилите за неделна молитва съселяни. Когато се връщали от черква, пияният мъж още лежал на същото място...

От всички задържани за подозрение в убийство след изчезването на горския надзирател най-сигурно алиби имал дядото на Янко. Прислужничката твърдяла, че той цяла нощ лежал и хъркал на пейката пред кръчмата. Жената на горския потвърдила, че го е видяла да лежи мъртвопиан на земята, когато отивала на черква. Същото потвърдили и други съселяни. Алибито било толкова стабилно, че едва не предизвикало съмнения. Но тялото на горския надзирател не се намерило и цялата история постепенно заглъхнала...

А днес след толкова години, внуците седят под цъфналата череша, врабците нахално подскочат около бухтите на масата, където стои вече трета опразнена бутилка. Двамата мъже дъвчат топли бухти, мислят за своите дядовци, а в замаяните им от алкохола глави спомените се преплитат с настоящето.

От ранно утро те не могат да решат дали пролятата кръв не е пречка за живота на младите...

Ева отново се приближава и с присъствието си смущава мислите на двамата мъже. Девојката, без да подозира нещо, с лукава усмивка оглежда бъдещия си свекър и пияния си баща. Тя взема празната бутилка и след малко се връща с пълна. Поставя я пред тях и окуражена от млчанието им, сяда на масата. След малко опира лакти на масата и с усмивка ги оглежда.

„Колко са смешни и двамата!... Пияни са като казаци, а се стремят да запазят достойнство, държат се сериозно. Може би в момента си мислят, че светът се крепи на техните рамене. Или пък, че само от тях зависи дали утре слънцето да изгрее!...“ Мисли си девојката още много подобни неща и едва се съдържа да не се разсмее на глас.

Любо идва при нея и също сяда на масата. В този момент неговият баща удря с юмрук по масата, та чашките чак отскачат от дебелите дъски.

- Какво има?... – пита го бащата на Ева.
- Нищо, жаден съм!
- Хайде тогава, наздраве!...

– Какво?...

– Казвам наздраве!...

– Да сме живи и здрави сто години! – вдига чашата си Любовият баща.

– Тейко... – започна Ева, поглеждайки с кокетство към бащата на Любо.

– Какво каза?... – прекъсна я той, а девойката се изчервява и обяснява по-нататък.

– Мама ви кани да останете у нас на обяд.

Бъдещият свекър оглежда девойката и мислите му витаят кой знае къде. Девойката се осмелява да добави:

– И без това в такова състояние с мотора далеч няма да стигнете...

– Я се махайте и двамата от масата!

Ева и Любо се спогледат. Но бащите са категорични. Младите се надигат обидени и след малко влизат в кухнята.

В този момент бащата на Любо отново удря с юмрук по масата. Този път чашата му отскача и се разлива. Бащата на Ева, все едно че нищо не се е случило, напълва отново чашата на приятеля си, след това поглежда сериозно и пита:

– Е, какво ще правим?...

– Как какво? ... Не разбираш ли, че ние с теб сме стари магарета, дете мислехме да забъркаме младите в тази отминала история!

– Хайде тогава, за тяхно здраве! – вдигна чашата си бащата на Ева и я изпи до дъно. Самко малко закъсня, искаше да каже още нещо важно, но успя само да вдигне тост.

– Дявол да го вземе, нека поне те бъдат щастливи!

Докато пиеше още, на верандата се показа Ева.

– Тейко, и аз много ви моля, останете у нас за обяд!

– Какво? Не, не, по-добре друг път. Сега извикай Любо да ме закара в къщи!...

Девойката тръсна рамене и влезе в стаята, но бъдещият ѝ свекър силно извика след нея:

– Ева, ела тук!

Докато девойката слизаше по стъпалата, бащата на Любо се изправи несигурно на краката си и за всеки случай опря големите си ръце на масата. Ева се приближи към него.

– Подай ми пушката!

– Тейко, така не можете да пътувате – възрази девойката, но му подаде пушката.

– Изпрати Любо веднага при мен!

Девојката тръгна към стълбицето, но силният глас на ловеца отново я спря:

– Почакай малко!...

След това пристъпи към нея, сложи ръка на рамото ѝ, заклати се несигурно напред-назад и проговори с надебелял език:

– Я слушай, Ева!...

– Какво, тейко? .

– Искаш ли да станеш моя снаха?...

– А вие искате ли ме за снаха, тейко?...

Самко се замисли, после огледа девојката от главата до краката, спря погледа си в сините ѝ очи и каза повече на себе си, отколкото на нея и баща ѝ:

– Бог ми е свидетел, че не лъжа, но изборът на моя син ме радва.

Трофеят на моя най-голям елен

Моят най-голям трофей от елен, който виси сред такива нищо и никакви трофеи на благородни елени в хола, представлява извънредно интересна история...

На изложбата през миналата година моят трофей бе оценен със златен медал. Посетителите едва отделяха очите си от рогата му. Пък то има и за какво: основните колони още от розетките са дебели като мъжка ръка в лакътя. И резбар не би могъл да изреже по-правилно розетките по тях. А рогата са съразмерни. От двете страни на основата се отклоняват под един и същ ъгъл по осем симетрични израстъка, еднакво дълги и дебели, сякаш в един калъп са отливани. А самите корони – господи, каква красота! ... Оцениха ги с двеста трийсет и две точки. Никой в нашата област няма такъв трофей!...

Полилеят, който виси в хола, също е направен от по-стари рога на шестнайсетата. Всяка година, щом долитаха бекасите, аз тръгнах по познатите места и дълго търсех. Не винаги успявах да намеря и двете колони, но за толкова години събрах достатъчно материал за един богато украсен полилей. Често се срещахме с елена, докато беше жив. Разбира се, аз търсех тези срещи. А за първи път го видях с още неразвити, но насадени високо над ушите рога, които даваха надежда за правилно развитие. Тогава работех в терена. Наредих на горските надзиратели да издигнат петнайсетметрово чакало. За да бъде скрито, пък и стабилно,

майсторите го прилепиха за як, клонест бряст. Стана толкова удобно, че човек можеше вътре да се наспи, приятно полюшван от вятъра. През есента, когато яворовите листа пожълтяха и полетяха към земята като хартиени ластовици, елените започнаха да реват.

Не беше бог знае какъв концерт, те ревяха не много силно и кратко време, колкото да се каже, че са отбили задълженията си. Какво им се бе случило тази година, не можех да си обясня. Докато се сбиеха, нещо ги подплашваше и бързо се пръскаха. Помислих си, че в участъка се е заселила мечка-стръвница. Започнах да търся следи от пиршествата ѝ, но никъде не можах да открия нищо.

Често се изкачвах в новото ловно чакало. От него виждах нашироко и далеко по поляните и с клоновете на планината. Но навсякъде бе еднакво пусто и тихо. Не помагаше и надуването на стария голям рог – нито един елен не се обаждаше. А осите бръмчаха около чакалото, сякаш се готвеха за роене.

Разкъсани, парцаливи облаци плуваха по небето от изток на запад, като че ли ги притегляше невидим магнит. В сечището под чакалото гниеа стари пънове. Около тях пълзяха ниски малинови храсти, а над тях се извисяваха в прави редици седем-осемгодишните смърчове. И те като хората – едни по-едри, други по-слаби и нисички.

Една вечер вятърът затихна рано. Залязващото слънце озари с червеникав ореол короните на дърветата. Долу под чакалото попарените от сланата пожълтели листа на малините дори не потреперваха. По клончетата тук-там се червенееха плодове, но те нямаха нито приятен цвят, нито вкуса на летните малини. А през кратките дни слънцето свети, но нещо не грее – загубило е силата си.

Тази вечер, след като слънцето залезе и на хоризонта остана само кървавочервеният отблясък на залеза, в края на сечището се показва кошута. Колко време е стояла в края на гората не зная, но и сега тя беше неспокойна. Спря се на едно място и започна да върти големите си уши във всички посоки. По едно време ги насочи към пътечката, водеща към подножието на чакалото. Вдигнах бинокъла и видях до кошутата младо еленче. Малко зад тях се подаде двегодишен елен. Младото еленче отхапваше тук-там плодовете на малините и трите животни бавно тръгнаха през сечището. Интересно как стъпваха, а под копитата им не изпраща нито клонче, не зашумя нито едно сухо листо. Пресякоха цялото сечище и се загубиха някъде под чакалото. Скоро от същото място излязоха още две кошути. След тях от долчинката с високо вдигната глава излезе едър строен осмак. Чух шум и под клоните на стария бряст, но,

зает с наблюдение на елена, аз не му обърнах внимание.

Още не бях срещал този хубавец в участъка. Сигурно е преминал хребета откъм южната част на планината. Може би беше на пет или шест години. Тялото му беше едро и стройно, но рогата не струваха нищо. Две немного дебели основни колони с малки израстъци, без коронки, развити под формата на вила за сено. Такъв екземпляр без особени усилия ще повали и дванайсетак със силни рога и мощни корони. Стадото се пръсна в сечището и започна да пасе. Само осмакът вдигаше тревожно глава и душеше въздуха.

Нещо го правеше подозрителен и той постоянно беше в движение. Обикаляше стадото си и въртеше глава към гъстата борова гора. В този миг се чу рев на елен. Осмакът се спря, вдигна глава и отговори на рева със злобен гърлен глас. След това се послуша, но никой не му отговори. Убеден в своята сила, той изрева предизвикателно още два-три пъти и тръгна да обикаля стадото си. Нямахме какво повече да чакам, този елен явно не биваше да остава сред стадото.

Премерих се в шията му и като се спря за момент, натиснах спусъка. Гърмежът проехтя над сечището и, преди ехото да се завърне, еленът подви предните си крака и падна сред малиновите храсти. Старата кошута рязко скочи към гората. С дълги красиви скокове тя се понесе над смърчовите и отведе стадото натам, откъдето се чу гласът на другия елен. След малко над сечището настъпи прежната тишина и спокойствие. Само осите невъзмутимо продължаваха своя монотонен концерт. Да, зимата ще бъде студена, помислих си аз, допусвайки нетърпеливо своята цигара. Някъде в края на гората се разкроя радостно орешарка. Сигурно е намерила здрави лешници, все още не опаднали на земята.

От този ден измина цяла година. Но сега елените започнаха да реват още през втората седмица на септември. И ревахта така, както писателите ги описват в книгите си. Гърлените им гласове се чуваха по всички поляни. А аз седях и тръпнех във високото чакало, прилепено към ствола на стария бряст. Дървото не прие съжителството. Откакто вдигнахме чакалото, то вече не разцъфна. Може би ще издържи така още няколко години, докато някоя зимна буря го повали на земята заедно с чакалото.

Един късен следобед старата кошута отново се показа в сечището. След нея скачаше пак малко еленче, а по-назад вървеше силна яловица. Няколко крачки по-назад бавно пристъпваха още три кошути и последен гордо стъпваше едър дванайсетак. Стадото спря в средата на сечището и след малко от долчинката се показа млад и силен шестак.

Огледах го добре – рогата му посадени високо, развити правилно – има надежда да развие хубав трофей. Познах, че това е миналогодишното еленче, което не се отделяше от старата кошута. Втора година му растат рогата и вече са толкова дебели!

Дванайсетакът се спря в средата на сечището, вдигна глава и мощно изрева няколко пъти. Проточил глава напред, рогата му се опират в гърба, а дълбоко от гърдите му звучи призивен рев. Кошутите се вслушват в рева на своя водач и стоят настръхнали. Еленът чувства своите сили, но иска да покаже и на останалите, че е най-силният в гората.

Стадото се приближава до пътеката към чакалото и се спира под изсъхналите клони на стария бряст. Старата кошута души неспокойно въздуха, както преди година, но сега до нея проверява околността и една по-млада, стройна неспокойна кошута.

Вдигнах пушката, премерих се в тялото на старата и стрелях. Нека по-младата поеме грижите за стадото. След изстрела всички се спуснаха след нея, доверяваха ѝ се, а това беше добре...

Всяка пролет, щом долитаха горските бекаси, аз продължавах да търся отхвърлените рога. Следях с интерес развитието на моя осмак, а после вече коронуван десетак. Годишите минаваха и моят елен растеше, ставаше по-силен, а рогата му все повече се разклоняваха и надебеляваха.

Всяка година чаках с нетърпение времето на еленовите Сватби и двубои. Оглеждах го със задоволство и потръпвах от ловна страст във високото чакало. Той вървеше винаги няколко крачки след стадото и вдигаше високо глава. Две години беше общопризнат и единствен водач, а след това по него тръгна млад строен осмак, но моят елен не го допускаше близо до кошутите. Не искаше да дели с никого властта си...

Само веднъж през тези дълги години се случи така, че моят елен едва не изгуби не само властта, но и живота си. Тогава вече се страхувах да се качвам във високото чакало. Старият бряст се бе наклонил на една страна, а стълбата от смърчови клони застрашително скърцаше. Стоял зад пътеката, прикрих зад гъстите храсти, и наблюдавах.

Очаквах пристигането на един уважаван гостенин ловец и исках да зная какво е състоянието на стадото. Беше началото на септември, звездите вече бледнееха, но в гората все още беше тъмно. Кръглата луна отдавна отплува на изток и се изгуби в безкрайния тъмносин океан на нощта.

На пътеката близо до мен кацна яребица, огледа се и бързо изчезна в храстите. Неочаквано нещо в лещака изпраща. Превърнах се целият

в слух и зрение, затаих дъх и зачаках. Шумът се повтори, тъмнината бавно се разреждаше и може би в момента на угасването на зорницата от лещака мощно изрева елен. Вятърът духаше срещу мен и животното не можеше да ме усети. Освен това изглежда, че вървеше по дирята на разгонена кошута и реवेशе силно, викаше я да се спре. Най-силният закон за запазване на рода му заповядваше и той търсеше кошутите една по една.

Вече се разсъмна напълно. Аз все още стоях на пътечката, чувах все по-близо рева на елена, но не го виждах. Настъпи необикновена тишина. В този момент еленът може би слухтеше като мен и оглеждаше сечището. Но ето че зашумяха сухите листа и мощният му рев огласи сечището. Виждам го на около трийсет крачки. Реве, изпънал шия, а аз наблюдавам рогата му. На левия рог има само три израстъка и насочен напред вълчи рог, а на десния – четири по-малки израстъка и опасно закривен дълъг рог. Неправилно развит десетак, опасен за съперниците си и за кошутите. „Този ще оставя да застреля моя гостенин“ – помислих си аз.

Но неочаквано от долчинката изрева още по-мощно друг елен. Потреперах. Силен е моят шестнайсетак, мощни са рогата му, увенчани със съразмерни корони. Но този белязан побойник няма да отстъпи без проливане на кръв. Не, тази среща няма да завърши само с двубой и бягство на единия елен. Моят няма да отстъпи, а този ще се бие жестоко, докато не падне или не повали съперника си сред локва кръв в средата на сечището. Десетакът има едро, тежко тяло. Шията му е къса и дебела като на младо биче. А рогата му са опасни, дебели и главно без корони. Аз обаче тази година нямам право да стрелям по елен. И без това се приказва, че получавам разрешение всяка година. Никой не се интересува от това, че ми се разрешава да убивам само излишните екземпляри в стадото и че трофеите им не са кой знае какви – тук-там някой застаряващ елен или пък побойник с вилообразни рога. Едва догодина ще поискам разрешение за застрелването на моя шестнайсетак с необикновените рога. А сега се страхувам за него. Не вярвам, че ще бъде победен, но все пак се боя да не падне и да не загуби властта си в стадото.

Опасният десетак пресече пътечката и се загуби между стройните смърчове. Откъм старата гора повя тих ветрец, върховете на младите дървета се наведоха вляво, след това се изправиха и пак сведоха корони като пред палката на невидим диригент. Разсъмва се. Околните поляни и склонове на планината са забулени под воала на тънък слой бяла мъгла. По небосвода бавно плуват разкъсани облаци.

Може би очакват само слънцето да изгрее и да се съединят ниско над гората...

Внимателно минах край стария бряст и се приближих към долния край на сечището. Стигнах до самотната скала, омотана от дългите клонове на малините, там се скрих в клоните на млад смърч и зачаках. Но от тук нищо не се вижда, дори средата на сечището е скрита зад възвишението. Бавно се изкачих на скалата и веднага видях двата елена, изправени един срещу друг. Около тях три еленчета безгрижно подскачаха сред малиновите храсти. Млад елен с рога като дълги игли наблюдава с интерес двамата съперници, а те вече гърлено и злостно реват един срещу друг. Бавно, като опитни борци те минават в разубаване, движат се в малък кръг и търсят слабото място на противника си. Ето че вече се спират, свеждат рога и едновременно реват.

Миг след това те се понасят един срещу друг и аз чувам трясъка на рога. Шестнайсетакът отхвърля десетака назад толкова силно, че еленът подвива крака и пада на колене, но не се предава. Бързо се надига, ръмжи като бясно куче, от ноздрите му изскачат кълбета бяла пара, обикаля моя шестнайсетак малко отстрани и напада светкавично. Благородният елен остава изненадан от подлия удар, но десетакът, сякаш е очаквал това, отново скача и удря отстрани. Моят елен не успя да отскочи, десетакът го прободя с кривия си рог и хълбокът му се оцвети от бликналата кръв, а от полуотворената му муцуна се чу болезнен стон. Следва яростна контраатака. С цялата тежест на тялото си шестнайсетакът опря рога си в хълбока на противника, той отново пада встрани, но пак бързо се надига. Няколко мига двата елена се наблюдават с кръвясали очи...

Над сечището долетя отнякъде лешояд. Той размаха криле, направи два кръга над биещите се животни и спокойно заграчи. „Крок... крок“ – последва малка пауза и отново: „крок ... крок“.

Мен още не ме е забелязал, а аз чувам дори шума от крилето му. Старата птица знае какво ще последва. Може би е на десет, може би на петнайсет и повече години и от опит умее да прецени къде ще има богата плячка.

Тук съперниците са възрастни, едри елени. Никой от тях няма да се предаде. В края на двубоя един от тях ще остане да лежи сред сечището. Тогава ще дойде ред на лешоядите. Техният пир ще продължи до появата на някоя мечка. Гарваните-лешояди не могат да знаят, че със своето грачене и упорито кръжене над падналия дивеч сами подсказват на мечката къде да дойде. А след нея в звездната нощ около трупа на елена ще се завърти някоя лисица и след седмица от едрото животно ще останат

само костите и рогата. Положението става сериозно, иска ми се моят елен да победи. Страстно желая опасният десетак да се изплаши и да избяга, но постепенно разбирам, че трябва да се намеся.

Двата елена отново са вплели рога, но хитрият десетак ловко се освобождава от натиска на по-силния и отскача встрани, готов отново за нападение. Кошутите са се спрели наблизко и стоят като вкаменени. Те наблюдават равнодушно двубоя, сякаш нямат предпочитания. Може би знаят, че не могат да променят нищо в крайния резултат. Просто ще тръгнат след победителя, без да изпитват жал към падналия. Такъв е прастарият природен закон.

Все още не ми се иска да се бъркам в еленовия двубой, но вече съм убеден, че нямам друг изход. Червеното петно върху хълбока на моя елен застрашително се увеличава. От ноздрите му изскачат на по-къси интервали кълбета пара, а другият диша по-спокойно. Неправилно развитите му рога го поставят в изгодно положение, той умело използва недостатъка във външния си вид. Само не знае, че съдия на срещата съм аз и мога да го накажа за всички непочтени удари. Не, няма да те оставя да вярваш, че няма нищо по-силно от твоите изкривени рога, недъгът не бива да се превърне в предимство.

Десетакът отново търси възможност да нанесе удар в хълбока на моя елен. Той се стъписва и едва отскача пред удара. Предчувствавам какво ще последва – моят красавец, почтен в двубоя, постепенно губи сили...

Побойникът се готви да нанесе решителния си удар, но аз бързо се премервам и десетакът се вдига на задните си крака в последен красив скок. В следващия миг той пада с пречупен гръбнак сред малиновите храсти. Чувам как шумят сухите листа под тялото му, обзето от предсмъртна треска.

Кошутите с младите еленчета останаха да стоят няколко мига като заковани. Моят шестнайсетак, вътрешно вече подготвен да падне, но да не напусне двубоя, бавно се изправя. Краката му треперят, а левият му хълбок е целият в кръв. По всяка вероятност е разкъсан подкожният мускул. От тази рана няма да загине. Младата кошута с високи грациозни скокове повежда стадото към старата гора, а той продължава да стои над трупа на своя жесток съперник.

Догодина още веднъж ще остави здраво потомство и като почнат да капят яворовите листа, пак ще е признат водач на стадото. По всяка вероятност тогава ще излезе срещу него младият осмак и аз ще му направя път, но нека и тази година поживее – дар от човека, от ловеца.

След изстрела лешоядите отлетяха веднага. В сечището е тихо, сякаш по средата не лежи едрото тяло на убития. Аз слизам от скалата и се приближавам към изстиващото тяло на животното...

Тази есен стадото с моя шестнайсетак не се появи повече пред мое чакало в короната на стария бряст. Едва напролет, като излязох на лов за бекаси, намерих левия рог от моя шестнайсетак. Разбрах, че е преживял зимата, раната му е зараснала и сега ще развие още по-мощни рога. Горските бекаси прелитаха над мен и разговаряха помежду си. „Квор ... квор ... Квор-квор“. А аз стоях и си представях моя красавец през есента. Ако не успее да запази властта си над стадото, ще го застрелям. Трофеят му ще бъде мой и заслужен...

През пролетта и лятото на тази година големи неприятности ни създадоха дървоядите. Борбата с тях ни отне много време. По цели дни обикаляхме капаните с разпръснати прясно нарязани стърготини и аз няхах време да проследя своя елен...

Едва в началото на есента излязох само така към Драчите скали. Пътечките в гората вече бяха заматени, приближаваше времето на еленовите сватби, сърните неспокойно пробягваха из гъсталаците, а кошутите все още изчакваха. Оглеждам гората – яворовите листа едва започват да жълтеят. Може би след седмица или две елените ще започнат да реват...

Неочаквано под надвисналата скала се мярна нещо ръждиво-жълто. Приближавам се внимателно и поглеждам през бинокъла. Мигам и не мога да повярвам на очите си! На десетина крачки пред мен виждам два ри са. Тъпите им муцуни са захапали тялото на едър елен. Пред очите ми притъмнява. Бързо вдигам пушката, премервам се в по-едрия от тях и натискам спусъка... Но вместо изстрел чувам само глухо изщракване. Дявол да го вземе! В бързината съм забравил да махна предпазителя. Ругая на ум и бързо зареждам. Само че рисовете не чакат и с няколко скока изскачат между скалите, а пред мен остава само тялото на елена. Оглеждам мястото и разбирам какво се е случило. Два хищника са гонили моя красавец чак до скалите. Тук вече не е могъл да прескочи пропастта и те са го обградили. А аз, глупакът, вървя из гората с незаредена пушка!

Така завърши живота си моят най-голям елен, чийто трофей получи златен медал на международното изложение. По изложбите ловците не могат да откъснат очите си от мощните му рога и никой не предполага, че те не са го спасили от хищниците. А аз си мълча, защото ме е срам. Не можах да отмъстя на жестоките зверове за живота на моя шестнайсетак, чийто рога са най-хубавото украшение в гостната ми...

Сам под Дяволския връх

Не знам защо, но началникът на горскотехническия участък отказа да дойде с мен на варда под Дяволския връх. Усукваше, че имал да изготвя много документи, ведомости, отчети, пък и времето за плащане на работниците наближавало. Как ли не се преструвах, че самичък ми е неприятно да изляза, но хитрият Зрубец много добре ме разбираше. То хубаво е да прекараме седмицата заедно, но той изглежда знаеше, че не понасям горският да ме заведе в чакалото и да кимне с глава: „Хайде, ето го там, стреляй! ...“

В такива случаи се чувствавам като в цирк. Все едно клоунът с дежурна усмивка предлага: „Заповядайте, гръмнете още веднъж, няма нищо страшно, животното е вързано, отдавна сме го приготвили за вас!“... А така, както ми предлага шефът на участъка, ще се чувствавам като бълха в топъл кожух. Или още по-точно – като плъх в пълно със зимни мазе!...

Събрах всичко необходимо в раницата си. Прибавих парче шпеков салам, парче сланина и един хляб. За останалото – чай, кафе, захар, сол и други подправки – Зрубец казва, че ще намеря в хижата. Дърва за горене имало достатъчно, така че нищо нямало да ми липсва. Вдигнах раницата на гръб, пушката на рамо, далекогледа на гърдите и хайде по-край потока към върха...

Очаква ме една седмица отпуск в планината. Цяла година предвартелно се радвам на тези броени дни. Мечтая как по-добре да ги оползотворя сред красивата природа, насаме с дивите животни ... Денят се познава от сутринта! Ако тази поговорка е вярна, то и аз ще имам късмет. Първият ден от отпуската ми е слънчев и ведър. В тази част на планината есента е красива и спокойна.

Вървя бавно, дишам чистия въздух, а слънцето позлатява върховете на дърветата и спуска снопове лъчи в пролуките чак до земята. Вятърът подухва тихо, нежно, като че ли само иска да поправи прическите на дърветата и храстите. Въздухът мирише на загниваща ланска шума, но полянките около потока са все още зелени и свежи. Само яворовите листа бързо жълтеят и тъкат около потока златисточервен килим. Красива е гората, обагрена с цветовете на есента. Листата падат по земята, а ловците тръгват по пътеките на дивите животни. Времето на еленовите сватби и двубои е в разгара си.

Ориентирам се по малкото поточе, което се влива в пълноводния

поток. Повече от пет години не съм минавал по тези места, гората се е променила, дърветата са израснали. А в коритото на поточето сякаш не тече вода, а нещо лъскаво и гъвкаво ласкае скалите и безшумно се плъзга надолу.

Млада пъстърва изскача от водата, за да улови дребна мушица. Опашката ѝ разсича повърхността като с остър нож и миг след това рибата се гмурка обратно във вирчето. Между лесковите дървета около потока расте буйна папрат. На по-влажните места са израсли подбел и лопух с големи листа. Пътечката едва се забелязва сред буйната растителност. Високо над гората ехти гласът на сокол, а в храстите около мен писукат дроздове. Ето един излита пред мен и каца в короната на старата бреза. Но и там не се чувства сигурен и бързо полита над гъстата гора...

По тази пътечка отдавна никой не е минавал и на места тя е обрасла с мека трева. През лятото хората нямат работа насам. За екскурзии е далече, теренът е силно пресечен, а сеч в тази част на гората не се разрешава. Това е добре, иначе цялата красота наоколо ще загине. Каква сила има във вековните дървета! От двете страни на поточето се издига гъста сенчеста гора. На някого би му се сторило, че е мъртва, без жива душа, но не е така. Гората е жива, тиха и скромна – познавам магията на вечния ѝ живот. Само онзи, който живее в гората, усеща нейния пулс в шума на вятъра, в мириса на загниващите листа, в рева на елена и в полета на бекаса. Плахата птица прелита бързо между дърветата, отдолу крилето и тялото ѝ сребреят, а отгоре се сливат с окраската на околните дървета и храсти.

Очаква ме поне четиричасово изкачване към върха. Но не бързам да стигна. До свечеряване има много време. Достатъчно е преди мръкване да стигна до хижата под Дяволския връх. Ще си приготвя скромна вечеря, а след това ще поседна на прага и ще слушам рева на елените. През прохладните нощи едрите животни не спят, кръстосват нашир и надлъж планината и водят сурови битки заради кошутите.

Пред мен са седем дни и нощи. Само ако дяволът се забърка, може да ми попречи да застрелям елен. Към Дяволския връх е спокойно, рядко идват ловци. За мое щастие тук не е възможно да се изкачат с колите си, а днешните модерни авджии много не обичат да ходят пеша. Кладенчето е далече от хижата. С две кофи човек отива и се връща за половин час. Но колко ли вода му трябва на ловеца? Не съм дошъл тук да се къпя, а бръсненето също не е задължително. За да си измия очите сутрин, са достатъчни две шепи вода. Но за какво утро говоря? Нали още

по тъмно ще излизам на среща с елените. За всеки случай ще оставям ключа на гредата в дърварника, така ми нареди Зрубец. А после, без много да гледам часовника – хайде в гората! Денят вече е къс, по слънцето лесно се познава кога е обяд, а за вечеря елените сами ще ме събуждат с гърлен мощен рев.

Вървя вече час, а може би два, но не чувствавам умора. Краката ме носят леко, само дето гърбът ми е мокър. Отдавна не съм ходил толкова време пеша, отвикнал съм. Е, какво пък, няма да премина планината на един дъх. Свалям раницата и посядам на повалено от бурите дърво. Запалвам си цигара и гледам нагоре, право пред себе си. Човек в гората трябва да умеє да гледа. Сега е трудно да се чете по следите. Разбира се, могат да се различат отпечатъците от елен и кошута, но по-трудно е да се определи кога са минали, спокойно ли са вървели или са бягали...

На тази височина поточето вече бълбука игриво по скалите, бърза надолу да се успокои от лудия си бяг. Какво го гони? Не са ли това вечната сила на дивата гора и безкрайният кръговрат на живота? ... Не зная, за гората може много да се говори. Нейната сила и ползата от нея познава само онзи, на когото дълго е липсвала...

По стръмното сечище от другата страна на потока нещо се червее. Поглеждам с далекогледа си – млад сръндак със слабо развити рога се мотае из храстите и спира на около трийсет крачки от мен. Встрани от него игриво подскача сърне, а майка му върти ушите си на всички страни като радари. Сръндакът нещо се тревожи. Вятърът духа откъм мен, затова животното е вдигнало високо глава, души въздуха и стои като вкаменено. Ето че ме забелязва. Няколко пъти избляка разсърдено и последван от сърната с малкото, се загуби надолу в гъстата гора. Отново настъпва тишина и на мен ми се струва, че всъщност не съм видял сърнешко семейство, а просто ми се е присънило в кратката дрямка.

Слънцето клони към залез, ставам и продължавам пътя си към хижата. Пътеката едва се забелязва, постепенно губя представа за времето и бавно ме обзема подтискаща несигурност дали вървя в правилна посока.

Не съм ли отминал вече разклонението, откъдето трябваше да тръгна вляво... Не, не съм забелязал нищо. Би трябвало да съм на прав път. Само че преди пет години тук растеше млада смърчова гора, през която не можеше изобщо да се мине, а сега дърветата са високи, проредени и между тях се вижда сечището, през което се минава за хижата. Не, не съм сбъркал пътя. Не съм пиан, че да отмина разклонението. Ако на самотен човек му се случеше тук да падне и да си счупи крак, може да

бъде отписан от живота. Кой знае след колко време ще открият оглозганите му кости...

Един ястреб чертае високо над гората правилни кръгове, сякаш преподава на малките си геометрия. Носи се из редкия въздух като негова съставна част и за него сякаш не важат законите на земното притегляне. Лети и ме оглежда подозрително отгоре – не е свикнал да вижда хора по тези места.

Сенките на дърветата се удължават и пътечката вече съвсем не личи. За всеки случай вървя все успоредно с поточето. Ако не намеря хижата, по водата ще мога да се върна през нощта в селото. Много високо над планината забръмча самолет. След малко го забелязах – лети бавно, дребен е като ястреба, но не кръжи, а напредва бавно на изток към някой голям град. Едва там ще направи кръг и ще се спусне по бетонната писта на летището ... Пак от другата страна на поточето в лещака нещо подскочи. Дали не е мечка? Едва ли!... По-скоро ще е пак някой самотен сръндак. Но в тази част на гората се срещат и мечки. При това не само по една-две. Бащата на Зрубец, дето е работил четирийсет години в горското стопанство, разказва снощи за тях до късно след полунощ.

Веднъж се приближил до бърлогата на мечка. Покачил се на скалата, надникнал предпазливо вътре и гледа – старата мечка спи в топлата хралупа. Горският направил снежна топка и прас! – улучил мечката. Но тя само замъркала, разтърсила глава и продължила да спи. Хвърлил още две топки горският и изглежда с последната улучил мечката на по-чувствително място, та огромното животно скочило и изревало така, че чак скалата потреперала. После се понесло надолу по склона и изпочупило дърветата наоколо като кибритени клечки.

Друг път ловували с кучета. Мечката изскочила от скалите, свила по страничната пътечка и срещнала самотен овчар. Тя го уловила с предните си лапи, здравата го раздрусала и блъснала встрани от пътя си. Повече от час свестявали изплашения до смърт човек. Бащата на Зрубец разказваше надълго и нашироко такива истории и винаги завършваше с думите: „Какво пък, мечката понякога има повече разум в главата си от човека!“ ...

След това си спомняше за друг случай и пак започваше да разказва с увлечение.

Веднъж получили разрешение да застрелят мечка-стръвница. Тя правела много поразии сред стадата в планината. Разкъсвала животните, без да прави разлика между диви и питомни. Приготвили й плячка и много нощи чакали в засада, но мечката все не идвала. Отчаяли се и на

много места поставили капани. В един от тях стръвницата се хванала. Като разбрала, че няма да се отърве от прегръдката на желязото, сама прегризала лапата си и заедно с капана я захвърлила на пътеката.

Минало дълго време. Веднъж горският служител вървял из гората и неочаквано видял, че мечката подскача около пътеката, дето захвърлила капана с лапата си, и души по земята – търсела своята лапа. Вкаменил се горският на мястото си, но стръвницата не го забелязала, заета с издирването на лапата. Разбира се, не намерила нищо. Ловците отнесли лапата заедно със скобата в селото. Тогава мечката се приближила до дървото, където бил поставен капанът, и яростно изтръгнала из корен младия смърч. Захвърлила дървото встрани, изревала страшно и тръгнала през гората на три крака... „Наистина в главата на мечката има разум!“, потрети горският и се зае да разказва друга история, преди да ни пожелае лека нощ...

Вървял веднъж през гъста млада гора. Неочаквано съвсем близо пред него се изправила на задните си лапи грамадна мечка. Пушката била на рамото му, а в лицето си чувствувал горещия дъх на животното. От страх ли, от отчаяние ли, той вдигнал ръка и зашлевил два шамара на мечката. От изненада животното стояло като вкаменено и изведнъж се обърнало и хукнало през младите смърчове, като направило след себе си просека, широка един метър...

Този случай, макар уж последен, извика в паметта на горския още един, вече наистина последен...

Излязъл веднъж от гората в края на сечището и гледа – на крайното дърво се покатерила мечка. Стъпила на най-долния клон, хитрата Мецана обирала отгоре узрелите малини, без да се драска в малинака. С едната лапа се придържала, а с другата обирала сочните плодове. Бащата на Зрубец опрял пушката си в чатала на млад смърч, премерил се хубаво и ба-ам!... Улучил клона, на който стояла хитрата Мецана. Животното паднало в средата на малинака. Веднага обаче се изправило на крака и хукнало да бяга надолу из сечището като пияно, а горският се превивал от смях, доволен от сполучливата шега.

Кой знае дали историите на стария горски служител бяха правдиви или измислени. В тази част на планината мечки се срещат често дори днес, след толкова години. Мечката наистина избягва срещи с човека, но не бива да се забравя, че фантазията на хората, прекарвали живота си в гората, е богата и че те понякога сами забравят кое са преживели наистина и кое са си измислили през дългите скучни часове...

И на мен ми се иска да срещна мечка, която да ме нападне като на

шега, и аз да я застрелям, но дали ще ми повярват, че съм действувал в самоотбрана – това е друг въпрос...

До настъпването на тъмнината не остава много време. А аз все още не съм открил отклонението на пътеката.

Слънцето е виснало като огромен портокал над върховете на смърчовете. Гората е тиха и под короните вече тъмнее. Склоновете вляво все още са осветени от слънчевите лъчи, а тези отдясно потъват в здрач. В загорения въздух бръмчат сърдито оси – зимата ще бъде дълга и студена. Лек ветрец разклаща клоните на дърветата. Вървя из гората и се чувствавам едновременно чужд на дивата гора и частица от нея, която се движи насам-натам, търси своето място и само сред планината се чувствава най-добре.

Някъде нагоре в сечището изрева самотен елен. Спирам се под клонест явор, опирам раницата си на дънера и слушам. От дървото тихо пада лист след лист. Те летят бавно, полюшвани от вятъра, спираловидно се спускат и застилат земята с цветен килим. До настъпването на нощта може би има най-много час, но аз съм спокоен. Вече открих, че не съм сбъркал пътя. Пред мен е скалата, на която обядвахме с горския преди пет години. Дърветата около нея са израсли, камъкът е покрит с мъх, но формата си не е променил...

Тръгвам по отклонението от главната пътека към върха. Последните слънчеви лъчи светят вече в гърба ми. След малко пресичам най-високото сечище. То е обрасло цялото с малинови храсти. Оттук през долчинката – право нагоре, и ще стигна при кладенчето. Там ще почина, ще пийна водица и след малко ще отворя вратата на хижата. Няма да ношувам под открито небе в гората. А ще изляза с пушката чак утре вечер...

Неочаквано в края на сечището пак изрева самотен елен. Ревът беше мощен, предизвикателен, кръвта в тялото ми закипя. Останах на място като закован. Всички сетива в мен се наостриха. Умората от дългия път изчезна, бързо свалих пушката си от рамото, приклекнах зад едно повалено дърво и зачаках. Еленът отново изрева силно със самочувствие и готовност за бой.

От долния край на сечището се чу отговор. Вторият бързаше да каже: „И аз съм тук, също съм силен, вече навлизам в твоя район, не се страхувам от теб!“...

Плодовете на малините кърваво блестят, осветени от лъчите на залязващото слънце. Бодливите храсти изглеждат като мек, къдрав килим, преплетен със златната сърма на слънчевите лъчи. Въздухът над

сечището трепти, а аз очаквам с нетърпение срещата на двата елена.

Три кошути и две малки еленчета се появяват в средата на сечището, сякаш невидим магьосник замахна с магическа пръчка. Едва след тях с бавна достолепна крачка пристъпва „Той“... А от долната част на сечището отново се чува рев. Няколко мига по-късно се показва и вторият елен. Двете животни са едри и мощни, със силни рога и кипяща кръв...

Вече се изправят един срещу друг. Кошутите и еленчетата се преструват, че безучастно пасат, само от време на време повдигат глави и гледат с умните си очи двата елена. Двамата съперници навеждат глави. От очите им сякаш проблясват светкавици, които разпалват и моята кръв.

Рогата удариха в рога. Животът за двете животни се стесни в средата на сечището. Мускулите им са опънати до скъсване, във вените им бушува гореща кръв. Шиите отново се изпъват, телата се напрягат като струни и следва нов удар. Удар отпред, удар отстрани, удар отгоре, удар отдолу. От гърдите им се чуват гърлени стонове, но жестокият бой продължава. Все още не може да се каже кой ще победи...

Слънцето вече се скрива зад гребена на планината. Светлината в широкото сечище бързо намалява. Премервам се в тялото на елена, който ми се струва по-стар и по-слаб. Търся сърцето на този, който е осъден от природата да загине. Не, законът на дивата гора не е несправедлив и жесток. Така трябва да бъде, за да се запази родът и новото поколение да израсне толкова силно, колкото най-силният от днешното. Рогата се удрят и сплитат за последен път. Кошутата и еленчетата вече не пасат, а наблюдават жестоката борба. Кръстчето на далекогледната мушка се заковава на една длан зад предната плешка. Почти без желание, механично натискам спусъка. Последният рев на уцеленото животно е заглушен от силния гърмеж. По-старият елен подгъва колене и пада напред. Помладият гледа учудено. Той не може да разбере как така изведнъж противникът му падна пред него. Заслепен от борбата, вече вдига глава и иска победоносно да изреве, но едрата кошута скача и повежда стадото към дола – усетила е миризма на барут. В средата на сечището остават само двата елена. Единият лежи, кръвта му изтича, а по-младият стои в недоумение над него.

Чувствавам как ме облива задушаваша топлина. Гърлото ми е пресъхнало от вълнение, а не изпитвам никаква радост от успеха. Младият дванайсетак се впуска в лек тръс след стадото. След малко сечището стихва. Около мен отново се чува неприятното бръмчене на осите. В средата на сечището лежи едър елен и животът му угасва, както угасва хубавият есенен ден. Над ниските храсти стърчат внушителните рога на

стария дванайсетак. Но новият трофей не ме радва, не мога да си обясня защо.

Запалвам втора цигара с тръпнещи ръце. След малко от задния си джоб изваждам остър нож и отрязвам главата на животното. Поставям върху тялото празната гилза. Мирисът на барут ще държи на разстояние поне за една нощ хищниците...

Вдигам тежката глава на елена и чувствавам как умората ляга върху плещите ми. Вървя бавно към хижата. Отдалече виждам червената стряха на сградата, но не изпитвам особена радост. Приближавам се и откривам, че тук всичко си е така, както го оставих преди пет години. От другата страна на гората отново се чува рев на елен, но този път това не предизвиква в мен никакви емоции. Поставям главата с широките разклонени рога пред входа до дърварника. Поглеждам някак гузно в двете големи очи, от които допреди малко искряха пламъците на живота.

Нима дойдох само за това? ... Ловната страст ми се струва жестока, за момент съжалявам, но от дола отново се чува рев на елен. Може би двама нови съперници вече стоят един срещу друг. Ето, сега ще чуя тъпия удар на рогата... Животът в гората продължава...

Вземам ключа и отварям хижата. Но не се задържам дълго вътре. Излизам и спирам, при главата на елена чувам рева на неговите събратя и си мисля: „Имаме ли право да се месим в живота на дивите животни?“

...

Вълча кръв

Прибирам вещите в раницата си и Арфа става все по-нетърпелива. Прави си сметка, че пак ще излезем на лов, само че този път се лъже, стягам багажа си за в къщи. Трябва да се прибирам, а старият муфлон, когото имах разрешение да застрелям, остава да си тича кой знае в кой край на гората.

Прекарах цели осем дни в безуспешно преследване. Хижата бе удобна, дърва и газ за отопление и осветление имаше достатъчно, но не можех да се възползувам от оскъдния планински уют. В ранно утро излизах с Арфа из гората и вечер се връщах, капнал от умора. Ако бях дошъл на лов за елени, за толкова време щях да се сдобия поне с пет представителни трофея. Не беше нужно много да ги търся, те сами се завиряха пред пушката ми, сякаш знаеха, че този път нищо няма да им стора.

А муфлоните ги нямаше никъде. При това казват, че в началото на октомври ловът на муфлони е най-сигурен. Дивият овен, опиянен от любовна страст, не е толкова предпазлив и по цял ден скита из гората. Но за мое нещастие през тази седмица не можах да ги открия никъде.

Три пъти срещнах малки стада женски муфлони, но сред тях нямаше нито един подходящ мъжкар. Все млади муфлони, добри за разплод. По-старите мъжкари сякаш нарочно се криеха от мен. Тази нощ наваля пухкав снежец, по него бих могъл да проследя животните, само че отпуската ми свърши. Какво да се прави – животът не е само развлечение, утре трябва да се явя на работа.

Оставям тук продуктите, които донесох и не можах да употребя. Това е неписано правило.

Арфа ме чака до вратата, очите ѝ нетърпеливо искрят. Ех, ти моя малка помощнице, напразно се радваш! ... Вече два пъти я вземам на такива дълги излети в планината. Ако я оставех толкова дълго време сама, тя сигурно щеше да се разболеет от мъка. Особено ако ме забележеше да излизам с пушка на рамо. В гората тя се чувства по-свободна и щастлива, може би като мен. От сутрин до вечер тя неуморно тичаше, следеше, гонеше, обаче щом я повиквах, заковаваше се в краката ми. Местните ловци се чудеха защо идвам с такова куче в планината. Но щом видяха как седи търпеливо до мен на варда, как безшумно стъпва и вдига внимателно крак след крак, а като иска нещо да ми обади, потрива муцуна в коляното ми, разбраха и ми завидяха.

Изглежда, че не избрах подходящото време за лов на муфлони. Есента бе прекалено суха, трудно можеше да се ходи без шум. Дори да тръгнах бос, сухите листа шумяха и се чуваше на цял километър разстояние. В такива случаи е най-добре да се стои на варда. Опитвах много пъти, с часове стоях на удобни места при скали, покрай пътеките на муфлоните, но без успех. Едва сега наваля сняг – по него мога да чета като в книга, но трябва да се връщам.

Заклучвам хижата и поставям ключа на уговореното място. Арфа скача, играе около мен като малко немирно кутре. Нека си поиграе, от целия излет това ще ѝ остане. Тръгвам по заснежената пътечка към горския път, а кучката тича като опиянена. За първи път тази година вижда сняг и хиляди отпечатъци по него. Върти се около мен, спира се и развърля с лапи снега. Млада е, кръвта кипи в жилите и. Но после се спира и започва да души, ето че се пуска по прясна следа на кошути. Свирвам и тя се връща в краката ми, но не се радва много, че трябва да върви след мен. След малко отново се впуска по нова следа, пак я повиквам и

заплашвам с пръчка. Едва сега тя подвива опашка и, клюмнала, тръгва смирено.

„Защо ли измъчвам кучето“ – мисля си аз. И без това осем дни не успяхме да уловим нищо, а сега го мъча да върви в краката ми. Нека си потича на воля. Но Арфа не вярва, че така бързо съм отменил строгата заповед, и аз ѝ подвиквам: „Хайде, търси! ...“

Кучката радостно се впуска напред и забива муцуна в пухкавия снежец, върти опашка многообещаващо и преглежда храст след храст. Работата я успокоява, за нея също, изглежда, е важно нещо да прави. А как я радва успехът в лова, как гордо стъпва, след като ми донесе застреляния дивеч ... Особено чувствителна е към похвалите. Ако не я погали след лова, гледа ме дълго с големите си очи, върти се около мен и скимти, а щом я потупам по врата и ѝ кажа няколко ласкави думи, веднага се успокоява и всичко е наред...

Не изминахме и един километър от хижата, когато забелязах, че Арфа се спря опъната като струна. Стои, души въздуха и ме кани да се приближа. Поглеждам пред нея и откривам пресни отпечатъци на едър муфлон. Това са първите отпечатъци, които виждам след осем дни скитане из планината. Ами сега...

Пресякъл е пътеката преди малко, а след него са минали още една женска и младо муфлонче. Според следите изглежда стар и опитен водач, отпечатъците му са големи като юмрук!...

Е, какво да правим, Арфа? ... До мръкване има поне шест часа. Да тръгнем ли по дирята?... Кучето върти радостно опашка и ме гледа в очите. Разбира се, то винаги е готово, но аз с тежката раница на гърба се колебая...

Следата води надолу. Ами как иначе?... Всичко живо се изтегля към долините. Муфлоните трябва да избързат, краката им са къси, дълбокият сняг е опасен за тях, по-опасен от дълго гладуване. Още се колебая, но сам чувствавам, че никакви разумни доводи не са в състояние да ме откъснат от следата.

– Хайде, Арфа, да тръгваме, пък да става каквото ще!...

Кучето души следата и скимти от радост.

– Не, Арфа, сега ти трябва да вървиш след мен, нали разбираш!...

Разбира Арфа, как да не разбира, ето че смирено застава зад мен и чака аз да тръгна. По прясната следа мога да се оправя и без нейния нос, затова нека върви отзад, че муфлоните имат остър слух и могат да я усетят отдалече.

Минавам покрай грапави, обрасли с мъх и лишеи стари дъбови

дървета, между които се провират към слънцето тънички, нежни бели брези. Тук-там по редките буки с гладки стволлове потреперват пожълтели листа. Вятърът духа отстрани, влиза под палтото ми и напява някаква тъжна монотонна мелодия. Жълтото слънце не топли, само е пръснало светложълти петна между дърветата. Някъде далече бръмчи моторна речка. Високата трева стърчи тук-там из снега, ние я тъпчем безмилостно и тичаме по следата.

Дразнят ме сойките – една се е залепила за нас, лети напред и крещи – съобщава на цялата гора за опасността. За наше щастие скоро се загубва из гората – сигурно е намерила нов обект за наблюдение.

Следите на трите животни водят към скалите, при които преди два дни видях две женски с един млад муфлон. Рогата му бяха силни и вече леко закривени напред. Вятърът все още духа отясно и носи миризмата на гниещи листа. В долчинката зеленеят назъбени листа на папрат. Тънка струйка вода блести на слънцето в почти пресъхналия ручей. По ниските места се виждат навейни от вятъра пожълтели ясенови листа. Муфлоните търсят такива места. Падне ли сняг, не им остава нищо друго за храна, освен окапалите листа и сухите треви.

Но какво е това?... Така ли само ми се струва или е истина? Тихо се приближавам и все по-ясно чувам тъпите удари на рога в рога. Подтичвам предпазливо, овладян от онова особено чувство на ловеца, или поточно на човека-звяр, което трудно се спира пред каквото и да е препятствие.

Вече ги виждам – бият се два муфлона. Бият се упорито и твърдо отстояват позициите си. Силните удари отекват в гърдите ми и предизвикват сърцебиене. Чувствавам, че и кучето изживява онова особено ловно напрежение и все по-силно се притиска в коляното ми...

Меката снежна пелена ми позволява да се приближа почти безшумно. Трябва само да се скрия зад дърветата. Време имам достатъчно – щом започнат бой, муфлоните не го прекъсват скоро. Обикновено не се намущкват, но от силните удари в челото стават като пияни и с още по-голямо упорство се отдават на жестоката игра.

Вятърът все още духа отстрани и внимателните женски не могат да ме усетят. Сега трябва още повече да се пазя от тях. Мъжкарите са пияни от злоба и слепи за околния свят, но женските наблюдават двубоя като строги съдии и едновременно с това стоят на стража. Достатъчно е някоя тънко да изблее и всичко е свършено. Враговете на живот и смърт побягват почти едновременно в различни посоки.

Аз вече държа пушката си, готова за стрелба. Кучето пристъпва

леко след мен и все по-силно притиска глава в коляното ми. То не е виждало никога през живота си муфлони, но ловният инстинкт му подсказва, че наблюдава решителен момент.

Вече съм на стотина крачки от биещите се животни. Едра млада женска стои на скалата, следи двубоя и от време на време хвърля пронизателен поглед на всички страни. Муфлоните отстъпват няколко крачки, засилват се и удрят силно челата си. Ударът е тъп, но се разнася из цялата гора като биене на чук по наковалня. Рогата на двете животни са дебели, едро назъбени и красиво огънати напред. Ето че пак отстъпват, засилват се и отново се чува силен тъп удар...

Но къде е Арфа, защо не чувствавам допира на муцуната ѝ до коляното си? ... Поглеждам назад и виждам кучката да стои изпъната като струна, но не гледа към муфлоните, а малко встрани, към младата дъбова гора. Поглеждам с бинокъла в същата посока и откривам някакъв особен пън. Само че защо е обрасъл като със свинска четина, а не е завит с бяла снежна пелена, както всичко наоколо? ... Защо стърчи в такава особена поза над снежната покривка?...

Неочаквано въображаемият пън се раздвижва и пораства. Глиган!... Дългите криви бивници блясват злокобно на следобедното слънце. Още миг и ще се хвърли върху биещите се муфлони. Реагирам почти автоматично. За част от секундата се премервам и стрелям. От тялото на глигана отскочи ръждиво вълмо четина и той падна на снега. След миг подскочи, втурна се, но отново зарови острата си муцуна в земята. Арфа изскимтя в краката ми. Иска ѝ се да се впусне след едрото животно, обзето от предсмъртна агония.

– Стой тук, Арфа, не мърдай! – предупредих я строго. Боя се за нея. Тя не е малко кутре, което ще почне да обикаля около глигана. Ще се хвърли върху него, а той може да има още сили, за да ѝ разпори корема. – Тук остани! – заканвам ѝ се с пръст. Кучката трепери от ловна възбуда. За да не се изкуши и наруши заповедта ми, ляга по корем в снега. Едва сега поглеждам към мястото, където се биеха муфлоните...

Женската с младия муфлон са се изпарили като дим. Но двата муфлона са още там. Вече не се бият, лежат по гръб един срещу друг. Рогата им са се заклешили и едрите животни ритат смешно с крака във въздуха.

– Стой тук, Арфа! – заповядвам още веднъж на кучката и тичам към муфлоните. Гледай ти какъв късмет! Сега мога да убия и двата. Животните отчаяно се дърпат и все още не могат да се откачат. Обикалям около тях, объркан от неочаквания случай. Какво да правя?... Разбира

се, единия поне ще застрелям. Трябва само да избира по-стария, на него и рогата му са по-големи и загънати. Колко хубаво стана – няма да се срамувам, че осем дни не съм могъл да ги открия и да използвам разрешението. Но защо мисля глупости, от какво да се срамувам? ... Сега ще мога да се гордея с два трофея! ... А животните лежат безпомощни по гръб, рогата им здраво заклещени, не могат да се освободят. Виждат ме и те, не може да не ме виждат, нали съм само на няколко крачки от тях. Неочаквано, като вдигам пушката, някак се размеквам. Обхваща ме срам от самия себе си. Чувствавам, че се изчервявам пред двете безпомощни животни.

– За бога, не полудявам ли!?... Какво става с мен?.. Искан ми се да притежавам трофея на муфлон, но не мога да стрелям така по животно. Та това е чиста касапница! Все едно, че в кланицата вдигам ръка над вързано животно. Касапин ли съм аз?

За мое щастие, всичко това не трае дълго. Кой знае дали не бих се изкушил, ако двете животни неочаквано не бяха се освободили. Скочиха пъргаво на краката си и побягнаха в различни посоки. Така е по-добре, няма да се срамувам цял живот заради трофей, с който съм се сдобил като подарък от някоя касапница...

Поглеждам назад – Арфа лежи на мястото, където я оставих. Не се е помръднала дори, издържала е. Поглеждам глигана с бинокъла. Той не трепва дори, вече е затихнал. Викам на Арфа: „Дръж!“ Кучката не може да повярва на ушите си. Повтарям още веднъж.

– Дръж, Арфа! – тя се спуска като стрела към глигана, който откри сама, и го захваща за гърлото. Когато се приближавам до нея, върти радостно опашка и ме поглежда с големите си умни очи. Какво ли си мисли такова едно куче? Дали разбира, че понякога и в човека бушува вълчатата кръв и той трябва сам да се укротява?...

Един обикновен зимен ден

Тази година още от септември започнаха да прелитат ята диви гъски. Остриетата на стройните редици сочеха на юг. „Очаква ни студена зима“ – рекох си тогава и наистина още през октомври заваля първият сняг. Мислехме, че ще се стопи, но се излъгахме. Оттогава дебелината на снежната покривка няколко пъти се увеличи. Нима зимата иска да продължи цяла година? Снегът ни омръзна, още преди да настъпи Коледа, а как ще го понасяме след Нова година, не можех да си представя.

От сеното, което бяхме приготвили в Буковина за сърните, остана половината. Ако зимата продължи така до пролетта, няма да имаме с какво да подхранваме животните. Ще трябва и тази година да купуваме от ТКЗС-то. Уж все вземаме по малко, но сноп след сноп събраното бързо намалява. Ето и днес возя един голям сноп върху шейната на сина ми. Добре че я тегля надолу по склона – ако беше обратно, шейната щеше да затъва в дълбокия сняг.

Снощи отново заваля и не престана до сутринта. Бавно стъпвам в дълбокия сняг, а той пълни ботушите ми. Не му обръщам внимание, а само пазя пушката да не влезе сняг в дулото.

Наоколо всичко е бяло и сякаш мъртво. Клоните на борчетата са огънати надолу от снега, а храстите изглеждат като обли скали. Навсякъде цари необикновена тишина, дори шумът от потока, закрит с дебела снежна пелена, не се чува. Само тук-там се обаждат измръзнали синици. Над главата ми без грачене прелита угрижена врана. Тя каца на близкия бор, размахва криле и ме гледа измръзнала, настръхнала, учудена. Какво ли си мисли голямата птица? Сигурно се пита къде съм тръгнал с този малък сноп изсъхнала трева...

От дълги години в този край не е падал такъв сняг. Животните са се изпокрили на завет по долините. Рядко се виждат следи из дълбокия сняг – бялата пустиня е опасна за всички.

Само зайците не са толкова затруднени. На тях им стига да пообелят тук-там някое дърво и, като залъжат глада си, да се заровят в снега. После ако ще да вали, ако ще да трещи, ако ще зимните хали да беснеят из гората – на Зайо му е все едно. Но за сърните това време е много лошо. Дългите им крака пропадат в дълбокия сняг, те влачат коремите си по замръзналата снежна кора, а тя ги реже в слабните като нож.

Небето пак е покрито с тъмни облаци, но времето не е студено или само така ми се струва от дългото ходене из дълбокия сняг...

Буковина е долина, дълга около три километра и широка най-много половин километър. От двете страни се издигат високи ридове, по които едно време са расли стройни буки, но сега от тях няма и помен. Левият бряг е залесен с дъбови фиданки, а по десния са израсли млади лески, сред които нарядко се издигат високи клонести борове.

По-надолу, където долината се разширява, в гората са се врязали дълги пояси обработвана земя. Някога разрешили на сиромасите да очистят от храстите по няколко ара, но сега отдавна вече не се знае кое как е било. В средата на долината тече неголям, но дълбок поток. На

места той е широк повече от метър. Бреговете му са обрасли с храсти. През лятото сърните се въртят по тези места. По влажната земя расте висока сочна трева – благодарение на това животните имат на едно място и храна, и укритие. През лятото човек трудно би се промъкнал из храстите. Сега те изглеждат като заспали под дебелия снежна покривка. Животните са се махнали оттук. По-добре се чувствуват сред гъстата дъбова горичка. Там снегът не е толкова дълбок, пък и по-бързо се усеща, ако се приближава неприятел.

Между храсталациите снегът е избродиран от заешки следи. Тук-там те се преплитат със звездичките на фазановите стъпки, а след тях личат дълбоките отпечатьци на лисица. Както обикновено, старата хитруша се е опитала да ги поразмете с дългата си опашка, но това още повече я издава. За нея сега времето е подходящо за богат лов. Дебне не само фазани и зайци около потока, но излиза и по склоновете.

Няколко пъти вече я причаквам, скрит сред храстите, но да се улови лисица не е така лесно. Чакаш, чакаш, а снегът се вмъкне под кожата, ръцете и краката се вкочанят и вдигнеш обсадата. Намирах следи от рунтавата ѝ опашка навсякъде из гората и даже около селските стобори. Кръстосва си тя навсякъде, а знам, че винаги се появява там, където най-малко я очаквах. Какъв е този инстинкт, един господ знае! ... Но нейното присъствие все повече ме дразни. Като гледам следите ѝ, пресмятам наум колко яребици, фазани и зайци няма да дочакат пролетта...

Някъде високо над гората лети сокол и пищи „кию-кию-кию! ...“ Две свраки прелитат край мен и грачат. Мисля си от какво ли живеят те сега? Няма скакалци, няма бръмбари, пеперуди не летят, а и яйца няма откъде да крадат... По-рядко из гората се обаждат врани, подвикват си нещо старите клюкарки. А аз вървя из дълбокия сняг и трудно си пробивам пътина. От час на час потръпвам като при изстрел от пушка. Но никои не стреля сега в гората, това са акациите – пукат се от студа.

Най-после стигнах до хранилника. Сеното, което бях довялякъл вчера, е изядено до стръкче. По следите личи, че животните са били доскоро тук. Все пак навреме докарах нещо за похапване. Оглеждам следите. В едни отпечатьци от тънките копитца на сърна забелязвам червени петна – кръв! А наоколо – никаква следа от борба. Това е лошо, много лошо. Сърната се е ранила на най-слабото място, между двете рогчета на копитцето. Да беше лято, бързо ще зарасне, но сега ... Отначало разкъсаната кожа замръзва и се възпалява. От ходенето по снега раната се разкъсва и кърви. Сърната сега трябва да бъде в топъл обор и със силна храна.

Прехвърлям сеното от шейната в яслите, разпределям го равномерно и се връщам към кървавата следа. Животното е дошло по-късно от останалите. В хранилките не е намерило нищо и се е спуснало надолу да бели кората на леските. След около трийсет метра забелязвам между отпечатъците на тънките копитца широката диря от лисичата опашка...

– Ха сега да видим кой кого ще улови! ... – заканвам се аз и тръгвам по-бързо по дирята. За сигурност проверявам дали пушката ми е заредена с подходящ патрон и вървя по двойната следа. Скоро забелязвам, че сърната с болния крак се е отклонила от следите на стадото. Знае си работата хитрушата, принудила е слабото изоставашо животно да тръгне само. Следите кривуличат между глоговите и шипковите храсти по края на обработваната земя.

Вдясно от мен забелязвам нещо като голяма снежна топка, но като се приближавам, топката изведнъж се пръсва и от нея изскача заек. Още сънен, той се спуска да бяга към гъстата гора...

Пак започва да вали сняг. Прехвърчат едни такива дребни, нищо и никакви снежинки, но след час те могат да заличат двойната следа. Бързам, на места дори подтичвам. Сърната тук е бягала ту наляво, ту надясно. Правила е опит да се откъсне от лисицата и да се върне при стадото, но хитрият хищник не я е пуснал да мине надолу. Гонил я е все нагоре по стръмния рид. Следите приближават в еднакви интервали и всеки опит на сърната да се отклони от посоката е париран от лисицата. Тя определя пътя, по който да бяга сърната, и търпеливо върви след нея. Времето работи в нейна полза. Сигурно не за първи път преследва сърна. Знае, че такъв лов може да продължи няколко дни, но е сигурна, че ще завърши успешно.

От копитцето на сърната тече все повече кръв, животното отслабва. Отначало е капело капка по капка, но сега ясно личи, че кръвта е рукнала по-силно. Сигурно някое заледено парче сняг е разкъсало раната и по този начин преследването се съкращава. Събличам кожата си и го закачам на един чепат бор. Сега мога да вървя по-бързо.

Двойната следа води към скалите, които стърчат на рида като малък остров. Наоколо растат само ниски храсти, дирите обикалят отдолу, но аз предпочитам да мина отгоре. Така може би ще им пресека пътя или поне ще мога да ги видя.

Не се излъгах. Щом се изкачих на невисоката скала, видях и двете животни. Сърната се влече тежко из дълбокия сняг, пропада в него, опитва се да завие към младата дъбрава, но лисицата ѝ пресича пътя. Сърната се спира и пропада с цялото си тяло в снежната преспа, само

главата ѝ с големите подвижни уши стърчи отгоре.

Лисицата се приближава към нея с бавни дебнещи стъпки и замита с опашката следите си. Всичко това става на около двеста крачки от мен. Разбирам, че няма да мога повече да се приближа. Не си струва и да се опитвам, ако искам да се намеся навреме. Усети ли ме сърната, с последни сили ще избяга към дъбовата горичка, а лисицата временно ще се скрие из храсталациите и щом премине опасността, отново ще намери кървавата следа. Имам една единствена, макар и несигурна, възможност – да стрелям от мястото, където съм сега.

Слагам пушката в тънкия чатал на дива слива. Дървото се поклаща от вятъра, опората не е сигурна, но нямам друг избор. През далекогледа на пушката като на широк кръгъл екран виждам развитието на драмата. Лисицата се приближава до отпадналата сърна, разстоянието между тях бавно се скъсява. Сърната е спряла и няма сили да изскочи от снежната пряспа. Лисицата също се спира за момент. Тя може дълго да чака. Вече е напълно сигурна в лова си.

Да, лисицата има много време, но, изглежда, е гладна, не ѝ се иска да чака. Козината ѝ настръхва и тя се приближава бавно към жертвата си. Може би от сутринта не е успяла да улови нищо и гладът я принуждава да рискува. Ето, вече е на три крачки от сърната. Двете животни се гледат.

И сърната, и лисицата знаят какъв е законът на дивата гора.

Сърната се вдига с последни сили на задните си крака и иска да удари с острите си копитца лисицата, но тя отскача встрани и избягва удара. Сърната отново се вдига и този път успява да засегне лисицата в гърдите, но без особен резултат. Хищникът се преобръща няколко пъти в дълбокия сняг и бързо се изправя настръхнал срещу отчаяното животно.

Тялото на лисицата се изпъва като струна. Червеният ѝ кожух ясно се откроява върху белия сняг. Дебелата дълга опашка се мята ту наляво, ту надясно. Лисицата е готова за скок и изчаква само подходящ момент. На шията на сърната се червенеет кърваво петно, животното диша тежко, на пресекулки, а петното се увеличава. За миг вятърът престава да духа, аз се възползвам от това и стрелям. Студената тишина е разкъсана от гърмежа. Лисицата скача назад, пада върху снега и повече не помръдва. Само дългата ѝ опашка се мята в снега и изпънатите крака леко потръпват.

Сърната стои няколко мига неподвижно. През далекогледа на пушката виждам как цялото ѝ тяло трепери. Тя не може да разбере какво се

е случило. Смъртният ѝ враг неочаквано лежи неподвижно върху снега и въздухът се изпълва с опасната миризма на барут и кръв. Опасността е преминала – животното разбира това много добре. Съзнава, че трябва да бяга надалече. Виждам как се напруга да скочи, насила се изправя на задните си крака, но те вече не издържат тежестта на тялото и бедното животно пада в снега. Отново виждам само главата му и част от шията.

Скачам от скалата и се приближавам. Лисицата лежи неподвижно, а сърната прави отчаяни опити да се измъкне от дълбокия сняг. Тя вече ме забелязва и с неимоверни усилия успява да се изправи, скача, но отново пада в снега и остава да лежи. С усилие повдига главата си и върти ушите си към мен.

Спирам се на около трийсет крачки. С просто око виждам как тежко диша умореното животно. От цялото му тяло се вдига пара. Колко много ѝ се иска да избяга, но няма сили да се изправи на крака. Ако я оставя, може би след час ще замръзне, снегът ще я затрупа и напролет хищниците ще разкъсат тялото ѝ. Не ми се иска, но трябва да стрелям, за да съкратя мъките на животното.

След изстрела главата му падна върху белия сняг и повече не се помръдна. Кръвта му се смеси с кръвта на жестокия хищник. Снегът се оцветява в червено.

Слабият снеговалеж изведнъж се променя в снежна виелица. Едри снежинки падат от потъмнялото небе, сякаш бързат да скрият всичко, станало през този обикновен зимен ден.

Правото е винаги на страната на по-силния в света на дивите животни

Нощната тъмнина се разрежда и утрото бавно разкъсва теменужния воал на нощта. Планината се събужда тиха и величествена. По стъклата на прозорците нощният студ е изрисувал фантастични цветя. В хижата под Дяволския връх е топло и приятно. Въглените от снощния огън все още блещукат в огнището на камината. Вчера едва ли щях да успея да се прибера по светло в селото и затова предпочетох да се изкача малко по-нагоре, в рядко посещаваната ловна хижа. Намерих веднага ключа над гредата в дърварника, отворих си и запалих камината. Скоро в малката хижа стана уютно.

През деня под лъчите на мартенското слънце е приятно да се ходи из гората, но през нощта студът отново се връща и сковава в лед

планината. Едва набрали мъзга, дърветата пукат от студа, а тежко и горко на онзи, който замръкне по долините.

Време е да ставам, очаква ме дълъг път към равнината. Правя си кафе и ми се струва, че ухае по-хубаво, отколкото у дома, изпивам го топло и усещам силата му. А при това кафето е останало тук от миналата есен.

Обувките ми са изсъхнали, трябва да ги намажа с еленова лой, за да не пропускат вода. Опиavam дебелия зимен панталон – и той е изсъхнал от топлината. Прикрепям към раницата приспособленията за ходене из дълбок сняг, слагам в джобовете си шепя пирони, вземам малката секира и тръгвам към Криви дол. Там ще трябва да скова някаква шейна, за да сваля до селото убития дивеч.

Ако някой се опиташе да ми предскаже вчера сутринта какво ме очаква в планината, не бих му повярвал. Та аз тръгнах да занеса само вързоп сено за хранилката на Червена поляна.

През този сезон животните излизат нагоре към Криви дол, но храната и тук е оскъдна. Всяка сламка означава за тях живот. Снегът е дълбок, почти до пояс, затова още от плевнята привързах към краката си приспособленията и поех нагоре из тихата планина.

Едва след обяд разпределих сеното в яслите на хранилката, свалих приспособленията от краката си и тръгнах надолу. Разходката из заснежената планина е приятна, когато не е свързана с ежедневните отегчителни задължения. Далече от дома, аз предвкусах удоволствието от завръщането. Представях си как сядам край бумтящата печка и почти усещах топлината ѝ. А от дългото ходене в мокрия сняг обувките ми прогизнаха и през дебелиите чорапи аз чувствавах студа на мартенския сняг.

Само че когато преминах сечището и се спуснах към потока, изтръпнах от изненада... Успоредно на стихналото под леда поточе бе издълбана прясна пъртина и в нея личаха следи, изцапани с кръв.

Глиган!... Едър глиган, минал е оттук скоро. Преди час, като се изкачвах нагоре, пъртината я нямаше. По следите прецених, че глиганът е над сто килограма. Кой е могъл да рани такъв млад глиган? ... Не ми се иска да вярвам, че някой от нашите ловци е сторил това. Но следата води право към нашата гора – това означава, че глиганът не е избягал от съседен участък...

Тръгвам по кървавата диря. След около километър забелязвам, че към нея се е присъединила друга следа. Оглеждам я внимателно. Здрав едър рис! И той е решил да похапне.

Майка му сигурно кара някъде в скалите медения си месец и го е прогонила, за да не ѝ пречи в любовните игри. Време е да се научи сам да се грижи за себе си. Дивите животни-родители не възпитават вечни готованковци.

Но след малко следата на риса се загуби сред високите смърчове. Хищникът се е отклонил вдясно към младата борова гора...

Чудна работа, рисът обикновено напада от засада. Скочи веднъж, най-много два пъти и ако не успее да улови жертвата си, повече не я преследва. Обонянieto му не е особено силно развито.

През март дните са по-дълги. Имам достатъчно време до смрачаване, мисля си аз, и вървя бързо по кървавата следа ... Гората е притихнала под снега, но вече не спи, а само се преструва. Измамна е тази тишина, пълна е със сила и скрити трепети на раждащия се живот. Тук-там се обажда врана – шпионката съобщава напред за приближаването ми. В храстите около замръзналия поток тихо и тайнствено заговорничат дребни, пъстри катунарчета. Гледам далече напред по следата, а очите ми се уморяват от ослепителната белота.

Раненият глиган се изтегля през местата, където има най-малко сняг. Как умее да прецени това, за нас, умните хора, е още загадка. Кръвта аленее от дясната страна на дирята. Изглежда, че животното е улучено в бута. В снега е изорана дълбока бразда, която на места лъка-туши. Сигурно стъпва само на три крака, а четвъртия си го влече, не може да се отпусне на него. Отново забелязвам, че отгоре през младата борова гора се спускат следите на риса. Той се е опитал да му пресече пътя. На едно място личи, че младият хищник е близал кръвта от снега. Сигурно е много гладен... След малко следите му отново се отклоняват. Проследявам ги с поглед и изведнъж се заковавам на мястото си. На един хвърлей под ниски скали лежи тялото на разкъсана сърна. Около нея снегът е утъпкан. Приближавам се и разбирам какво се е случило. При преследването на глигана рисът е открил по-лека плячка, скрил се е зад скалите и оттам е скочил върху животното. Но не е успял да завърши своя обяд. Моето присъствие го е прогонило. Сърната лежи само с прехапано гърло. Горката... колко е отслабнала. Цялата е кожа и кости... Оглеждам премръзналите ѝ крака и откривам, че са разкъсани между копитцата. И без риса тя трудно би дочакала пролетта...

Оставям я така, както лежи, и отново се спускам по кървавата дияра на глигана. Рискувам, че рисът може да се върне безнаказано при тялото на сърната. Нека!... Така поне ще остави на мира глигана и другите отслабнали животни. В края на краищата, това е негово право – правото на

по-силния в света на дивите животни. Всяко животно в природата има някакво свое преимущество, което му дава възможност да съществува. Но наред с него то притежава и някакъв недостатък, благодарение на който пък могат да съществуват останалите видове...

Забелязвам, че глиганът все по-често е спирал да си почине. Ясно личат окървавените места, където е лежал. Стъпва на три крака и върви все нагоре към билото на планината, но разстоянието между крачките намалява. Снегът е разровен все по-дълбоко.

Малко по-нагоре следата неочаквано завива към потока и се загубва в рядката букова гора. Вдигам бинокъла и забелязвам глигана. Рови на място като куче, което си прави удобно леговище. След малко се отпуска в издълбаната яма и едва се забелязват ушите му, щръкнали право нагоре. Животното е уморено до смърт, но все още внимава, ослушва се.

Свалям пушката от рамото си, тихо отварям затвора и зареждам. С готова за стрелба пушка изкачвам внимателно баира. Като се приближих малко повече, глиганът ме усети, седна на задните си крака и изфуча срещу мен. Притискам се до ствола на една бука. Животното върти главата си насам-натам и малките му зловни очички святкат срещу слънцето.

След малко той се успокоява и продължава да дълбае леговището си, като с дългата зурла разхвърля снега на всички страни. Прицелвам се бавно и внимателно. Обирам мекия спусък и натискам.

Ехото на изстрела бавно заглъхва, а животното само потръпва в издълбаното леговище. За всеки случай бързо зареждам отново пушката си и се приближавам.

Излъгал съм се – младият глиган няма повече от осемдесет килограма. На десния му бут зее дълбока рана. От нея все още капе кръв. Но раната не е от куршум. Върху глигана е скочил от засада рис. Може би е бил онзи младият, който вървеше по кървавата следа, а може би нападението да е извършила майка му. Заедно с парчето откъснато месо сигурно е прекъснат и някой по-голям кръвоносен съд. При това кракът му под свивката е пречупен и кръвта му почти е изтекла от дълбоката рана.

Заех се с прозаичните ловни задължения: бързо изкормих животно, но докато свърша всичко, над планината изгряха звезди. До селото е много далече, а до хижата под Дяволския връх няма и половин час път. Затова реших да преспя в нея. Оставих животното на мястото му. Рисът има долу разкъсана сърна, няма да тръгне да гони дивото – не е толкова глупав...

От комина на хижата се издига тънка лентичка дим. Поставям

ключа на мястото му в дърварника и тръгвам надолу. Утринният планински въздух е свеж и студен. В слънчевото утро все по-осезателно се чувствува настъпването на пролетта. Вече е светло, слънцето се подава над Дяволския връх, но ще освети склона едва към девет часа. Тогава вече ще съм изминал половината път до селото.

През нощта покрай хижата са минали две кошути и млад елен. Те също усещат приближаването на пролетта и кръстосват планината все по-нагоре към върховете.

Над пътеката прелетя едър кълвач, лепна се на ствола на дебелия явор, но не зачука, а само се огледа на всички страни, забеляза ме и отлетя към друго дърво.

Под висок смърч са нападали люспи от шишарка. Поглеждам нагоре – точно над мен е седнала черна катеричка с къси остри ушенца. Тя е вдигнала предни лапички пред белите си гърди, сякаш се моли. Забелязва ме и веднага, щом улавя погледа ми, побягва нагоре по ствола на дървото. Тя прескача бързо от клон на клон, развява рунтавата си опашка и като стига до върха, прескача в короната на съседното дърво.

Въпреки че вървя надолу по вчерашната пъртина, аз пристъпвам бавно. Размекнатият от вчерашното слънце сняг е замръзнал пак.

Човек може лесно да си изкълчи крак, а после има да чака, докато го намерят...

Вече се приближавам към буковата гора, където оставих глигана. Правя още няколко крачки и се заковавам на мястото си. Над тялото на глигана се е разкراчил грамаден мечок и лакомо яде замръзналото месо. Не успях да се скрия, той ме забеляза, изправи се на задните си лапи и гърлено изръмжа. Стоях като вкаменен, страхувах се да помръдна, за да не го предизвикам. Сигурно това е същият стар разбойник, който миналата година издави толкова овце в планината. Би трябвало той да се изплаши от мен. Досега винаги е бягал от хората...

Мечокът обаче отново се спуска на четири крака, злостно върти глава и ме поглежда. Не съм на повече от двайсет крачки от него. Може би и той очаква аз да избягам, затова ме поглежда така заплашително...

Ето че пак се изправя на два крака и реве срещу мен. Не, никак не му харесва моето присъствие. Ядосано фучи, а от ноздрите му изскачат кълбета бяла пара. Мечокът май не е настроен за шеги. Бавно свалиям пушката си. Като напук ремъкът се закача за копчето на пагона. Бавно вдигам ръка и освобождавам оръжието. Като държа студената стомана в ръцете си, чувствувам се по-сигурен. Само да се помръдне към мен, и ще стрелям! ... Вдигам бавно пушката, а мечокът следи внимателно

всяко мое движение. Не бива повече да чакам. Няма смисъл да рискувам. Всеки ще ме оправдае, че съм стрелял при това безизходно положение...

Но животното сякаш разбра какво мисля да направя, недоволно разтърси глава и ревна срещу мен. Протестира дяволът и същевременно ме предупреждава да не си играя. Здравата се ядоса, фучи, а от устата му изскача пяна. Тихо отгествам предпазителя. Хващам на мушка лявата част на косматите му гърди.

Мечката трепва и аз машинално натискам спусъка. Очаквам да чуя изстрела и предсмъртния ѝ рев, но става нещо необикновено. Ударникът щраква и из стихналата гора се чува удар на желязо в желязо. Мечката бързо се отпуска на четири крака...

Как съм могъл да забравя да заредя пушката?! Да заредя втори път нямам време. Обхваща ме треска, брадата ми затреперва, чувам как зъбите ми тракат и нямам сили да се овладеей...

Желязната логика на живота в природата ми нашепва, че сега е ред на мечката да изпадне в самоотбрана. Тя е най-силното животно в нашата гора, какво мога да сторя срещу нея с празна пушка? Но мечокът излиза от конфликта като по-голям кавалер. Навежда се към глигана, обръща тялото му и ме поглежда под вежди. Аз стоя и продължавам да треперя. Може би моят явен страх подразни отново животното и то изрева някак особено. Стори ми се, че иска да ме сгълчи за нахалството и за страха. После поклати още веднъж презрително глава, захапа остатъка от глигана и с олюляваща се походка тръгна нагоре към боровата гора. От време на време той обръщаше към мен глава, пооглеждаше ме с пронизателните си очи и продължаваше спокойно своя път.

Дали се страхуваше, че ще стрелям в гърба му? ... Не, аз не съм способен на такава подлост. То ми подари живота, след като го предизвиках и смутих при утринната закуска. От страх исках да го застрелям и вече бях измислил лъжливо оправдание за смъртта му. Обаче животното ми даде урок по толерантност и кавалерство.

Върви си спокойно, Мечо. Ще запомня добре твоя урок. Нищо, че отнасяш моята плячка. Ти спазваш единствения основен закон в гората – правото на по-силния, но не злоупотребяваш със силата си, както са готови да злоупотребят други, по-умни от теб...

Сред хищниците

Старецът и кучето

Старецът стана от леглото и запали газената лампа. На светлината проличаха бръчките по неговото спокойно и уморено от живота и годините лице. Той изтри опушеното шише и закачи лампата на стената. След това започна бавно да се облича. Най-напред грижливо уви краката си в топли партенки и върху тях навлече дебели шаечни калцуни. В кухнята беше топло още от снощи, но старецът приклепна по навик пред печката, разрови с машата топлата пепел и хвърли няколко шепи шишарки и сухи борови кори. Сложи отгоре снопче смърчови клони и драсна клечка кибрит. След миг в огнището заиграха весели пламъчета. Те осветиха лицето на стареца и хвърлиха по стените причудливи сенки. Старецът сложи най-отгоре две цепеници и затвори скърцащата вратичка на зиданата печка. После бавно се изправи, напълни тенджерата с картофи и я постави върху печката.

Свършил първата утринна работа, старецът уморено огледа стаята, приближи се до шкафа, извади бутилка с ракия и си наля една чашка. Изпи я наведнъж, после седна до масата и започна бавно да си пълни лулата с едро нарязан домашен тютюн. Като я напълни догоре, извади с ръка от огнището малко въгленче и го сложи върху тютюна. Лулата бързо се разпали. Старецът блажено всмукна няколко пъти лютивия дим и в стаята се разнесе острата миризма на качак, а над главата му се издигна облаче от дим.

Такова беше всяко зимно утро в дървената къща на стария Вал ах. Въпреки това тази сутрин имаше известна разлика в приготовленията на стареца, в движенията му имаше някакво нетърпение и напрежение...

На стената примигва пламъчето на газената лампа. Фитилът отдавна не е подрязван и пуши. Тумбестото шише напразно се мъчи да прогони тъмнината от ъглите на стаята. Зад светещите прозорци в двора е тихо и спокойно. Но там няма никакъв живот. Старецът гледа с неவிждащи очи през прозореца и пуши замислен. Опрял лакти на масата, с една ръка държи лулата си, а с другата подпира небръснатата си брада. Като допуши първата лула, през прозорците нахлу дрезгавината на зимното утро.

Старецът стана, прибави още една цепеница в печката, наметна си

оръфания овчи кожух и отвори вратата на стаята. Лъхна го свежият студен въздух. Той остави вратата полуотворена – така проветряваше стаята. Дърва за отопление имаше достатъчно. Старецът свободно се ползуваше с неписаната привилегия да си събере свободно дърва за огрев из гората. За това никой не повдигаше въпрос. Кой би посегнал на правото му, придобито с дългогодишен труд по горските чукари.

Старецът е свличал почти петдесет години материал от планината. Разбира се, през първите години на своята младост – за сметка на графа, и едва след войната – за държавата.

Той сменяше често конете през дългите години тежък труд в планината. Никой вече не знае колко коне е имал. Някога водеше едър бял кон, а по-късно го смени с черен.

През последните години използваше едър петнист кон с петно на челото... Всички коне бяха различни, само кучето, което ходеше винаги след стопанина си, изглеждаше все едно и също.

Случеше ли се някое да му умре, старецът донасяше отнякъде малко сиво кутре като вълче. За една година то се превръщаше в едър пес вълча порода и хората от селото предпочитаха да обикалят отдалече дървената къщурка на самотния Валах.

Щом старецът се показва на двора, всичко живо се събуди. Във високия зайчарник, отрупан със сняг, затропаха десетки крака. От задния обор, притиснат от всички страни със сено, изблея коза, а пред малката будка до плевнята се изправи едро куче вълча порода и завъртя весело опашка. Искаше му се да се доближи до стопанина си, да почувствува на врата си познатата ръка и, като изпъна веригата, то завря муцуна между коленете му. Старецът погали кучето и огледа двора.

Снежен вихър бе вилнял през нощта, а и сега продължаваше да валя сняг.

– За тази зима дълго ще се говори! – помисли си той. Още в началото на есента усети, че зимата няма да бъде обикновена. По време на еленовите сватби осите бръмчаха като подивели. Дивите гъски започнаха да прелитат още през септември. А през октомври зайците вече бяха натрупали по гърбовете си над два пръста лой. Едрите диви животни също се бяха подготвили за дълга и студена зима – изглеждаха като охранени млади телета, готови за продан.

Старецът се наведе и отвърза кучето. Флора се опита да близне нос му, като скимтеше радостно и размахваше дългата си рунтава опашка. Почувствувала се свободна, тя скочи, опря предните си лапи в гърдите на стареца и го погледна изпитателно в очите.

– Е, добре! – потупа я по гърба старият мъж. – Хайде сега потичай, за да се стоплиш!...

Това се повтаряше всяка сутрин. След Флора идваше ред на козата. Старецът се качваше по дървената стълба на тавана в плевнята, вземаше голям наръч сено и напълваше яслите. Тя зариваше шутата си глава в ароматното сено и започваше бързо да се храни, а мъжът опипваше шарения гръб на животното и бавно тръгваше към най-нетърпеливите.

И през зимата оставяше за разплод поне десет-петнайсет зайкини и няколко мъжкаря. През лятото продаваше по десетина малки наведнъж. За него зайците бяха единствен страничен доход, ако не се смята онова, което печелеше от гората.

Отдавна старият Валах бе продал последния си кон. Минаха много години, откакто се раздели с кираджийството. Пощенският раздавач му носеше всеки месец около осемстотин крони – скромна пенсия за тежкия дългогодишен труд. Само че старецът не искаше да живее на гърба на държавата. Всяка година продаваше десетина килограма сушени билки. Береше малини, боровинки и гъби. Но и това не беше всичко.

Общоизвестна тайна беше, че старецът излиза и бракониеерствува из гората. Само че никой никога не беше го хванал да продава месо. И горските служители познаваха ловната му страст, познаваха го от дълги години. Но те чувствуваха, че старият човек някак се е сраснал с планината. Станал е част от нея, както скалите и дърветата, и също има право от нея да живее, а може би накрая в нея да умре...

В цялата околия нямаше по-възрастен човек от самотния Валах. Той отдавна беше навършил осемдесетте. Вече не броеше годините, приемаше ги просто като божи дар за тежкия си живот. Рядко го срещаша горските, рядко се споменаваха името му. А това, че убиваше туктам по някое животно – голяма работа! Нали и той трябва да живее...

Директорът на горското стопанство също бе чувал за тайните излети на стареца, но само махваше с ръка и се усмихваше великодушно. Сигурно си мислеше, че ако всеки ловец даде толкова много на гората, колкото е дал старецът, то дивечът в нея никога няма да изчезне. С две думи казано, старецът не се интересуваше от никого, а околните го бяха оставили да доживее спокойно старините си. От годината, в която почина жена му, беше престанал да ходи в кръчмата, сякаш нещо се бе пречупило в него, и странеше от хората. Рядко слизаше и в смесения магазин и никога не купуваше пиене. Сам си правеше ракията от горски плодове и билки. Тя се славеше сред специалистите от околията, въпреки че рядко имаха случай да я опитат.

Срещнеше ли горски в гората, той изваждаше от пазвата си плоско шише и предлагаше да пийнат за здраве. Старецът бе неразделен с кучето и шишето в пазвата по време на своите разходки из планината. Но не беше пияница, по-скоро нуждата и навикът го караха да носи ракия със себе си. Нали спиртът можеше да послужи и за друго, а в пазвата му нямаше място за модерна аптечка.

Веднъж новоназначеният инженер на горскотехническия участък се опита да убеди стареца да не ходи из гората с кучето си. Старецът му отговори тихо и скромно, че е много стар, за да ходи без другар из планината, а да не ходи из нея... Той вдигна тъжните си очи и запита инженера прямо:

– Забранявате ли ми да излизам в планината?...

Новият началник на участъка се смути, може би се засрами от погледа на старческите очи и млчеше. Възрастният ловец продължи миролюбиво:

– Ако кажете, че не бива, ще спра да излизам... Но цял живот съм ходил с кучето си, а да не ходя сега, не мога...

Разбра младият инженер, че е направил грешка. Подаде ръка на стареца, потупа го по гърба и се извини.

– Хайде, дядо, нека и двамата да забравим за този разговор. Ходете си с кучето, бъдете дълги години здрав и дано не ви се случи нищо лошо в планината.

И отново работниците срещаха стария Валах с кучето по неznайни пътечки из дивата планина. Той бързо преминаваше голите сечища и се спускаше в усойните долини. Никога не ходеше с празни ръце – веднъж ще го видят с кошница, пълна с гъби, друг път – натоварен с вързоп билки, а кучето върви смирено до него, не отскача встрани, не гони животните. Наистина то е верен другар на стареца.

С какво ли го храни възрастният човек? Козината му все е загладена и гърдите – мускулести, широки, като на теле. Дали не му коли зайци, запитваха се горските работници, но по-възрастните скептично сви- ваха устни...

Случваше се в забранен сезон да гръмне пушка в планината, а ехото се разнася от връх на връх, докато заглъхне над долините. Горските се ослушват и не могат да спят спокойно. Някой браконьерствува, но иди го улови в дивата планина!... А старецът обикновено прекарва нощите си в дървената къща. Връзва здраво кучето, не го оставя да бяга из гората само. Страхува се да не започне да своеволничи. А Флора е особено куче. Веднъж старецът беше казал пред някого, че баща ѝ е вълк-

единак, а майката – едро куче вълча порода. Може би заради това кучката беше подозрителна към всички. Щом старият се срещнеше с някого и човек ѝ подадеше ръка, Флора оглеждаше враждебно непознатия, а козината ѝ настръхваше. Застоеше ли се по-дълго, зъбите ѝ се оголваха и някъде дълбоко от гърдите ѝ се чуваше тихо ръмжене...

Никога не приемаше нищо от чужд човек. Кой ли не беше опитвал да ѝ подаде парче месо или друго лакомство. Но кучката дори не го подушваше. Мисля, че и да умреше от глад, пак не би приела храна от чужда ръка...

Скромно си живееше старецът – с кучето, зайците и козата. Веднъж в годината, а не два пъти, като другите кучки, Флора раждаше едри кутрета с къси остри уши. От цялата околия идваха хора да си купуват куче от стареца. Обикновено правеха пазарлъка половин година по-рано. При това никой не знаеше потеклото на малките, когато питаха за бащата. Старецът присвиваше очи и отговаряше уклончиво. Имат, имат баща, как може без баща, но и той няма установено родословие. По-късно наистина проличаваше, че кучетата имат буйна кръв. Неведнъж те излизаха победители при охраната на стадата от различни хищници, а ако не побеждаваха, най-често не оставаха живи. Никога не се връщаха при стопаните си изплашени, с подвити опашки. Овчарите се учудваха, че дори пред мечка не отстъпваха. А ако бяха две, нищо не можеше да ги победи, обикновено от стадото не се загубваше нито една овца или агне. Говореше се, че старецът води Флора дълбоко в дивата планина, като ѝ дойде времето да се разгонва. Там кучката сама избира бащата и той не може да е по-слаб от нея. Не всички вярваха на тези приказки, но изглежда, че в тях имаше нещо вярно.

Наистина веднъж или два пъти в годината старецът напълваше клетките на зайците със зелена трева, затваряше козата в обора с пълно корито вода и претъпкани със сено ясли и се загубваше с кучето за няколко дни из планината.

И сега коремът на Флора е провиснал – няма да мине и месец, и на бял свят ще се появят няколко едри кучета. Но кучката се върти, подскача около стареца, сякаш всичко е наред и нищо не ѝ пречи да го последва в гората. Изглежда, че и тя добре познава своя стопанин. Предчувствува, че се готви за ловен излет.

Наистина старецът иска да излезе в планината, но не задълго – само до вечерта или най-късно утре сутринта ще се прибере. Нощуването в гората не го плаши. Неведнъж е прекарвал нощта в пещерата под Черни връх.

Освен бащата на стареца никой друг не знаеше за тази пещера. Под върха имаше много скали, сякаш огромен великан ги бе разхвърлял на всички страни. Между тях се криеха стада елени, мечки намираха удобни бърлоги, а рисовете – подходящи места за ловуване от засада.

Случаен посетител трудно би открил пещерата на стареца. За да се влезе в нея, трябваше да се мине през една скална пукнатина. Тясната пътечка водеше стръмно нагоре и никой не обръщаше внимание на широката пукнатина в скалата, прикрита от един голям храст. Но влязъл веднъж в нея, човек веднага виждаше колко удобна е тя за скривалище. Лете и зиме температурата вътре бе еднаква. Предвидливият старец бе складирал вътре голяма купчина дърва, на сухо място в единия ъгъл беше сложил няколко свещи. В дъното на пещерата старецът имаше сламеник, напълнен със сухи яворови листа, а под него ловецът криеше пушката си, омотана грижливо в омаслени парцали.

Като запалеше огън, димът излизаше в тънка струйка между отвесните скали под Черни връх и се загубваше в небесата. Скалите скриваха всичко от случайни погледи. Човек едва ли би намерил по-удобно място в цялата планина. Към пукнатината на скалата, която старецът използваше за вход, не водеха никакви пътеки. Само животните намираха начин да преминат през разхвърляните късове скали откъм теснината под съседния хребет.

През есенните нощи в тази част на планината ревяха елени, невидани от ловеца. Може би така беше по-добре за стария човек. Ако ловците научеха за тези места, за него вече нямаше да има място в скривалището му. А едрите животни действително бяха хубави. Рогата им бяха дебели в основата си като мъжки крак в глезена, а в короната – широки повече от един метър, с могъщи корони и с много симетрични израстъци. Тук се виждаше, че природата не е достигната от фантазията и на най-смелите художници, опитали се някога да уловят красотата на животните и да я увековечат в своите платна. Старият Валах бе държал неведнъж такива красавци на мушката на своята дълга военна манлихера. Наблюдаваше животните през прореза на мерника, но рядко стреляше по тях. Пък и за какво? Предпочиташе да слуша рева им и да наблюдава суровите двубои. Такива представления не могат да се купят с пари. А за месо старецът убиваше само някое слабо младо животно, което не би могло да издържи суровата зима. За него и за кучето му то осигуряваше месо за дълго време. По тези места старият Валах се чувствуваше като у дома си. Никъде жива душа, а ако случайно се приближеше някой, той пръв щеше да го забележи от своята наблюдателница. Непознат ловец

не можеше да ловува по тези места. Навсякъде – скали, непроходими храсталаци и сипеи. Докато ловците приближеха, дивечът изчезваше към другия хребет на планината. Може би заради това ловните дружини никога не устройваха хайки по тези места.

Тук можеше да се ловува само на варда. Но днешните ловци не обичат да чакат по цяла нощ, опрени до някоя скала или скрити само под някое дърво. По тези места ветровете си дават среща и едва след това решават кой накъде да задуха... Флора не се отделя вече от стопанина си нито за миг. Тя ходи след него из двора, влиза в кухнята, чака го пред вратата на стаята и така – все по петите му. Като минава край нея, старецът я погалва по врата, а кучката вдига големите си очи и го гледа в лицето. За да се разбират, на двамата не са им нужни много думи.

Похапнаха заедно солени картофи. Старецът обели своите, посмачка ги с дървена лъжица и ги остави да изстинат. За кучката ги приготви отделно и ги поля с малко мазнина. Сега тя трябва хубаво да се храни, нали чака малки!...

След скромната закуска старецът взе старата раница, сложи на дъното ѝ един хляб и голямо парче сланина, напълни плоската бутилка с ракия и бе готов за път. Заклучи къщата, но преди да излезе от двора, влезе за малко в плевнята. От гредата под стряхата свали една омаслена бохча. Развърза я внимателно и извади пет лъскави бойни патрона. Бързо ги скри в пазвата си и затвори вратата. Провери още веднъж дали всичко е наред и заедно с кучето излезе през накривената портичка.

Той тръгна бавно по пътя към планината с дебела тояга в ръка и с едрото куче по петите си. Приличаше на скитник, изрисуван в предвоенно списание.

Никой не знаеше на какво са способни старецът и кучката без пушка. Но на съвестта на стария човек никак не тежеше това, че умееше да убива безшумно едри сръндаци с тоягата си. При такъв лов старецът заставаше против вятъра, скрит край пътеката, по която обикновено бягаха животните. Той даваше знак на Флора с ръка и тя разбираше какво трябва да направи. Като подгонваше животното, тя никога не лаеше като куче. Старецът чуваше прашенето на съчки под копитата на животното, вдигаше тоягата и с точен удар по главата или по врата го поваляше на място. Останалото не беше трудно. Стариият човек отнасяше убитото животно в пещерата. Там гощаваше хубаво кучето си, сам похапваше прясно месо, а костите изгаряше в огъня. Посред нощ, незабелязан от никого, той пренасяше останалото месо у дома си. А докато чакаше да се мръкне, той изваряваше главата на животното заедно с рогата. После

обираше месото и на път за селото пъхаше главата в някой мравуняк. До следващия излет трофеят ставаше по-бял, отколкото при обработката с кислородна вода.

По грапавите стени на пещерата бяха окачени много трофеи, обработени по този начин. При всяко посещение в пещерата Валах с удоволствие ги оглеждаше под светлината на запалената свещ. Различните трофеи предизвикваха в душата му спомени за отлетелите години и старецът тихо въздъхваше.

Разбира се, старецът излизаше и с пушка в гората. Знаеше откъде да мине, за да не срещне никого. Имаше две пушки. Старата манлихера беше наследство от баща му, а своята той намери до тялото на един убит германец през Втората световна война. И патрони за двете пушки си осигури тогава. Сега имаше още толкова много, че до края на живота си нямаше да може да ги изстреля. Едната пушка държеше тук в пещерата, а другата – долу около къщата.

За този излет старецът обмисли всичко още вчера. Кучката скоро ще има малки, необходимо е добре да се храни преди раждането, пък и след това. А и него нещо го теглеше нагоре в планината. Тежката зима го беше затворила в малката Къща и той не се чувствуваше никак добре.

Тези дни точно се навършиха десет години от смъртта на жена му. Преди това той не беше толкова мълчалив. А сега седеше с часове в опушената стая и си спомняше за нея. Когато му беше тежко, падаше на колене пред кревата на жена си и дълго, с плачлив глас разговаряше с нея. Нищо друго не му остана освен спомените...

Четири деца отгледаха и те се загубиха из широкия свят.

Дърво притисна първия му син в планината. Вторият загина в мина някъде из далечната богата Америка. Третият го убиха през войната, а дъщерята му заболя от скоротечна туберкулоза и ...

Вчера след обяд старецът дълго изплаква мъката си в малката стая. Никой не го познаваше такъв. Само Флора бе ням свидетел на човешката скръб през тези трудни часове. Старческият безутешен плач дълго разтърсваше тялото му като лист на осика, а кучето тихо скимтеше зад него и също трепереше за своя стопанин. Поуспокоен, старецът разговаряше със своята Катерина. Сподели с нея всичко, което му тежеше на душата, и за кой ли път я упрекна, че го е оставила самотен, при това бе десет години по-млада от него...

Да го видеше в такъв момент някой от хората, които бяха на погребението на жена му, нямаше да повярват на очите си. Той стоеше тогава навъсен и мълчалив. Слушаше заупокойните молитви на попа и пред

хората не пророни сълза. После разправяха, че стоял при гроба, сякаш погребвали някой чужд човек. Какво биха казали, ако го видеха така разплакан?...

Обикновено след такива дни, като преодолееше болката, старецът излизаше на лов в планината. Сред природата той намираще разтуха и се връщаше в къщи, примирен с тежката си съдба, уравновесен и способен да понася самотния живот поне известно време.

Ето и сега той вървеше към върха, сякаш там го очакваше най-добрият лекар. Ако не го излекува напълно, поне ще успокои раната да не кърви толкова силно...

Ако успее да улови нещо едро, ще трябва да пренесе месото до селото на два пъти. Кученцата ще се родят силни и здрави, а майка им няма да отслабне по време на кърменето...

Бавно върви старецът, подпира се на чепата тояга и пътува с мислите си из далечното минало. Флора стъпва в направената от него пъртина. Човекът и кучето дишат дълбоко. Ведно с бялата пара от гърдите на стареца излиза и наслоената мъка. Утрото е студено, но кучето и стопанинът му са свикнали.

Пътят се вие като дълга змия около скованото в лед поточе. По двата му стръмни бряга се издигат високи смърчове, прави и гладки като великденски свещи. Между тях една бреза се е превила под тежестта на снега и е образувала мост над потока. На върха на брезата е кацнала сврака. Тя забелязва ловеца и с плавен полет се спуска надолу над потока. На гол лесков клон са кацнали дребни катунарчета, седят като препарирани и с малките си очички следят стареца и кучето. Планината е тиха и тържествена в бялата си премяна. На пръв поглед изглежда пуста, студена и враждебна, но наоколо снегът е избродиран от следите на животни. Дивите зверове са се подписали, един вид казват: внимавайте, и ние сме тук! Дребният дивеч е шарил по снега насам-натам. Студът не е толкова страшен за малките обитатели на дивата планина, но гладът ще умори много от тях до пукването на пролетта.

Старецът върви и чете отпечатъците като в отворена книга. Оттук е пресекла пътеката сърна с малкото си. Долу е прескочило потока стадо кошути и няколко млади елена. Встрани от пътеката лисица е оставила своя автограф. А тук май двойка рисове е пресекла гората нагоре към скалите. Наближава времето на сватбите на хищниците, затова двата звяра са вървели заедно.

Небето отново помръкна и скоро заваля дребен сняг. Но старецът не се ядосва. Напротив, предпочита да прави излетите си в лошо време.

Щом грейне слънцето и дърветата в гората не пукаат от студ, към планината тръгват различни хора. А в такова време предпочитат да си седят в къщи до топлата печка. Затова пък сега гората е негова, тук той е свободен и силен благодарение на опита и ума си, следван от вярното куче. Снегът нека си вали, поне ще закрие дирите им...

Снеговалежът постепенно се усилва. Снежинките полепват по брадата на стареца, а той върви бавно с опитната крачка на стар планинар. Дишането му е дълбоко и равномерно, а крачките еднакви. Флора също спокойно следва стопанина си. В очите ѝ свети напрежение, но навикът да се съдържа е по-силен...

Студената зима напомня на стареца за една подобна през двайсет и девета година. След това за друга такава студена, но и гладна за хората – през Втората световна война. След малко му идва наум мечката, която вече от десет години обитава тази част на планината. Къде ли спи сега? ... Всяка година води след себе си едно или две мечета, а той до ден днешен не беше успял да открие бърлогата ѝ. Може би преди да свият студовете, тя прехвърля хребета и зимува по южните склонове на планината, а щом се пукне пролетта, минава в своя район... Тук по-често се намират трупове на замръзнали животни. Съвземе ли се от дългия сън, позаглади ли косъма, тя тръгва нагоре към пасищата. Вече трета година събира данък от овчарите за тревата...

Като излезе мечката, рисовете изчезват нанякъде. Но колко дивеч съсипват през зимата – стига за цяла година! Горските се опитват да ги ловят с капани, но рядко успяват. Старият Валах знае къде да сложи капан. Само че него никой не го пита, а той какво да прави с кожата на уловения рис? Похвали ли се за трофея, после кой ще повярва на невинните му разходки из планината?...

Пък и защо да ги убива – за рисовете също има място в планината. Нека си живеят. Но тази мечка, тази хитра стара Мецана, къде ли се е свила по това време? Преди старецът винаги знаеше бърлогите на мечките в участъка, но тази е като магьосница, или пък той вече е остарял.

Върви ловецът и си припомня някои разкази на своя баща. За всеки случай той имаше подходяща история. Разказваше ги и сам не можеше да си спомни дали действително ги е преживял, или ги е слушал от своя баща...

По време на един зимен лов господарите пристигнали чак от Будапеща. Било преди Коледа, имало сняг, както сега. Открили бърлогата на една стара мечка, събудили я и тя побягнала около дървото. Помислил си старецът, че за мечката е дошъл краят на живота, но хитрият звяр се

разсънил и побягнал право срещу гончиите, които били без пушки. Хванала тя първия, който ѝ се изпречил на пътя, и заедно с калпака му свалила от главата целия скалп, а с другата лапа така го ударила по брадата, че бедният човек цял живот ходил с изкривена челюст...

Веднъж старият Валах сам има възможност да се убеди, че разказите на баща му не са били съвсем измислени. Както си вървеше по тясната пътечка, неочаквано зад завоя видя мечка с две мечета. Бяха се спрели на около петнайсет крачки. Пушката му висеше, заредена на рамото, но мечката не е сръндак, по такъв звяр още никога не беше стрелял. Дори никога не беше изпитвал желание да убие мечка. За него тя и сега е нещо повече от диво животно. От своя баща знаеше, че мечката е особено опасна, когато е с малки. Но нямаше какво да прави, с треперещи ръце той свали пушката и се прицели. Но му беше съвестно и все пак той извика с дрезгав глас:

– Имай разум, Мецано, иначе лошо ще стане!...

Мечката се вдигна на задните си лапи и се загледа в него, а малките играеха в краката ѝ.

– Пушка държа в ръцете си, не си играй с мен, щото... – още веднъж опита с добро ловецът.

Мечката погледна с едното око малките си, с другото стрелна сърдито ловеца. Той извика още по-силно:

– Бягай, или ще стрелям!...

Мечката се оказа умна, разбра човешката приказка. Бързо се спусна на четири крака, подбра малките си и се изгуби из гората. Валах откриваше почти всяка година бърлогата на спящата мечка, оглеждаше я и я оставяше да спи. Но през последните години все не можеше да открие леговището на тази стръвница!...

Потънал в размисъл, старецът стигна до мястото, където пътечката се разделя на две. Едната продължава успоредно на потока, а другата отбива вляво, нагоре към върха. Старецът тръгва по нея и кучето безшумно го следва.

Към обяд двамата стигнаха до подножието на Черни връх. Оттук до пещерата нямаше повече от триста крачки. Разбира се, това вече не бяха крачки, а бавно и внимателно катерене по хлъзгавите скали. На места старият ловец пропадеше до пояс в сняг. В такива моменти той изгубваше от погледа си Флора, но тя го следваше. Най-после старият Валах приближава целта. Кучето скача на своето място пред отвора на пещерата. Старецът се вмъква през теснината, запалва свещ и проверява своето скривалище. Всичко е на мястото си. Уморен от дългото изкачване,

ловецът запалва огън и се отпуска върху сламеника. След малко изважда скритата пушка, изтрива я от маслото, а през цевта прокарва тел с вълнено парцалче. В момента, когато облича дългия си кожух, от входа на пещерата той чува злостното ръмжене на Флора. Ослушва се напрегнато. Флора се опитва да лае... Никога не е правила такова нещо!...

За всеки случай старецът зарежда пушката и се промъква през пукнатината навън.

Пред погледа му се открива невероятна картина. Флора стои срещу два риса. Старецът бързо разбира как е станала тази неочаквана среща. Рисовете имат отлично зрение и слух, но с обонянието не са чак толкова добре. Затова те не са усетили миризмата на кучето и човека и са скочили от скалата. Кучето стои на пътя им, а те не могат да скочат обратно на високата скала. Не им остава нищо друго освен да си пробият път с борба. Всичко това трае може би миг, два. Хищниците също забелязват човека. По-едрият рис прикляка и се хвърля към кучката. Флора скача по него, захваща го, но в устата ѝ остава само парче кожа и косми. Старецът бързо се премерва, стреля, но не улучва.

В този момент Флора се хвърля към втория рис. Хищникът няма друг изход и приема борбата. Двата звяра се търкалят в снега, хапят се и ръмжат. Старецът иска да помогне на кучето си, но се страхува да стреля, за да не го засегне.

– Флора, Флора! – вика старият Валах и обикаля около биещите се зверове.

Като никога досега, кучката не чува гласа му. Тя е захапала гърлото на риса. Ненапразно се говори за нея, че баща и е вълк-единак. Рисът се върти, драска тялото ѝ с нокти, наоколо летят снопчета сива козина. От страх за кучето старецът стреля във въздуха. Двете животни отскачат назад. Рисът търси последна възможност да избяга и скача към човека, който е застанал неволно на пътя му. Старецът пада върху скалата и усеща на шията си пареща болка, сякаш някой го е докоснал с нажежено желязо. Флора скача по хищника и го захваща здраво зад ухото. Той се свива болезнено в лапите на якото куче. Старецът се повдига и стреля отблизо в жълтото тяло. Хищникът няколко пъти потръпва и бързо угасва, затиснат от кучето. Под двете животни се образува червено петно. Старецът губи кръв и сили, петното пред него се върти заедно с телата на двете животни. С нечовешки усилия той пропълзва в пещерата и бърза да полее раната си със силна ракия, но силите му не достигат. В пещерата бавно го обгръща ласкавата тъмнина, която помага на всичко живо да умре по-леко.

Валах прави още един опит да се надигне, раната на шията му не е дълбока, но артерията му е разкъсана и кръвта бързо изтича...

Флора застава отново на пост пред входа на пещерата и тихо скимти. От време на време тя облизва раните си и чака търпеливо своя стопанин, но този път чакането е напразно. Тя вече никога няма да види своя другар и водач...

Кучката чака няколко дни пред входа до пещерата, откъдето все още усеща мириxa на тялото му. Но познатата миризма постепенно отслабва и бавно се засилва разлагащата миризма на смъртта, от която се страхува всичко живо. Дори такава кучка като Флора не може да издържи повече. Коремът ѝ от ден на ден все повече и повече провисва. Животното чувствава не само глад, но и необходимост да намери топло място за малките си. Рисът, проснат пред нея, я дразни. Кучетата не понасят миризмата му. Едва в утрото на шестия ден вярната Флора напуска поста си и тръгва на лов ... Но напразно! Досега тя никога не беше ловувала сама. Едва към обяд на следващия ден тя долови пред себе си подозрителен шум. Тръгна по звука и скоро изненада една невестулка, която държеше в лапите си голяма птица. Дребният хищник се изправи на задните си лапи, в очите му светна злобен пламък, оголи заплашително острите си зъби. Флора нападна, без да се колебае, гладът я беше заслепил. Невестулката не очакваше нападението. Тя дори не успя да отскочи от птицата. Затова пък заби нокти дълбоко в муцуната на кучката. Това принуди Флора да я захапне по-силно за шията и невестулката се отпусна в яките ѝ челюсти. След малко кучката я пусна върху снега и се огледа наоколо. Готова беше да се бие до смърт за спечелената плячка, но като не откри никого, стръвно се нахвърли върху птицата.

Скоро тя почувствува как в жилите и плъзна живителна топлина. Изяде цялата птица и седна на задните си лапи. След това вдигна глава и в този момент из гората се разнесе смразяващ кръвта вълчи вой. Ехото го повтори няколко пъти. Флора се послуша. Тя долови зова на кръвта си и тръгна обратно по своите следи.

След няколко дни коремът ѝ провисна още повече, гърдите се издуха до пръсване и се разраниха от влаченето по снега. Вярната кучка смътно се досещаше, че стопанинът ѝ може да е долу, в дървената къща, и затова, без да се колебае, се спуcна към селото.

Тича кучката към селото, пътят ѝ е добре познат, тича и вярва, че там ще намери стопанина си. Вече излиза на пътеката, която се вие покрай потока. Отгук е минала някаква шейна. Флора не мисли къде са ходили по това време с шейна. Спуcка се по следите на шейната и

гърдите ѝ вече не докосват снега. Задъхана и нетърпелива, кучката се провира под вратичката и оглежда двора. Край дърварника е пусто. Тя едва долавя познатите миризми, оборът е празен, зайчарникът – също. Но тя чувствава острата миризма на заек, скрит под плевнята. Не го вижда, а само по миризмата му усеща къде се е скрил. Приближава се до вратата, дращи по нея с лапи и скимти, но отвътре не се обажда никой и вратата не се отваря.

Кучката стои посред двора и не знае къде да търси стопанина си. Постепенно в нея се събужда вълчатата кръв, облагородена от човека. Само че този човек вече го няма и кучешките навици вече никому не са нужни.

Изведнъж тя вдига уши – усеща чужди стъпки откъм пътя. Оглежда се и забелязва непознат човек с пушка на рамо. Спуска се към вратата и почва да лае, но човекът се приближава, кучката ръмжи и показва зъбите си.

– Махай се! – крещи срещу нея непознатият и иска да влезе в двора, но Флора лае като бясна и препречва пътя му.

– Върви по дяволите! – вика непознатият и сваля пушката от рамото си. Флора знае какво означава насочена пушка и не чака по-вече. С два пъргави скока тя захапва ръката на човека, той крещи от болка, изпуска пушката и се свива в снега. Едва то-гава кучката пуска ръката му, но не престава да ръмжи заплашително срещу непознатия. Човекът бавно отстъпва назад и след малко побягва към селото, като често се обръща.

Доволна от успеха си, Флора отново влиза в двора и сяда на прага. Отново чака търпеливо, не знае какво друго би могла да направи. Времето бавно тече. Кучката смътно си спомня, че стопанинът ѝ не е излизал от пещерата. Постепенно тя губи търпение. С верността на вълчатата си кръв, измъчена и гладна, тя се спуска към върха...

Но двама мъже с пушки пресичат пътя ѝ. Флора се спира, влиза обратно в двора, вдига глава и вие предизвикателно срещу непознатите. Забелязва, че единият от двамата сваля полека пушката си. О, колко добре познава тя това движение! Спуска се като стрела срещу човека, нещо силно свирва покрай лявото ѝ ухо, тя се спира пред двамата и застрашително се озъбва. Човекът с пушката леко дръпва ръка, а Флора приляква, готова за скок.

Мъжете започват бавно да отстъпват. Флора ги следи с поглед и тихо ръмжи. Отстъпили доста по-назад, мъжете се чувствуват в безопасност и единият отново вдига пушката към лицето си. Флора бързо

отскача встрани. Въздушната вълна я удря в лицето, следва серия изстрели и около нея се вдигат облачета пухкав сняг. С бързи скокове кучката изчезва в гората и стрелбата престава.

Флора наблюдава от гъстия храсталак непознатите. С бавни предпазливи крачки те вървят по следите ѝ. Инстинктът ѝ подсказва, че трябва да бяга. Но накъде? ... Разбира се, към пещерата, при своя стопанин!... Той не може да изчезне като дим от комина, пак там ще го намери. Не може да изостави другаря си, разумния човек, който никога през живота ѝ не беше я ударил и винаги разделяше с нея храната си, като по-големия дял даваше на нея.

Кучката не можеше да разбере целта на горските. Тя не знаеше, че едва сама не попадна под изстрелите, отправени встрани от нея. Мъжете не искаха да я застрелят. Те вярваха, че кучката ще ги заведе при стопанина, когото не смятаха вече за жив, но искаха да приберат тялото му и да разберат тайната на неговите излети в планината.

Кучката върви из дълбокия сняг и оставя след себе си следа. На моменти се ослушва и разбира, че двамата мъже вървят след нея. Инстинктът ѝ подсказва да не върви направо към скривалището и затова тя отново се спуска към селото. Връща се към къщата, но вече не влиза в двора, а тръгва обратно на своята следа към пещерата. Сега вече забелязва, че следата ѝ е утъпкана от подкованите обувки на двамата непознати. Доволна от себе си, тя бързо се спуска нагоре към върха...

Преди нощната тъмнина да погълне последните проблясъци на зимното слънце, Флора се приближава към скалите до Черни връх и бързо излиза при отвора на пещерата. Души внимателно въздуха, но миризмата на нейния стопанин вече напълно е изчезнала. Кучката тръгва бавно и души околните скали. Наоколо няма жива душа. Само някъде отдалече се чува кукумявка, която очаква с нетърпение настъпването на дългата зимна нощ.

Още по здрач кучката се скрива под една надвиснала скала. Отгоре и отзад е предпазена от влагата и вятъра, но това ѝ се струва малко. Тя започва да дълбае и да отхвърля пръстта в широк пръстен, който постепенно се издига до надвисналата скала. Отпред остава съвсем малък отвор. Флора се върти вътре, утъпква стените, запушва отвора с полуизгнила шума, а под себе си накубва козина от бутовете си. Ляга върху нея в очакване на това, което вече няколко пъти е преживяла...

Скоро цялото тяло започва силно да я боли. Флора тихо скимти и протяга глава, болките се усилват, след малко настъпва леко облекчение, но това не трае дълго. Болките прииждат с нова сила и разкъсват

тялото ѝ. Това се повтаря пет пъти и едва тогава те постепенно затихват. Кучката притегля с лапите си към топлия корем пет малки влажни телца. Едно след друго старателно ги облизва и те инстинктивно намират наедрелите пъпки по гърдите и. Слепи и безпомощни, те започват да сучат от майка си. А Флора, страшно уморена, блажено се отпуска в топлата бърлога и за първи път след толкова напрегнати дни се чувства спокойна, а може би и щастлива.

Зимните дни минават бързо. Приятно е да се лежи на припек пред скалата. Нощите все още са дълги и студени, скалите в подножието на Черни връх са покрити със сняг и само тук-там стърчат оголени от вятъра сиви зъбери...

Петте малки на Флора отдавна са прогледнали и от ден на ден стават все по-самостоятелни. Всичките са сиви като майка си и може би ще израснат силни както техният баща.

Флора се грижи да има достатъчно мляко. Щом огладнее, слиза надолу към потока. Там животните се събират и огризват върховете на малиновите храсти. В дълбокия сняг не ѝ е трудно да улови сърна или едър сръндак. Изяжда от жертвата, колкото може, и винаги донася голямо парче прясно месо на малките си. Те все още предпочитат майчиното мляко, но след това опитват и донесеното месо. Кучката заравя остатъците от храната в дъното на бърлогата за черни дни...

Щом краката на малките заякнаха, те станаха още по-буйни и игриви. Някое от тях изравяше парче месо и започваше истинска борба за него. Петте кутрета ръмжаха, дращеха, късаха суровото месо, докато Флора не вдворяваше ред в бърлогата.

Скоро кучката започна да извежда кутретата на припек между скалите. Там тя ловеше бълхи в кожата си, а малките неумело повтаряха движенията ѝ. Ако се отпуснеха прекалено много или, увлечени в игра, се отдалечаха от майка си, Флора тихо изръмжаваше и петте кутрета бързо влизаха в бърлогата. Случеше ли се някое да се позабави, кучката го удряше с лапа, колкото да му внуши необходимият респект.

Една вечер, когато от слънчевите лъчи снежната покривка беше изтъняла, Флора не се завърна в бърлогата. Кутретата вече бяха едри, хранеха се само с месо. За Флора ставаше все по-трудно да им намира достатъчно храна. Едно от двете женски кутрета, най-лакомото от всички, се осмели и излезе само от бърлогата.

Скоро останалите дочуха отвън отчаяния вой на сестра си. Огромен бухал размаха криле и отнесе кутрето към гнездото си. След малко оттам се чу пронизителният крясък на нощния хищник. Той вече беше

разкъсал плячката си.

В този момент Флора беше далече, много далече от бърлогата под Черни връх. Трудно е да се каже какво я накара да се спусне отново към селото. Кой знае какво е затъмнило майчиното чувство, за да остави толкова време сами малките си. Може би вече е искала да ги заведе в двора с дървената къщичка или просто да провери дали не се е завърнал нейният стопанин.

Флора се приближи до дървената къщичка, преди да се стъмни. В двора снегът се беше стопил, белееше се само тясна ивица край оградата до плевнята. Кучката влезе през портичката и се спря изненадана. В зайчарника пак имаше зайци!... Оборът обаче беше все така празен, а нейната будка лежеше захвърлена на бунището. Зайците изплашено започнаха да тупат със задните си крака. Но Флора стоеше, загледала в осветения прозорец.

Вратата на кухнята се отвори и върху кучката падна жълтеникаво петно светлина. Кучката завъртя миролюбиво опашка и направи няколко несмели крачки напред. На вратата се изправи непознат човек и се вгледа изненадано в кучката. А тя стоеше и все така миролюбиво въртеше опашка. Непознатият я повика по име, козината ѝ настръхна, но пак направи няколко крачки напред. Човекът пристъпи към нея, Флора се остави да бъде погалена, след това влезе с човека в кухнята. Вътре седеше още един непознат. Той отрязва дебела филия хляб, намаза я с мазнина и я пъхна в устата на кучката. Тя започна бавно да дъвче, а хората тихо разговаряха. Флора почти не усети как единият закачи на врата ѝ дебела кожена каишка. Скоро, хванал я здраво за веригата, той бавно я поведе към обора. Флора се опъна, но човекът пак я погали по гърба и тя тръгна послушно след него. Мъжът я въведе в обора, след това затвори вратата и си отиде. Флора изплю останалото парче хляб и повече не се докосна до него...

Настъпи нощта, кучката душеше миризмите, които идваха откъм двора. Но освен острата воня на зайците и миризмата на непознатите мъже тя не долавяше нищо друго.

Дълго стоя в колебание С протегната напред глава. Някъде в мозъка ѝ блъскаше като с чук инстинктът, че е оставила прекалено дълго малките си сами. С порива на майчината любов тя се спусна към вратата и започна да гризе прага. С острите си зъби отцепваше дебели трески, но скоро зъбите ѝ се плзнаха по твърда ламарина. Опита се да стисне по-силно, но ламарината не се поддаде.

Отчаяна, Флора започна да копае под ламарината. С предните си

крака тя бързо отхвърляше пръстта, далече назад. Ровеше като машина и не се стърпя да почине, докато не издълба отвор към свободата, към малките си. След това разшири отвора, вече се побираше цялата в него, стигна до второ дърво, подкопа и него и муцуната ѝ вече се подаде навън. С предните крака копаеше, а със задните отхвърляше изкопаната пръст. Работеше като съзнателно същество, което преследва определена цел...

Студеният чист въздух дразнеше ноздрите ѝ. Флора бързаше. До разсъмване не ѝ оставаше много време. Когато успя да промуши главата си, ловко промъкна след нея цялото си тяло. Уморена, тя клекува в средата на двора и се огледа. Всичко беше, както преди, но липсваше най-главното – нямаше го истинският стопанин... Каишката около врата я стягаше и миришеше на непознатия човек. Флора допря глава до земята и започна с предните си лапи да я изхлузва. С много усилия успя да я провлече над ушите си. Отърсила се от неприятния спомен, тя стоя още няколко мига в колебание, но в очите ѝ вече просветваха зли пламъчета...

Флора бързо се обърна и с леки стъпки се приближи до зайчарника. Зайците я усетиха, затупаха с крака и започнаха да бягат насам-натам. Но Флора бързо захвапа долната летва и със силно движение на главата я изкърти с мрежата. Бързо пхна глава вътре и с дясната си лапа притегли към себе си едра зайкиня. Стисна я здраво със зъби за шията и се понесе нагоре към балкана.

Спря се пред бърлогата в подножието на върха и тихо изскимтя. Кутретата бързо изскочиха и се нахвърлиха върху плячката. Флора подозрително се огледа. Две неща я подразниха. Едно от малките липсваше, а с миризмата на заешката кръв се смесваше и друг, неприятен мирис, от който кожата ѝ настръхна. Голямата нощна птица е запомнила мястото с лека плячка. И друг път, когато отсъствава, може да прилети. Флора потрепера – в снега още се усещаше мирисът на мазните криле. А в тази смес от миризми тя чувстваше остро и болезнено миризмата на своята кръв, изтекла от тялото на малкото ѝ кутре. Но животът на дивите зверове е такъв, нещо загива, за да се запази животът на другите – по-силните и по-ловките. Изглежда, Флора схващаше инстинктивно този закон и бързо се помири със загубата. За да предупреди хищната птица, че се е върнала, тя вдигна глава и зави като истинска вълчица. Може би вятърът занесе този вой и долу към селото, където двама мъже се опитаха да затворят майката...

Кутретата отскочиха уплашено встрани и едно след друго бързо

влязоха в бърлогата. Флора сведе глава, захапа тялото на зайкинята и влезе в дупката. Кутретата не се хвърлиха към плячката, а изплашено се притискаха в дъното на бърлогата. Кучката разкъса тялото на две. С тихо призивно ръмжение тя събра малките около плячката. След малко от едрото тяло на зайкинята не остана почти нищо. Гладът на малките засега е прогонен и те могат спокойно да поспят върху топлия корем на уморената си майка...

Флора дремеше и в главата ѝ се въртеше споменът за голямата черна птица. Често виждаше такива птици по време на своите ловни разходки, случваше се да улови миризмата им по земята. Няколко пъти се бе опитала да се доближи до тях, но вдигаше такъв шум в снега, че птиците навреме я усещяха и отлитаха към клоните на дърветата.

Веднъж се случи да открие цяло ято на малка горска полянка. Приблужи се внимателно и ги огледа. Между едрите птици се мотаеха по-дребни. От близката бука долетя при тях още една. Като по даден знак след нея прелетяха още няколко. Изпъната като стрела, Флора тихо пристъпи към тях. Те бяха разпънали шарените си опашки и с настръхнали пера, с отпуснати крила обикаляха в кръг. Кучката вече беше на един скок от тях, когато една от по-едрите птици я забележа, плясна с криле и изкрещя. За миг ятото се вдигна във въздуха, а Флора направи един напразен скок след една от тях...

Разбира се, това не беше единствен случай на неуспех, много често се случваше да не улови нищо, отколкото веднага да донесе нещо за ядене на малките си...

Отпочинала след трудното денонощие, Флора тихо се надигна и излезе от бърлогата, малките останаха да спят, а тя се спусна към долината. Обиколи сухите подмоли, където обикновено се криеше дребен дивеч, но не откри нищо. Тръгна напосоки из гората, като избягваше да минава през снега. Не обичаше да оставя следи. От влажната земя бе набола млада, сочна трева.

Флора прескочи от другата страна на потока, съзнаваше, че вече е минало времето, когато по тези места лесно улавяше сърна или кошута. Може би затова, свела ниско глава, тя душеше за следи. Скоро някаква обещаваща миризма я накара да се спре. Почти напъха носа си в едва забележимата кървава следа, бързо разбра, че следата е от едър опасен дивеч. Тя избягваше да се среща из гората сама с глиганите. Само че сега положението е по-друго – миризмата на изтичащата кръв събуди в нея смътна надежда. Още веднъж подуши всичко наоколо, а след това се спусна по следата в едната посока, после в другата. Като откри къде

миризмата на пролятата кръв е по-прясна, бързо се затича по следата на глигана. Слънцето още не беше залязло и Флора забеляза раненото животно.

Глиганът се бе отпуснал до полуизгнил пън и дишаше тежко, на пресекулки, с дълбоко гърлено хъркане. Кучката бавно се приближи, без да се страхува, че глиганът ще я усети. Спря се на разстояние два скока от него, прилекна и зачака. Глиганът я забеляза и с мъка се изправи. В очите му проблесна дива злоба, а в полуотворената му зурла червенееха острите зъби, изцапани с кръв. С животинския си инстинкт кучката схвана, че глиганът няма да издържи дълго, но за всеки случай тя се приготви да отскочи, ако събере сили за нападение. Нямаше никакво желание да влиза в излишна схватка. Дълго седя неподвижно, вперила поглед в отслабващия противник. Убедена, че вече е останал без сили, тя предпазливо направи една крачка, след малко втора, трета ... И отново се спря.

Глиганът се разтрепера цял в желанието си да се изправи. От устата му потече гъста кръв и той захърка. Но Флора не скочи по него. Сметна, че е по-добре още малко да изчака. Сега е по-важно да пази своята жертва, затова легна по корем само на две крачки от глигана и изплезе срещу него език.

Не измина много време и глиганът сякаш се пречупи. Той падна със зурлата напред, опита се да стане, но вече не успя.

Голямото кърваво слънце светна за последен път в очите на едрото животно. Флора се приближи още малко. Тя не обърна внимание на свраката, която кацна над тях и няколко пъти изграчи. Силното хъркане постепенно затихваше. Флора се надвеси над глигана, но той вече не я виждаше. Кучката разбра, че е дошъл нейният час.

Тя скочи с предните лапи върху тялото му и ухапа здраво зад ухото. Разкъса кожата и жадно засмука топлата кръв. Вече не се страхуваше от глигана. Зъбите ѝ се впиваха все по-дълбоко и главата на животното безпомощно се отпусна встрани. Усетила края, Флора отскочи и разкъса хълбока му. Бързо измъкна големия черен дроб на животното и лакомо започна да яде. После откъсна голямо парче месо от бута, ухапа го здраво и побърза да занесе храната на малките си.

С радостно скимтене кутретата наобиколиха майка си. Тя плесна месото сред тях. Седна на задните си лапи и доволна наблюдаваше как голямото парче бързо изчезва в ненаситните гърла.

След малко кучката се наведе и излезе навън. Малките понечиха да я последват, но Флора тихо изръмжа и те се скриха обратно в бърлогата.

За тях беше още рано да отиват толкова далече, а тя трябваше да бърза, не може да ги изчаква и да ги пази от други хищници.

Ето че приближи до мястото, където остана да лежи трупът на глигана. Изненадано се огледа наоколо. Огромното тяло го нямаше. А миризмата се смесваше с миризмата на друго животно, още по-голямо и страшно за Флора. Въпреки това кучката тръгна по новата следа.

Не стана нужда дълго да тича, за да види пред себе си грамадната мечка, надвесена над тялото на глигана. Мечката също забеляза Флора, наостри уши, погледна я недоволно и изръмжа, без да престава да яде. След дългия зимен сън грамадното животно бе изгладняло, а може би и то кърмеше малкото си.

Флора с тихо ръмжене наблюдаваше как едри парчета месо изчезват в гърлото на мечката. Отначало тя се преструваше, че не обръща внимание на кучката, но изведнъж остави месото и се спусна след Флора. Нямаше как – кучката избяга встрани. Но щом мечката се спря, тя застана на мястото си. Грамадното животно се върна обратно при костите на глигана и започна да ги очиства от месото, останало по тях. Флора реши, че вече няма какво да търси тук, изръмжа още веднъж срещу грамадния звяр и тръгна към скалите.

Последваха няколко слънчеви дни от ранната пролет, през които гладът стана неканен гостенин в бърлогата на Флора. Кучката все често се връщаше при скалите без плячка. Беше открила тялото на умряла кошута, все още незабелязана от мечката. По-нагоре към гребена на планината също лежеше в снега замръзналото тяло на едър елен, но Флора не забравяше наученото от добрия си стопанин – никога не се докосваше до подхвърлена или оставена от друг храна.

Тя не знаеше, че човекът я е научил на това, за да я предпази от отравяне, но навикът така дълбоко се бе врязал в паметта ѝ, че не беше възможно да го промени и да започне да яде чужда плячка.

От време на време малките се опитваха да сучат от отслабналите ѝ празни гърди, но кучката с остро ръмжене бързо ги прогонваше в дъното на бърлогата.

Топлите пролетни ветрове стопиха снега и още повече затрудняваха животното в търсенето на прехрана. Един следобед Флора се приближи до мястото, където преди време беше открила глухарите. Скри се в корените на поваленото дърво, около което тогава танцуваха едрите птици, и търпеливо зачака.

Дълго време нищо не подсказваше, че може да се повтори това, което беше видяла тогава. Една привечер от съседната бука прелетя и

кацна наблизно едър глухар. Той затока гласно, кацнал на клона на пова-леното дърво, и огледа полянката. Не открил нищо обезпокоително, от-пусна гърлото си и над стихващата гора се разнесе чудният му глас. Чувствителният кучешки слух долови от гората друг подобен глас, но Флора предпочете да остане на мястото си.

Тя не знаеше какво точно очаква, но лежеше търпеливо в засада. Прекара така цяла нощ между корените на дървото, като на моменти задрямваше, но бързо отваряше широко очи. Наблюдаваше всичко нао-коло и очакваше да се разсъмне. С тихо бухане отнякъде се обади бухал. Доволен от нощния лов, той се сбогуваше с пролетната нощ. В дола мо-нотонно шумеше потокът, а наоколо бе тихо като в черква, Флора наос-три уши и долови лек шум от буката, където снощи отлетя глухарят. Го-лямата птица протегна краката си, раздвижи се и започна да пощи перу-шината по гърдите си. След като завърши утринния си тоалет, тя тихо затока. Флора много пъти през пролетните дни беше чувала тези чудни гласове. Знаеше, че това клокочещо гърлено токуване излиза от човките на трудноуловимите големи птици, затова не им обръщаше особено внимание. Но сега, свита в корените на поваленото дърво, тя лежеше и беше убедена, че ще дочака своята плячка.

После долови някакво тихо щракане, а след него – трудно опреде-ливо гърлено бръмчене. След това настъпи напрегната тишина. Черната птица отново затока и затанцува по голия буков клон. Опънала шия нап-ред, тя издаваше особен звук и подреждаше перата на опашката си в пъстра дъга. Подобен звук Флора беше чувала долу в равнината, когато хората косяха ароматната сочна трева...

Облачетата по небосвода розовееха. От теменуженосиньо небето ставаше все по-светлосиньо. На съседното дърво изневиделица долетя още една птица. След нея кацна цяло ято – всичките се подредиха една до друга на голия клон. Глухарят ги огледа поред и бавно отлетя в сре-дата на полянката. Кацна на нисък пън и повтори онези чудни звуци, съпроводени с клокочещо в гърлото тока не.

Флора лежеше, затаила дъх и готова да скочи всеки момент. Женс-ките последваха глухаря на полянката и започнаха да се разхождат око-ло падналото дърво. Глухарят завърши своето славно изпълнение, отво-ри очи и ги огледа, сякаш искаше да разбере какво впечатление им е направил. Но женските продължаваха да кълват из сухата трева. Глуха-рят долетя при тях и подгони една. Флора я остави да премине край нея, но щом глухарят се приближи, скочи, улови го за шията и здраво го стисна.

Търпението ѝ бе възнаградено. Без да обръща внимание на останалите птици, кучката се спусна нагоре към леговището в скалите. Но когато се приближи до бърлогата, тя изтръпна и изпусна мъртвата птица. Четирите кутрета бяха отвън и разкъсваха тялото на малка катеричка. Флора се приближи. Най-голямото кутре, което беше уловило катеричката, не позволяваше на другите да му я изтръгнат от устата. Като видя майка си, то затисна катеричката с лапа, седна на задните си лапи и вдигнало глава, нададе вой. Не, не приличаше много на вълчи вой, но в никакъв случай не можеше да се сметне за кучешки лай.

Очите на Флора се изпълниха с топлина. Тя помириса мъртвата катеричка, а след това подуши подред муцунките на четирите кутрета. Убеди се сама, че най-голямото е уловило катеричката. Спря се пред него, облиза му муцунката и се наведе над плякката. Хвана я с лапи и с рязко движение на главата разкъса животното на две половинки. Малките за няколко минути излапаха катеричката и обърнаха очи към птицата. Флора обаче не им позволи да я разкъсват пред входа на бърлогата. Вне-се я вътре, най-напред яде тя и ги остави да довършат пиршеството...

Флора с четирите малки преживя пролетта в непрестанно търсене на храна. Колкото и да страдаше от глад, кучката никога не нападна овцете в планината, а не позволи и на малките си да задушат някое агне. Трудно е да се обясни защо се държеше така. Дали чувствуваше, че кучетата, които пазят стадата, са нейни деца или просто не искаше да пакости на човека, никой не можеше да разбере. За първи път овчарите не се оплакаха от вълци, но затова пък горските прекалено често намираха разкъсани сърни и кошути, а около тях вълчи следи. Не можеха да си обяснят откъде е дошла тази напаст. Отдавна вълците бяха изчезнали от тази част на планината. А за Флора вече никой не си спомняше. За повечето от тях и тя бе изчезнала заедно със стария Валах.

В края на пролетта кучешката глутница напусна бърлогата в подножието на Черни връх. Като се стопи снегът, около укритието останаха много оглозгани кости, натрупана пръст до самата скала и отвор, който се виждаше отдалече. Тук за тях не беше сигурно. По-добре се чувствуваша из гората. Настъпеше ли нощта, те залягаха в подмолите, в корените на повалени дървета и така прекарваха няколко часа в дрямка. Всяко от тях поотделно пазеше себе си и глутницата от изненада. Но за тях гората не криеше особени опасности. Само мечката бе по-силна, но и тя едва ли би нападнала цяла глутница.

Вече ловуваха заедно, като спазваха строг ред при преследването на дивеча и придвижването из гората. Най-отпред вървеше Флора, двете

женски кучета я следваха по петите, а мъжките вървяха след тях, като най-едрото изоставаше малко и пазеше глутницата отзад.

Щом откриеха следа, те бързо се нареждаха във верига, обикаляха срещу вятъра и нападаха едновременно от всички страни. По този начин изненадваха успешно дългоухите бегачи, пък и яребиците в гнездата, и разни други птици. Попаднаше ли лисица в смъртоносния кръг, бързо я разкъсаха и нея. В своя район те не търпяха конкуренция.

Веднъж една стара лисица си позволи да се засели в скалите под Черни връх. Флора с кучетата си я дебна пет дни и нощи пред дупката и накрая отслабналата лисица попадна в лапите им. Те не позволяваха на други хищници да ловуват по тези места около върха, а и самите те избягваха да гонят дивеча около скалите.

Лятото бавно прегаряше. От малките кутрета израснаха едри сиви кучета, досущ като вълци. Гората бе пълна с аромата на зрели плодове. Малините по сечищата червенееха и ухаеха на мед. Дребните боровинки се подаваха изпод гъстия подраст от висока трева и малки храсти. Пчелите усърдно кацаха от цвят на цвят и вършеха своята полезна работа. Слънчевите лъчи проникваха до пъстрия килим от треви и цветя и прорязваха по него светли пътеки. Дърветата стояха величествени като олтарни свещи и леко поклацаха клоните си под напора на тихия вечерен ветрец. Рядко по тези места стъпваше човек. Само животните оставяха сред тревите своите отпечатащи и младите хищници се учеха да ги разчитат...

Когато вече изглеждаше, че в планината не може да бъде по-красиво, дните започнаха да намаляват, а далечните върхове се забулваха в тънките воали на ранните есенни мъгли. Високопланинските пасища, осяяни с квадратите на кошарите, пъстрееха като небрежно защити кръпки по зеления килим. Тревите бавно съхнеха. В планината задухаха силни ветрове и по небето се носеха сиви парцаливи облаци.

Ако лятна буря изненадаваше глутницата на открито, кучетата-вълчета вече не трепереха от страх. Подслоняваха се някъде на сухо място и изчакваха светкавиците да се изгубят в тъмната гора и дъждовните капки да спрат.

След буря ловуването винаги беше по-леко. Миризмите се усещаха по-ясно, а дивечът не бе толкова плах. Но дните продължаваха да се скъсяват, а утрините изпълваха долините с гъста мъгла. Един ден небосводът потъмня от гъсти сиви облаци. Заваля дребен дъжд и не престана цяла неделя. Времето бе влажно, дивечът се изпокри, дните бяха неподходящи за ловуване. Кучетата-вълци се омърлушиха, подвиха дългите

си мокри опашки и често поглеждаха потъмнелия небосвод.

Когато престана да вали и слънцето показва усмихнатото си лице над планината, листата на дърветата започнаха да жълтеят. Под яворите се стелеха пъстри килими, а елените вървяха по тях с високо вдигнати глави. Орешарките летяха нагоре-надолу из гората и, като намереха нещо, вдигаха врява до небесата. Над горските поляни все по-често се виеха гарвани и плавно размахваха криле.

Флора бързо повеждаше глутницата към някоя поляна и отдалече долавяше рева на биещите се елени. Но често се случваше ревт да бъде заглушен от страхотен гръм, който слагаше край на двубоя.

Отначало кучката се обърка. Спомняше си рева на елените от времето, когато лягаше в будката до малката дървена къщичка. Неведнъж бе стояла до стопанина си, когато той вдигаше голям волски рог и реवेशе досущ като елен. Флора добре помнеше как не един елен идваше под укритието им, вдигаше глава с огромни рога и реवेशе в отговор. Кучката никога не беше се страхувала от Този рев, от нея се научиха да не се страхуват и кучетата-вълци. Спомняше си Флора как стопанинът ѝ вдигаше пушката, от нея излизаше същият гърмеж, какъвто чуваше и сега, а тя литваше след изстрела да търси тялото на елена. Винаги намираше животното, паднало на земята, около него – миризма на топла кръв, а в очите му – последни проблясъци на живота. Тогава тя клякаше на задните си крака, вдигаше глава и призивно виеше. Стопанинът ѝ бързо идваше при нея, погальваше я по врата и тихо я хвалеше. Но това време отдавна е отминало, само че Флора не умееше да различава времената и беше малко объркана. Все ѝ се струваше, че след гърмежа ще дойде при нея стопанинът и ще я погали по гърба...

Веднъж глутницата обкръжи стадо елени. Тогава се случи нещо, което Флора никога не бе виждала. Животните се скупчиха със задниците към скалите, зад тях стояха кошутите и малките елени. А едрите животни заплашително сведоха рога срещу глутницата. Флора се опита да пробие оградата и да отдели от стадото младо еленче, но един елен ѝ пресече пътя и силният удар я събори встрани. Докато се вдигне, животното скочи върху нея с предните си копита и Флора едва се отърва.

Глутницата отстъпи пред общите усилия на едрите животни. За щастие след малко откриха следа от сръндак. Спуснаха се да го преследват. Сръндакът бягаше насам-натам из гората и с това губеше време. Отчаян, той прескочи потока и се спусна надолу из сечището. Имаше малка надежда да се скрие в гъстите храсти, но, преди да изчезне в тях, уморен се спря и огледа глутницата. Страхът му даде нови сили и отново се

спусна да бяга. Глутницата го виждаше и тичаше след него без заобикаляне. Умореното животно все по-често се спираше, хълбоците му се издуваха като ковашки мехове. В един такъв момент Флора го задмина и свърна вдясно, останалите кучета-вълци се разделиха във верига и бързо животното бе затворено в смъртоносен обръч.

Като забеляза, че е обграден, сръндакът направи завой и се спусна към единственото място, където не се виждаше неприятел. Само че там го очакваше скрита зад дебело дърво Флора. В най-подходящия момент кучката скочи върху него и заби острите си зъби в шията му. Скоро от животното останаха само едрите кости, оглозганата глава и парчета кожа.

Една есенна привечер елените ревяха много силно по планинските поляни. Изведнъж от дола се чу гръм. Флора си спомни за своя стопанин. За миг много случки прелетяха в подсъзнанието на животното. И докато ехото от изстрела заглъхне над долината, кучката поведе глутницата. След малко те откриха следата. Флора се спусна нагоре, после надолу по стъпките на елена, определи посоката на бягството и поведе кучетата-вълци нагоре към билото. Бързо догониха раненото животно. Преди да го доближат, то само падна сред младата смърчова горичка. В корема му зееше голяма рана. От топлата кръв се вдигаше бяла пара.

Глутницата се спря пред едрото тяло. Флора бързо прецени силите на двете страни. Миг след това тя скочи върху животното и захапа дебелата му шия. Еленът се опита да надигне глава, но Флора успя да захапе артерията му. Едрия елен ритна няколко пъти с крака и бавно се отпусна сред локва кръв.

Кучетата стояха, готови да се хвърлят върху тялото на животното. Но с Флора се случи нещо, неразбираемо за младите кучета-вълци. Кучката отново изпадна в плен на навика и на спомените от миналото. Може би стопанинът ѝ след малко ще дойде и ще я погали по гърба. Не, не бива да позволи младите да разкъсват тялото. Стопанинът винаги разделяше плячката пръв. Такива мисли минаха през ума на вярното куче... А навикът от миналото бе станал втора природа...

Кучетата-вълци не закъсняха да се хвърлят върху тялото на елена, но майката остро изръмжа и ги прогони към края на младата смърчова гора. След това се върна при изстиващото тяло, седна на задните си лапи, вдигна глава и от гърлото и се разнесе вой, смразяващ кръвта на всичко живо. Всичко се спотайва в леговището си. Само едно същество не се страхува от вълчия вой, а това е човекът...

Този човек с пушка в ръка също върви по следата на елена и чува

вълчия вой. Той бърза и след малко вижда своя елен, а до него – вълк. Бързо се прицелва, но ръката малко трепва преди да стреля, човекът се замисля защо вълкът не къса месото на елена, а стои до него и вие. После въпреки всичко натиска спусъка.

Тишината на гората отново е накъсана от ехото на изстрела. Флора подскача, но късно. Тя чувствава в гърдите си изгаряща болка. Пада за миг на земята и това може би я спасява от втория куршум, който минава над нея. С последни сили кучката избягва в малинака, където я очакват четирите кучета-вълци.

Ранената кучка повежда глутницата далече от човека. Но бързо силите ѝ намаляват, тя се спира и поляга на земята. Младите кучета-вълци се скупчват около нея и тихо скимтят. Флора облизва раната си в долната част на гръдния кош и несигурно се изправя на крака. Но вече не тръгва първа, а най-едротото куче-вълк повежда глутницата. Неговото място се заема от брат му, а майката е в средата, между двете женски. Някак негласно се разбраха, че сега не бива да бягат нагоре към върха, а надолу, към потока. Бързо потънаха в най-гъстата част на дола. Ранената кучка легна в меката влажна кал, за да охлади изгарящата болка от дълбоката рана.

Нощта в дълбокия усоеен дол е тъмна. Тук приглушено се чува ревят на елените. Животните сякаш си предават къси съобщения за случилото се на високата поляна или просто съобщаваха едно на друго, че са живи и здрави, а утре, щом притъмнее, отново ще се срещнат по своите поляни. Отнякъде с тъжен глас се обади бухал. Звездите несигурно блещукат между клоните на дърветата. Луната изплува бавно и тържествено по своя път сред примигващите звезди. Студената ѝ светлина посребри листата на дърветата. А Флора продължаваше да лежи в рядката кал, близо до потока.

Тялото ѝ изгаряше в температура, тя дишаше бързо и стенеше като човек. Кучетата-вълци лежах по-нагоре, на сухото. Младият мъжкар, поел отговорността да предвожда глутницата, често повдигаше глава и се заслушваше.

Изминаха няколко тежки дни и нощи, през които Флора от време на време губеше съзнание. Като се посъвзе, видя до себе си едно женско и едно мъжко куче – пазеха я нейните деца. А точно пред муцунката ѝ лежеше голям заек. Подуши го от всички страни, но все още нямаше сили да се храни. Едва след два дни, като ѝ донесоха кърваво парче сърнешко месо, бавно започна да се храни. Постепенно изяде всичко, което ѝ бяха донесли нейните кучета-вълци. Почувствува в жилите си силата на

кръвта и се надигна. С треперещи, несигурни крака влезе в средата на потока, легна по корем и жадно започна да лочи студена вода.

Едва като се стъмни, кучката бавно излезе от водата и полека тръгна към подножието на Черни връх. Младите кучета-вълци се построиха около нея в редица, както я доведоха до потока. Стигнаха при старата бърлога в полунощ. Всяко куче-вълк се зае да копае леговище за себе си. Флора нямаше сили, отпусна се върху скалата и скоро заспа дълбок сън.

Най-едрото куче-вълк се надигна, обиколи леговищата на братята си, мина край майка си и се изкачи на високата скала. Огледа околността, вдигна глава към звездите и учудено спря поглед върху тънкия сърп на луната. Какво си мислеше в този момент кучето-вълк, никой не можеше да каже. Преди разсъмване небосводът се покри с тъмни облаци. Кучето-вълк отвори още повече учудените си очи, но не можа да проумее къде изчезнаха хилядите светлини и чудният сърп на луната.

Утрото изненада глутницата с първия сняг. Докъдето очите им виждаха, всичко побеля. Подножието на Черни връх придоби познатия им вид от миналата година.

Изминаха много дни и нощи, докато Флора се съвземе и отново тръгне на лов. През това време нейните кучета-вълци й носеха храна в изобилие. От своите братя по кръв те не се отличаваха никак, но много бяха научили и от добре дресираното домашно куче. В стремежа да вземе човекът беше дал много. Така беше по-леко за кучетата-вълци, но несравнимо по-тежко за останалите обитатели на дивата гора. Само животните в подножието на Черни връх сякаш се намираха под специална закрила. Там глутницата не ловуваше. Тя не докосваше и чужд лов, нито пък подхвърлена храна. Напразно горските поставяха около хранилките парчета месо, посипано със стрихнин. Напразно проверяваха капаните с остри железни скоби. Нито едно куче-вълк не се съблазни от леката плячка и не попадна в капана.

Зимата бавно слизаше към долините, а скалите под Черни връх бяха засипани от дебел сняг. В планината духаха силни ветрове и чупеха клоните на дърветата. През дългите нощи обикновено вятърът стихваше, затова пък студът сковаваше всичко в ледената си прегръдка. Дивите животни се пръснаха из гората, разделени на стада. Около хранилки-те настъпи спокойствие.

Горските учудено, но с известно облекчение въртяха глави и считаха, че глутницата е преминала в друга част на планината.

Но горските се лъжеха. В подножието на Черни връх не бяха

настъпили никакви промени. Само Флора бе изпаднала в особено настроение. Лежеше по цял ден на скалата, откъдето бухалът вдигна малкото ѝ, и от време на време набръчкваше влажния си нос.

През първите дни младите кучета-вълци се изкачваха при нея, но тя не им обръщаше внимание. А когато някое се опитваше да я подуши и близне по муцуната, тя злобно изръмжаваше и кучето-вълк предпочиташе да се върне при останалите.

Така преминаха няколко дни. Кучетата бяха гладни, но се страхуваха да тръгнат без майка си към хранилките, където толкова остро се усещаше миризмата на хора.

Те ловуваха по високите била на планината. Когато ловът им беше успешен, те се връщаха в бърлогата с високо вдигнати глави, а първото куче носеше в зъби голямо парче месо за майка си. Флора не бе болна, но младите кучета, верни на кръвта си, постоянно ѝ носеха храна.

Като се върнаха една вечер в бърлогата, не я намериха на скалата. По следите ѝ разбраха, че се е спуснала към долината. Първото куче-вълк остави месото и тръгна по следите на майка си. Следата пресичаше долината, после водеше през голямото сечище, нагоре към високия хребет. Тук снегът бе по-дълбок, а следата се губеше далече на север. Кучето-вълк седна на задните си лапи, вдигна глава и жално зави. След това се върна при брата и сестрите си. Те седяха около скалата, върху която бе оставено месото за майка им.

Първото куче дойде до тях и няколко пъти изскимтя. То съобщи на своя език на останалите какво е открило и захапа парчето месо. Четирите кучета бавно слязоха и всяко легна на мястото си.

В същото време Флора пресичаше вече третото било на планината. В кучешката памет се бе запазил споменът за дългите преходи, които прехва по това време на годината заедно със стареца.

По вечерното небе бавно изплува месечината. Около нея студено трепкаха хиляди звезди. Белият сняг по голото било отразяваше призрачната светлина и наоколо бе светло като в ранни зори. Кучката долови миризмата на дивеча. Тя внимателно определи посоката и се спусна нататък. Бързо откри разкъсаното тяло на сърна. Подуши следите и разбра, че преди нея тук се е гощавал рис.

Козината ѝ настръхна. Рисът бе изял от сърната само задния бут, останалата част бе непокътната. Флора чувствуваше остър глад, стомахът ѝ беше празен, но старият добър навик не ѝ позволи да се докосне до месото.

В полунощ тя се спря над голямото сечище, оградено със стръмни

скали. Намери си подходящо място до една скала, издълба си дупка в снега, легна в нея и заспа.

Събуди се на разсъмване. Няколко мига се вслушва в тишината на зимното утро. Не, денят не обещавахе нищо добро. Флора се изправи и започна да копае по-дълбока дупка в снега. След малко цялото ѝ тяло се скри в ямата. Вятърът в короните на дърветата се усили и започна да носи облаци сняг. Скоро ямата, в която лежеше кучката, бе напълно затрупана. А дърветата се огъваха под напора на вятъра и замръзналите им клони се чупеха. От време на време вятърът с грохот изтръгваше от корен някое старо дърво. Развихри се снежна буря. Постепенно вятърът поутихна и заваля гъст лепкав сняг.

Флора лежеше в своята яма и трепереше от студ. Беше се свила на кълбо и търпеливо понасяше негодите. Снегът натрупа по билото нов дебел пласт. Скалите наоколо заприличаха на бели купи сено. Чудно беше как при такъв студ и дълбок сняг в планината останаха живи толкова животни. Снежната буря трая с малки прекъсвания цяло денонощие. Едва на сутринта снеговалежът престана и вятърът напълно стихна. В планината отново се възцари тишина. Флора се измъкна от дълбокия сняг и продължи пътя си на север.

Кой знае как определяше посоката? Но така или иначе тя вървеше по най-късия път към определената цел, отвъд четвъртия хребет на планината.

Мина още един ден и Флора се спусна от последното било в широка заснежена долина. В тази част на планината грееше слънце, но лъчите му не топлеха. Само снегът ослепително блестеше и животното присвиваше очи.

Неочаквано две миризми я удариха в носа. Едната даваше надежда, че ще насити своя стомах, но от другата козината ѝ настръхваше. След малко откри следата на сърна, преследвана от дива котка.

Флора беше в изгодно положение – тя можеше да разчита на доброто си обоняние и главно на вятъра, който духаше срещу нея. Вътрешностите я боляха от глад, очите ѝ се наливаха с кръв.

В момента тя мисли само за стомаха си. За да живее, трябва да се храни...

Дълбокият сняг ѝ пречи да тича, но кучката усеца по следата, че догонва сърната и дивата котка. И когато слънцето се наклони към залез, Флора забеляза преследвача, а пред него и сърната.

Двете животни стояха недалече от нея. Младият сръндак е потънал до шия в снега. От полуотворената му уста изскачат облаци бяла пара.

Едрият сивочер котарак стои малко встрани, но не гледа към жертвата си, а към приближаващото се куче. Флора не се спира пред неговата приведена за скок стойка. Тя се приближава бързо към двете животни, като внимава да не потъва много в снега. Спира се на три-четири скока от дивия котарак, който злобно съска към нея и размахва опашка.

Флора изръмжава и започва яростно да лае. Котаракът съска още по-силно и като извива гръб, навежда ниско глава.

Флора направи крачка напред, а котаракът отстъпи. Флора скача след него и котаракът пъргаво побягва, но щом кучката се спира, котаракът също застава наблизко.

Изморен до смърт, сръндакът вижда някаква надежда и прави последен опит да спаси живота си. Флора забелязва опита му за бягство и бързо го настига. Спира се наблизко, обръща глава към котарака и злостно ръмжи. Дивият котарак подвива опашка и навежда ниско глава – помиява се с предимството на по-силния...

Сръндакът изважда предните си крака от снега и се готви за скок. Флора безшумно се хвърля върху животното и забива острите си зъби в гърлото му. Сръндакът пада встрани и безпомощно започва да рита с крака. Кръвта му обагря снега, а Флора лакомо смуче кръвта от вената му.

Дивият котарак тихо и злобно съска, но не се помръдва от мястото си. Очите му светят с жълтеникав блясък, а устата му е хищно полуотворена. Но той няма смелост да нападне кучето, което вече стръвно поглъща парчета месо.

Над стихналата безучастна гора бавно се спуска ясна зимна нощ. Флора вече е сита, но не ѝ се иска да се раздели с плячката си. Тя избира по-сочни парчета месо, бавно дъвче и дълго облизва муцуната си с окървавен език.

Дивият котарак се е свил на мястото си, продължава тихо да съска и изчаква. Изведнъж ситата кучка се спуска към него. Той побягва, а Флора упорито го преследва. Котаракът има по-къси крака и вече усеща, че кучката го настига. Неочаквано Той скача встрани и пропъзлява в клоните на близката бреза. Вече в безопасност, котаракът се озъбва срещу кучката. Флора излайва няколко пъти, бавно се обръща и продължава своя път на север. Сега вече тя не мисли за остатъците от тялото на сръндака, пък дори и за нахалния котарак.

Преди да се разсъмне, Флора спря наблизко до горска колиба, засипана почти до стряхата със сняг. Потърси около нея следи, но нямаше нищо. Тя седна на задните си лапи, огледа се наоколо и като си

отпочина, започна да дълбае в снега дълбоко леговище. Щом свърши, повъртя се из дупката, после изскочи навън и огледа още веднъж околността. Може би очакваше да види някъде наблизно своя стопанин. Беше свикнала да влиза заедно с него в колибата, като идваха по тези места.

Там той разпалваше огън, нахранваше я хубаво и едва тогава отваряше вратата и ѝ показваше с ръка широката долина. Сега тя изскочи от леговището си и тръгна напосоки из дълбокия сняг. Тичаше бавно по дългия рид, след малко навлезе в млада смърчова гора, после обиколи квадратното сечище. Тук вече вървеше по-трудно и след нея оставаше широка бразда в дълбокия сняг.

На другия ден отново повтори обиколката си, а като се върна при колибата, не остана никак изненадана, че близо до издълбаното леговище видя едър сив вълк. Тя тихо изръмжа срещу него, но вълкът се приближи без страх до нея и подуши тялото ѝ отвсякъде, а Флора захапа на халника по гърба. В зъбите ѝ остана снопче сива козина. Обаче вълкът и този път не се ядоса. Дори не личеше да се сърди.

Флора стоеше до него някак объркана. Беше свикнала с миризмата на друг вълк. Всяка година те се срещаха около колибата и тичаха заедно по високопланинските пасища. След няколко дни се връщаха, но колкото повече се приближаваха, вълкът изоставаше. Така Флора се връщаше при стопанина си сама и той въобще не виждаше бащата на кутрета-та, които после продаваше.

Сега обаче стопанинът го няма, а до нея стои силен, млад и непознат вълк. Никога досега не го е срещала по тези места, но в дъното на душата си е доволна. Вълкът се държи с нея свободно, приятелски, почти нищо не липсва, за да се спуснат заедно в луд бяг. Тя се затичва по рида, струва ѝ се естествено, че вълкът тича след нея.

В средата на квадратното сечище Флора се спря. Вълкът се приближи до нея и тя го остави да я подуши. Докато младият вълк се уповаваше от миризмата на тялото ѝ, кучката стоеше нерешително. Изведнъж, спомнила си за нещо свое, тя отново захапа вълка за кожата на гърба. Сама не можеше да определи защо, но смътно усети, че не желае този млад вълк, и бързо се затича по следите си обратно към колибата. Вълкът я последва, догони я и още веднъж се опита да я спре. Флора се вслуша в тихото му, умолително скимтене. Споменът в главата ѝ избледня, но в погледа ѝ имаше мъка и злоба. Слабият спомен за стария другар предизвикваше у нея отвращение към този млад вълк, прекалено размекнат и неопитен в любовната игра.

С нейния другар, дете всяка година я очакваше по тези места,

всичко беше по-друго. Флора вече не можеше да пресметне в колко двубои бе извоювал правото си да бъде само той с нея. А младият вълк ставаше все по-нетърпелив и умолително скимтеше около нея. Кучката злобно тракна със зъби и откъсна кожа от хълбока му. Но той не отвърна на ухапването и покорно тръгна след кучката с изплезен език. Беше уморен, но готов да я следва.

Само че като приближиха до колибата, около леговището на Флора стояха още три вълка. Сред тях кучката забеляза своя партньор. Тя веднага забрави за младия вълк, приближи се до едрия мъжкар и облиза високо вдигнатата му муцуна.

В този момент младият вълк злобно изръмжа и зави. Старият мъжкар обърна към него глава и отговори на ръмженето му. Но младият не отстъпи. Флора се дръпна встрани, другите два вълка също отстъпиха назад. Дватама съперници останаха един срещу друг с настръхнала козина и кръвясали очи.

Пръв нападна старият вълк. Той скочи върху младия, повали го с предните си лапи и го захапа за шията. Но младият вълк силно изпъна четирите си лапи и отхвърли съперника. Двата хищника отново застанаха един срещу друг, очите им светеха злобно, а в отворените муцуни лъсяха острите зъби.

Флора наблюдаваше двубоя, без да мърда от мястото си. Тя напрегнато следеше двата вълка, но се преструваше, че резултатът ѝ е безразличен. Старият мъжкар разбра, че срещата няма да бъде лека и започна да обикаля съперника си в кръг. Той разчиташе на това, че младият вълк ще загуби самообладание и ще го нападне от неудобна позиция. Но младият не бързаше да напада, въртеше се бавно на място, за да бъде винаги с лице към съперника си. Тази игра продължи прекалено дълго и на наблюдателите им се стори, че старият вълк се страхува да нападне. Вече изглеждаше, че вълците са си разменили ролите. Младият придобиваше все по-голяма увереност, а старият, преживял не една битка и прогонил много съперници, вярваше в победата си и сега. Стори му се, че младият вълк вече не е така внимателен и скочи.

За първи път той се излъга. Младият хищник го захапа за шията още във въздуха, смъкна го под себе си и стисна здраво челюсти. За момент старият мъжкар почувствува, че силите го напускат. С отчаяно усилие той отблъсна съперника си и се изправи пак срещу него.

Този път обаче младият вълк стоеше срещу него със съзнанието на победител. Беше убеден, че е по-силен и че борбата за женската е спечелена.

Старият вълк започна бавно да отстъпва. За първи път в живота си той се изплаши и показа слабостта си пред своята вълчица. А тя очакваше, както винаги досега, той да излезе победител.

Младият хищник се спусна безжалостно подир него. Не му стигаеше, че противникът му оставя женската и се изтегля, а искаше да го унижи. Старият вълк, веднъж огънал се, не издържа и побягна с подвита опашка. Едва тогава младият хищник се спря доволен от себе си, седна на задните си лапи, вдигна глава и започна да вие.

Двата вълка подвиха опашки, обърнаха се и тръгнаха по следите на стария вълк. Може би съчувстваха на победения или просто разбраха, че няма какво да правят повече тук.

Гората погълна вледеняващия кръвта вълчи вой. Младият мъжкар се надигна и бавно тръгна към Флора. Тя седеше все така на задните си лапи и гледеше унесено пред себе си. За какво ли мислеше кучката в този момент. Двамата вълка се върнаха при младия победител, подушиха тялото му и в знак на уважение облизаха раболепно муцуната му. Младият вълк, доволен от признанието, тихо, почти приятелски изръмжа. Но после отново насочи вниманието си към Флора, приближи се до нея и подуши муцуната ѝ. Кучката потръпна, козината и настръхна. Вълкът отново изскимтя нежно и я подуши. Флора извъртя задницата си към него. Младият вълк още веднъж се огледа. Не, старият мъжкар бе потънал в гората. Той обърна глава към Флора, лизна я зад ушите и направи няколко кръга около нея. След това я изгледа дълго и се впусна в бяг по стръмния рид. Този път Флора послушно го последва...

От деня, в който кучката напусна глутницата, слънцето изгръ много пъти над Черни връх. Младите кучета-вълци свикнаха да се грижат сами за себе си. Ловуваха из просторните гори – разбира се, не винаги успешно. Но надолу към хранилките не слизаха. Дълбокият сняг в планината им беше съюзник. От глад не страдаха, а зимните студове понасяха леко.

Неочаквано в едно ранно утро Флора се върна при тях. Младите кучета-вълци изразиха радостта си с възбуден вой. Глутницата отново бе в пълен състав. Тя престана да вилнее само по хребетите и да прочиства стадата от слабите и болни животни.

Горските служители изпаднаха в паника. Глутницата се бе върнала! ... А когато своеволията на вълците не престанаха и през втората седмица, директорът на стопанството нареди да се организира хайка. Жените в селото започнаха да навързват пъстроцветни панделки на дълги конопени въжета. На дълги вретена намотаха няколко хиляди метра от тях. А

горските проследиха следите на хищниците. Флора водеше всяка нощ кучетата-вълци долу при хранилките като в собствени кошари. Не минаваше ден, без да се намерят костите на едро животно, оглозгани от вълците. При това бъдещата майка избираше здрави животни с много месо. Хубаво беше само това, че кучката не позволяваше на кучетата-вълци да удушват повече от това, което им бе необходимо, за да се наситят. Но въпреки това вредите бяха големи и горските служители с право вземаха мерки.

Вече бяха изпробвали всичко: отровено месо, умело прикрити капани, но всичко беше напразно. Вълчите следи отдалече обикаляха развърляното около хранилките месо и продължаваха да унищожават дивеча. Последната надежда на директора бе в масовата хайка с разпъване на дълги пъстроцветни въжета в непристъпни места. Когато всичко беше готово и следите показваха, че вълците се прибират някъде в скалите под Черни връх, главният инженер запозна всички ловци с плана на акцията.

Всеки участък бе изпратил по трима ловци с модерни пушки. От дирекцията излязоха осем ловци, а шефът на участъка доведе две кучета. Едното беше едро и бяло, а второто по-дребно, пъстро и темпераментно.

Ловците предварително знаеха своите места. Всички настъпваха дисциплинирано, спазвайки нарежданията на главния инженер. Раздвижиха се редиците на гончиите, заопъваха се пъстроцветните въжета и бавно образуваха кръг около подножието на върха. Старите горски служители знаеха, че вълкът никога не преминава през предмети с миризмата на човека. Те очакваха, че щом види въжетата, ще побегне успоредно с тях, за да намери пролука. А такива отвори бяха оставени там, където хищниците обикновено минаваха на път за лов. На удобни места около тях вече стояха стрелците.

Раздвижването на гоначите започна още в три часа. За по-голяма сигурност след тях вървяха стрелци – ако вълците побягнат в обратна посока, да нямат никакъв шанс за промъкване.

Смъртоносният кръг се затваряше точно според плана. Движението на отделните групи се координираше с помощта на две радиостанции. Шефът на участъка с кучетата си вървеше заедно с гоначите. Трудно се придвижваха хората из дълбокия сняг, не беше по-леко и за кучетата. Но щом се приближиха към подножието на върха, кучетата уловиха не-обикновено остра дразнеща миризма. Бързо се спуснаха напред и със злостен лай оповестиха началото на нападението.

Глутницата на Флора се вдигна под тревога. Старата кучка се изкачи на скалата над бърлогата и огледа тревожно белите склонове на планината. След нея се изкачиха четирите кучета-вълци. По големина те вече надминаваха майка си. Спряха се едно до друго и ловяха опасните звуци и миризми, носени от вятъра. Флора почувствува болка в старата рана. Само че инстинктивно разбра, че сега се касае за живота на всички. Отдавна искаше да изведе от този район глутницата, но все отлагаше, а сега може би ще бъде късно...

Най-едрият мъжкар застана до майка си и вдигна глава по-високо от нея. Но преди да поведе глутницата, той погледна кучката в очите, огледа брата и сестрите си с дълъг изпитателен поглед и се спусна надолу. Останалите го последваха. Всяко едно от тях знаеше какво трябва да прави. Спуснаха се в редица срещу веригата на гоначите. Отпред тичаше най-едрият мъжкар, по средата беше Флора с двете женски и редицата затваряше второто мъжко куче-вълк. Обиколиха скалите и се спряха така, че кучетата на хайката да ги усещат. Само Флора се отклони и остана да лежи близо до следите.

Първо по следата се зададе бялото едро куче. Флора изчака да я забележи и побягна пред него към клопката, образувана от нейните кучета зад скалите. Бялото куче забеляза вълка и още по-яростно залая, като стремглаво се спусна по него. Пъстрото куче тичаше малко след него, кучетата-вълци пропуснаха край себе си едрото бяло куче и щом премина обсадната линия и пъстрият бастард, двете женски се спуснаха след него. По белия чувач се спуснаха двете по-едри кучета-вълци. Вече го настигаха, а в това време пъстрото куче изквича пронизително. Една от кучките-вълци бързо прегриза вратната му артерия.

Бялото куче се опита да се брани, но това не трая дълго и скоро то падна върху снега. Двете женски го бяха захапали за задните крака, едното мъжко го бе възседнало, а Флора бе захапала шията му малко над широките гърди.

Гоначите намериха двете кучета застинали и снега около тях опръскан с кръв. Кучетата-вълци бягаха далече, към другия край на скалите. Водеше пак едрият мъжкар. Чувстваха се вече в безопасност, но изведнъж мъжкото куче се спря и изскимтя нерешително. Пред него, поклащано от вятъра, висеше опънато въже с множество пъстроцветни панделки. Останалите също се спряха и започнаха да се движат на-сам-на-там покрай въжето. Само Флора се приближи до него, помириша панделките, долови миризмата на човека, но това не я разтревожи. Върна се при кучетата-вълци, близна всяко по муцуната и с висок скок прескочи

въжето. Спря се от другата страна, няколко пъти призивно изскимтя, сякаш ги викаше навън от бърлогата, и нейните кучета-вълци едно след друго прескочиха страшната преграда...

По-нататък глутницата поведе Флора. Местността ѝ беше добре позната, тя ловко се измъкна от засадите на стрелците и се скри с глутницата в дълбокия усоеен дол. А ловците дълго претърсваха околността на Черни връх, но без резултат. Те не знаеха, че имат работа с потомци от кучката на стария Валах...

Студената зима все още вилнееше в планината, денят се увеличаваше, но снегът не преставаше да се сипе като от брашнен чувал над високите планински върхове. Глутницата продължаваше да свирепствува из долините и около хранилките. В дълбокия сняг ловуването не бе особено трудно.

След преживяната опасност в подножието на Черни връх Флора заведе глутницата в околността на полянката, където миналата година улови глухаря. През тази зима броят на повалените дървета се бе увеличил. Кучетата-вълци издълбаха леговищата си в корените им и направиха коридори в дълбокия сняг. Мястото не беше толкова безопасно, както в скалите, но тук по това време също не можеше да стъпи човешки крак. Лошото беше, че недалеч от скривалището им шумеше потокът и той пречеше да се чуват другите по-опасни шумове в гората.

Животните се бяха изтеглили в долините около Хранилките. Леговището на глутницата сега беше по-близо до тях. Само че Флора откри около хранилките следи от рисове и няколко пъти намери задушени диви животни. Старата кучка смътно предчувствуваше нова опасност, а коремът ѝ отново провисна. Беше ѝ трудно да бяга из дълбокия сняг наравно с младите кучета-вълци. Но младите се приспособиха и след всеки успешен лов оставаха да пренощуват някъде на открито в гората. Флора все още не им позволяваше да ловуват в околностите на Черни връх, а разширяваше обхвата на нощните набези из непознати краища на планината.

Един пролетен ден кучката почувствува необходимост от сигурна бърлога и поведе глутницата обратно към подножието на върха. Между скалите се бе натрупал толкова много сняг, че човек не би могъл така лесно да премине. Освен това ловците бяха убедени, че са прогонили глутницата от скалите и търсеха бърлогата по следите, оставяни в планината.

Денят на новото раждане приближаваше и старата кучка си издълба удобно леговище. Бърлогата бе по-плитка от миналогодишната, но суха

и топла. Флора я застла с козина от корема и бутоните си, запуши входа със сняг, и, свита на кълбо, зачака трудния час...

По това време глутницата плати данък за своето съществуване с живота на едно от женските кучета-вълци. През един мрачен следобед, като се приближиха до хранилката и подгониха животните, женската прекалено се увлече в стремежа да отклони едра кошута от стадото. Неочаквано изтрещя изстрел... Кучетата-вълци и подгонените животни се разбягаха на всички страни. Хищниците се събраха в подножието на върха, но един от тях липсваше.

Усетила, че нещо не е в ред, Флора проби отвора и излезе навън. Огледа глутницата и тихо изръмжа. Трите кучета-вълци подвиха опашки и едно след друго влязоха в своята обща бърлога. Кучката остана сама навън. Кой знае какви мисли минаваха през кучешкия ѝ мозък. Може би си спомняше за първата загуба. Може би майчиното сърце се свиваше от болка или просто искаше да бъде сама...

На разсъмване кучетата-вълци бяха събудени от злостния лай на майка си. Изскочиха от леговището си, готови за борба.

На площадката пред бърлогата се разиграваше сцена, подобна на миналогодишната. Кръвожадният рис, който убиваше повече дивеч, отколкото бе му необходимо, за да се насити, случайно бе стигнал до бърлогата на глутницата. Със слабото си обоняние не беше подушил леговището, но чул учестеното дишане на Флора. По всяка вероятност беше гладен и затова скочи от скалата, но кучката отскочи и бързо му пресече пътя за бягство. Едва тогава вдигна тревога.

Рисът би се справил леко с натежалата кучка, но като видя трите вълка, направи отчаян скок нагоре и със здравите си нокти се улови за корените на старото дърво. Бързо пропъзля в короната му и показа острите си зъби.

Кучетата-вълци обиколиха от другата страна на скалата, изкачиха се под дървото и клекнаха на задните си лапи. Флора ги последва, вперила очи в жестокия хищник. Този път беше сигурна, че той ще плати с живота си за промените, настъпили в нейния живот, и за добрия ѝ стопанин.

Но нейният час наближи и когато небето порозовя, тя тихо напусна скалата. Върна се в своята бърлога, легна свита на кълбо и зачака...

С изгрева на пролетното слънце край скалата пролетя сврака и със своето „реч-рееч-рееч“ побърза да съобщи из цялата планина за предстоящата среща между вечните неприятели.

Старата кучка се свиваше в тъмната бърлога от болзени

пристъпи. Вече не мислеше за риса и за трите кучета-вълци. Заливана на вълни от топлина и остри болки, тя едва усещаше между краката си телата на мъничките вълчета. Флора не знаеше колко време е траяло раждането, но когато се съвзе, навън бе тъмна нощ.

Бързо започна да облизва телцата на петте вълчета и едно след друго ги притискаше с лапи към топлия си корем. Скоро тя почувствува как едно след друго малките слепи вълчета захапват цицките ѝ и лакомо сучат. Заля я топла вълна, старата кучка отпусна глава и остави малките си да лежат спокойно върху топлия ѝ корем.

А горе на скалата трите кучета-вълци търпеливо дебнеха риса, забил здравите си нокти в клоните на дървото. Нощта премина, настъпи нов ден и пак настъпи нощ, а след нея трети ден. Флора лежеше в топлата бърлога с малките си. Всеки ден старателно облизваше коремчетата им и вече ги различаваше по миризмата едно от друго. Само смътно си спомняше за риса и за трите кучета-вълци, но не напусна малките си. Изведнъж тя дочу фученето на хищника и острия лай на кучетата-вълци. След малко шумовете отвън се смесиха в диво ръмжене. Тогава вече Флора не издържа, изправи се, блъсна снега от отвора и излезе навън. Примигна срещу дневната светлина и още преди да свикне с нея, ушите ѝ подсказаха какво става горе на скалата. Успокоена, тя бавно се изкачи там. Трите кучета-вълци бяха живи и здрави. Рисът лежеше в краката им и тялото му потръпваше.

Кучката вдигна високо глава и се приближи до своите деца. Тя беше доволна, че те отмъстиха за стария Валах, който никога през живота си не ѝ беше причинил болка. Спря се между младите хищници, облиза поред муцуните им и седна на задните си лапи. Над планината се разнесе вълчи вой. Двете кучета-вълци стояха малко встрани от тялото на риса и пригласяха на старата кучка с тихо ръмжене.

Едрият стар рис лежеше мъртъв в краката на кучетата-вълци. Снегът около него бе обагрен от топлата му кръв. А Флора възвестяваше на цялата планина за победата на своята глутница и за тържеството на вълчата кръв...

Мечката от Стария букак

Когато горският Въртяк, когото поради едрата фигура наричаха Мечока, влезе в кръчмата, през вратата нахлу облак бяла пара. Въртяк постоя до вратата, огледа присъстващите и тръгна към свако Урбан,

който седеше, небрежно опрял лакти върху квадратния плот на масата и пиеше бира. Лесничеят чукна с два пръста ушанката си, свако Урбан измърмори нещо под нос в отговор на поздрава и направи място на масата за новия гостенин. Горският опря пушката с изваден затвор до стената, свали далекогледа от шията и както си беше с топла полушубка, седна срещу стареца. Веднага почувствува, че е център на вниманието, поглади спокойно брадата си, вчеса смачканите от ушанката коси и, преди да запали, предложи на стареца цигара.

Без да пита, келнерката постави пред него бутилка бира. Не донесе чаша, защото горският предпочиташе да пие направо от шишето. Въртяк махна с ръка и девойката го погледна въпросително.

– Донеси ни две големи и още две бири.

Свако Урбан погледна учудено, а горският го запита:

– Не си престанал да пиеш водка, нали?

– Всичко пия, само водата не ми върви – отговори старецът и се почеса по тила, като побутна над веждите си овехтелия калпак. Присвил сивите си старчески очи, той скришом огледа околните, за да разбере дали са забелязали, че горският му прави такава чест.

И друг път се беше случвало Въртяк да го почерпи, но още никой не беше виждал горския преди обяд в кръчмата. Той имаше девиз: „Интелигентите пият само вечер!“ А сега не само че си беше поръчал, но и черпеше. Не, това едва ли се дължеше единствено на дебелия сняг, дето е засипал пътеките в гората. „Нещо друго се е случило, но какво?“, мисли свако Урбан, припомня си, но само се изпотпява от напрежение.

Първата водка опари устата и гърлото му, а горският вече дава знак на момичето да донесе по още една. Това не може да остане незабелязано за останалите посетители на кръчмата. Поглеждайки многозначително към масата в ъгъла, селяните си шушукаха. От една страна, те се чудеха защо горският пие преди обяд, а, от друга, вече очакваха свако Урбан да започне да разказва...

Не, старецът не е нито оглупял, нито занесен. Но водката някак бързо размеква душата му и той сам, без да го подканят, започва своята история за мечката от Стария букак, за мечката без трите пръста на задната дясна лапа ... Селяните го слушаха с внимание, защото от година на година мечешката история ставаше все по-дълга и по-интересна. Каквото и да се случеше в гората, свако Урбан го приписваше на своята мечка. Никое друго животно не можеше да направи и една десета от това, на което беше способна мечката от Стария букак.

От всички легенди, които старият човек разказваше, истина беше

само това, че преди тридесет години той беше отгледал едно малко мече, донесено от старата букова гора. Но старата гора отдавна я няма и самият свако Урбан не можеше да различи кое е истина и кое измислица...

Точно в годината, през която се роди неговото мече, започнаха да сечат гората. После в тази част на планината горските работници разсидиха и отглеждаха млада широколистна гора. Но заедно със старите дървета бяха изчезнали и мечките. Само елените се срещаха тук със стадата кошути, когато листата на яворите пожълтееха и плодовете на скорушите започнеха да падат по земята. От високите планински пасища обикновено слизаха три стада елени. Освен водач във всяко от тях имаше поне още един силен елен. Яките животни ревяха из младата гора така, че всичко живо се спотайваше в скривалищата си. Ловците напразно обикаляха по тези места. През редките гъсталаци те не можеха да се приближат безшумно до красивите животни. Опитваха се да ги подмят, като надуваха дълги волски рога, но елените сякаш усещаха клопката и не напускаха сигурните убежища. Само за мечките гората не беше удобна и те се бяха преселили в непристъпните лесове, в най-отдалечената част на планината...

Келнерката постави пред горския и свако Урбан третата водка и третото шише бира. Мъжете от околните маси си намигат разбиращо. Сега старият човек ще започне да разказва...

От началото на тази история са изминали повече от двадесет и пет години. Много студени зими и знойни лета са се сменили в планината от времето, когато свако Урбан беше такъв мъж, че като удареше секирата, тя потъваше до сопа в дървото. Тези мъжки времена са оставили след себе си само спомени. Сега не е необходимо секачите да бъдат толкова силни. Работата им е механизизирана и пронизителният вой на моторните резачки преследва дивите животни из цялата планина.

И тогава зимата бавно отстъпвала пред пролетните ветрове. Щом глухарите започвали да настройват гласовете си, старият горски Мишак побързал да изведе работниците към Стария букак. Настанил ги в празната овчарска колиба, разпределил работата и постоял с тях, докато секирите започнали да свистят и дърветата да стенат като живи под ударите на секачите. Работата потръгнала и горският се върнал. Все още чувал шума от падането на дърветата и чупенето на дебелиите клони, когато Матуш Урбан извикал:

– Ей, момчета, гледайте!

По голото било на стотина метра от секачите бягало едро кафяво

животно.

– Мечок! – ахнали от изненада мъжете.

– Не, женска е! – поправил ги свако Урбан и викнал подир животното: – Ей, спри, накъде бягаш, твоята кожа!

Мечката сякаш разбрала, изправила се на задни лапи и извърнала глава към мъжете. В отговор на вика тя изревала, а мъжете я гледали уплашено. Козината ѝ била проскубана, сякаш са я дърпали кучета, но тялото ѝ било едро и будело страх. Мечката постоела, постоела, а после ревнола толкова силно, че секачите се скрили зад дебелиите буки и стиснали здраво секирите в ръце.

Когато се осмелили да погледнат, те видели гърба на животното. То се спускало към дълбокия дол от другата страна на гребена. Мъжете мълчаливо се огледали. Не им било до смях. Мечката, изглежда, е оставила малкото си в бърлогата и всеки миг може да се върне. А какво точно ще направи разярената майка – никои не може да предугади. Но ако оставят работата си и слязат в селото, всеки ще им се смее, че са избягали от една мечка...

„Докато е светло, едва ли ще се върне“ – успокоили се секачите и продължили работа, като често поглеждали към билото, зад което изчезнала мечката.

На сутринта денят блестял, измит от снежната вода. Слънцето се изкачвало все по-високо, а ледът от клонките на дърветата се превръщал в кристални капчици роса. Снегът бързо изтънявал. Над главите на секачите прелитал кълвач и тихо се смеел. Работата на секачите спорила. Минута след минута дърветата падали с трясък и се забивали в снега.

След по-малко от час Матуш Урбан се спрял до повалена бука. Няколко мига той стоял нерешително. Всички гледали към него. Разбрали, че мечката е оставила в бърлогата малкото си, а то при този студ до вечерта сигурно ще замръзне. И суровите мъже тръгнали да търсят мечата бърлога.

Матей Урбан вървял най-отпред. Отначало следите водели към долчинката, продължавали към края на буковата гора и се губели под един повален смърч. Там била бърлогата. От север тя била защитена с грамадна скала. Отгоре я скривали гъстите клони на смърча, а отстрани я предпазвал дебелият сняг. В дъното на бърлогата върху гнездо от мъх, сухи листа и мечешка козина скимтяло мъничко мече.

Мечката не се била потрудила много при строежа на зимното жилище. През есента натрупала вътре мъх и сухи листа, а после родила тук своето първо мече. Може би през зимата вътре е било по-уютно, но с

топенето на снега мечката бърлога все повече се откривала. По това опитните горски работници разбрали, че мечката е млада. Стара мечка не би направила такова леговище.

През пролетните дни сънят на мечката не е толкова дълбок, тя се е събудила от ударите на брадвите и е побягнала. Но какво да направят сега? Ако вземат мечето, кой ще се грижи за него?... Пък и през нощта мечката може да си го потърси в колибата!

Без много да му мисли, Матуш Урбан скочил в бърлогата и уловил мечето. То горкото пищяло като кутре и треперело от студ. Едрият се кач го сложил в пазвата си, подпрял се на секирата и излязъл от дупката. Тръгнали към овчарската колиба. Там оставили Матуш да се погрижи за малкото мече и продължили работата си...

Матуш запалил огън, увил животното в одеяло и го положил в ъгъла на стаята. После казал на другарите си, че ще занесе мечето в село и по мръкнало тръгнал.

Два дни Матуш се бавил у дома си. Намерил в селото кучка с две кутрета и с голям труд я приучил да кърми мечето. Къщата му била на края на селото и съседите не забелязали, че държи у дома си мечка.

Едва напролет милицията се поинтересувала по какъв начин животното се е озовало в къщата на Урбан. Но накрая похвалили стопанина, задето се е погрижил за мечето, а от горското стопанство го посъветвали, като поотрасне, да го даде в зоологическата градина, разбира се, срещу заплащане.

Мечето бързо станало по-голямо от кучката, но не престанало да търси гърдите ѝ. Урбан все отлагал предаването му в зоологическата градина. Мечето бягало с кучетата, свикнало с тях, и от своя страна се опитвало да ги научи да пълзят по дърветата, но те го гледали с големите си опулени очи и глупаво премигвали...

От цялата околия започнали да идват хора и да показват на децата си игрилото мече. Неочаквано обаче в един есенен ден то изчезнало. В селото заговорили, че се е завърнало в дивата гора. Съседите подмятали на Урбан, че се е разминал с парите за мечката, но той небрежно махвал с ръка и отминавал. Дори на собствената си жена не казал каква е истината. Тя се досещала, но също избягвала да говори по този въпрос. А ето какво бил направил Матуш Урбан.

Щом буките и яворите съблекли пъстрите есенни одежди и шишарките от високите смърчове престанали да падат, Урбан повел мечката към планината. От няколко дни животното ставало все по-тромаво и сънливо, кучетата учудено го душели и отскачали от него. То

престанало да участвува в игрите им и надебеляло като едногодишно прасе.

Планината била пуста, стадата и овчарите отдавна били напуснали пасищата. Само есенните ветрове фучели в клоните на дърветата. Когато човекът и мечката се изкачили до колибата над Стария букак, завалиял мъкр сняг. Урбан влязъл в колибата, а мечката останала навън. Не запалил огън, свил се на дървения нар и седял, покрит в одеялото. Не запалил и цигара. Чувал от време на време скимтенето на животното и вярвал в чудо – някоя мечка да го отведе в хралупата си.

На размъване, когато светлината на зимното утро влязла в колибата през цепнатините на вратата, Урбан излязъл и се огледал. Мечето го нямало никъде. Той влязъл обратно в колибата, сварил си чай, подсилил го с малинова ракия, похапнал сланина и хляб и изчакал залеза на слънцето. След това заключил колибата, поставил ключа на уговореното място и се прибрал у дома.

Влязъл тихо и легнал до жена си. Тя не спяла, но не попитала нищо. Досещала се какво е сторил мъжът и. Преди сърцето и се свивало от мисълта, че животното цял живот ще се мъчи в желязна клетка и го оставяла да върши каквото си ще. Но колкото по-силно ставало мечето, толкова повече грижи й създавало. Станало главатар на кучетата, подчинило и старата кучка. Щом петелът изпляскавал с криле и започвал да кукурига, мечето яростно се спускало след него. Затова жената била доволна, че животното вече е там, където му е мястото и където ще прекара свободно целия си живот.

Хората повярвали, че мечката е избягала сама. Та кой ще се откаже сам от толкова пари? Само от милицията и от горското отново дошли да разследват. Но какво могли да направят? Подозрението, че Урбан е продал мечето на цигани или го е заклал, не се потвърдило и те пак си отишли, но този път не били много доволни.

Доста време не станало нищо, което да припомни на хората за мечето на Урбан. Само овчарите в планината се оплаквали, че се случва мечка да им отнесе по някоя овца, а пчеларите често говорели, че звяр разбива кошерите им и изяжда меда, но такива неща си е имало открай време.

Но през лятото на четвъртата година тези случаи зачестили. Само за седмица от един овчар мечката отвлякла три овци. Разбира се, съветът заплатил загубите, но хората започнали да говорят, че овчарят сам изяжда овцете си и той имал много неприятности. Това го принудило да сложи един капан на мечката в Стария букак. Завързал го здраво с

верига за един дебел смърч, закрил капана с шума и зачакал...

Станало така, че за малко мечката не се хванала в капана. За нейно щастие челюстите преждевременно щракнали и откъснали само три пръста от задната ѝ дясна лапа. В кръчмата хората ги оглеждали любопитно. Не, не били от стара мечка-стръвница, а за почуда на всички – от млада! Тогава за първи път Матуш Урбан си помислил, че това навярно е неговата мечка и нещо го проболо в сърцето.

Известно време престанали да говорят за мечката. Сигурно, докато зарасне раната, тя се била скрила в гъстата гора. Но скоро отново започнали да изчезват овце от пасищата. Само от кошарата над Стария букак вече не изчезнало нито едно агне.

Кучетата били безпомощни срещу хитрата мечка. Тя не се страхувала от тях. Стигало веднъж да удари някое с лапата си, за да се отърве завинаги от него.

В края на лятото работниците от горското стопанство тръгнали с конски коли да събират изсушеното сено. Неочаквано конете на една от каруците, които приближавали пасището над Стария букак, се изплашили и побягнали надолу към гората. Работникът, пътуващ заедно с коларя, паднал наблизко до купа сено, и докато се изправи – от сеното изскочила огромна мечка. Тя изревала яростно срещу човека, направила няколко крачки напред, но в последния миг, може би си спомнила за свако Урбан, не го нападнала. Спуснала се на четири крака и изчезнала в гората.

Работникът криво-ляво се съвзел от уплахата, чул, че коларят вика за помощ и изтичал нататък. Намерил го да лежи със счупена ръка, а наоколо били разхвърляни колелата на каруцата. По-надолу цвилели изплашените коне, заклещени между дърветата.

Една вечер през същата есен младият инженер от горското стопанство застрелял елен. Веднага занесъл трофея в хижата, но когато на другия ден дошъл с помощници за тялото, те го намерили разкъсано. Само костите и кожата се търкаляли около двеста метра надолу. Лакомата мечка се била изхитрила и се наяла наготово. Случаят се повторил няколко пъти и директорът на горското стопанство издал заповед – по елените да се стреля само сутрин и телата им веднага да се свалят в селото. Така станало ясно, че мечката не е обикновена. Тя не се страхувала от човешката миризма, не обръщала внимание на празната гилза или на палтото на ловеца, оставено край дивеча, изяждала месото, без окото ѝ да мигне.

Свако Урбан вече се готвел да излезе в пенсия, когато срещнал

своята мечка. Срещата им била толкова невероятна, че никой, освен горският Въртяк, не искал да му повярва. Всяка есен старият горски работник събирал малини и варял малинова ракия. Един ден той събирал зрелите плодове в сечището на Стария букак и неочаквано видял мечка. Свил се в храстите, затаил дъх и зачакал. Мечката се приближила до пътеката, направена още при изсичането на гората, спряла се, изтръгнала един млад смърч и, преди да стъпи на пътеката, опипала с него пътя. Тя се страхувала да не би отново да попадне в капан и проверявала, преди да стъпи там, където усещала човешка миризма. Старият човек се кръстил и заклевал пред своите съселяни, че видял как мечката куца със задната си дясна лапа, но почти никой не му повярвал. Той обаче бил твърдо убеден, че мечката, която преди години била попаднала в капана, е същото мече, което е отгледал у дома си. Така се появила легендата за умната безстрашна мечка. Броят на разкъсаните овце застрашително растял, пчеларите вече не можели да опазят пчелините си. Веднъж старата мечка разкъсала глиган, но го довякла в летния склад на дърварите и им оставила плячката. А когато един овчар се опитал да защити стадото си, мечката го уловила през кръста и го хвърлила сред овцете. Но не го разкъсала, човекът бил щастлив, че му се разминало само с три счупени ребра.

Хората не вярвали на стареца и измисляли различни семейни истории за него. Една от тях станала много популярна. Като притуряли по нещо от себе си, хората разказвали, че веднъж, свако Урбан брал малини в гората и не щеш ли, пред него се изправила мечка. Няколко минути тя наблюдавала стареца и мигала срещу него, но, изглежда, го е познала, вдигнала лапи и извикала: „Ой, какво щях да сторя, та това е свако Урбан, дете ме отгледа в собствената си къща!“ После се поклонила до пояс на стареца и му оставила малиновите храсти. Пийналите мъже в кръчмата често го закачаха: „Я, свако, я разкажи за срещата с мечката при малините!“

Скоро старият човек разбрал, че му се присмиват и станал по-мълчалив. Само като пийнел, езикът му се развързвал и сам започвал да разказва. Селяните се усмихвали под мустак и се чудели как може да измисля такива невероятни истории...

Ето и сега, хората в кръчмата приближават столовете си около свако Урбан и са готови да послушат някоя история за неговата мечка. Само присъствието на горския ги смущава. Селяните знаят, че той никога не се шегува за сметка на свако Урбан. Все пак някой от насрещния тългъл подхвърля:

„Свако, я разкажи за оная случка с мечката!“

Горският се оглежда с навъсени вежди, а шегаджията се спотайва. Мъжете недоволно сумтят. Не разбират, защо тогава черпи стареца с трета водка? Та нали след миг свако Урбан сам ще започне да разказва и никой няма да може да го спре чак до късна вечер.

В кръчмата не предполагат какво се случи с горския преди обяд. Разбира се, Въртяк знае, че до вечерта новината ще се разнесе. Пък и какво има да крие? Нека хората научат и вече престанат да се майтапят със стария човек!...

В този зимен ден утрото бавно се събуди и сякаш искаше да прекара дрямка до вечерта. От време на време превалиявал сняг. Горският вървял замислен и му се струвало, че тазгодишната зима няма да има край. Спомнил си, че още през есента старите хора предвещавали люта зима. Но през ноември въобще не валия сняг. Декември мина само със снежец около коледните празници, а в началото на януари завалия – та до ден днешен не престана. Всеки ден вали по малко, ако не преди обяд, то вечерта или през нощта.

Дебелият сняг прогони дивите животни от високите места и те се струпаха около хранилките. Разбира се, не закъсняхя и хищниците. Беше им лесно да ловуват из дълбокия сняг. Булдозерът на стопанството всеки ден разчистваше пътя към планината, за да може да се закара храна на животните. Стадата сърни и елени бяха толкова изгладнели, че вървяха след ремаркетото и дърпаха сено. Докато тракторът се върнеше обратно, горският намираще оглозгани млади дървета около хранилките, а вътре в тях – нито стръкче сено.

В тефтерчето му вече имаше множество кръстчета, отбелязващи загиналите сърни, елени и кошути. Покрай утъпканите пъртини Въртяк често намираще костите на едри животни. Угрижен, той обикаляше гората, а в селото купуваше фураж по всички законни и незаконни начини. Селяните отделяха от своето, скътано за домашните животни. Знаеха, че през лятото горският ще им го върне двойно. Пък дори и да остане така, жителите на планината са свикнали да се грижат зиме за дивите животни.

Когато не обикаля за храна, горският излиза с пушка в гората. Дълго дебне лисиците, убеден, че в дълбокия сняг те са по-опасни от рисовете. В последно време обаче той забелязал, че са разкъсвани и изяждани все едри животни. Толкова много храна не може да изяде нито рисът, нито лисицата. Главният инженер на стопанството настоявал да устроят хайка за рисове, но Въртяк вече втора седмица отлага. Иска му се да

открие следите на този лаком звяр, но честият снеговалеж не му позволява. Вече предполагал, че само някоя объркана мечка може да върши тази работа, но как да го докаже?... Та нали ще му се смеят, по това време мечките са в дълбок сън.

С такива мисли горският върви по тясната пъртина към хранилката на седмия километър и неочаквано срещу него изскача елен. Тича право насреща, а рогата му – широки като двукрила врата. Вече се виждат и опулените му големи очи. Животното е запъхтяно, бяга от някакъв звяр. Снегът наоколо е висок над два метра – нито той, нито животното могат да отскочат встрани от пътя. Горският се свива и почти се заравя в снега, а еленът го прескача, сякаш има криле. Въртяк бързо приготвя пушката си, като очаква, че ще се зададат подивели кучета, но откъм завоя се появява едра мечка. Тича, сякаш по пътеката се търкаля огромна кафява скала.

А сега какво? ... Да се стреля по мечки е забранено. Но никъде не пише, че и на тях е разрешено да ловуват посред зима. Въртяк вече вижда налетите с кръв очи на грамадния звяр. Разбира се, че не може да се размине с него и, за да спаси живота си, стреля!

Мечката се преобръща няколко пъти, горският стреля още веднъж в тялото ѝ, но това било излишно. Няколко мига тя потръпва в краката му и после притихва. Още първият куршум бил разбил прешлен от гръбнака ѝ, точно над шията. Горският се поуспокоил и започнал да оглежда тялото на животното. По зъбите му изглеждало да е на повече от тридесет години. Огледал ноктите на предните лапи и, като се навел към задните, потръпнал от изненада – три пръста от задната дясна лапа липсвали.

Въртяк запалил цигара, поседнал върху трупа на животното и тъжно се усмихнал. Значи историите на свако Урбан не са напълно измислени. По някаква странна причина мечката, отгледана от човека, се беше превърнала в опасен хищник. Може би от малка беше привикнала на месо? Но, както и да е, какво ще прави той сега? ... Та да се застреля без разрешение мечка, и то от горски служител, това е голямо престъпление!

„Да става каквото ще!“ – казал си горският, нарамил пушката и тръгнал към село. В края на краищата, всеки разумен човек ще разбере, че е стрелял при самоотбрана. Нека някой застане на тясна пътека и срещу него да пуснат мечка-стръвница, пък да видим какво ще стане, ако се опита да ѝ каже: „Пардон; помести се да се разминем!“

От канцеларията на участъка Въртяк съобщил на директора на

стопанството за случилото се и казал, че в кръчмата ще почака комисията.

Ето, свако Урбан облизва пресъхналите си устни, окашля се и настройва гласа си, за да започне историята на своята мечта. Мъжете наоколо са готови да се засмеят още при първите му думи, но неочаквано вратата на кръчмата се отваря широко и заедно с облака студена пара влизат директорът на горското стопанство, главният инженер и един млад лейтенант от милицията.

Горският Въртяк се изправя, закача далекогледа на шията си, взема пушката и потупва по рамото Матуш Урбан.

– Хайде, свако, да тръгваме!

„Накъде? Защо?“ – мига неразбиращо старият човек. А кръчмата сякаш се е опразнила. Мъжете седят онемели, с ръце, протегнати към чашите. Отвън се чува воят на виелицата, а горският оглежда хората и някак небрежно подхвърля:

– Не се тревожи, свако, ела да видиш своя мечок!

Обитателката на старата бреза

Старата бяла бреза се издига над околните дървета като квачка над пиленцата си. Едно време горските провели гола сеч, но съжалили младата брезова фиданка и я оставили да израсне в края на сечището. А из сечището оставили за естествено разсаждане на другите дървета клонести дъбове и стройни борови дървета. От техните семена бавно израсла млада смесена гора. През лятото старата бреза се издига над околните дървета и като грижлива майка скрива малките птички, а през зимата дава подслон на катеричките.

Ето и сега върху дебелия клон над малката хралупа седи малка катеричка. Извила си е опашката като арфа, притиска предните си лапи върху белите гърди, а малката си главичка е изнесла напред – оглежда гората и лови всеки подозрителен шум.

Като дойде време да си търси постоянно местожителство, младата катеричка избра ствола на старата бреза. Заедно с мъжката катерица няколко дни наред дълба хралупата. В началото направиха тесен отвор, а навътре конусообразно го разшириха. Като свършиха дълбането, внесоха вътре мъх и суха трева. Катеричката огледа неспокойно жилището си, изскочи навън и тактично подсказа на мъжката катерица, че вече не е нужно да се навърта близо до хралупата. Мъжкарят може би се обиди,

но важното е, че сега го няма и катеричката може спокойно да се готви за своя голям ден...

Вечерта се спусна бързо над смълчаната гора. Катеричката дълго седя замислена върху дебелия клон. Може би си спомня за една подобна вечер от миналогодишното лято...

И тогава почти всяко голямо дърво си имаше обитател. Листата на старата бреза потрепваха от тихия ветреца. От близкия бор тихо шепнеха дългите зелени игли, като че ли преразказваха миналогодишната тъжна история.

В стария дъб, отдалечен само на няколко метра от бялата бреза, има също такава хралупа, само дето е по-голяма и с по-широк отвор. Може би именно поради това младата катерица предпочете да се премести в клоните на бялата бреза и да издълбае нова хралупа.

Точно по това време преди една година сова грабна една нейна сестра от клоните на бялата бреза и, напаявайки с тъжния си глас, я отнесе към своето гнездо. Катерицата от стария дъб подаде главата си навън и огледа тревожно околните дървета. В клоните на съседната трепетлика дроздът довърши вечерната си песен и скри глава под топлото крило. Кълвачът бе влязъл в гнездото си, а любопитната недоверчива сойка отдавна се бе сгушила в най-гъстия листак.

На пръв поглед всичко изглеждаше спокойно. Кукувицата закука за последен път и тихо промени мястото си, за да заблуди нощните хищници. Точно в този момент се случи второ нещастие в семейството на катериците.

Една дива котка отдавна бе открила хралупата им и издебна катеричката-майка. Като огледа стихналата гора, тя се спусна в широкия чатал с катеричка в зъби, разкъса я и набързо я излапа заедно с костите. Докато облизваше лапите си, котката си спомни, че в хралупата останаха и други животинки. Не е трудно да ги излови и да занесе поне едно от тях на своите малки, които вече мяукат от глад.

Леговището ѝ не е далеч оттук. Там долу край потока, в корубата на старата върба. Дивата котка вече няма толкова мляко, за да задоволи ненаситните си котета. Сега тя се готви да припълзи отново към хралупата. Неочаквано я стряска злобният лай на невестулка. Тя също дебне малките на катеричката.

Невестулката и котката се оглеждат и преценяват възможностите си. В очите им свети ненавист и злоба. Отдавна се познават. Веднъж през зимата се срещнаха на земята. Победител нямаше, само трябваше дълго да облизват раните си. Сега отново стоят една срещу друга. И

двете отглеждат малките си, на които е необходима обилна храна, за да израснат бързо и тръгнат самостоятелно по своя жизнен път в дивата гора.

Пристъпват с дебнещи стъпки към хралупата. Невестулката е по-близо и стъпва по-сигурно по клоните на дървото. Дивата котка, макар и по-голяма, съзнава своето неизгодно положение. Невестулката се приближава отгоре и сякаш долавя колебанията на по-едрия хищник. Ето че пъха глава в хралупата, отвътре се чуват писъци. Дивата котка съска, но не напада. Невестулката бързо измъква глава от хралупата и в устата си държи две малки катерички. Сега тя иска да избегне схватката с котката и бързо се спуска от клон на клон към своята хралупа.

Дивата котка престава да съска, но продължава да гледа след пъргавия хищник. За всеки случай и тя се приближава до хралупата, бърка с лапа в нея и изважда последната, най-дребната катеричка.

Не я убива, само я захапва леко за гърба и бързо слиза на земята.

Голямо е изкушението да стисне със зъби, но трябва да я занесе на малките си жива – нека се учат сами да улавят жертвите си, сами да опитат удоволствието да впият зъби в живо тяло.

Дивата котка няколко пъти се спира по пътя, внимателно се оглежда дали невестулката не я преследва. На земята се чувства по-сигурна, но въпреки това е по-добре да не се срещат. Като се спира, ляга в тревата, полага малката катеричка на земята и я затиска с лапа. Щом не открива нищо тревожно, отново взема със зъби катеричката и продължава пътя си внимателно, сякаш носи свое коте от едно леговище в друго.

Вече е близо до старата върба. В корените ѝ тихо шуми течашата вода. Малко над земята има отвор, затулен от младите върбови издънки. Вече е тъмна нощ. Дивата котка бързо пресича малката полянка, обрасла с детелина. Полските шурци свирукат, без да ѝ обръщат внимание, а в тъмнината ловуват прилепи.

Измамното спокойствие не се харесва на дивата котка. Щом се приближава до върбата, тя се скрива в тръстиката и внимателно оглежда околността. Едва след подробен оглед бързо пресича пътечката и се спира пред отвора на хралупата. Тук се оглежда за последен път. Все още не открива нищо подозрително, но щом пъха глава в отвора, остава изненадана, че не чува никакъв звук. Бързо скача вътре и това, което открива, я принуждава да изпусне малката катеричка и болезнено да измяука.

Малките диви котета лежат едно до друго в дъното на хралупата, без да издават никакъв знак за живот. Дребна невестулка е използвала

отсъствието на майката и е изпила кръвта им. Дивата котка започва трескаво да облизва безжизнените телца и усеща соления вкус на кръвта. Въпреки това облизва всички наред, но това не помага. Събира ги с лапи към гърдите си, притиска се до тях, обаче и майчиното мляко не е в състояние да възвърне живота им. Неочаквано под нея нещо се раздвижва. След миг усеща познатото ѝ нежно докосване на влажна муцунка към набъбналата гърда и пак изпитва омайващото блаженство на кърменето. Дивата котка навежда глава, за да разбере кое от котетата се е съживило. Миг след това тя злостно фучи. На гърдата ѝ се е прилепила малката катеричка. Изпитва желание да стисне зъби и да разкъса коприненото кожухче на малкото черно създание, но, без да знае защо, не прави това. Отново вдига глава и притваря очи. Ако разкъса малката катеричка, ще престане да изпитва това блажено чувство. Дивата котка се колебае още няколко мига и това решава съдбата на малкото сираче. Едрата черна котка поляга на хълбок и оставя малката катеричка да суче до насита мляко от котешките гърди.

Най-после малкото създание се насити, сви се на кълбо в краката на котката и заспа. Дивата котка се вслуша в равномерното дишане на дребното черно създание и от този момент вече не помисли да го убива. Беше забравила, че изяде майка му, не си спомняше невестулката, която удуши нейните малки. Лежеше доволна, че усеща нещо живо, което прилича на нейните котета.

В ранното утро дивата котка изнесе едно след друго своите мъртви котета и ги положи далече от върбата сред гъстата трева. Върна се при малката катеричка и пак ѝ позволи да се насуче до насита. След това я облиза цялата, както облизваше своите котета, а щом катеричката изпразни стомаха си, бързо почисти дъното на бърлогата. Сетне остави катеричката и слезе до потока. Дълго пи хладката вода и оглежда под вежди пъстроцветния рибар, кацнал на другия бряг на потока. Знаеше, че е излишно да го преследва. Само да опиташе да се приближи, плахата птица ще размаха дълги криле и ще се вдигне във въздуха.

Топлите лъчи на слънцето си пробиваха път между листата на трепетликата и върбите. От влажната земя се вдигаха нежни облачета бяла пара. Високо над дърветата пищяха млади соколи, а някъде наблизко се смееше кълвач. По пътеката от другата страна на потока побягна заек, след него с дебнещи стъпки притича лисица...

А черната дива котка е клекнала край потока и тъжно гледа към гъстата трева, където пренесе мъртвите си рожби. Но това не трае дълго, природата не оставя никого дълго да тъгува, нито дълго да се радва.

Хищникът тръгва с дебнеща стъпка из полето. Във високата люцерна гъмжи от млади мишлета – те са първата утеха за майката.

Малката катеричка лежи спокойно в дъното на голямата хралупа, отдавна се е събудила и очаква мащехата си да я накърми с топло мляко.

Както никога досега, дивата котка се връща бързо, дава на малкото да суче и до вечерта остава с него. А когато денят се стопява с последните проблясъци на слънчевите лъчи, дивата котка изнася катеричката от хралупата. Спира се сред високата трева и оглежда всичко наоколо. Не, никой не я забелязва. С бързи крачки пресича люцерновото поле и навлиза в гората.

Вчера искаше да задуши малката катеричка, а днес вече я носи в зъбите си, за да предпази живота ѝ от кръвожадния хищник. Веднъж посетена от малкия звяр, удобната хралупа не е сигурно скривалище за дребната черна катеричка.

Дивата котка върви през гората, успоредно на потока. Не след дълго се спира пред няколко усамотени върби. С катеричката в зъби внимателно се изкачва по средната върба, която е леко наклонена над водата. За миг се оглежда и потъва в по-малка хралупа – не така удобна, но затова пък по-сигурна, засега неизвестна на дребните кръвожадни зверове. Остава малката катеричка в ъгъла и започва да дълбае загнилото дърво. След малко хралупата е разширена, по-дълбока и ухае на прясно отрязано дърво. Дивата котка се отпуска да си почине, а малката катеричка бързо се впива в гърдите ѝ. Наситила се, тя се свива на малко кълбо и заспива на дъното на новото леговище.

Черната дива котка тихо излиза от хралупата и се загубва в нощната тъмнина.

Минават много спокойни дни и нощи в новото убежище. В потока под наклонената върба бавно тече бистра вода. Черната котка се проявява като грижлива майка. Когато се връща в светлото утро, гърдите ѝ прашят от мляко. Малката катеричка расте бързо, като тръстика край бистрата вода.

Млякото на котката е гъсто и силно. Катеричката получава много повече, отколкото от своята майка. Дивият звяр се грижи за дребната катеричка с болезнена любов – та нали от петте рожби само катеричката остана жива! Повечето от времето през деня прекарва с нея в бърлогата. Излиза, за да утоли глада си, и бърза да се върне в леговището при малкото животинче, което поне мъничко прилича на коте.

Отскоро котката започна да донася в хралупата живи мишки. Остана обаче разочарована, че малкото катериче не си играе с тях и не

изпитва никакво желание да ги стисне в мъничката си уста.

Едва по-късно, като ѝ донесе месо от див гълъб, катеричката опита бялото месо, хареса го и започна да похапва заедно с дивата котка. Така се научи да яде и мишки, но никога не ги умъртвяваше сама...

В едно слънчево утро черната дива котка не остана да лежи в хралупата, излезе в клоните на върбата и дълго внимателно оглежда околността. Като се убеди, че няма никаква опасност, пхна глава в хралупата и тихо измяука. Но катеричката не се обади. Повтори повикването. Тогава слезе в хралупата, остави малкото създание да се впие в гърдите ѝ и бавно тръгна нагоре. Челюстите на катеричката не издържаха тежестта на тялото и по средата на пътя малкото животинче се отпусна. Котката обаче не се върна, изчака на място, докато катеричката не я последва. Всичко това се повтори още два пъти и малката катеричка се озова в короната на клонестата върба.

Малкото създание дълго се пули и примигва срещу слънчевата светлина, но след това поднови интереса си към гърдите на мащехата и започна жадно да суче. Дивата котка я остави да смукне два-три пъти и пак пропъзля по клона нагоре. Катеричката я последва по-смело. Така двете животни стигнаха до гъстата бледозелена шума около последния чатал на върбата и мащехата позволи на малкото да се насуче до насита.

Дълго лежаха двете животни, притиснати в клоните на върбата. Неочаквано котката се надигна, от очите ѝ светнаха жълтозелени пламъци и в следващия миг затисна с лапата си малка синица. Горката птица, увлечена в първия полет, прекалено се беше доверила на младите си криле. Дивата котка я поднесе на катеричката и тя започна да я яде от главата, като гнусливо изплюваше меките перца.

Последваха много подобни дни и нощи, прекарани в клоните на старата върба. Понякога дивата котка извеждаше катеричката, но често беше сама. Какво ли задържаше така дълго дивия хищник в хралупата?...

В една лятна вечер близо до върбата се спря малко зверче. Изправено на задните си лапи, то огледа всичко наоколо, завъртя глава насамнатам и подуши с влажното си носле дебелия коруба на върбата.

Черната котка изпадна в диво опиянение. Като че ли в пъргавата малка невестулка, която ѝ приличаше на лисица, тя позна убиецата на своите малки. Прилепи се към клона и повече не мръдна. Беше свикнала да изчаква. Търпението ѝ бе залог за успех при лова – това правило бе научила от майка си, а тя от своята майка. Прибързаните действия никога не довеждат до успех ...

Невестулката улови миризмата на лека плячка, но за момент се скри във високата трева. Оттам спокойно огледа още веднъж околността и едва след това се приближи към дебелия стара върба. Застана в познатата поза на миниатюрно кенгуру, вдигна остроото си носле и помириша въздуха. Но дивата котка бе високо и не можа да я подуши.

Овладея ловната си страст, черната котка чакаше. Сред дивата природа, за да живее един, трябва да загине друг. Обикновено загива този, който е по-слаб и допусне грешка. Тази истина не е нито жестока, нито добра. Просто така е устроен животът в гората.

Невестулката започна предпазливо и тихо да пълзи по ствола на върбата. Точно пред отвора на хралупата дивата котка скочи като стрела върху дребното кръвожадно зверче.

Двата хищника се търколиха на земята, без да издадат звук. Трудно е да се повярва, че невестулката се бореше сърцато срещу много по-едрата дива котка. Още щом котката заби острите си нокти в тялото ѝ, тя бързо я захапа в гърдите. Зъбите ѝ бяха остри като игли. По-нагоре не достигна. Това бе голям късмет за дивата котка, тъй като само няколко сантиметра по-високо минаваше дебел кръвоносен съд. Невестулката стисна със зъби и леко разкъса вимето. Дивата котка се озвери и пречупи гръбнака на невестулката. Малкото пъргаво тяло потрепера и увисна в зъбите на хищника.

След малко сред стихналата гора се чу силен гърлен крясък. Така не умеят да съскат домашните котки. Това бе тържествуваният отмъстителен крясък на победителя в дивата гора. Черната дива котка съобщаваше на цялата гора, на водата, на високия небосвод, че е победила и отмъстила за своето поколение.

Хищникът отново захапа жертвата си, разтърси я и я пусна на земята. Мъртвото тяло не помръдна. Котката го побутна с лапа, но не усети признаци на живот. Едва тогава тя стисна здраво зъби и плюейки малките кости, започна да яде. После събра остатъците по тревата и наситена, доволна, започна да мие лапите си. След това бързо се изкачи във върбата и изчезна в хралупата.

Катеричката я чакаше. Тя впи муцунката си в гърдите ѝ и дълго сука гъстото мляко. Захапала гърдата, тя заспа върху корема на машехата си...

Дивата котка не заспа. Тревожеше я гласът на совата, а и раната я болеше. Едва на разсъмване хищникът се унесе в лека дрямка...

Слънцето се бе издигнало високо над върбата, когато отвън я събуди необикновен шум. Докато се пробуди и съвземе, стана късно за

бягство. Под хралупата на старата върба бясно залая ловно куче, чу се и човешки глас. Котката бързо се хвърли навън. Нещо ѝ подсказваше, че трябва да отдалечи опасността от безпомощното създание и тя скочи от върбата. Кучето се опита да я улови във въздуха, но зъбите му шракнаха напразно. В този момент силен гръм разкъса предобедната тишина. Черната дива котка усети тъп удар в главата и се търколи безжизнена на тревата там, където снощи изяде невестулката.

Човекът похвали кучето си и вдигна убитата котка за опашката. Колко жалко, че не я беше срещнал през зимата, за да си направи от кожата ѝ хубава яка! Сега трябваше да я захвърли далече в храстите. Човекът метна нехайно пушката на рамо и повика кучето. Но то стоеше под хралупата и подскачаше по ствола на върбата. Човекът се приближи, надникна вътре и забеляза, че там нещо мърда. Уви ръката си с носна кърпа и бръкна.

Миг след това извади малката катеричка и зяпна от учудване. Трудно му бе да си обясни такова съжителство. Погледна кучето си, но и то гледаше с изненада малкото животинче и не можеше да разбере как е възможно дива котка да се грижи за катеричка...

Ловецът се опита да прехвърли катеричката от едната ръка в другата, за да я разгледа по-добре, но изведнъж почувствува остра болка в палеца. Ръката му се разтвори и катеричката пъргаво скочи в клоните на върбата. Бързо пропъзля в чатала и оттам погледна човека с кучето. Той уви кърпата около палеца си, погледна към нея и я заплаши с пръст. „Имаш щастие, че дойдох навреме и хищникът не успя да те разкъса“ – викна той и тръгна бавно по пътеката навътре в гората.

Младата катеричка видя, че страшният човек с кучето си отива, но някак не можеше да успокои сърцето си. Дълго остана да лежи, прилепена върху гладкия клон на върбата, готова да захапне всичко живо, но да спаси живота си.

Вече не се върна в хралупата, откъдето така безцеремонно я извади ловецът. Без сама да знае защо, пропъзля до края на дебелия клон и леко се прехвърли в клоните на съседната елха. На върха забеляза някакво гнездо. Изкачи се до него и почувствува умора.

Листата на елхата тихо шумоляха. Дългите клони едва забележимо люлееха гнездото и катеричката заспа. Събуди се едва късно след обяд и седна да почиства опашката си. Може би в момента не знаеше колко важна е тази работа за бъдещия ѝ живот.

Облизваше косъм по косъм и се чувствуваше добре, само да не беше този глад, който свиваше стомаха.

Катеричката беше голяма, но неопитна, тъй като вече не я кърмеше нейната майка. Силното мляко на дивата котка ѝ бе помогнало да израсне бързо, но глезенето на мащехата можеше да стане съдбоносно за нея. Седеше в старото гнездо и чакаше, но гладът не си отиваше, а дивата котка я нямаше. Захапа лист от елшата, но бързо го изплю, обели кора от клона, сдъвка я, обаче също не ѝ хареса. Сви се пак в гнездото и зачака...

Така я свари първата самотна вечер в дивата гора. След малко чу жалния глас на совата. Кръвта в жилите ѝ се смръзна от страх. Сви се на кълбо в дъното на гнездото и за щастие гладната сова не я забеляза. Дроздовете допаха вечерните си песни и замлъкнаха. Синиците също затвориха мъничките си човки и в гората настъпи необикновена тишина.

Нощта над потока бе тиха и някак празнична. Водата клокочеше между гъсто обраслите с храсти брегове. А катеричката за първи път видя звезди в тъмното небе. Луната тръгна да пътешествува между тях и осветяваше гората със слаба, призрачна светлина.

Топлата лятна нощ е кратка. Денят настъпва бързо, сякаш само за момент е притворил очи и задрямал. Слънцето още не е изгряло, а кукувицата започна да кука. Миг след това тя кацна над дървото с елшата, забеляза катеричката, учудено завъртя глава, но, върна на лекомисления си нрав, хвъркна навътре в гората.

Тихата хармония на утрото наруши гърленият крясък на сойка. Може би искаше да се надсмее на кукувицата или да наподоби гласа ѝ, но успя само да изплаши катеричката. Тя се надигна, погледна от гнездото и остана изненадана от красотата на утрото.

Под дървото изскочи заек, огледа се, вдигна се на задните си лапи и започна да се мие. Няколко мига след това трепна и побягна напъряко през гората. А след него като червена стрела се спусна гладна лисица. Катеричката наблюдаваше с нескриван интерес, за нея животът в гората бе нещо непознато. Въпреки това всичко възприемаше като естествено. Инстинктите бързо се събуждаха. Ушите ѝ вече бяха в непрестанно движение, винаги нашрек, опулените очи шареха наоколо и нито едно движение не ѝ убягваше. Обаче със самото събуждане гладът се обади веднага. Вече втори ден не бе хапвала нищо...

Може би затова бързо слезе от дървото. Направи няколко скока и отново се метна на друго дърво. Тази игра ѝ хареса. Спусна се навътре в гората, като преминаваше по клоните на дърветата и спря чак в короната на бяла бреза. Седна в чатала на короната, без да предчувства, че

тук ще остане през цялото лято. Гъстите листа на брезата я прикриваха от всички страни. Помириса пречупен от вятъра клон, близна мъзгата със зъби и тя ѝ се стори вкусна. Бързо започна да гризе сладникавата, леко нагарчаща, втвърдена течност. Скоро почувствува в стомаха си приятната топлина на насищането. Спря да яде, вдигна опашката си и започна да я вчесва. Като приключи с тоалета си, размаха весело опашка и тръгна из гъстата гора.

Към обяд се върна на брезата и седна в удобния чатал. До дървото едра зайкиня кърмеше малките си. Наблизо се разхожда дрозд. Без сама да знае защо, катеричката бързо се спуска по дървото и безшумно приближава до кърмещата майка. Може би ѝ се иска да суче, но зайкинята скача, удря със задните си крака в земята и пропъжда малката катеричка. С разтуптяно сърце тя бързо се изкачва по гладкия ствол на брезата.

Към зайкинята зад камъка се приближава звяр, не по-голям от нея. Само като го наблюдава, катеричката трепери. Изпитва някакъв вроден страх. За първи път вижда невестулка. Страхува се, но не престава да наблюдава хищника. Ето че невестулката скача върху зайкинята. Двете тела се търкалят в тревата. Борбата не трае дълго. Невестулката, захапала майката за гърлото, жадно смуче кръвта ѝ. Зайкинята изпъва тялото си и краката ѝ потреперват за последен път. Хищникът не е доволен и задушавя и трите малки зайчета. След това оглежда околността и изчезва в гората.

Станала неволна свидетелка на жестокостта на своя най-голям враг, катеричката все още трепери. Привлечена от миризмата на прясно пролятата кръв, към трупа на зайкинята и малките ѝ се приближава лисица. Бързо захапва тялото със силните си челюсти и го отнася в храстите. Връща се и лакомо излапва малките зайчета.

Катеричката трепери, а може би в момента съзнава своето голямо превъзходство – тя може да се скрие в клоните на дърветата, а по-едрата зайкиня бяга само по земята, населена с хищници.

В гъстата корона на старата бреза катеричката открива второ напуснато гнездо. Тя бързо го оглежда и ляга в него. По-успокоена от преживените страхове, катеричката отново усеща глад. Поглежда от гнездото и пъргаво прескача до счупения клон. Огризва засъхналия брезов сок, засища стомаха си, но сега пък изпитва жажда. Знае, че ако слезе от дървото и изтича до потока, ще утоли жаждата си, но се страхува. Предпочита да остане в короната на дървото и дълго олизва малките капки вечерна роса по листата на брезата.

След малко скача обратно в чуждото гнездо, разчесва опашката си,

свива се на кравай и бързо заспива.

След няколко денонощия брезовият сок от счупения клон се свърши и на катеричката се наложи да слезе на земята. Още в началото на своята плаха разходка тя откри вкусни печурки. Бързо изгриза шапчицата на една от тях, а най-едрата взе внимателно със зъби и занесе в гнездото си.

Катеричката престана да ближе листата на дърветата. Когато почувствуваше жажда, слизаше при потока и от клона над водата спокойно пиеше. Навиците, наследени от дедите ѝ, и наученото от дивата котка направиха от плахата катеричка съобразителна жителка на дивата гора...

Един ден, когато правеше утринната си разходка из полянките на гората, тя забеляза в небесата черна точка. Направи ѝ впечатление, че черната точка непрекъснато расте. Тя се залепи за ствола на най-близкото дърво и изчака ястребът да се приближи. В последния момент, когато птицата се бе насочила право към нея, катеричката се скри под сух клон и избягна нападението. Птицата не се предаде, отново набра височина и като откри катеричката, пак се спусна надолу като камък. Но дребната катеричка вече познаваше нейното предимство и видя недостатъците при нападението. Леко се изплъзна от нападението и бързо се загуби в гъстата гора. Хищната птица отлетя на юг и там потърси нова жертва...

Друг път, като се разхождаше по клоните на дърветата, забеляза зверчета като нея. Приблужи се, подуши едно от тях и започна да си играе. Но след малко я догони друго, по-голямо от нея, подуши я и тихо изръмжа. Катеричката учудена избяга и се завърна в своето гнездо. Като винаги, тя започна да вчесва опашката си. Скоро забрави за случилото се, изскочи от гнездото и побягна по клоните на дървото.

Катеричката вече не страдаше от глад. Умееше да отваря боровите шишарки, познаваше гъбите, а за десерт похапваше от червените плодове, растящи по храстите. Понякога намираще охлюв, а това бе лакомство за нея.

Един ден стана свидетелка на интересна случка. От високото дърво забеляза червена лисица. Тя предпазливо пълзеше към едра птица, свита в гъстата трева. Птицата усети опасността и излетя, но скоро падна. Лисицата отново се спусна към нея със стръв, а птицата се вдигна и пак падна.

Катеричката не овладя любопитството си и се приближи до мястото, където се бе свила птицата. Намери гнездо, пълно с малки птичета, каквито неведнъж ѝ бе носила дивата котка. Улови едно от тях и бързо

го изяде. Взе второ и се изкачи в гнездото си.

На другия ден пак се върна при гнездото. Но птицата не се вдигна да отлети, а разпери криле и започна да кълве катеричката, докато я прогони. Катеричката избяга и след малко вместо с месо закуси с голяма сърненка. Втора гъба качи в гнездото си, а вечерта, като тръгна към потока, видя нещо, което привлече вниманието ѝ.

В тихата вода плаваше патица, а след нея ято малки патета. Майката старателно ги гонеше от брега. Едно пате не я послуша. Може би бе открило нещо интересно в тинята и старателно ровеше с крака. В този момент върху него скочи малко зверче, улови непослушното пате за шията и бързо се загуби в гъстата трева. За първи път катеричката видя как порът напада жертвите си. Разбра, че прави много добре, като не слиза на земята, за да пие вода, а се навежда от дългия клон...

Топлите летни дни се търкаляха като кехлибарени зърна от разкъсана броеница. Лятото узря като червена диня и през август се разпукуна. Нощите бяха топли и кратки, дните горещи и сякаш нямаха край. Гората бе пълна с плодове и ухаеше. Дивите гълъби, разделени по двойки, от сутрин до вечер гукаха и често сплитаха малките си човки. Гората се оглася от бръмченето на всякакви насекоми, въздухът трепти под движенията на тънките им криле. Горещините траят вече втора седмица. Животните се изтеглят по влажните усойни места, а птиците замлъкват, скрити в гъстите сенчести дървета.

Горещите дни не създаваха неприятности на катеричката. Тя се излежава в гнездото си, пък и не само в него. Бе открила още две напуснати гнезда – едното в клоните на стария дъб, а другото между дългите игли на клонестия бор. Вечер слизаше от гнездото и от своя клон пиеше вода, като внимателно оглеждаше брега. В ранни зори закусуваше с някоя гъба, а за десерт обираше вкусните червени плодове от бодливите храсти.

Напоследък се бе научила да ловува за сметка на кълвачите. Щом чуеше работливата птица, веднага се хвърляше нататък. Не бе трудно да я прогони от мястото и сама да хапне с апетит от вкусните ларви...

Животът на младата безгрижна катеричка би могъл да се нарече прекрасен, ако на всяка крачка не я дебнеха кръвожадни врагове.

Веднъж, като вчесваше опашката си под лъчите на залязващото слънце, тя здравата се изплаши. От съседния дъб гледаха към нея две жълтозелени очи. Тя излетя като стрела до короната на бора и се скри зад изтънелия ствол. Но невестулката бе опитна в ловуването на катерици и знаеше какво да прави. Мина в клоните на бора, огледа се и бавно

пропълзя нагоре. Катеричката изчака хищника и когато бе само на един скок от нея, разпери предните си лапи, развя рунтавата си опашка като парашут, и полетя към земята. Ето че грижите, които полагаше за опашката си, не се оказаха напразни. Катеричката падна леко и без да чака невестулката да слезе от клон на клон до земята, бързо се покачи по ствола на бялата бреза. Невестулката, по-бавна, но сигурна в успеха си, с малко закъснение я последва. Не бе чак толкова гладна, но, изглежда, ловуването на катерици ѝ създаваше някакво удоволствие.

Като се изкачи до върха на бялата бреза, катеричката се бе прехвърлила вече в клоните на стария дъб. Невестулката я последва. След малко двете животни се озоваха на един и същ клон. Невестулката приклепна за скок, но катеричката отново се хвърли към земята. Летейки, ловко се улови за клоните на съседното дърво и пропълзя в короната му.

Невестулката не можеше да прескочи това разстояние, поради което слезе на земята и пак се изкачи след жертвата си. От опит знаеше, че катеричката по-рано ще се умори. Време имаше достатъчно, нощната тъмнина не представляваше пречка за нея. Главното е, че катеричката накрая ще падне в лапите ѝ.

Ето че пак двете животни са на един клон. Невестулката с поглед смразява кръвта на жертвата си. Но в катеричката се пробуди нещо от дивата котка и тя смело отскача далече към съседното дърво. Напразно чакат острите зъби на хищника. Отново трябва да слезе и да пропълзи до короната на високото дърво. Издръжливостта на катеричката я учудва, раздразнена скача от клон на клон и неочаквано подплашва от гнездото два гълъба. Птиците летят бавно, пляскат силно с криле. Горките, стараят се да отвлекат вниманието на хищника от гнездото. Но невестулката вече се навежда над него. Върте шават малките. В този момент преследването ѝ омръзва. Разкъсва телата на младите гълъбчета и забравя за пъргавата катеричка.

В гората бавно се спуска вечерта, но горещината не намалява. Катеричката се е скрила в клоните на стария дъб и плахо се оглежда. Не след дълго забелязва невестулката, която върви предпазливо по земята, минава под дъба и се загубва из високата трева. Но катеричката е неспокойна. Нещо я потиска, съзнава, че трябва да се скрие, но къде? До старата бреза може да отиде, но трябва да слезе на земята. Няма как, малкото животно се решава и с няколко скока стига до бялата бреза.

Скрива се в гнездото, но и там не намира спокойствие. Нещо непознато се носи из горещия въздух, задухът е непоносим и животното чувства, че нещо ще се случи. Може би поради това гнездото ѝ се струва

не така сигурно. Бързо изскача от него. Бяга нагоре и надолу, сърцето ѝ тупти. Без да знае сама защо, напуска бялата бреза и пълзи по ствола на стария дъб.

Може би минута преди да се огънат клоните на дърветата под напора на бурята, катеричката се скрива в удобната хралупа на дървото. Вятърът огъва клоните, поваля младите дървета. Тъмни дрипави облаци изпълзват на небето и все повече се спускат към земята. В гората всичко живо се изпокри и замлъкна. Изведнъж стана тъмно, както в нощ, вятърът се усили, дърветата размахаха отчаяно клони, от земята се вдигнаха вихрушки.

Неочаквано тъмнината бе прорязана от светкавица, последва силен грохот, сякаш някъде падаха огромни скали и миг след това от оловните облаци рухна проливен дъжд. Из гората потекоха пресъхналите вади, плитките долчинки се запълниха с ромон на вода, а тревите и листата на дърветата и храстите жадно пиеха животворната влага. Потокът бързо нарасна и потече през гората като голяма река, в която, носени от вълните, плуваха изкоренени дървета...

Изпръхналата земя бе наситена и водата течеше към реката от всички долчинки и вади. Катеричката лежеше в дъното на хралупата и може би чувствуваше, че не може да направи нищо по-добро за своята сигурност.

През нощта бурята отмина. В ранното утро сякаш огромен магьосник бе сменил кулисите в дивата гора. По небето се носеха пухкави бели облачета, а на юг се бе образувала огромна пъстроцветна дъга. Всичко живо в гората излезе от скривалищата. Под дърветата миришеше силно на бор, на треви, на цветя, на загниваща шума.

В небосвода запя чучулига, след нея се обади златният кос и сякаш даде тон на птичия хор, скрит в корените на дърветата. Кукувицата ту тук, ту там повтаряше своето „ку-ку, ку-кук“ и прелиташе навътре в гората. Работният кълвач усърдно очукваше дърветата и не обръщаше внимание на възбудените синици, прелитащи напразно от храст на храст...

Катеричката подаде глава от хралупата и остана изненадана от променената гора. Бързо се спусна надолу, прескочи в клоните на млад дъб, а от него се прехвърли в друг и така игра дълго из младата гора. Без да иска, тя се приближи до своето старо гнездо в елшата. Там забеляза да излиза от гъсталака сърна. По нея излезе сръндак и я подгони по полянката. Катеричката отдавна бе виждала тези животни из гъстата гора, но сега за първи път ги забелязваше така свободни посред бял ден да се

гонят по поляната. Едрият рогач догони сърната и силно я захапа за гърба. Сърната се огледа и пак побягна към храстите. Миг след това двете красиви животни изчезнаха, сякаш въобще не са се появявали пред очите на катеричката.

Младото животно не можеше да проумее държанието на сърната и на едрия мъжкар. Все още бе далече от този ден, когато сама ще забрави що е предпазливост и предизвикателно ще се разхожда из клоните на дърветата. Денят бързо премина. Над гората се спусна тиха вечер. Залязващото слънце галеше с последните си лъчи тъмнеещия небосвод и запалваше звездите. Гората потъна в синкав мрак. Птиците стихнаха в гнездата си, последна закука кукувицата и след това отлетя мълчаливо към някое свое сигурно скривалище. Не след дълго в нощната тишина се чу напевният тъжен глас на совата – нощната птица бе излязла на лов.

Самотната катеричка, свита на кълбо в хралупата, леко задряма, но след малко потръпна и се пробуди. Под дървото нещо ходеше. Любопитното зверче подаде глава и видя огромна дива свиня, която водеше след себе си пет-шест глиганчета. Спря се при извора, влезе във водата, опъна се и изгруктя от удоволствие. Малките груктяха около нея и чистата вода от малкото изворче заприлича на кална яма.

След малко майката се надигна и поведе глиганчетата към потока. Неочаквано на самия бряг се спря, остро изгруктя и малките замръзнаха по местата си. Дивата свиня заби зурлата си в земята, започна стръвно да рови размякнатата почва. Нещо изпищя, към водата побягна черна сянка. Свинята бе разровила бърлогата на самотната ондатра. Напоследък катеричката я виждаше да плува в потока, следвана от малките си. Тя не се страхуваше от тези плахи животни. Напротив, изпитваше към тях известна симпатия. Може би чувствуваше, че е тяхна далечна роднина. И те като нея се хранеха с треви, огризваха гъбите, опитваха горските плодове. А ето сега гладната свиня ги откри под земята и едва ли някое е успяло да последва майка си. Катеричката наблюдава още малко пируването на малките глиганчета и неизвестно защо реши да се премести веднага в своето гнездо в клоните на старата бяла бреза.

В ранни зори я събуди сойка. Катеричката изскочи от гнездото и от клон на клон се спусна към потока. Точно искаше да скочи на брега, но на пътечката забеляза сребриста змия. Беше я виждала и друг път, не знаеше с какво е опасна, но инстинктивно се страхуваше от нея. Ето че срещу нея се изправи пор. Змията надигна глава и показва езика си. Порът нападна пръв. Двете животни дълго се мятаха в тревата, без да се

разбере кой е по-силен. Но след малко дългото тяло на змията увисна, отпусна опашка и се свлече в тревата. Жестокият пор най-напред изяде главата, а дългото тяло отвлече някъде в храстите. Катеричката не отиде на своя клон над потока, за да утоли жаждата си. Предпочете да облизва росата от листата на дърветата, но да не рискува.

След бурята и поройния дъжд последваха още много топли дни. Сръндакът с високите рога продължи да гони сърните в ранните утрини или при залез слънце. Изглежда, горещината му пречеше да се показва.

В една ранна утрин катеричката пак се осмели да тръгне към потока и от своя клон да пийне вода. По пътя си мина в клоните на стария дъб, откъсна от съседната леска няколко лешника и бързо се спусна над своя люлеещ се мост.

Неочаквано забеляза две едри кучета: едното бе черно с клепнали уши, а второто – пъстро, по-малко, но и по-пъргаво. Катеричката потрепера и се долепи до клона. След малко тя се върна в клоните на стария дъб и се зае с вчесването на опашката си. Изведнъж се изплаши още повече. По пътеката между дърветата бавно вървеше човек. Неведнъж го бе виждала из гората. Никога не й беше сторвал зло, но катеричката се страхуваше и щом го видеше, бързаше да се скрие, за да не я забележи.

Човекът се скри в храстите и скоро оттам се чу рев на сръндак. Катеричката се обърка. Човекът е сам в храстите, от четириногите животни няма следа, а гласът на едрия мъжкар с високи рога се чува толкова близо до опасното двуногло създание!...

Блеенето се повтори, потрети. Любопитството надделя над страха, катеричката повдигна глава и огледа полянката. Човекът си е сложил някакви черни лъскави очи на главата и спокойно оглежда гората. От другия край на гъсталака подава главата си сръндакът и също оглежда полянката. Но нещо го подплашва. Някъде зад него се чува лаят на кучетата. Красивото животно скача високо и се спуска напреко през полянката. Зад него изскачат двете кучета. Трите животни бягат към човека. Той обаче не се страхува от силните рога на сръндака. Стои наведен, държи нещо дълго и лъскаво в ръцете си. Глупавият сръндак се спира точно пред него. Няколко мига оглежда човека, след това скача встрани и продължава своя бяг.

На неговото място се спира голямото черно куче, изненадано от присъствието на човека. Неочаквано се чува гръм. Черното куче подскача и пада на земята. То вече не може да се изправи на краката си, търкаля се в тревата и от гърдите му тече алена кръв. Катеричката трепери, но не може да овладее любопитството си. Силният гърмеж се повтаря,

пъстрото куче също подскача, но не пада, а бяга през глава към потока. А едрото черно куче в средата на полянката престава да потръпва. Човекът излиза от храстите, оглежда кучето, хваща го за опашката и го влече към потока. След това продължава своя път из дивата гора...

След спокойната нощ катеричката тръгна на разходка из гората. Откъсна няколко лешника, счупи ги с острите си зъби и внимателно изпробва вкуса им. Вече бяха узрели. Откъсна още няколко, внимателно ги премери в лапите си и захвърли единия на земята. Останалите занесе в близката хралупа под чатала на стария дъб.

Сама не знаеше защо започна да събира плодовете на гората и да ги укрива на различни места. Не е преживяла зима, не знае, че падне ли белият сняг, няма да има нито гъби, нито лешници, но инстинктивно се подготвяше за това време. До тогава обаче ще минат много безгрижни дни и нощи, катеричката всеки ден ще научава по нещо ново. Засега най-голямо щастие е, че нито веднъж не кръстоса своя път с някой хищник...

Все така се сменят нощите и дните, но катеричката почувствува, че стават все по-хладни. На разсъмване се събуждаше изгладняла, а слънцето някак се бавеше, не му се искаше да надникне така бързо между клоните на старата гора. Птиците в гората намаляха. Гълъбите отлитаха рано и се връщаха в гнездата си късно вечер, точно преди да се стъмни. Катеричката не разбираше какво става, къде се загубиха пойните птички и защо по цял ден ги нямаше влюбените гълъби...

В хладните утрини над потока се образуваше гъста мъгла и скриваше всичко от погледа на любопитното животно. Листата на дърветата тъжно падаха към земята. По поляните между тях трескаво работеха мишки – копаеха нови отвори в земята, мъкнеха там сухи треви, плодове и всичко, което се търкаляше по земята. Вятърът стана по-студен и духаше постоянно. Довличаше, кой знае откъде, тъмни дрипави облаци и те затуляха задълго топлото слънце. Кълвачът престана да почуква така старателно по дърветата, а тихият му смях въобще не се чуваше из дивата гора. Сойките прелитаха все по-рядко и някак угрижено крякаха. Само ястребите все така продължително летяха над оголялата гора и катеричката трябваше да се крие дълго из хралупите на дърветата.

Катеричката всеки ден опитваше лешниците и пренасяше по няколко в различни скривалища. Сутрин и вечер над гората започнаха да прелитат диви патици. Катеричката дълго се взираше в стройните им редици, изпъзляла в короната на дъба, където вече узряваха жълдите. Беше напълнила две хралупи с вкусни плодове и сега събираше в трета.

Жълдите нямаха твърди черупки като лешниците и катеричката ги предпочиташе пред много други плодове в дивата гора.

През топлото лято тялото ѝ наедря, опашката ѝ израсна дълга и пухкава. Катеричката изглеждаше по-голяма от своите родственици в гората. Може би поради това те я избягваха. Досега всички опити да се сприятели с някоя от тях оставаха безуспешни. А нима бе виновна, че дивата котка я отхрани със своето силно мляко? Нима можеше да не похапне от вкусното прясно месо и още топлите яйца?... Благодарение на тези храни израсна силна, затова така чевръсто бяга по дърветата. Опашката ѝ се развяваше като червен байрак по голите клони и недружелюбните роднини я наблюдават със завист...

Веднъж се случи да срещне отново невестулката. За нещастие този път катеричката бе на земята, а хищникът – в клоните на дъба. Опита се да смрази жертвата си с поглед. За миг катеричката се почувствува слаба и безпомощна, а звярът над нея – напълно сигурен в пляката си. Катеричката се спусна към ствола на бялата бреза. Невестулката скочи на земята, за да ѝ пресече пътя. Може би това бе целта на катеричката, защото бързо сви към стария дъб и като пламък се изкачи в короната му. Невестулката загуби няколко мига, но те бяха достатъчни на катеричката, за да се измъкне от неизгодното положение на земята.

Започна дълга гоненица. Хищникът се изкачи по дървото, но щом приближи жертвата си, тя с дълъг скок се пренесе в клоните на съседното дърво. Трябва отново да се слезе на земята и да пропълзи по ствола на другото дърво. През това време катеричката си почива, набира сили за нов скок. Когато хищникът се доближи, катеричката скочи обратно в клоните на дъба. Невестулката ядно я стрелна с поглед, поколеба се дали да скочи, но разстоянието не отговаряше на възможностите ѝ. Не оставаше нищо друго освен отново да слезе и да пропълзи до короната на дъба.

Когато скочи за четвърти път, катеричката не успя да забие нокти в клона и полетя към земята. Едва успя с опашката си да намали скоростта на полета и отчаяно се преметна през най-ниския клон на дървото. Невестулката бързо я последва. Докато малката катеричка се съвземе от падането, невестулката пропълзя до ствола на стария дъб. Побягна към върха, но умората вече казваше своето. Нямаше сили да прескочи в клоните на съседното дърво. Невестулката се приближи и докато се готвеше да скочи върху жертвата, катеричката скочи към земята, като умело кормуваше между клоните с дългата си рунтава опашка.

Невестулката яростно и упорито се спусна надолу, а катеричката

изпълзя от съседното дърво и се втурна навътре в гората. Но между гъстите дървета това умееше и невестулката. Разбира се, някъде се налагаше да слезе и отново да пропълзи до короната на съседното дърво.

Катеричката имаше известна преднина, но силите ѝ бързо се изчерпваха. За щастие, като скочи от един бор в друг, изненада две други катерички, по-дребни от нея. Те спокойно лющеха от шишарките и тревожно оглеждаха бягащата им родственица.

Забелязаха малко късно опасния звяр и се спуснаха в бяг след едрата катеричка. Тя обаче не им обърна внимание и продължи да скача от дърво на дърво, избирайки си по-дълги разстояния. Изведнъж дочу глух удар. За миг се огледа и видя, че една от катериците бе паднала на земята. Невестулката също забеляза падналото животно, разбра, че не е същото, което преследваше, но не се поколеба и скочи върху него.

Няколко дълги минути продължи неравната борба. Катеричката за момент се изплъзна и побягна към близкия бор, но невестулката с дълъг скок я улови и заби острите си зъби в шията. Катеричката изпищя и главата ѝ увисна встрани. Хищникът жадно изпи топлата кръв.

Двете живи катерички не изчакаха да захвърли тялото на тяхната дружка, а преди това се спуснаха в бяг. По-малката някак естествено прие ръководството на по-голямата. Скачаше дисциплинирано след нея, не се отклоняваше, не задминаваше. Така направиха голяма обиколка из гората и се върнаха при старата бяла бреза. Там скочиха в старото гнездо и дълго си почиваха. По-голямата не прогони по-малката. Тя беше млада мъжка катерица. Скоро сова бе отвлякла майка им и заедно със сестра ѝ те тичаха безгрижно по клоните на дърветата до този злощастен ден. Благодарение на своята издръжливост катеричката за втори път се измъкна от лапите на невестулката. Сега вече на хищника ще бъде трудно да я улови.

Тя прибра в гнездото си спасения мъжкар, но нямаше да го търпи дълго.

Преди да се стъмни, намери удобно място под чатала на съседния бор и започна да огризва кората. Младият мъжкар бързо долови замисъла ѝ и продължи да дълбае дървото. Навътре то бе изгнило и не се оказа много трудно, за да се издълбае до вечерта в него удобна хралупа с малък отвор. На пръв поглед катеричката наблюдаваше без особен интерес младия мъжкар. Но вътрешно тя беше доволна, че близо до себе си има сродна душа.

От този ден двете катерици тръгнаха из гората заедно. Започнаха усилено да трупат запаси. Лошото бе само това, че вече забравяха в кои

дървета са натрупали храна. Случваше се вместо да отидат при скривалището с жълди, да намерят склада със семки от борови шишарки. Но това не беше голяма беда и не им пречеше да създават все нови и нови складове.

Сутрин белите влажни изпарения от потока се вдигаха и покриваха гората. Само тук-там стърчаха голите клони на стария дъб и острите върхове на вечнозелените борове. Катеричката се изкачваше по тези върхове над бялата мъгла и, учудена, наблюдаваше разкъсването на мъглата. Животът на двете катерици ставаше от ден на ден по-труден и изпълнен с опасности. През дългите нощи гладната сова обикаляше из клоните на оголените дървета, а през деня соколите се спускаха все пониско над гората.

Кой знае откъде в гората прилетяха на големи ята врани. Дърветата се огласяха от техните крясъци и катеричките се оглеждаха изплашени. Храстите около потока погрозняха, тревата по полянките най-напред почервения, после пожълтя и незабелязано изсъхна. Есенните дни се задържаха слънчеви, но лъчите на слънцето вече не топлеха, както през лятото.

Една сутрин катеричката се събуди под напора на вятъра и погледна навън. Тежки оловни облаци плуваха ниско над гората. След малко вятърът престана и над гората заваля дребен дъждец. Не спря да вали няколко дни и нощи. Катеричките стояха в своите хралупи и от време на време поглеждаха навън. На четвъртата нощ небето се изясни, звездите светнаха, но сутринта времето застудя. Слънцето бавно изгря, но не стопли животните. Малки бели облачета се опитваха да го скрият за по-дълго в сянката си, но не успяваха. Вечерта вятърът се усили, катеричките се скриха в хралупите си и дълго не можаха да заспят. По едно време на полянката под стария дъб излезе кошута, следвана от едногодишно еленче. След тях втора, трета, четвърта. Едрите животни сведоха глави и търсеха нещо из сухата трева. В този момент от гората се показва едър елен. Спря се в средата на полянката, огледа стадото си и изрева. Гласът му бе странен, от присвитите му очи изскачаха пламъци, а наведените назад рога се опираха в хълбоците му. Кошутите надигнаха за миг глави, послушаха се дали няма да се чуе отговор от гората, но скоро наведоха глави и тук-там откъсваха по някое сочно стръкче трева.

Но еленът беше неспокоен. Разкрачи се и още веднъж мощно изрева. Пак не получи никакъв отговор. Само най-младата кошута се отдели от стадото и тръгна сама към потока. Еленът се спусна след нея и скоро я доведе обратно с покорно наведена глава.

Неочаквано от вътрешността на гората се чу ревът на друг елен. Той също реवेशе силно и гласът му се чуваше все по-близо. Едрият елен отново се разкрачи в средата на полянката, вдигна глава и отново изрева. В гласа му имаше не само призив, но и закана, отправена към онзи, който се приближаваше. Еленът от гората дълго не се обади. Този на полянката отново изрева и започна да рови с крака в земята. Кошутите вдигнаха глави и се огледаха тревожно.

Младата неспокойна кошута пак се отдели от стадото. Еленът се спусна след нея и бързо я върна, после събра цялото стадо в средата на полянката и се огледа. От потока излезе вторият елен. Той направи няколко крачки, вдигна глава и силно изрева. Водачът на стадото му отговори и застана срещу него. Широките му рога блеснаха на лунната светлина. Пришълецът изрева за последен път и също сведе рога.

Минаха миг-два и мощните рога треснаха, сплетоха се в жестока прегръдка. Мина доста време, докато се отделят. Двете едри животни отстъпиха няколко крачки и когато катеричките очакваха да чуят втори удар на рогата, от хрусталаците се разнесе силен гръм...

Водачът на стадото направи висок скок, но във въздуха изстена, преви се и падна на земята. С последни сили той се надигна, направи няколко крачки и се сгромоляса под старата бяла бреза. От муцуната му излизаха облаци бяла пара, а дълбоко от гърдите се чуваше задавен стон. Миг след това започна да бие с крака и бавно стихна, изпънат неестествено на земята. А кошутата заедно с елена-пришълец беше изчезнала в гората. Дори катеричките не забелязаха в коя посока.

От хрусталака при потока излезе човекът. Както през лятото, когато застреля кучето, той се повъртя около трупа на елена, след това отрязва главата му, изчисти вътрешностите и, превит под тежестта на тялото, тръгна по тясната пътечка. Катеричките плахо огледаха полянката и, като не откриха нищо интересно, пак се скриха в хралупите си.

На другата сутрин те подадоха глави навън и онемяха от изненада. Дървета, храсти и треви – всичко бе покрито с бяла пелена. Въздухът беше чист, студен и резлив, но под топлите им кожухчета не можеше да проникне. Като задуха студеният вятър, положението стана по-трудно. Опадаха дори жилавите листа на дъба и могъщото дърво вдигна голи клони към небесата.

Катеричките не можеха да се начудят. До обяд бялата пелена изчезна, слънцето се скри зад сиви облаци и малките животинки, несигурни в утрешния ден, се заеха да събират усилено храна. Вече трупаха и по земята лешници, жълъди. Заравяха ги с малко шума и отминаваха по-

нататък. Нищо че вятърът отвяваше шумата, главното беше, че вършеха нещо. Това ги успокояваше. Всички хралупи по околните дървета бяха пълни, по полянките имаше много купчинки, но катеричките не преставаха да събират и трупат нови запаси ...

Така те се трудиха упорито много студени дни, докато едно утро се събудиха и не познаха своята гора. Не, това не беше тънката бяла покривка на първия сняг! Гората бе отрупана със сняг. Всичко наоколо бе бяло, по-бяло от техните нагръдници. Само в потока шумеше водата.

Катеричките бързо откриха, че за тях сега е най-сигурно в клоните на боровете. Дългите игли бяха обсипани с тази студена, бяла и безвкусна маса. Единствената полза от нея беше, че скриваше телата им от хищните погледи на враговете, а понякога им служеше вместо вода.

От падането на първия сняг катеричките задълго се задържаха в леговищата си. Понякога оставаха там няколко дни и нощи. Но това не бе зимен сън, какъвто заспиват мечките и язовците. В случая сънят бе принудителен – когато животното спи, не му е необходима храна. Сега катеричките бяха пестеливи. А да се показват много-много навън на белия фон за тях беше твърде опасно. В гнездото на старата бреза катеричката вече се чувствуваше съвсем несигурна. Затова още в началото на зимата се премести при мъжката катерица, където и преди това прекарваше по няколко часа. В хралупата бе по-топло и уютно. Тук не можеше да ги открие нито совата, нито ястребът.

Зимата се оказа снеговита, не минаваше ден, без да завали сняг. Двете животни заспиваха все по-продължително. А събудеха ли се, тръгваха да търсят някое свое скривалище с храна. Търсенето им отнемаше много време. Трудно се ориентираха в новата обстановка, но понеже имаха много скривалища, все успяваха да открият някое. Изхранваха се и пак заспиваха за няколко дни и нощи.

Зимата продължи дълго. Двете катерички вече мислеха, че никога няма да свърши. Един зимен ден преживяха голямо преमेждие. И все пак в нещастieto имаха малко свое, катериче щастие. Пробудиха се малко преди кръвожадната невестулка да открие хралупата им.

Гладният хищник дни наред проверяваше дърво по дърво и все не можеше да открие къде изчезна тази пъргава едра катерица, дете два пъти успя да се измъкне от лапите ѝ.

Двете катерички бяха излезли от хралупата, правеха утринния си тоалет и се стараеха да си спомнят за още някое пълно скривалище, като забелязаха кръвожадния звяр. Впуснаха се в бяг, прескачаха бързо от клон на клон, но невестулката упорито ги следваше. Голите клони не

можеха да ги скрият. Сега вече можеше да ги спаси само чудо... И то стана точно навреме! Катеричките вече чуваха дишането на невестулката, когато в тишината се разнесе силен гръм. Невестулката отчаяно скочи и полетя към земята. Катеричките се огледаха. В своя бяг не бяха забелязали страшния човек. Той стоеше под дървото, усмихваше се и гледаше право към тях. Малко по-назад към тялото на невестулката се приближаваше едро куче. То ухапа вечния им враг и го донесе в краката на човека. Катеричките не умееха да благодарят. Впуснаха се отново в бяг и, без да слизат на земята, направиха голяма обиколка, докато стигнат до своята хралупа.

Един зимен ден, когато слънцето грееше над гората, катеричките видяха сърна, бягаща на три крака. Кожухът ѝ беше топъл, но с болен крак тя едва ли щеше да дочака пролетта. А малко след нея забелязаха животно, припомнящо нещо на едрата катеричка. Дивата котка вече догонваше сърната и скочи върху нея. Хапа шията на отслабналото животно и развя опашка. Сърната жално изблея, опита се да се вдигне, но всяко усилие беше напразно.

Около падналото животно започва да расте червено петно, сърната бие с крака във въздуха, повдига глава, но котката я хапва още по-дълбоко и животното се отпуска върху снега. Дивата котка стръвно къса парчета месо от хълбока на сърната и оглежда околността. Дълго пирува хищникът, после сяда на задните си лапи и почиства муцуната си. Катеричките я наблюдават отгоре, изплашени и объркани. Най-после котката изоставя плячката и се отдалечава навътре в гората.

Не минава много време и до разкъсаното тяло на сърната се приближава лисица. Над нея лети ято врани, но звярът не им обръща внимание – лакомо изяжда вътрешностите на сърната, откъсва голямо парче месо и побягва към ... храстите. Върху трупа кацат враните. Най-напред изкълват големите очи, а след това обират остатъците по едрите кокали...

След няколко дни вятърът завя със сняг скелета на сърната, а посред оголената полянка катеричките намериха едно от своите скривалища. Те се нахраниха до насита, известно време тичаха насам-натам по полянката и скоро се прибраха в топлата хралупа, където проспяха още няколко дни.

Времето изведнъж се промени. Снегът в гората започна бързо да се топи. Катеричките се събудиха и тръгнаха да търсят храна. Неочаквано на най-долния клон в стария дъб забелязаха невестулка. Бяха толкова близо, че трудно щяха да се спасят с бягство. Но невестулката не им

обърна внимание. Долу под дървото трима мъжкар жестоко се биеха, а женската, седнала на дебелия клон, наблюдаваше с интерес трибоя...

Двете катерички се върнаха безшумно в хралупата си. Не се нахрана, но бяха живи. Тревожно се споглеждаха, не можеха да разберат какво става с невестулките, защо са толкова много. Но също така чувствуваша някакво вътрешно безпокойство. Настъпваше първата пролет в живота им и кръвта им започваше да кипи.

Студената зима вече се предаде напълно. В гората плахо настъпи пролетта. Дроздовете все още не пееха весело, но прелитаха от дърво на дърво и многообещаващо подсвиркваха. Кълвачът все по-често очукваше като гризлив доктор кората на дърветата и от време на време весело се размиваше. Свраките и враните станаха по-миролюбиви, а малките катунарчета весело цвърчаха в голите храсти. Фазаните се разхождаха на припек, подреждаха перата си и кряскаха с твърд, метален глас. А в тихите вечери над поляните прелитаха бекаси с дълги човки и пееха някак особено. Утринните мъгли бързо се разнасяха и по набъбналите клонове блестяха капки роса.

Борове и смърчове спокойно посрещаша пролетта. Белите дъбове също на пръв поглед изглеждаха спокойни, само в брезите мязгата напираше към най-тънките клонове и те бързо загубиха зимния сивочерен цвят. Само след няколко дни по тънките клончета се развиха малки листенца.

Катеричките вече страдаха от глад. По цял ден огризваха сочните връхчета на брезовите клончета и ставаха все по-неспокойни. Едрата катеричка побягваше кокетно от младия мъжкар, а той се спускаше като луд след нея. Сега и те не обръщаха голямо внимание на опасностите, които криеше лекомислената игра. Червените им тела прескачаха като малки пламъци из голите клонове на дъба. И опитни акробати биха им завидели на дългите скокове. Беше им добре, може би много добре, но всичко хубаво бързо свършва.

Неочаквано в клоните на дъба се появиха още две млади мъжки катерици, започнаха да се увъртат около едрата женска. После се нахвърлиха срещу другаря ѝ. Но той не се посрами. Първият нападател полетя към земята и можеше да благодари само на опашката си, че не си счупи гръбнака. С втория борбата продължи по-дълго. Дори потече кръв, но накрая и той бе прогонен. Сега вече двойката катерички имаше законно основание да остане заедно – брачният съюз бе скрепен с кръвта от шията на младия мъжкар. В дивата природа женската принадлежи на най-силния. По този начин поколението, което ще създадат, ще бъде по-

силно и жизнено.

Изминаха още няколко седмици. Топлият вятър промени гората до неузнаваемост. Храстите напъпиха, в клоните им весело цвърчаха синици, около потока се белееха малките камбанки на бели кокичета, а между храстите срамежливо поклащаха звънчета тъмносини теменужки. Дните се удължаваха, а слънчевите лъчи грееха все по-топло. Всички дървета в гората напъпиха, а клоните им прашяха от нови сокове.

Катеришкото семейство използва топлиите дни за строеж на ново жилище. Този път избраха мъничка хралупа в старата бяла бреза. Издълбаха го по-широко от обикновено, само входния отвор оставиха тесен. Мъжката катерица донесе от земята мек мъх и с него постла хралупата. Женската катерица поемаше от него донесеното и бързо го прогонваше от хралупата. Когато жилището беше готово и наближи раждането, тя съвсем го прогони от дървото.

Мъжкарят разбра, че сега няма какво да прави в клоните на старата бреза и прескочи в клонестия дъб. Там го свариха нощта и ясното утро. Долу по полянките вече цъфтяха ягоди, между дърветата прелитаха на двойки диви гълъби и се разтапяха от нежност. Птица прелита като стрела и се загубва в гъстата гора. Кукувицата дълго предсказва плодородна година, а след това гърлено се смее, снася яйцето си в малкото гнездо на сипката и запява в захлас в храстите. Песничката е проста, но всеки път тя я повтаря по новому – по-нежно и по-мелодично.

Доктор Кълвач почуква силно по кората на стария дъб. Открил гнездо с ларви, той гърлено се смее и се готви да отлюпи кората. Дребни синици прелитат възбудено от храст на храст и си съобщават нещо много важно. Високо над гората лети мишелов и плахите птици чуват кръска му. Горска чучулига, поздравила раждането на новия ден, се спуска като камък от висините и бързо изчезва между дърветата.

В новата хралупа, в отвора на старата бяла бреза, едрата катерица облизва с мъничкия си език телата на четири малки катерички. След това ги придърпва с лапи към себе си и, тръпнеща, чувствува как сучат от нея мляко. Вече е майка, може би е щастлива, или се страхува за рождбите си.

На самия връх на клонестия дъб седи търпеливо мъжката катерица. Често поглежда към хралупата в ствола на старата бяла бреза и по навик олизва косъм по косъм дългата си опашка. След това чува смеха на кълвача и бързо се спуска към него. Лесно го прогонва оттам, отлюпва кората и събира тлъстите ларви. Кълвачът го гледа учуден и след малко прелита на друго дърво. Мъжката катерица отново пропъльзва в

короната на стария дъб и впила поглед в хралупата в бялата бреза. Какво чака? Знае ли какво става сега в тъмната хралупа?... Сигурно се досеща, защото от снощи седи на върха на дъба и лови миризмите откъм бялата бреза. Чака да се покаже дружката му, тогава ще знае, че всичко е наред. Сега трябва търпеливо да чака, за нищо на света не бива да я смущава.

Катеричката търпеливо изхранва малките си и подава глава навън от хралупата. Няколко мига се оглежда, забелязва своя другар и сякаш му кима с глава. Бавно измъква тялото си от хралупата, сяда в чатала на старата бяла бреза и сякаш нищо особено не се е случило, започва да почиства опашката си. После се изправя на задни лапи, развява опашка и, вдигнала предните си лапи пред белите гърди, поглежда учудено надолу.

По ствола на старата бяла бреза пълзи нейният другар и в муцуната си носи едър охлюв...

Лисицата е кръвожаден хищник

В гъстата борова гора бавно настъпваше денят. Още от сутринта заваля сняг. Вятърът задуха, гората зашумя, а снегът не преставаше да вали, даже се усили. Лошо започваше зимният ден, трудно ще им бъде на дивите животни. Едва надвечер бурята утихна. Времето чувствително омекна, но над гората се спуснаха тежки, сиви облаци и над смълчаните дървета отново се посипаха едри снежинки.

Те падаха бързо и закриваха следите на лисицата, която си беше направила леговище под голямата скала. Клоните натри млади борчета покриваха входа му, а надвисналата скала го предпазваше отгоре и отстрани. И хората, и грабливите птици трудно можеха да открият леговището. Самата лисица не се страхуваше от пернатите си врагове, макар че от малка водеше с тях безмълвна война. По-вярно беше да се каже, че птиците се страхуваха от ловкия звяр – стига само да се приближеше до плякката и те отлитаха с недоволни крясъци. Лисицата се преструваше, че не им обръща внимание. Легнала под скалата върху наръч суха трева и листа, тя беше доволна от самотата си и се чувствуваше в безопасност.

Само старият язовец знаеше нейното леговище. Той вече се беше събудил и от време на време подаваше муцунката си, поглеждаше намръщено към скалата и мърмореше нещо под нос. Дали беше недоволен от неприятното съседство, или пък трудно понасяше самотата си – не

можеше да се разбере.

Тази година зимата някак поизбърза и язовецът се страхуваше, че натрупаната мазнина няма да му стигне до пролетта. Затова въпреки снега той пак се отправи към гората, за да потърси нещо за хапване. Там течеше малък поток и по бреговете му можеше да намери някой охлюв или да изрови тлъст червей, а в най-лошия случай – да похапне вкочанени от студа корени.

Не измина много време, откакто язовецът се скри в гората, и близо до лисичата бърлога се спря една бялка. Тя подуши следите, огледа се и видя муцуната на лисицата, която се подаваше от боровите клони. Не побягна, а само се изправи на задните си лапи и оголи острите си зъби. Лисицата тихо изръмжа, бялката се огледа, изпъна тяло и се приготви за борба. Лисицата изпълзя от леговището. Не ѝ се искаше да прахосва силите си в борба с това малко зверче. Но то не преставаше да се зъби насреща ѝ. Лисицата скочи напред, бялката се изплаши, подви опашка и пъргаво се метна на близкия бор. Шмугна се нагоре и отново се озъби срещу лисицата. Тя доволно изръмжа, отърси снега от тялото си и се върна обратно в бърлогата. Не, никак не ѝ се щеше да се бие напразно! Добре, че малкото зверче избяга само...

Вече пета зима посреща опитната лисица. Тя знае, че снегът няма да се задържи дълго, идва със студовете и си отива след тях. Зимата е жестока към всички обитатели на дивата гора. Много от тях няма да доживеят до пролетта. Даже за лисицата е трудно и тя не винаги успява да улови заек или яребица. Дълбокият сняг закрива бързо следите, гладът свива вътрешностите, а свирепият студ замахва с ледена коса над главата ѝ. Засега кожухът я предпазва, но за да може кръвта да сгрява тялото, нужна е много храна, която трябва дълго да се търси из дълбокия сняг.

При ловуването в снега лисицата трябва да бъде предпазлива, да пести силите си и главно – да не изяжда цялата си плячка наведнъж, защото не се знае дали през следващите дни ще успее да улови нещо. В най-лошия случай долу в селото има лек и богат улов, но двуногите същества, които живеят там, са опасни. Лисицата неведнъж се е срещала с тях и има опит. Въпреки това тя често се е спускала към курниците, но тогава в бърлогата са я чакали по няколко ненаситни гърла.

Сега тя пак е гладна, но е сама и предпочита да стои по-далеч от двуногите. За цял живот лисицата няма да забрави страшната случка, която преживя преди четири години. Тогава беше още малка и не можеше да бяга дълго в снега...

За първи път тя отвори очи в една просторна бърлога в съседното

сечише. Леговището имаше два изхода, единият излизаше под корените на полуизгнил пън, а вторият – малко по-далеч, в малиновите храсти.

Заедно с братята и сестрите си лисицата прекарваше своето време в игра със заешки и котешки кости. Храна имаха достатъчно, за това се грижеха майка ѝ и баща ѝ. Това беше най-хубавото време от живота ѝ...

Веднъж, както си играеха пред бърлогата, лисичетата доловиха непознати гласове. Майка им тихо изръмжа и всички се скриха в бърлогата. Вътре беше тихо, тъмно и топло... В единия край беше пълно с оглозгани кости. Около бърлогата се вдигна страшен шум. Някой риеше земята, блъскаше по стария пън и в бърлогата се сипеше пръст.

Майката се огледа колебливо и изтика малките към отвора под малиновия храст. Самата тя се върна при главния вход. През него вече подаваше муцуна малко, зло куче. Майката се опита да го прогони, но кучето, насъскано от опасните двуноги същества, лаеше яростно и хапеше с острите си зъби. Тя се опита да се впие във врата му, но не успя. Кучешкият врат беше дебел и защитен от широка каишка. Окървавена, майката препречваше с тялото си входа на бърлогата, кучето напираше, хапеше я, тя се бранеше и скимтеше от болка, но не отстъпваше. Зад нея бяха малките ѝ, нямаше да позволи на кучето да ги разкъса...

Никой не беше казал на лисичетата какво да правят в такива случаи, но най-едрото от тях тихо изръмжа, скочи към втория отвор и увлече другите след себе си.

Щом изскочиха навън, те попаднаха сред страшна буря. Наоколо загърмя и затрещя, замириса на кръв и на нещо страшно непознато. Най-голямото лисиче лежеше мъртво пред изхода, а останалите скимтяха и гледаха към майката. А тя нямаше време за тях. Вече разбираше, че не може да избяга, че не ѝ остава нищо друго освен да се бори за своя живот и за живота на останалите малки. Такъв е законът на дивата гора.

От отвора изскочи второто лисиче и наоколо отново затрещя и загърмя. Въпреки това другите го последваха...

На изхода се появи малката лисица. За миг слънчевите лъчи я заслепиха, но тя бързо прескочи потръпващите тела на братята и сестрите си. Видя разкратените крака на двуногото същество и за пръв път усети острата миризма на тялото му. Обърка се. Не знаеше накъде да бяга и в последния момент се повря през краката му.

Ловците викаха и крещяха, но закъсняха със стрелбата. Може би мислеха, че са избили всички и пушките им бяха празни. Лисицата избяга в другия край на гората, сви се в гъстото жито и притихна. Без да се помръдне от мястото си, тя прекара първия самотен ден в страхливо

очакване.

Надвечер житните класове пред нея се разтвориха и между тях се показа главата на стария лисугер. Беше я открил по следите. От този момент за нея се грижеше бащата. Носеше ѝ за храна дивеча още жив. Разкъсваше го и я оставяше да яде до насита.

Двамата заживяха в леговището под гъстите борови клони. По мръкнало старият лисугер излизаше на лов и в ранни зори се връщаше с полузадушена кокошка, фазан, заек или яребица. Рядко се случваше да донесе само няколко мишки. Оставаше я да се нахрани, а каквото остане – изяждаше сам. После спяха по цял ден.

Старият лисугер дълго се грижи за дъщеря си. Когато тя поотрасна, започна да я води със себе си на лов, но тогава отдалече заобикаляше домовете на двуногите същества. Нощните набези бяха интересни. Младата лисица бързо се научи да ловува не по-зле от баща си.

Разбра, че нощта е по-подходяща за ловуване от светлия ден. Нощем летят само безобидните прилепи. Птиците, които с крясъка си издават хищника, спят, двуногото същество също почива в дома си, а топлият ветрец е добър съюзник. – съвсем точно показва къде се е скрила мишка или къде мъти фазан. И безшумно летящата сова, и бухалът не закачат лисиците – търсят по-дребен дивеч, защото не искат да рискуват и сами да станат плячка.

През нощта лисиците са господари на гората и на околните поля. Никой не ги вижда, никой не ги преследва. Единствените им неми свидетели са звездите и голямата луна. Щурците цвърчат тихо, мъничките светулки летят между дърветата. На кого ли светят? На лисицата не е необходима тяхната светлина, а те не се страхуват от тъмнината...

Само веднъж малката лисица се уплаши до смърт от мрака. Над планината се спусна буря, задуха силен вятър, остри светкавици разсичаха небето. Затрещяха гръмотевици също като онези изстрели на ловците. Но както неочаквано дойде бурята, така отмина. По небето една след друга се показаха звездите, бавно изплува светлият сърп на луната, в гората тихо шуртеше вода и се стичаше към набъбналия поток.

После лисицата преживя още много бури, но вече свикна и не се страхуваше. През първата и втората година от своя живот тя научи много неща, от които зависеше съществуването ѝ.

Разбра, че порът и язовецът не са интересен лов. Друго нещо са патицата и едрата гъска. За тях си струваше да се измокри дори в студена вода. Месото им е вкусно, а костите – меки и хрупкави. Подобно е месото на яребиците и пѣдпѣдците, но те са толкова плахи, че рядко

успяваше да ги изненада.

Нямаше защо да преследва останалите птици, които чуруликаха из дърветата. Малкият дрозд не стига дори за една порядъчна хапка, но шумът му е достатъчен да разтревожи цялата гора. Гургулиците също не могат да заситят стомаха ѝ, пък и летят високо в клоните на дърветата.

Научи се, щом не улови нищо през нощта, да прекарва деня с плодове. Късаше ловко малините, дъвчеше падналите диви круши, обираше червените горски ягоди, а през есента похапваше и грозде. Въобще през лятото можеше да се мине без месо, но не беше толкова страшно. Младата лисица не избираше много-много, стига стомахът ѝ да е пълен и всичко е наред...

Един есенен ден лежаха заедно със стария лисугер и се припичаха на слънце. Лъчите му вече се спускаха зад короните на дърветата, когато се дочу заешки писък. Старият лисугер се надигна бързо, подуши въздуха и се спусна по посока на звука. Смяташе, че някой по-малък хищник е уловил заека и че той ще може да го отнеме. Лисицата тръгна след него. Приблжиха се тихо и близо до звука се разделиха, за да нападнат от двете страни. Не обърнаха внимание на това, че вятърът духа в обратна посока, нямаха време да обикалят и да се ориентират по миризмата.

Ето излизат в края на гората. Спират се над стръмния сипея идушат въздуха. Но вятърът духа срещу тях, ще трябва да разчитат само на слуха си. Някъде зад шипковия храст, окичен с червени плодове, отново се чува отчаяният писък на загиващ заек...

Старият лисугер се спуска по сипея и с дебнещи стъпки се приближава до шипковия храст. Изведнъж в тишината изтрещява гръм. Старият лисугер подскочи неестествено, размаха опашката си, падна на земята и се сви на кравай. После се надигна и с последни сили се повлече към гората. Но страшният гръм се разнесе отново и прикова лисугера към земята.

Младата лисица наблюдаваше изплашена от сипея. Нещо ѝ подсказва да се обърне и да избяга, но нещо друго, по-силно я задържаше на място. Може би искаше да разбере откъде дойдоха тези невидими изстрели. Не се наложи да чака дълго, храстите се разгърнаха, червените шипки затрептяха и оттам излезе опасното същество с нещо лъскаво в ръката си.

Човекът приближи до стария лисугер, подритна го с крак, а младата лисица не можеше да си обясни защо той не скача и не бяга... Двукракото същество се навежда и вдига лисугера за опашката, от главата му

капе кръв...

Младата лисица не издържа повече и побягва към леговището под скалата. И ето вече трета зима поред го обитава, вярна на навика и на стария лисугер.

С безразличие лисицата гледа как снегът вали. Вече втори ден не е хванала нищо. Стомахът и червата ѝ се свиват, вътрешностите я болят от глад, но какво може да улови в снега? Мишките са се заровили дълбоко и миризмата им не се усеща. Птиците веднага я забелязват върху белия фон, само някой глупав заек може да се мерне, но по-добре е все пак да почака до свечеряване. Поколеба се дали да не слезе към селото, но животинският ѝ инстинкт пропъди опасното желание.

Лисицата едва изчака да се свечери и се измъкна от бърлогата. Тръгна бавно, с дебнещи стъпки, често се спираше и душеше въздуха. Когато излезе от гъсталака, приятна миризма я удари в ноздрите. Тя потрепери от вълнение, козината ѝ настръхна. Вдигна още веднъж глава и определи миризмата. Сърна!...

Трудно ще настигне в снега такова едро животно, пък и сама трудно ще го повали, ако е здраво. Озове ли се в безизходно положение, сърната умее да се бори за живота си. Но нищо не ѝ коства да опита и затова лисицата тръгва по посока на миризмата.

Скоро тя откри младото сърне на една малка полянка сред гората. Беше отслабнало, ребрата под кожата му се брояха, то трепереше и едва стоеше на краката си...

Опитната лисица се закова на място. Животът я беше научил да не избързва. Знаеше, че, за да сполучи в лова, трябва търпеливо да чака и да не се вслушва в съветите на гладния стомах.

Точно над нея кацна катунарче. По главата ѝ се посипа сняг. Но тя не трепна. Във висините се появи ястреб, виеше се над полянката и се спускаше все по-ниско. Опашката му леко потрепера и птицата полетя към върха на висок бор, но после се отказа и се насочи към голите клонове на един клен близо до полянката. Жълтите му крака се свиха около клона, птицата прибра криле и се огледа. Явно ястребът беше забелязал слабото сърне и го следеше с острия си поглед.

Лисицата настръхна още повече. О, с какво удоволствие би ухапала меката перушина на гърдите му и би натрошила между зъбите си черния огънат клон! Без да забелязва нищо, хищната птица се спусна към жертвата. Тогава лисицата не издържа и скочи. Ястребът изпляска с криле, лисицата стисна челюсти, но в устата ѝ останаха само няколко пера от опашката. Не успя да затисне навреме с лапа тялото на птицата

и тя с яростен крясък се понесе към висините.

Сърнето се изплаши, затича, но попадна в пряспа. От снега стърчеше само главата му. Лисицата разбра, че животното е изостанало от стадото, силите му са на свършване, и търпеливо застана на разстояние от него. Безпомощното животно я гледа с големите си очи, но лисицата не е сантиментална, в очите ѝ проблясват зловещи пламъчета. Сърнето издава слаби звуци, предните му крака се подгъват и то пада в снега. Лисицата обаче изчаква. Страхува се да не би нещо да я изненада, както тя изненада ястреба.

Притъмнява. Падналото сърне вече не се вижда, но лисицата знае къде го затрупа снегът. Усеща как студът вледенява тялото му, миризмата отслабва, а тя едва пълзи по снега и се готви за скок.

Нощта простря тъмното си наметало над дивата гора; лисицата за последен път надигна глава, подуши въздуха и като не откри нищо подозрително, приближи се още малко и скочи.

Сърнето изблея жално, но острите зъби на хищника се впиха в гърдите му и блеенето се превърна в безпомощно хъркане. Яките челюсти стиснаха още по-силно. Усетила вкуса на топлата, сладникава кръв, тя с още по-голямо настървение разкъса гърлото. Сърнето потръпна конвулсивно, а лисицата отпусна челюстите си.

Гладна е, стомахът ѝ се свива болезнено, но лисицата е предпазлив хищник. Отскача в храстите и оглежда околността. Дълго души въздуха, но освен миризмата на заек не долавя нищо обезпокоително.

Едва тогава тя се приближава до тялото на сърнето и го разкъсва. Месото на болното животно за нея означава живот. Такъв е законът на дивата гора – смъртта на по-слабите дава живот на по-силните.

Празният стомах е напълнен. Лисицата се облизва, но все още не иска да остави плячката си. Приклепнала, тя обикаля около тялото, а след себе си оставя острата миризма на урина. По този начин съобщава на другите хищници, че тази храна има свой притежател и горко на онзи, който бъде заловен на мястото. След това тръгва към леговището, като прави голяма обиколка и на няколко пъти пресича в сложни осмици следите си.

Следващата утрин е слънчева, но по-студена от предишната. Лъчите на слънцето се отразяват от снежната покривка и бодат очите. Лисицата оглежда гората и присвива зеници. Дърветата са превили клони под тежестта на снега, околните скали са неузнаваеми под белите си калпаци. Навсякъде цари тишина, от време на време нарушавана от враните и угрижените свраки.

Старата лисица напуска леговището си едва след обяд. Тръгва към своята плячка, но съобразява, че вятърът е променил посоката си и заобикаля от противоположната страна. Приближава до плячката, но не се нахвърля върху нея, а ляга тихо в храстите.

Скоро над тялото се спуска врана. Не обръща внимание на условните знаци, оставени от лисицата, и започва да кълве с дебелия си клон. Хищникът се показва от храстите и тихо ръмжи. Враната се вдига, но като вижда, че лисицата е далече от нея, отново се спуска върху трупа и продължава да кълве. Звярът не може да търпи, ако някой яде пред него от плячката му, и се спуска след птицата. Враната отлита и грачи – оплаква се на цялата гора от лакомата лисица.

Хищникът се оглежда и още веднъж захапва замръзналото месо. Едва е откъснала няколко парчета и над нея се спуска ято грачещи врани. Лисицата откъсва още едно голямо парче и се оттегля в храстите. Не обича този грозен кръсък. Там спокойно дояжда месото и наблюдава как нахалните врани обират нейната плячка.

Разярената лисица няколко пъти изскача от храстите и прогонва враните, но те се отдалечават само на няколко метра и крещят, сякаш цялата гора е пламнала. Лисицата се предава и бавно се връща в леговището си.

Късно през нощта отново отива при трупа на сърнето. Но там са останали само гладко оглогзани кости и парчета кожа. Въпреки това хищникът захапва гръбнака и заедно с едно голямо парче кожа го заравя в снега, недалече от своето леговище. Тук враните няма да го намерят.

Бавно минават зимните дни и нощи. Опитната стара лисица е често гладна, отколкото сита. Но в дълбокото леговище, затрупано отвсякъде със сняг, е топло и може дълго да се спи.

Планината дреме под дебелия снежна покривка. Върху синьото небе летят черни врани и разтревожено грачат. Насам-натам като стрели прелитат свраките и съобщават нещо важно на своите роднини. И катунарчетата в храстите са разтревожени. Нещо става в гората. Лисицата е наострила уши и поглежда през боровите клончета. Не, засега няма нищо тревожно. Нека враните си грачат, колкото щат.

Сега едрият дивеч се е събрал на стада и най-често се върти около хранилките. Двуногото същество се грижи за тях, кара им сено. Яребиците се нареждат в крайпътните храсти и след като мине шейната, кълват изпадналите от нея семена. Там обаче лисицата не може да ловува. Двуногото същество леко би открило следите й...

Фазаните прекарват студените нощи в клоните на дърветата, тъй че

заякът остава най-леката плячка за лисицата. Но това дългоухо плашливо създание умее бързо да бяга и трябва много търпение, за да се улови от засада.

В едно слънчево утро пресният сняг блестеше и караше животното да присвива очи. Изведнъж лисицата трепна, доловила подозрителен шум. Изскочи бързо от леговището си и се притаи под младите борчета. Огледа се и недалече от себе си забеляза двуногото същество. То вървеше бавно из гората и държеше в ръцете си дългото лъскаво оръжие. Лисицата се надигна и побягна встрани. В дълбокия сняг не можеше да се тича бързо. Щом излезе на хълма, забеляза втори човек с оръжие в ръка. Обърна се под прав ъгъл, но след малко видя още един ловец.

Животното се почувствува като в клопка. Устреми се назад към леговището си, но в последния момент се сети за язовеца и с няколко скока се намери в бърлогата му. Старият самотник се събуди, изръмжа злобно, но се сви и направи място на неканената гостенка. Шумът отвън не го разтревожи – както леко се събуди, така леко и заспа. А лисицата слухтеше при отвора на бърлогата. Отвън се чувствуваше острата миризма от тялото на двуногото същество. Чуваха се удари по дърветата, свирене, лай на кучета, но тя беше опитна и нямаше толкова леко да успеят да я изкарат навън.

В този слънчев зимен ден не се чуха страшните гърмежи. Ловците отминаха дупката, без да забележат, че лисичите следи водят към нея.

Скоро се прибраха в селото, но лисицата още два дни не излезе от бърлогата на язовеца. Той продължаваше да спи и страховете на лисицата не го вълнуваха. На третия ден изгладнялата лисица напусна сигурното леговище. Запомни, че при голяма опасност може пак да го използва и тръгна из гората.

Едрите ѝ лапи пропадат в дълбокия сняг, но с рунтавата си опашка тя замита следите. Изкачва се на скалата и оглежда притихналата гора. Слънцето вече не само заслепява очите, но и топли. Лисицата се изляга на камъка и започва да пощи бълхите от кожата си. Но това занимание бързо ѝ омръзва, протяга се отново, отваря уста, прозява се и чувствува как червата ѝ се свиват от болка.

Един ястреб е кацнал на най-високия бор и дълго наблюдава лисицата. Само че това не е плячка за него. Лисицата също го е открила, но се преструва, че не е видяла нищо. Надига се и души влажния въздух. По тялото ѝ се разлива някаква сладка топлина, обзема я леност и безразличие.

Спуска се обратно към леговището на язовеца, а оттам прескача до

своята бърлога. По средата на пътя извърща глава. Между стъпките си забелязва малки капчици алена кръв. Отново вдига глава, души въздуха и побягва из гората. Тича насам-натам като малко глупаво лисиче. Не търси храна, не ловува, гледа само да разпръсне повече от червените капчици кръв.

Лисицата смътно си спомня миналогодишната зима, когато с нея се случи нещо подобно. Но оттогава са изминали много дни, а пък нейният мозък не е устроен така, че да запомня всичко.

Неочаквано от дърветата се чува кукумявка. Лисицата трепва, оглежда се и продължава своята обиколка. В края на полето забелязва заек. Далечно е, няма никаква надежда да го достигне, но се спуска след него. Заекът вдига облачета бял прах и се загубва в полето. Лисицата спира и започва да рови в снега...

Скоро тя се връща в боровата гора. Неочаквано под носа ѝ изскача отново заек. Този вече няма време дори да изпищи. Лисицата пуска заека пред себе си, побутва го с крак, може би иска да го съживи, но заекът не мърда. После тя го повдига внимателно и го отнася пред бърлогата си. Там кляка на задни лапи и бавно изяжда плячката. Кожата и костите разхвърля небрежно наоколо, така че и неопитният ловец би разбрал кой е пирувал в гората.

Лисицата ляга в бърлогата си, подава глава между боровите клонки и сънливо наблюдава гората. От своята дупка излиза язовецът, души въздуха и с недоволен мърморене дооглозгва разхвърляните кости. Лисицата не му се сърди, напротив, гледа го с някакъв необичаен добродушен поглед. А язовецът, похапнал хубаво, опира гръб о близкия бор и започва да чеше хълбока си.

Така преминава една нощ и още един слънчев ден, а лисицата не напуска леговището си. Какво ли очаква?...

Снегът видимо омеква. Топлият вятър го превръща в снежна вода, а земята жадно попива пролетната влага. Тук-там вече се подават нежните горски кокичета. Катунарчетата весело цвърчат из храстите, а край потока горделивите фазани пляскаят с криле.

Зимата неохотно отстъпва. Нощните студове не могат да спасят останалия сняг. Лисицата лежи в бърлогата си и търпеливо чака. Слънцето вече се е изкачило в зенита си, когато пред трите борчета спира лисугер. Няколко мига той наблюдава лежащата лисица и бавно пристъпва към нея.

Лисицата се преструва, че присъствието на лисугер а ѝ е безразлично. Непознатият кавалер се приближава още по-близо и се опитва да

подуши тялото ѝ. Лисицата предупредително ръмжи и лисугерът спира нерешително. После отново пристъпва и свойски навежда глава към слабините ѝ.

Този път лисицата не само ръмжи, но и захапва пришествяца. Лисугерът отскача встрани, поглежда учуден лисицата и неодобрително поклаща глава. Тя продължава да лежи, изпънала предните си лапи, очите ѝ гледат спокойно, но постепенно се премрежват и се наливат с кръв.

Лисугерът облизва муцуната си и отново много по-предпазливо се приближава. Лисицата продължава да се преструва на безразлична. Поклонникът преминава позволеното разстояние и лисицата пак захапва хълбока му. С други думи – на първата среща тя държи да се спазва благоприличие. Лисугерът не отговаря на ухапването, той се стреми да погледне лисицата в очите.

От клоните любопитна сойка наблюдава лисичия годеж и след малко присмехулно разказва какво е видяла...

Лисугерът е още млад, неопитен мъжкар. Старата лисица го среща за първи път. Но той се проявява като упорит ухажор, ляга срещу нея и се стреми да улови погледа ѝ. Скоро двата хищника започват да мъркат, младият лисугер изведнъж е станал мил и търпелив. Ето че лисицата повдига и върти опашката си. Лисугерът пропълзвява наблизко и погалва с лапа муцуната ѝ. После двете влажни муцунки се допират, душат се, а козината по гърбовете на животните настръхва.

Самотният язовец излиза от бърлогата си, оглежда ги намръщено, и като вижда колко много са заети със себе си, измърморва нещо и влиза обратно. Той разбира, че тук става нещо необикновено и особено, което не го засяга.

Лисицата се изправя на четири крака, навежда главата си към лисугера и миролюбиво мърка. Значи го е харесала. Младият ухажор се върти около нея, допира я с хълбок и се отдръпва няколко крачки встрани. Оттам извърща главата си и гледа учудено. Лисицата не го следва. Тя влиза в леговището си и ляга. Лисугерът се връща, прикляка на задните си лапи и оставя пред входа на бърлогата своя условен знак. Лисицата набръчква нос от острия мирис на урина, но не се сърди. Мъжкарят я поглежда в очите, оголва зъбите си и изчезва в гората.

Старата лисица остава да лежи на мястото си. Вече не е сънлива, погледът ѝ е чист и ясен. Ако сега отиде на лов, сигурно ще има успех. Но не бива да го прави – затворена е в кръга, очертан от младия мъжкар...

Вятърът тихо шуми в клоните на борчетата. По игличките се топи

снощният лед и се превръща в дребни капчици вода. Слънцето сякаш току-що се е пробудило, а в гората цари утринна тишина. Тя прави дивите животни доверчиви и те лесно попадат в ноктите на хищниците.

Над бърлогата на язовеца каца сойка. Събудила се е и чисти перушината на гърдите си. Лисицата тихо ръмжи. Птицата трепва и отлита с крясък.

Лисицата лежи до вечерта. Погледът ѝ отново се изостря, тя не се ослушва, дори и не забелязва приближаването на младия лисугер. Той пристъпва леко и слага отпреде ѝ едър сив заек. После ляга на предните си лапи, върти любезно опашка и чака.

Лисицата пропълзва до плячката, души я от всички страни, сякаш никога не е помирисвала заек, и бавно започва да се храни. Скоро престава да дъвче. Не усеща глад. Измъчва я нещо друго. И лисугерът не се докосва до месото. Остава да лежи срещу нея до сутринта. Гъстите клонови на младите борчета ги скриват от любопитните погледи. Язовецът също не се интересува от тях. Доволен е, че хищниците са го оставили на мира, и отпочива в своята просторна бърлога. През зимата е отслабнал, но сега времето се оправя и той бързо ще заглади косъма...

Може би всичко щеше да се развие много по-иначе, ако на сутринта клоните на младите борчета не се бяха разгърнали и сред тях не се беше показал втори лисугер. Той оглежда двете животни, пристъпва напред, изръмжава и започва злобно да рие пръст срещу съперника си.

Лисицата продължава да лежи, сякаш това не я засяга, а младият лисугер се надига, изгърбва се и с ниско наведена глава ръмжи срещу натрапника. Но той не отстъпва, излайва пронизително и скача напред. Двете животни се търкалят пред лисицата, хапят се и ръмжат, а наоколо лети ръждива козина. Ето, младият се изтръгва и сега той може да се нахвърли върху натрапника. Но в мига, в който неопитният лисугер се колебае, неговият враг се изправя, готов за ново нападение. Младият лисугер подвива опашка и побягва встрани. Спира се при ствола на един дебел бор и оттам ръмжи, но щом новодошлият се спуска към него, отскача бързо и бяга по-далече. Скоро той се предава и изчезва в дивата гора... Старият мъжкар се връща при лисицата, смело приближава до нея, подушва заека и стръвно го разкъсва. Нахранил се, той сяда на задните си лапи до лисицата, а пък тя се изправя, разхожда се и отново сяда, този път по-близо до него. Старият лисугер ръмжи тихо, след това я захваща за гърба, разтърсва я, сякаш иска да я накаже за близостта ѝ с другия, а после я пуска. Лисицата се свива покорно и се обръща към него. Но старият мъжкар спазва ритуала на годявката докрай. Става и откъсва

парче месо от тялото на заека. Приближава се бавно и го поднася на лисицата. Тя нетърпеливо рови с крака, сграбчва подаръка и лакомо го изяжда. После лисугерът влиза в бърлогата, оглежда я отвътре и ляга на входа. Лисицата се допира до него. От този ден никой не наруши щастието на лисичето семейство. Вече трета година старият лисугер е баща на нейните лисичета.

Изминаха няколко седмици. Топлият вятър издуха снега и от най-усойните места на гората. Бреговете на потока са покрити с млада трева, дивият чесън по полянките е източил своите дълги зелени стъбла, а въздухът от сутрин до вечер е пълен с най-различни звуци. Сутрин първа се обажда кукувицата и пробужда сънливата гора. След нея запява дрозд, кълвачът бърза да провери здравето на дървото, на което е спал, катунарчетата, чинките и синиците започват да чуруликат.

В кората на отрещния висок бор са свили гнездо ястреби, близо до тях са се настанили соколи, а гълъбите са избягали по-далеч от хищните птици и цял ден гукат в короните на кичестите върби.

Старата лисица възприема пролетните промени някак по-сериозно и угрижено. Излиза късно вечер от бърлогата си и се връща пред разсъмване. Един ден тя вижда, че язовецът излиза от бърлогата си, приближава се бързо, влиза в леговището, оглежда го отвътре, а след това излиза и оставя навън своите условни знаци, а после се настанява като у дома си... След закуска язовецът се върна при бърлогата си. Наведе се и, щом разчете знаците, замърмори недоволено. Зае се да почиства входа, затрупа с пръст мястото и едва тогава влезе в леговището. Лисицата сякаш не го забеляза – свита на кълбо в дъното на бърлогата, тя се правеше, че спи. Язовецът дълго мърмори и обикаля около нея, но като разбра, че нахалницата не му обръща внимание, легна в другия край на бърлогата и заспа.

Късно след обяд лисицата излезе навън и доволно изръмжа. Пред входа я чакаше старият лисугер и държеше заек в муцунката си. Лисицата прие подаръка, изяде го и се излегна под стария бор. Лисугерът легна до нея. От благодарност тя започна да пощи кожуха му, а старият мъжкар замърка от удоволствие...

Като се стъмни, язовецът излезе от бърлогата, погледна, намръщен двете животни, поклати глава и слезе към потока. Там най-лесно намираше насекоми и вкусни коренчета, а тази вечер успя да открие дори гнездо с птичи яйца. Нахрани се добре, а за добавка разрови меката пръст и извади няколко сочни коренчета. После слезе към потока, пи дълго вода и се върна при бърлогата. Но в нея вече се беше настанило

лисичето семейство.

Старият мъжкар лежеше пред входа и злобно изрѣмжа насреща му. Язовецът спря нерешително, помириша двете купчинки лисичи изпращания, набръчка нос и трѣсна недоволно глава. След това разрови купчината кости, счупи няколко със зъбите си и се отправи към долчинката, откъдето беше дошъл. Не за първи път в живота му се случваше нахалната лисица да заеме неговото леговище. Помири се и сега. Предпочете да отстъпи без бой – лисиците бяха две и той не беше сигурен дали ще ги надвие...

Преди разсъмване старият лисугер излезе на лов и лисицата остана сама. Настанила се неканена в чуждото леговище, тя започна да прави някои подобрения. Най-напред почисти полузатрупания втори изход. Дълго рови с лапи в пясъчливата прѣст, докато го направи по мярка. Изходът водеше в другия край на полянката, под един нисък храст. Беше доста далече от първия и трудно можеше да бъде забелязан от ловците. Доволна от извършеното, лисицата се върна в бърлогата, наскуба козина от тялото си и я разтсла върху изровената прѣст. След това легна отгоре и заспа...

Привечер я събуди напевният глас на кукумявката. Лисицата примигна и погледна през изхода. По небето трептяха хиляди звезди. Скоро пред нея застана старият лисугер. В муцуната си той носеше петшест мишки, остави ги пред лисицата и пак изчезна в нощната тъмнина.

На разсъмване те пиха заедно вода от потока и легнаха в бърлогата на язовеца. Бяха свикнали един с друг – вече трета година двамата посрещаха пролетта. Лисугерът ловуваше, а лисицата чакаше в леговището. През деня, когато той задрямваше, лисицата пощеше бълхите му и ласкаво облизваше козината по гърба му. Храна имаше достатъчно. Но една нощ старият лисугер слезе към селото. На разсъмване положи пред лисицата едра кокошка. На другата вечер той повтори опита си и вече не се върна.

Три дни лисицата лежа гладна в бърлогата на язовеца и слизаше само до потока, за да пие вода. Едва на четвъртия ден, отмаляла от глад, тя се принуди да излезе на лов. Гладът я подгони в необичайно за ловуване време – слънцето стоеше още високо над върховете на борове.

Лисицата слезе предпазливо до потока, премина го по ствола на повалено от вятъра дърво и навлезе в една нива с люцерна. От двете страни се простираше боровата гора. Нивата беше разделена терасовидно от три високи межди, обрасли с шипкови храсти, диви сливи и бодлив глог.

Лисицата се спусна към първата межда. Там обикновено бяха леговищата на полските мишки. Друг път тя би обърнала внимание на някои дребни неща, които предвещаваха опасност, но сега бързаше, заслепена от глад.

Лисицата не забеляза, че от крайните борове излетя мишелов. Птицата бързо набра височина и отлетя към гората. Мишеловът беше обезпокоен от три човешки фигури. Две от тях носеха пушки, но сачмите не можеха да достигнат височината, на която се издигна птицата. Тримата мъже се спряха в горния край на нивата и загледаха надолу.

От гората излезе сърна и спря в люцерната. Не усети хората, стоящи по посока на вятъра, също както не ги усещаше и лисицата. А лисицата ловува из трънливата межда, лапа мишките и весело върти опашка. Вече не е толкова гладна, но все още трябва много да яде. Сега не е сама, след известно време бърлогата ще се изпълни от гласовете на рожбите ѝ, а те трябва да бъдат силни.

Лисицата навлиза в плитка долчинка, спира за миг и души, но не открива нищо подозрително. Минава под една разцъфнала върба и тръгва по междата. Не предчувства опасността, не знае, че един от тримата ловци я е забелязал. Тя познава всяко храстче и всяко дърво по тези места – затова се разхожда като у дома си.

Но нещо тревожи лисицата, чувствава, че нещо не е в ред. Още не е забелязала ловците. Не вижда дори, че един от тях поведе кучето надолу в обход. Той няма пушка. Двамата с пушките останаха в засада. Вятърът, този неин съюзник, този път духа срещу ловците, а зрението на лисицата не е кой знае какво. Мъжът с кучето се спуска внимателно по края на гората. Едрото ловно куче върви послушно след ловеца, а мускулите играят под кожата му. Може би вече усеща дразнещата миризма на лисицата и се дърпа, но ловецът му се заканва с пръст и то послушно тръгва след него.

Сега вече капанът е затворен. Мъжът с кучето оглежда крайната межда с бинокъл. Два пъти улавя лисицата и два пъти я загубва. Ловецът напряга очи и си мисли, че това е онази хитра лисица, която няколко пъти му се изплъзва.

За първи път я откри с помощта на враните. Лисицата лежеше върху сива скала и се преструваше, че дреме, затоплена от слънчевите лъчи. Враните, тези кресливи издайници, се спуснаха върху скалата. Лисицата не ги закачи. Все по-ниско и по-ниско птиците закръжиха над скалата и грачеха, сякаш са открили слон. Ловецът беше далече от нея и успя да я види само с бинокъла си.

Една врана се спусна прекалено ниско, лисицата пъргаво скочи и над скалата полетя перушина. С плячка в уста, съпроводена от истеричните крясъци на птиците, лисицата се изгуби в храсталака...

През следващата година ловецът успя да открие леговището ѝ. Изби малките и, но старата лисица беше на лов. Чака я дълго и не я дочака. Лисицата или го усети, или пък не беше успяла да улови нищо...

Не минаваше година, без да я срещне. Но срещите винаги бяха неочаквани и хитрата лисица се измъкваше. Тази среща е четвъртата им, а дали щеше да бъде последна – още не се знае...

Лани ловецът се ядоса много на лисицата. Наруга я и се закани, че в скоро време ще си разчистят сметките. Една дива патица си беше направила гнездо в короната на стара върба, цялата наклонена над водата. Почти всеки ден ловецът ходеше и наблюдаваше яйцата. Умната птица го беше заинтригувала. Щом малките патета поотраснат, тя ще излети над водата и малките ще я последват, без да стъпят на опасната за тях земя. Хубаво го беше измислила дивата птица и ловецът изгаряше от любопитство да види какво ще стане.

В един пролетен ден той мина край върбата и нетърпеливо погледна в гнездото. Но то беше празно, наоколо беше пълно с черупки и бяла перушина. Ловецът се разгневи и заповяда на кучето си да търси.

Едрото куче потъна в ечемичената нива и дълго не се обади. Ловецът тръгна по тясната пътека. Скоро намери кучето, спряло се замислено над прясна купчина пръст. Най-отгоре имаше лисичи изпражнения. Предупреждение за останалите зверове ли беше това или предизвикателство към него, човека? Той взе един прът и разрови купчината. Отдолу беше заровена дивата патица...

При последната хайка лисицата измами ловците, като се скри в бърлогата на язовеца, но сега имат чудесната възможност да се разплатят.

След случая с дивата патица селяните откриха бърлогата и предупредиха ловците. В лятното утро се чу бесен лай. Лисицата се събуди, но за бягство беше късно. Дребно зло куче затули главния изход с тялото си. Докато се опомни, кучето измъкна едно от лисичетата. Лисицата се изплаши. Може би си спомни смъртта на своята майка. Нали затова леговището ѝ имаше три изхода. Единият извеждаше далече встрани, под храста на дива роза. Ловците бяха завардили двата изхода, но не знаеха, че съществува трети. Откриха го едва когато разкопаха цялото леговище. И тогава хитрата лисица спаси живота си, а хората си отидоха сърдити...

Ловецът с кучето вече стоеше на мястото, избрано предварително. С помощта на бинокъла той следеше движението на лисицата: Ръждивият кожух и рунтавата опашка се мяркаха при втората межда. Ловецът си помисли дали не е сбъркал, като остави пушката на момчето. За него има време да усвои ловното умение, пък и то не се състои само от точна стрелба... Обаче ако го беше оставил тук, кучето нямаше да го слуша и отдавна щеше да се шмугне в люцерната, а лисицата веднага щеше да улови миризмата...

Вятърът духа отляво, нататък трябва да изпрати кучето. Сега лисицата може да го усети. Тогава ще побегне надолу, но ще забележи човека и ще се върне в обратна посока. Кучето трепери в краката на ловеца. То отдавна е забравило миризмата на лисицата пък и оттук нито може да я усети, нито да я види. Ловецът стои изправен, вече не се крие, напротив, сам желае хищникът да го забележи.

Лисицата вдига глава, души въздуха, върти уши срещу вятъра, но не усеща нищо и продължава да ловува. Не разчита много на очите си – те виждат по-добре нощем, а през деня образите пред нея се сливат. С помощта на бинокъла ловецът забеляза, че коремът ѝ е издут. Разбра, че скоро ще даде живот на още пет-шест малки ненаситни хищника. Пропусне ли я и този път, дивечът в гората ще почувствува какво е лисича глутница...

Лисицата все по-често се оглежда, но не може да усети ловците. Затова продължава лова си. Спира се, вдига дясната лапа, слухти и, скача. Мишката цвърти, затисната под лапа та на звяра. Лисицата отлично се ориентира по шума.

Мъжът се навежда към кучето, нещо му шепне и сочи с ръка високя бор вляво. То се стрелва в определената посока, стига до края на нивата, спира за миг и полита нагоре край дърветата.

Старата лисица застава като вкаменена. Ушите ѝ са насочени към гората, откъдето тича кучето. Вече е разпознала миризмата и се мъчи да види неприятеля си. После ляга в люцерната и пълзи към първата межда. След малко забелязва фигурата на човека. Изправя се изплашена и побягва към момчето с пушката. Вече не се крие – развява червената си опашка като знаме и тича колкото се може по-бързо.

Всичко върви по плана на ловците. Люцерната е висока около една педя. Лисицата представлява добра мишена върху зеления фон, но бяга толкова бързо, че и кучето не би могло да я настигне. Пък и то отдавна не мисли за нея, лови миризмите от гората, старее се да отгатне за какво го е изпратил стопанинът му, и се смущава, че още нищо не може да

открие.

Лисицата приближава бързо към глоговия храсталак, където я чака момчето с пушката. Делят ги може би сто и петдесет, сега вече само сто метра. Но какво е това? ... Лисицата изведнъж спира като закована, опашката ѝ се отпуска на земята. Насочва уши към храста, зад който нещо помръдна. Това трае само миг, хищникът се обръща и побягва в обратна посока – към ловеца без пушка.

Вече се изравнява с ловеца, минава край него, а той стои безпомощен с бинокъл в ръце...

Лисицата спря чак на брега на потока. Опасното голо поле и рядката гора са зад гърба ѝ. Сега може да си откъхне. Тя влиза в гъстия храсталак, отпуска се на задни лапи и седи неподвижно. Погледът ѝ е насочен към течащата вода. Тогава лисицата забелязва една видра, която е подала глава от дупката си и хвърля зловни погледи към неканената гостенка.

Дразни се, когато някой открие леговището ѝ, па макар да се преструва на много миролюбив, като старата лисица. Видрата влиза във водата и нервно плува насам-натам. Лисицата също става, приближава се до потока и се навежда да пие вода. Но видрата не може повече да понася това нахалство и скача насреща ѝ.

Старият хитър звяр не иска да рискува живота си и благоразумно се оттегля. Слиза двадесетина крачки по-надолу, оглежда се и жадно пие бистрата вода.

Скоро преминава по падналото дърво над потока, спуска се през младата гора и влиза в бърлогата на прокудения язовец. Едва в полутъмното леговище тя се отпуска и заспива.

Утринното слънце проблясна в тъмната бърлога и освети петте малки телца върху корема на лисицата. Слепи и безпомощни, но здраво впити в гърдите на майка си, те сучеха живот и сила, а лисицата нежно ги прикриваше с опашката си. Едно след друго малките се отпускат и лисицата започва да ги ближе. Сама не знае защо го прави. Природата е устроена така, че някои навици се предават в кръвта. Ако не ги облизваше всеки ден след кърмене, малките постепенно щяха да залинеят, щяха да престанат да сучат и едно по едно щяха да умрат.

Три дни лисицата не се отделя от малките си деца. Сега те трябва да продължат и размножат жестоко преследвания лисичи род. Но на четвъртия ден лисицата почувствува, че малките дърпат напразно нейните гърди. В тях нямаше нито капка мляко.

Лисицата се надига и покрива рожбите си с козина, мъх и суха

трева. Така малките едва се забелязват. После хищникът напуска бърлогата. Обикаля, души въздуха около изходите на бърлогата и убедила се че няма никаква опасност, тръгва на лов.

Слънчевите лъчи пробиват тук-там гъстите клони на дърветата, а по тревата играят светли петна. Наблизо пасе самотна сърна. Усетила хищника, тя вдига глава и за миг двете животни изпитателно се гледат. Сърната не бяга. Сега тя не се страхува от лисицата и е готова да премери сили с нея. Но старата лисица знае, че не може да победи сърната. Друго би било, ако с нея ловуваше и старият лисугер. С явно съжаление тя се обръща и поема към потока. Утолила жаждата си, лисицата тръгва надолу по брега и души тревата. Така стига до горския път, водещ към полето. Там се спира, вдига глава и наблюдава нивата. Гладна е и дълго се колебае, но накрая предпазливостта надделява. Тръгва из храстите край потока. Заобикаля мястото, където се срещна с видрата, и слиза към малък залив.

В храстите лисицата вижда фазан, но миг преди това той също я е забелязал, спуска се по полянката, размахва криле и крещи на цялата гора. Една гургулица погледна от гнездото си, но не излетя. Може би мътеше, а може би съзнаваше, че лисицата не може да ѝ стори нищо. Лисицата се преструва, че не я забелязва, и бавно влиза във водата.

Някога тя беше наблюдавала как видрата лови риба. Започва да гони като нея рибките към плитчината и след няколко опита успява да изхвърли една на брега. Хвърля се върху ѝ и веднага я изяжда.

Залъгала глада си, върви напосоки край брега и души въздуха. Неочаквано в носа я удря дразнещата миризма на птица. Лисицата приближава и скача. Под лапата ѝ се премята пъдпъдък. Удушва го и го пренася в храстите. Там на спокойствие го изяжда. Но това е малко, лисицата трябва да мисли и за малките си. Затова продължава лова...

По клоните на един широк лешников храст са полепнали охлюви. Лисицата ги оглежда любопитно и след кратко колебание захапва един. Струва ѝ се вкусен. Бързо обира охлювите от по-ниските клони. Поглъща ги цели и оставя язовеца без храна. После слиза към потока, утолява жаждата си и се спуска към бърлогата. По пътя тя улавя едно глупаво мишле. Тичайки, лисицата дъвче бързо и чувствава нови сили в тялото си, а гърдите ѝ се пълнят с мляко. Тя нахълтва в леговището и се оглежда. Всичко е така, както го е оставила преди няколко часа.

Лисичетата усещат майка си, надигат влажни муцунки и търсят гърдите ѝ. Лисицата застава над тях и започва да облизва коремчетата им. Малките сучат, а в жилите на хищника се разлива блажена топлина.

Лисицата поляга на хълбок, покрива малките с рунтавата си опашка и отпуска глава на земята. Разнежена от майчино щастие, тя лежи и примигва в тъмната бърлога.

Никога лисицата не се е чувствувала по-добре. Да можеше все така да лежи и кърми малките си, да чувствава приятния гъдел и топлината в гърдите си...

Изминаха десетина дни и нощи, докато малките прогледнат. Но лисицата продължава да облизва коремчетата им и търпеливо чака да се насучат. Сега тя има достатъчно мляко благодарение на многото храна.

Една нощ лисицата успя да улови фазан. С него се наяде до насита и си припомни добрите стари времена, когато ловуваше със стария лисугер. Но на другия ден охлювите изведнъж изчезнаха – сякаш пропаднаха вдън земя. Наложил се да прескочи горския път и да навлезе в опасната нива. Сега люцерната е израснала високо и сякаш лисицата плува в дълбока вода. Старото познато поле ѝ осигурява богат лов, без риск да бъде открита от двуногото същество.

Но през следващата нощ се изплаши страшно. В люцерната попадна на глиган, който наведе глава и яростно се спусна срещу нея. Едва успя да отскочи встрани и да побегне. Спря се чак при шосето и постоя там, докато се успокои. Скоро отново тръгна из нивата и усети миризма на яребица. Птицата излетя от гнездото. Хищникът забеляза яйцата, но се спусна след нея. Яйцата не могат да избягат...

Птицата хвърква и пада, хвърква и пада, прави се, че не може да лети и води хищника по-далече от гнездото. Но веднъж не прецени силите си и упоритият звяр заби нокти в тялото ѝ. Бързо удуши птицата. Шумът е ненужен. Лисицата я занася в долчинката и я изяжда. Връща се по своята следа и изпива яйцата. Наситила се, тя тръгва обратно към гората. По пътя улавя мишка, която отнася в бърлогата на малките.

Те са все още глупави и се страхуват от малката мишка. Лисицата смачква главата ѝ и я побутва пред тях. После най-едротото мъжко посяга към мишката, а след него се увличат и останалите. Скоро лисичетата се сбиват за плячката.

През деня лисицата донася още пет мишки. Месото и още топлатата кръв се услаждат на малките. Майката гледа как неумело разкъсват телата на мишките и чак след това им дава да сучат.

Дните и нощите минават бързо. Лисичетата видимо растат. През нощта те спят, а през слънчевите дни си играят пред бърлогата. Оглеждат с интерес околния свят. Най-много ги интересуват птиците, прелитаци над тях. А лисицата е неуморна – по цяла нощ тя тича, за да им

осигури достатъчно храна.

Мишките и млякото вече не стигат. Майката носи зайци, а лисичетата излапват всичко и не могат да се наситят.

Старата лисица отдавна знае леговището на една сърна с малко сърне. А то е храна за няколко дни. Малките ще пируват, а тя ще си отпочине и ще набере сили. За жалост, винаги когато лисицата приближи до леговището, старата сърна се оказва там.

Веднъж, връщайки се от неуспешен лов, лисицата предприе отчаяно нападение. Сърната я усеща и застава насреща и. Лисицата обикаля наоколо, рови с крака земята и неочаквано скача към малкото. Сърната също е бърза, още във въздуха тя посреща лисицата и я удря с предните си крака. Хищникът се търкулва няколко пъти, скача и напада отново. Но, увлечена в борбата, лисицата не вижда откъде се измъква един як сръндак. Той я блъска в хълбока и отново я просва на земята. Сърната скача отгоре ѝ и я тъпче с острите си копита. Сръндакът удря с рога, а хищникът се търкаля по наклона. Едрият мъжкар го догонва, блъска го още веднъж и продължава да тъпче с предните си крака.

С последни сили лисицата се изправя и бяга. С болки в цялото тяло хищникът се връща в леговището, ляга и гледа малките си. Но това, което вижда, не я радва.

Увлечени в игра, малките преминаха границата на невинното и най-големият от тях стисна здраво най-малкото лисиче в зъбите си. Замири-са на кръв и малкото изпищя, но гладните стомаси са жестоки съветници. Лисицата не се намеси. Лисичето падна на земята и останалите се скупчиха около него. Няколко мига те го наблюдаваха, а после по-големите скочиха отгоре и бързо разкъсаха тялото му. Четирите гладни зверчета изядоха своята сестра. Майката с животинско безразличие наблюдаваше децата си. Едва след жестокия пир тя изръмжа тихо и събра лисичетата в средата на бърлогата. Легна до тях, но нямаше сили дори да ги покрие с опашка. Лисичетата не легнаха веднага, седяха на задни лапи и ръмжаха застрашително насреща си.

След малко те потърсиха гърдите на майка си, но тя ги отпъди. В бърлогата настъпи тишина. След тежката борба лисицата заспа дълбок, ободрителен сън.

Късно през нощта лисицата се надигна. Кръста я болеше, но трябваше да върви, иначе малките ѝ постепенно щяха да се самоизядат. Вече не търсеше мишки – те не можеха да стигнат за четирите гърла. Тръгна напосоки из полето, но дълго не откри подходящ лов и се насочи към крайните къщи на селото. На стотина крачки се спря и започна да лови

миризмите, носени от вечерния ветрец. Подуши миризмата на кокошки и козината ѝ настръхна.

Внимателно, крачка по крачка, тя тръгна след миризмата. Мина през порутената ограда и през зеленчуковата градина, приближи до зайчарника. Зайците я усетиха и затропаха с крака. Кучето, завързано с верига, лавна яростно, но лисицата беше решена на всичко. Прескочи към зайчарника, ухапа рамката и я дръпна с всичка сила. В този миг скръцна някаква врата и се чу човешки глас.

Старата лисица се обърка. Страхуваше се от хората, а не искаше да си отиде без плячка. Скри се под зайчарника, но гласовете приближаваха и тя побягна към градината. Върна се до потока, поседя до блъбукащата вода и скоро се върна при оградата.

На разсъмване кокошките се пръснаха из широкия двор и заровиха из бунището. Лисицата скочи и улови една за шията. В двора се вдигна шум, чуха се човешки гласове, лай, но лисицата вече бягаше към гората с кокошката в уста.

Скоро тя чу приближаващ се кучешки лай. За миг се спря, погледна назад и видя едно младо черно куче. Отново се спусна в бяг, но тежката кокошка ѝ пречеше да тича бързо.

В една малка долчинка лисицата спря. Едва си пое дъх и преследвачът ѝ я настигна. Беше по-нисък от нея, но стоеше смело, ръмжеше и показваше зъбите си. Старата хитра лисица можеше да избяга, но трябваше да остави плячката. А в бърлогата на язовеца я очакваха четири гладни гърла. Не, не бива да го прави!

Кучето скочи към хълбока на лисицата – искаше му се да разкъса кожата ѝ на най-слабото място. Лисицата се дръпна, излязла срещу кучето и настръхна. Кучето отново скочи и успя да я ухапе за шията. Остра болка раздра тялото на лисицата. Тя се опита да ухапе кучето за врата, но то се извъртя и я повали под себе си. Започна да я души. Хитрата лисица почувствува, че краката ѝ изтръпнаха, надигна отчаяно глава и ухапа наслуки. Между яките ѝ челюсти попадна преден крак. Тя го стисна, костите изпращяха. Кучето изскимтя и отпусна шията на звяра.

Лисицата се изправи, пусна пречупения крак и ухапа шията на кучето. От своя страна то разкъса кожата на хълбока ѝ. Това още повече я вбеси. Стисна силно и почувствува вкуса на топлата кръв. Двете сплетени тела се търколиха. Изведнъж лисицата почувствува, че нещо изпраща, болката в хълбока намалала и тя отново се изправи. С едно тръсване на главата отхвърли от себе си кучето, стисна още няколко пъти и тялото му престана да потръпва, а главата увисна надолу като пречупена.

Без да губи ценно време, лисицата завлече тялото в гъстия малинак, грабна кокошката и се спусна към бърлогата...

Лисичетата бързо разкъса кокошката и скоро оглозгаха кокалите. Лисицата изпитателно ги огледа и излая. Поведо малките навън. Прекошиха потока и спряха чак при тялото на кучето. Нямаше защо да ги учи какво да правят. Едно след друго лисичетата се нахвърлиха върху мъртвото куче и си устройиха първото угощение извън бърлогата на язовеца. Старата лисица не хапна, тя излезе на брега на долинката и обърна очи към селото. Малките хищници обраха месото на кучето, изядоха вътрешностите и започнаха да обикалят купчината кости. Лисицата слезе при тях, тихо изръмжа и ги поведе обратно.

На следващото утро в бърлогата на старата лисица цареше спокойствие. Но нищо не трае вечно. До вечерта стомасите бяха празни и лисицата излезе на лов. Скри се в градината на една селска къща и зачака удобен момент. Но кучето от съседния двор я усети и вдигна тревога. В дворовете светна, чуха се човешки гласове, лисицата не издържа и избяга към полето...

Апетитът на малките расте, а млякото на майката съвсем намаля. Трябва на всяка цена да улови нещо.

Лисицата навлиза в люцерната, тревата вече е окосена и натрупана на големи, ароматни купи. Приближава се до междата и улавя три мишки. Но какво е това? Тя минава край мястото, където бе стояло двуногото същество. Сега няма и помен от миризмата. Продължи нагоре и неочаквано долови миризмата на заек, само че тя се смесваше с миризмата на друго хищно животно. Лисицата вдигна глава и дълго души. Тя все по-ясно долавяше и двете миризми. Но непознатият враг не може да спре майката – тя ще се бори с него на живот и смърт. Такъв е суровият закон на дивата гора. Хищниците не умеят да отстъпват. Два звяра не могат да ловуват в едно поле и само с борба ще се реши кой ще остане.

Лисицата имаше известна изгода – знаеше къде се намира нейният враг.

Тя пристъпва бавно и внимателно. Приближава се и вижда: млад див котарак разкъсва тялото на заек. В момента се навежда и стръвно лапа вътрешностите. Миризмата на топла кръв затъмнява разсъдъка на лисицата, тя прави крачка, после крачка и половина и ... скача върху котарака, като впива острите си зъби във врата му. На големината той е колкото нея, но, изненадан, притиснат под тялото ѝ, изпада в паника и започва да дращи и да хапе, където завари. След малко успява да се извърти и забива острите си нокти в гърдите на лисицата. Тя чувствава силна

болка – сякаш хиляди игли пронизват тялото ѝ, но не отпуска челюсти. А дивият котарак не е разглежено домашно животно. Мускулите му са твърди, а зъбите – остри като ножове.

Ноктите се забиват все по-дълбоко в слабините, но и зъбите на лисицата не бездействуват. Не намалява натискът на челюстите дори когато котаракът успява да ухапе предния ѝ десен крак. С последни сили лисицата стиска и изведнъж усеща, че натискът на зъбите намалява, а ноктите се отпускат. Устата ѝ бързо се пълни с кръв. Тялото на котарака трепери и се изпъва в предсмъртна агония, а победителката пада отгоре, безсилна да разкъса голямото тяло.

Лисицата не усеща изминалото време и не знае колко дълго е лежала върху тялото на жертвата си. Щом дойде на себе си, тя легна на хълбок и започна да облизва раните си. От крака ѝ течеше кръв, по стомаха и гърдите личаха дълбоки драскотини, хълбокът ѝ бе разкъсан. Като се посъвзе, лисицата престана да ближе раните и помириса плячката. Лежейки, откъсна парче месо, сдъвка го и бавно се изправи. Краката ѝ още трепереха от умора. Но време за губене нямаше. Остави тялото на котарака, ухапа останалата част от заека и се спусна към къщи.

При потока спря, подуши въздуха и наведе глава. Дълго пи от студената бистра вода, после отново ухапа плячката, премина водата по своя мост и се отпусна пред бърлогата.

Лисичетата бяха излезли навън и я очакваха. Лисицата ги огледа строго, изръмжа и влезе с плячката в леговището. Младите хищници я последваха. Тя не яде повече от заека. Отново заблиза раните си, а малките сумтяха, хапеха се и скачаха едно срещу друго.

Три дни и три нощи лисицата близа раните си. Нужни ѝ бяха още толкова дни и нощи, за да оздравее напълно. Но трябваше да се живее и лисицата отново излезе на лов. Този път не се наложи да ходи далече. В гората откри младо сърне. То се учеше да пасе и беше само. Но лисицата помнеше урока, получен от сръндака и сърната. Затова се върна при бърлогата. Лисичетата побързаха да се лепнат на гърдите ѝ, но те бяха пресъхнали. Лисицата изръмжа и малките се дръпнаха. Тя направи няколко крачки надолу и призивно изскимтя. Най-едрият мъжкар я последва първи. Лисицата поведе малките си в първия им лов. С тяхна помощ искаше да отмъсти за предишната загубена схватка и главно – да осигури поне за два дни храна на лисичетата.

Тя бързо изведе малките срещу вятъра и внимателно се спусна по миризмата на животното. Лисичетата я следваха неотстъпно. Скоро се приближиха до неопитното сърне. Старата лисица няколко пъти

обиколи около него, а малките, сякаш някой ги беше упражнявал, заставаха в кръг наоколо. Майката ги огледа изпитателно. Погледът ѝ ги зовеше и подканваше към по-голяма смелост.

Най-едроту лисугерче първо разбра майка си и се спусна към сърнето. Животното, изплашено, се огледа, а хищникът увисна на гърлото му. Сърнето подскочи, опита се да отърси лисичето от тялото си, но вече се намеси старата лисица – тя удари с лапа сърнето в гърдите и то падна на хълбок. Тогава малките лисичета се нахвърлиха върху него. Сърнето пищеше като малко дете, но лисичетата не обръщаха внимание на писъците и късаха парчета-месо от още живото тяло. Най-едроту лисугерче успя да му разкъса шията и по тревата плисна кръв.

Едва сега старата лисица се приближи и откъсна от хълбока на животното голямо парче месо, после се дръпна встрани и лакомо задъвка. Малките изчакаха майка им да се нахрани и едва след това се спуснаха към едрата плячка. Скоро от сърнето останаха само едрите кости и главата. Но лисичето семейство беше сито и доволно.

Младите лисичета разбраха, че заедно представляват сила, която може да лови и по-едър дивеч. От този ден старата лисица не излизаше на лов сама. Тя бързо научи младите хищници да ловят мишки. Те скачаха точно, затискаха мишлето с лапа и най-напред му отхапваха главата. Към фазана обикновено се приближаваха от две страни, и то толкова предпазливо, както не можеше и майка им.

Един ден, като преследваха из гората едра зайкиня, покрай горския път се чу оглушителен гръм. Ехото още не бе заглъхнало и последва втори. Две лисичета последваха майка си към най-гъстата част на гората, но най-едроту лисугерче и едно женско лисиче не се върнаха вече. Лисичето семейство намаля. Лисицата чака дълго, но не тъжеше. С животинския си инстинкт разбираше, че животът в гората се заплаща с жертви.

Тази нощ тя не се върна в бърлогата на язовеца. Не се върна и през следващите дни и нощи. Скри се с двете лисичета във високата пшеница. Тук трите лисици се отдадоха на поголовно унищожение на дребния дивеч. Не се спираха пред никакво злодеяние. Накрая и те не срещнаха съжаление от страна на човека. По-дребното лисугерче намери веднъж сред пшеничената нива обикновено кокоше яйце. Малкото веднага се нахвърли върху него, счупи го с лапата си и набързо го изпи. За жалост това беше последното нещо, което малкият лисугер изяде. Яйцето беше инжектирано с отрова.

С това нещастieto не престана да преследва лисичето семейство.

Последното лисиче веднъж се спусна само към селото. Напразно старата лисица скимтя, ръмжа и вика малкото си. Младото животно, подушило миризмата на лека плячка, упорито тичаше надолу. Още неопитно, то влезе в първия курник през отворената вратичка. Но след малко вратичката щракна и се затвори. Лисичето започна да скимти, да вика за помощ. Старата лисица чуваше гласа му, но се страхуваше от двуногото същество и седеше като на тръни в гъстите храсти. А хората, чули гласа на лисичето, излязоха на двора.

Лисицата чака малкото си цял ден и цяла нощ. И втория ден прекара близо до селските къщи. А през нощта се престраши и влезе в двора, където се загуби нейното последно лисиче. След малко долови миризмата му откъм дърварника и бързо се приближи до оградата. Няколко мига се ослушва и наблюдава светлите прозорци на къщата. Но като усети, че малкото ѝ е живо, придоби смелост и се приближи до оградата. Тихо изскимтя. Веднага получи отговор. Малкото сякаш казваше:

– Тук съм! Но не мога да изляза при теб. Толкова много искам, но не мога, завързано съм!...

Кой знае откъде се взе толкова смелост в лисичето сърце? Но майката се приближи до дъсчената ограда, подуши я още веднъж и отскочи. Тя падна от другата страна на четири крака. Беше при лисичето си. Бързо го подуши от главата чак до опашката. По тялото му нямаше рани, които да му попречат в бягството, но навсякъде се усещаше острата човешка миризма. Лисицата изскимтя тихо и призивно, приклепна и прескочи оградата в обратна посока. Но напразно очакваше да скочи и нейното лисиче. Наложил се да се върне при него отново. Пак подуши тялото на своята дъщеря и откри, че е завързана за шията с нещо твърдо, жилаво. От него през оградата водеше дълга, дрънчаща верига. Тя е завързана за малката будка, откъдето през пролетта изскочи нейният преследвач. Сега будката беше празна.

Старата лисица стисна със зъби каишката, стегната около врата на лисичето. Дебелият гъон не се поддаде. Но лисицата легна на предните си лапи и започна да го гризе. Чуваше се нейното ускорено дишане. Челюстите я заболяха, лисицата престана за малко и отново подуши тялото на младото лисиче.

То падна и затисна с тялото си дрънчащата верига. Майката започна отново да гризе дебелия нашийник. Лисицата не можеше да определи колко време гриза дебелията кожа с железните кабари. За нея всичко се измерваше с постигнатия резултат. Тя продължи да гризе, докато не почувствува, че твърдата кожа се отдели на две части и шията на нейното

лисиче бе свободна.

После всичко стана много бързо. Старата лисица се пренесе с висок скок над дъсчената ограда и докато се изправи на краката си, до нея тупна и лисичето. Те бяха свободни!...

Впуснаха се в надпревара с нощния вятър. Прекосиха полето, прескочиха потока и навлязоха дълбоко в планината. Беше време да сменят леговището си. Спряха се в гъста гора. От тъмното небе започна да ръми летен дъждец. Гората беше тиха и на пръв поглед изглеждаше пуста, но лисицата долови някаква миризма. Тя вдигна глава и подуши въздуха. Миризмата идваше откъм дола.

Двете животни се спуснаха по миризмата. Скоро настигна един таралеж и малките му. Усетили късно опасността, малките се разбягаха, а майка им се сви на кълбо. Бодлите ѝ щръкнаха на всички страни. Двете лисици се спряха за миг пред бодливото кълбо. Но стомасите им бяха празни. Лисицата се разкрачи над него и го обля с топлата си урина...

Таралежът показва острото си носле. Това бе достатъчно. Лисицата го захапа за главата и мекото тяло увисна в зъбите ѝ. Майката подхвърли жертвата на дъщерята, тя разкъса корема ѝ и лакомо зарови муцуна в топлото, още живо месо. Майката също не бе хапвала нищо трети ден, но стоеше встрани и наблюдаваше как се храни нейната дъщеря.

След това двете лисици продължиха пътя си в тихата гора. Старата лисица имаше чувството, че познава тази част на планината. Спря се, вдигна нос и дълго лови миризмите, носени от вятъра. Младата също вдигна глава и като наблюдаваше майка си под око, също дълго мириса нощния въздух.

Старата лисица трепна, наостри уши и рязко сведе глава. Погледът ѝ се насочи надолу към потока, откъдето идваше нова надежда за утоляване на вечния глад. Двете лисици бързо изчезнаха из гъстите храсти.

Полянката опустя, а гората пак бе все така тържествена и тиха, измита от утринния дъждец.

Двете лисици намериха своето място в нея. Без тях планината не би могла да съществува, а те също не могат да живеят в каква да е гора.

Глиганът от Дубравишката гора

Хората от околията разказваха най-различни легенди за този глиган: горе по високото планинско пасище разгонил цяло стадо и избил кучетата, на един рис под Криви дол разпрал корема, долу под

хранилките стъпкал и направил на пихтия два вълка и още какво ли не...

Ловците се убеждаваха един друг, че още не е излят куршумът, който ще повали този глиган. Легендите бяха толкова много, че вече не можеше да се отдели истината от измислицата...

Ако можеха да говорят само непроходимите гъсталаци, от Дубравишката гора, биха могли да разкажат цялата истина за самотния глиган. Тази част на планината бе обрасла нагъсто с глогови, малинови, къпинови и други храсти. Между тях дъбовите издънки трудно си пробиваха път към светлината. Местността беше едва достъпна, насечена от стръмни долове и отвесни урви. Хората наоколо я наричаха Дубравишка джунгла, а горските и ловците отдавна се бяха отказали да навлизат в нея.

Старият едър глиган беше разпорил по тази местност коремите на много ловни кучета, но нито една глутница не беше успяла да го изкара пред пушките на ловците. Вече десет години ловците се убеждаваха, че той е неуловим и омагьосан, а вечер тайно мечтаеха да се сдобият с трофея му.

Напразни бяха всички ловни хитрости. След глигана оставаха само огромните отпечатъци от краката му. Откриваха ги по склоновете на Дубравишкия дял или долу около реката, но вече от няколко години никой не беше успял да ги види.

Беше отдавна, може би имаше двадесет години от деня, в който една млада дива свиня се отдели от стадото. Навлезе сама в гъстата борова гора и си направи леговище. Гората не беше прореждана и се простираше от потока в долината чак до хребета. От паша дивата свиня винаги се връщаше с мъх или суха трева в устата. Но близо до леговището нито веднъж не разрови земята. Докато имаше сняг, тя не напускаше боровата гора, въпреки че по отсрещния рид имаше много нападали жълъди. Дали знаеше, че стъпките в снега могат да издадат леговището ѝ?

С всеки изминат ден дивата свиня все повече се закръгляше. Куршумът ѝ провисна, а дългото виме се напълни с мляко. За втори път очакваше раждането на малки, но мястото за леговище си избра също като опитна, стара свиня. Младите борови дръвчета растяха толкова гъсто, че сама трудно се провираше из тях.

Зимата отдавна беше омекнала и в гората настъпваше пролет. Нощем все още замръзваше, но под топлите слънчеви лъчи снегът бързо се топеше. В ранните утрини падаше слана, но с изгряването на слънцето се превръщаше в капки роса. Небосводът изглеждаше по-дълбок и

постепенно се оцвети в нежно син цвят. По него не плуваше нито едно облаче, а в гората се чуваше шепотът на бистри снежни води.

В едно такова утро, когато снегът се беше стопил, дивата свиня слезе към потока. Намери си подходящо заливче, отъркаля се в рядката кал и дълго грухтя от удоволствие. Когато слънцето се издигна над короните на дърветата, свинята излезе и се заразхожда по полянката. Калта по тялото ѝ изсъхна и образува нещо като броня. Преди да се върне в леговището си, тя се опря до един дебел грапав бор и старателно започна да се чеше. С люспите кафява кал от тялото на животното опадаха и неприятно щипещите гадини. След това се върна в леговището си и легна в тревожно очакване.

На другия ден слънцето свари свинята легнала на хълбок. Изпъната, тя тревожно грухтеше. Коремът ѝ се издуваше и бързо спадаше.

По небето плуваха раздърпани, сиви облаци. Вятърът ги гонеше над земята. Скоро завали сняг, който към обяд премина в дъжд. Западният вятър местеше облациите все по на юг, а след обяд слънцето отново изгря над младата борова гора.

Дивата свиня продължаваше да лежи на хълбок и коремът ѝ трепереше. Зарила дългата си зурла в сухата шума, свинята грухтеше болезнено, а от утробата ѝ едно след друго излизаха малки жълтеникави глиганчета. Най-после коремът се успокои, свинята почувствува облекчение и се надигна. С острите си зъби разкъса ципите и върху сухия мъх се търколиха шест малки глиганчета. Те бързо се надигнаха на тънките си крачета, несигурно запристъпяха, но бързо намериха пътя към майчиното виме. По-едрите глиганчета уловиха пъпките при задните крака на свинята, а по-дребните трябваше да минат напред. Там вимето беше по-малко и по-слабите още от раждането си бяха осъдени на недояждане. Неизвестно как, но в тези първи часове малките глиганчета запомниха местата си и никога не ги бъркаха. Щом дивата свиня се върнеше от паша, всяко се залепваше за своята пъпка и сучеше от майчиното мляко.

Обикновено пъпките по гърдите пресъхваха първи и най-малките за цял живот си оставаха слаби. Тях не ги очакваше кой знае колко радостно детство. В дивата природа обикновено слабите загиват първи.

Отначало дивата свиня не се отдалечаваше от рожбите си. За няколко дни тя отслабна, защото се хранеше само с коренчета, червеи и треви, растящи по брега на поточето. Зимната козина по гърба ѝ проредя и сега изглеждаше постоянно наежена. Хълбоците ѝ хлътнаха и под корема вимето провисна. Но всичко това си беше в реда на нещата, свинята хранеше малките си от запасите, натрупани в тялото.

След две седмици майката започна да оставя малките за по-дълго. Пак не отиваше много далече, ровеше листата в младата борова гора и се ослушваше дали някое глиганче няма да потърси защитата ѝ. Хранеше се с дребни гризачи и корени на треви и храсти. Умееше майсторски да разрови подземните коридори и, щом улавяше мишка, мляскаше дълго, вдигнала зурла встрани.

В един пролетен ден тя откри трупа на заек и го изяде целия. Привечер се върна при малките си, легна на хълбок и дълго ги остави да сучат, като грухтеше от удоволствие.

Друг път се върна рано следобед и не им позволи да сучат. Изгрухтя тихо и те се подредиха в колона след нея. Поведете ги надолу. Отначало малките вървяха тихо и мирно, но след малко краката ги заболяха, те почнаха да се блъскат едно друго, да грухтят и да се хапят. Дивата свиня вървеше бавно напред с ниско наведена глава. В края на боровата гора майката тихо изгрухтя и малките се заковаха на място. Тя провери внимателно поляната, подуши въздуха и едва като се увери, че няма никаква опасност, поведе колоната по-нататък. Нощта се спусна бързо. По небето затрептяха хиляди звезди. Дивата свиня водеше малките си из дола, напредваше бавно, но упорито се придържаше към определената цел.

Високо над дърветата излетя горска чучулига и запя на своята женска, скрита в храстите. Слънцето още не се беше показало, а в короните на дърветата всичко беше на крак. Кълвачът работеше усърдно, а през кратките паузи оглеждаше дърветата и се усмихваше на нещо свое. Свраките прелитаха от дърво на дърво и търсеха слушатели за клюките си. Чинките повтаряха своите прости мелодии и от удоволствие притваряха кръглите си очички. Щом на изток се пукна зората, от клоните на дърветата се обади кукувица, а над долината прелетяха ято ранобудни врани.

Встрани от дивата свиня изскочи заек. Спря се под една дебела бука, вдигна се на задните лапи и учудено погледна майката с малките глиганчета. В следващия миг се обърна и побягна – предпочиташе да бъде по-далеч от тези настръхнали животинчета.

Щом навлезе в буковата гора, дивата свиня се спря, огледа дърветата и заби зурла в пръстта. Малките също опитаха, но муцунките им още бяха меки и ровенето не спореше. Затова се преместиха наготово при майка си. Щом някое намереше ларва или коренче, накланяше глава встрани и дълго сладко мляскаше. Когато малките се умориха, майка им се излегна и ги остави да сучат до насита. След това те отново се пръснаха и продължиха да ровят из загнилата шума. Скоро дивата свиня

изгрухтя, малките се събраха накуп и, вдигнали глави, се опитваха сами да разпознаят каква опасност идва.

Не, нямаше нищо страшно. Майката просто беше решила, че е време да се върнат в леговището сред гъстата гора. И така почти всеки ден дивата свиня водеше малките си все по-далече, но винаги гледаше да се върне в безопасното скривалище с изгрева на слънцето.

Обикновено, преди да се скрият, глиганчетата преминаваха през потока и през блатото. Няколко минути те се излежаваха с вдигнати муцуни и грухтяха от удоволствие. После се надигаха, лутаха се бавно из гората, докато засъхне калта по телата им, и се триеха в дърветата.

От ден на ден малките глиганчета ставаха по-умни. Престанаха да се страхуват от едрия елен. Самият той предпочиташе да стои по-далеч от майка им. Вече не се стрякаха от гласа на черната врана, убедиха се, че е излишно да тичат след малките катерички, които като игриви пламчета се изкачваха по короните на дърветата и оттам любопитно оглеждаха враговете си.

Бяха ли на паша – те все по-малко сучеха и свикваха с храната, която намираха под полуизгнилата шума. С особено удоволствие поглъщаха охлюви, но ако не намереха нищо, не се тревожеха и в най-лошия случай се задоволяваха със сладникавите листа и клончета от белите брези.

Най-голямото глиганче се отдалечаваше по-често от майка си. Но щом дивата свиня изгрухтеше, и то изтичваше при нея.

Тази нощ някъде в дола изблея изплашен сръндак. Майката надигна глава и започна да души миризмите, носени от вятъра. Въртеше ушите си като радари. Но никъде не улови нещо подозрително и отново сведе глава към изровената бразда. Малките играеха около нея, но на най-едротото глиганче тази игра му омръзна и то се отдели. Скоро откри нещо много по-интересно: по ниските лешникови храсти имаше плодове, подобни на жълъди. То ги помириса, побутна ги с муцунка и един от тях падна на земята. Оказа се, че не е плод. Глиганчето бързо го налага и го сдъвка. Върху езика си усети приятния вкус на майски бръмбар. Бързо се огледа за други. Откри още доста апетитни бръмбари, схруска ги и премина към следващите храсти.

Така, без да усети, то се отдалечи твърде много от майка си. Изведнъж глиганчето се вцепени, защото забеляза, че към него се приближава невиждан, страшен звяр. Опита се да скочи и да побегне назад, но успя само да изквичи. Грамадното куче се хвърли върху него и го захапа за врата. Глиганчето изквича още по-силно, но в този момент към него

скочи второ куче и го захапа за хълбока.

Още при първия писък дивата свиня вдигна глава. При втория разбра посоката и се спусна натам. Кучетата, увлечени в разкъсване на пляката, ръмжаха едно срещу друго и се гледаха с кръвясали очи. Нападението беше неочаквано. С един удар майката обърна първото куче по гръб и го захапа за гърдите. Костите на грамадния вълкодав изпукаха, той се опита да захапе свинята, но силите му бързо го напуснаха и главата му клюмна встрани. Жалко скимтене огласи тихата гора. С едно движение на главата дивата свиня разпра корема му отдолу нагоре и вътрешностите се изсипаха на тревата. Бързо се спусна по дирите на второто куче. То обаче отдавна беше изчезнало. Фучейки, дивата свиня се върна и спря над тялото на малкото глиганче. Останалите пет живи глиганчета се бяха спрели на крачка от трупа на своя брат и изплашено гледаха майка си. Тя подуши цялото му тяло, откри раната на корема и леко го побутна със зурлата си. Може би очакваше, че малкото ще се надигне, но скоро се убеди, че това е невъзможно. Отново изфуча и започна да се рови наоколо, като хвърляше пръстта върху главата на малкото. След това отскочи до гъстите храсти, начупи клонки и ги положи над тялото. Едва когато сметна, че е закрила достатъчно добре рожбата си, тя клекна до нея, помириса я още веднъж, изгрухтя и поведе стадото надолу към потока.

В гората дивата свиня легна в своето леговище и остави малките да сучат до насита. Най-дребното обаче напразно дърпаше и хапеше пъпката при предните крака – тя беше пресъхнала. Глиганчето се опита да блъсне една от сестрите си, но не успя. Тогава се повъртя около майка си, изгрухтя, но, изглежда, се досети нещо и пхна глава между задните ѝ крака. Намери пъпката на своя брат и лакомо започна да суче. Неочакваната смърт на най-голямото братче беше спасила живота му.

Дивата природа не умее да глези, тя е строга към всички и едновременно може да бъде и майка и мащеха. Животът сред нея не е случайност, той се движи по неписани, сурови закони. Затова натрупаният от животните опит е най-ценното наследство, оставено от прадедите им.

Живите продължават своя път, без да се спират и без да се замислят за бъдещето. Всеки ден иска своето. Всеки ден трябва да се намира достатъчно храна, всяка нощ е необходимо сигурно леговище. Така, унесена в грижи за своите пет глиганчета, дивата свиня нямаше време да си спомня за загиналото. Малките растяха бързо, все по-трудно беше да им се осигури достатъчно храна. Майката и нейните рожби обикаляха из гъстите храсталаци около потока. Там намираха вкусни, ароматни гъби

и малките се бореха за всяка от тях. Майка им ги научи да изравят корените на папратта и да намират глъсти червеи. Те вече умееха не по-лошо от нея да измъкват малките гризачи от дупките им и с удоволствие ги дъвчеха между острите си зъби. Най-дребното доскоро глиганче настигна на ръст останалите. През лятото то стана още по-едро и в игрите доказваше своята сила. Скоро беше признато за водач на малките и самоуверено заприпка веднага след майка си.

Семейството на дивата свиня престана да се връща всеки ден в левоището. Увлечена в търсене на храна, свинята все повече се отдалечаваше от познатите места. По едно време въобще престана да се връща. През топлите дни оставаше в гъстите храсти на билото, където току зад гората започва обработваемо поле.

Оттам всяка нощ вятърът носеше дразнещата миризма на храна. Дивата свиня не издържа и въпреки че в гората също имаше какво да се яде, изведе малките си сред овесената нива.

По тялото на глиганчетата светлите раета вече изчезваха и тъмнокафявият цвят на новата им козина беше по-сигурна защита в нощната тъмнина.

Овесът беше вкусен, но малките все още не можеха да достигат високите класове. Седнала на задните си крака, майка им лесно отрязваше стъблата и дъвчеше вкусните зърна. Глиганчетата също започваха да ядат.

От време на време майката изгрухтяваше предупредително и малките замръзваха по местата си. Дивата свиня дълго душеше миризмите, носени от вятъра, и чак когато се увереше, че няма никаква опасност – отново свеждаше глава. Това беше знак малките да продължат пашата си...

Но тези пиршества из овесените ниви не останаха за дълго скрити от човека. Дивите свине изтъпкваха много повече, отколкото изяждаха. Ловците от селото се събраха в кръчмата и организираха хайка. Естествено дивата свиня не можеше да предположи всичко това. Тя разчиташе само на доброто си обоняние и отличен слух.

Следващата нощ стадото спря в края на нивата. Малките се впуснаха към овеса, но майка им ги спря. Вдигнала зурла, тя проверяваше миризмите, носени от вятъра. Като усети, че от вътрешността на нивата иде човек, тихо изфуча, обърна се и побягна към гората. Малките не разбираха нищо, но послушно я последваха.

Последно тичаше глиганчето, което беше станало водач. Никак не му се искаше да напуска сочния овес, но нямаше как – трябваше да

последва майка си. Макар да беше по-силно от братята и сестрите си, то също я слушаше.

Лятото беше топло и плодородно. Боровете миришеха остро на смола, а по полянките червенееха сочни ягоди и сладки като мед малини. Гъби също имаше достатъчно и всички животни от най-дребния гризач до най-едрите елени не оставаха гладни.

Мишките се бяха размножили дотолкова, че семейството на дивата свиня можеше да се насища само с тях. А това беше добре, защото майката беше станала по-предпазлива и вече рядко извеждаше малките си в овесените ниви.

Небето започна често да се покрива с навъсени, сиви облаци. От тях се изливаха поройни дъждове, а младите глиганчета с голямо удоволствие се търкаляха в рядката кал. Ясните нощи постепенно се удължаваха, по небосвода искряха все повече звезди, сякаш през лятото се бяха роили. Те заедно с бледата луна ярко осветляваха нощните разходки на глиганите. По стъблата на горската трева блестяха капчици роса, а щурците безспир повтаряха своите прости мелодии.

Тънкият глас на совата, която безшумно прелиташе над поляните, отдавна не плашеше малките. Само тази необикновена миризма на същество, което още не бяха срещали, изправяше козината по гърба им. По държанието на майка си те разбираха, че трябва много да се пазят от него. Неведнъж бяха виждали как тя навежда глава над големите отпечатьци от краката му и мигом отскача към най-близкия гъсталак, докато опасността премине.

Но вятърът от полето продължаваше да носи приятни миризми. Дивата свиня ставаше все по-неспокойна. Тя познаваше вкуса на дребните, хрупкащи плодове, зарити на плитко в земята. Достатъчно беше да забие няколко пъти зурлата си и щеше да има достатъчно храна за цялото стадо. Често майката спираше в края на гората при картофеното поле и дълго ловеше аромата му.

Още не можеше да се реши и да отведе малките си там. Може би си спомняше края на своята майка и на двамата си братя. През онази отдавна отминала нощ двуногото същество вилнееше над полето. От всички страни се гърмеше и трещеше. Брат и до нея се праметна, изстена и започна да рита с крака във въздуха. Тя хукна като ужилена към гората. Скрита в гъсталака, зачака майка си. Но така и не я дочака – от седемте глиганчета бяха останали само три сестри. Скоро двуногото същество уби още една от тях близо до потока. А единствената жива сестра срещна за последен път миналата пролет. Тя водеше след себе си пет малки

глиганчета. Двете сестри скитаха заедно чак до късна есен.

В началото на зимата ги разделиха два яки глигана. Оттогава не е виждала сестра си и само от време на време си спомняше за нея като през гъста мъгла.

Тази нощ дивата свиня се колеба дълго дали да влезе в картофеното поле. Най-силното глиганче, доловило дразнещата миризма, не издържа и се спусна към правите, дълбоки бразди. Малките го последваха и майката нерешително пристъпи след тях. Сама едва ли би се решила да навлезе в страшното голо поле.

Изминаха няколко тихи и спокойни дни. По небето плъзнаха дрипави облаци. Звездите и луната изчезнаха, забулени в обятията им. Над гората се спусна кадифена есенна нощ. Дивата свиня обичаше такива нощи, въпреки че зрението ѝ беше по-слабо в сравнение с обонянието и слуха ѝ. Този път тя не се двоумеше в края на картофената нива, а сама поведе малките си навътре. Не след дълго от нивата се дочу квичене, грухтене и хрускане на картофи. Семейството на дивата свиня пируваше. Шумът, който вдигаше, не се чу от никого. В тъмната нощ те бяха единствените господари на полето и затова се държаха много неразумно. Едва призори майката изведе глиганчетата на водопой. После легнаха в най-гъстите храсти и доволни почиваха. Но ситостта трае кратко. Още преди мръкване младите глиганчета се разшаваха из гората. Но меките гъби не можеха да се сравнят с вкусните, хрупкави картофи...

През нощта дивата свиня отново спря в края на картофеното поле. Този път луната светеше ясно, а дърветата хвърляха дълги, призрачни сенки. Вятърът духаше откъм полето и не предвещаваше нищо добро. Майката свърна стадото си обратно в гората, сякаш предчувствуваше, че двуногото същество няма да остави безнаказано вчерашния среднощен пир.

Но гнилите жълди вече не харесваха на глиганчетата. В малинака плодовете бяха попарени от първата слана. Есенните гъби не миришеха така хубаво, а жълдите тази година бяха малко.

Две или три нощи стадото кръстосва гората. На четвъртата нощ майката сама не издържа и заведе глиганчетата в картофеното поле. Месечината светеше ясно, но този път вятърът духаше откъм гората и майката навлезе спокойно в нивата.

Тъкмо беше приближила средата на малкото възвишение, когато в ноздрите я удари острата миризма на двуногото същество. Нейното предупредително грухтене се смеси с трясъка на изстрелите. Тя побягна към гората и след себе си почувствува миризмата на барут и кръв.

Най-едрото глиганче вървеше последно и още като чу първия изстрел, се завъртя на едно място и побягна към спасителната тъмна гора. Там в настъпилата тишина то скоро долови гласа на майка си. Предпазливо тръгна натам и бързо я намери заедно с още две глиганчета. Дивата свиня изквича радостно и го подуши. Дълго чакаха другите две глиганчета, но те не дойдоха. Опитната дива свиня разбра, че гърмежите завинаги са я лишили от нейните рожби, завъртя се и поведе останалите три навътре в гората.

Сова прелетя няколко пъти над главите на изплашените животни, заплака с тъжния си, прокобен глас и остави дивата свиня да търси сигурно скривалище.

В най-ниската част на дола сутрин започнаха да се спускат гъсти мъгли, а короните на яворите се оцветиха в жълто и оранжево. Дренките постепенно се набръчкваха и падаха на сухата трева. Птиците в гората намаляха. Листата на дърветата падаха и вятърът ги разнасяше насам-натам, запълвайки с тях долчинки и урви. Под нападалите листа пробягваха тлъсти мишки. Глиганчетата ловко ги улавяха в зурлите си и ги съдвкваша с острите си зъби. Лятната им четина опада и на нейно място порасна гъста сивочерна козина.

В едно есенно утро стадото се връщаше в новото си леговище. Неочаквано опитната дива свиня се спря и подуши следите на сърна. Долови миризмата на прясно пролята кръв и поведе малките си по нея.

Слънцето изгря над гората, а те упорито вървяха по следата на ранената сърна. Някакъв неопитен ловец още снощи беше ранил животното и сега то бягаше, усещайки, че е преследвано. Но постепенно загуби сили и падна на хълбок върху пъстрия килим от пожълтели листа.

Дивата свиня се приближи първа, спря за миг и огледа загиващото животно. Сърната надигна глава и в големите ѝ очи се появи неописуем ужас. Но дивите животни не знаят що е жал. Без капка злоба свинята пристъпи, захапа шията на животното и с едно стискане угаси остатъците от живот в него. Направи го така естествено, сякаш откъсна снопоче мризлива трева.

Глиганчетата лакомо се спуснаха към топлото месо. Майката разкъса корема и те най-напред изядоха вътрешностите. Но не бяха толкова гладни, че да изядат цялата плячка. Майката ги заведе в близкия гъсталак, разрови шумата и уморени от продължителното преследване, малките бързо заспаха. Дивата свиня искаше да се върне при трупа на ранената, но, изглежда, и друг беше тръгнал по следите на раненото животно.

Неочаквано майката трепна. Глиганчетата вдигнаха глави и неспокойно се послушаха. По следата с пушка на рамо вървеше двуногото същество. Спря се при тялото на сърната, наведе се и огледа следите. После отвори раницата си, извади от нея голяма скоба и я положи до разкъсаната сърна. Надигна се и бавно пое назад.

Дивата свиня го проследи с малките си черни очички, завъртя се и безшумно поведе стадото в обратна посока. Не знаеше какво беше намислил човекът, но инстинктивно се досети, че не е дошъл само за да види колко от месото на животното са изiali.

На другата сутрин се върнаха при своето леговище и там намериха два глигана. В първия момент майката злостно изфуча, но, като се приближи и помириxa телата им, спокойно изгрухтя и легна в леговището си. Майката беше познала своите миналогодишни рожби. Не след дълго и малките глиганчета познаха по-старите си братя.

Гората се готвеше за дългата и студена зима. Дърветата молитвено протегнаха към небесата своите голи клони. Кълвачът все по-рядко почукваше по дебелиите стволоче и смехът му заглъхна. Соиките прелитаха угрижено от дърво на дърво и само враните като че ли тържествуваха. Летяха на големи ята над гората, виеха се над поляните и, щом откриеха трупа на някой елен, с неописуем крясък се спускаха над тялото му.

С падането на първия сняг към стадото се присъедини още един член. Това беше грамаден, червен глиган. Дивата свиня се сдружи с него през миналата зима. Младите глиганчета се страхуваха. Беше с дълги и остри като игли бивници. Малките му очи едва се забелязваха, а зурлата му почти се сливаше с дебелия врат.

Още първия ден глиганът се приближи до майка им и, като грухтеше доволно, започна да я души. После неочаквано я надигна със зурлата си и я отхвърли встрани. Дивата свиня едва се задържа на четирите си крака. Глиганът тръгна към нея и изгрухтя някак особено. Дивата свиня побягна няколко крачки, но скоро се спря и погледна изпитателно грубия си кавалер.

Той пак се приближи и пак като на шега я надигна и отхвърли напред, но за учудване на малките майка им въобще не се ядоса, сякаш тази груба игра й харесваше. Трите млади глиганчета наблюдаваха големите животни и всеки миг бяха готови да побягнат. Но техните по-стари братя лежаха спокойно и с интерес наблюдаваха любовната игра на стария глиган. Може би след година и те щяха да започнат подобна игра в някой гъсталак. Всичко, което виждаха сега, ще им бъде от полза.

Изглежда, че грубите обноси бяха неделим ритуал от глиганската

сватба и доставяха голямо удоволствие на дивата свиня. А когато глиганът ставаше прекалено груб, тя отскачаше встрани, ровеше корени от земята и мяскаше, преструвайки се, че не му обръща внимание.

Партньорът приближаваше, повтаряйки своето грухтене, отново я повдигаше с дългата си зурла и, раздразнен от миризмата на тялото ѝ, продължаваше да върви след нея. Накрая дивата свиня и глиганът се загубиха от погледите на малките глиганчета и дълго не се връщаха. Малките искаха да последват майка си, но, наблюдавайки по-старите братя, разбраха, че няма какво да търсят там.

От този ден могъщият глиган поведе стадото. Младите послушно вървяха след него. С дългата си зурла той прокарваше дълбоки бразди в земята и подканяше глиганчетата да търсят вкусни червеи.

Изминаха много дни и нощи. Зимата скова планината в ледена броня. В гората напада дебел сняг. Глиганът неуморно водеше стадото, като проправяше пътина с тялото си.

В един зимен ден към стадото приближи още един самотен глиган. Щом го забеляза, водачът цял настръхна и се спусна срещу пришълеца, размахвайки като бойно знаме късата си опашка. Но самотникът излезе разумен, не дочака приближаването му. Обърна гръб и се загуби в дълбокия сняг.

Силният водач се върна при стадото, доближи до дивата свиня и, като фучеше злобно, няколко пъти я обиколи. Може би с направения кръг той искаше завинаги да запази за себе си майката на малките глиганчета.

А дивата свиня стоеше с наведена глава, грухтеше тихо и сякаш искаше да каже, че няма никаква вина, че не е канила самотния глиган, че ще бъде само негова.

Изминаха няколко дни и неочаквано водачът изчезна. Дивата свиня не се разтревожи и сама поведе стадото към боровата гора, където прекара миналата зима.

Спуснаха се по склона, преминаха през дълбокия дол, през една млада смърчова гора и едва тогава навлязоха сред гъстите борове.

Зимата беше обикновена – нито много студена, нито много мека. Затова пък снегът се сипеше почти всеки ден. Храната трябваше да се изравя от дълбоко. Дивата свиня водеше малки те си в букака и дълго разравяше дебелия сняг, докато стигне до набъбналите от влага жълъди. От време на време откриваха трупа на замръзнала сърна или кошута. В такива дни стадото се изхранваше до насита, а след това дълго отпочиваше в старото си леговище.

Когато снегът, гален от полъха на южния вятър, започна да омеква, майката прогони своите глиганчета и започна да подготвя леговището си за новото поколение.

По-възрастните братя се разделиха и всеки тръгна по свой път. Трите миналогодишни глиганчета останаха заедно. Сега трябваше да се грижат сами за себе си. Двете мъжки поведоха сестра си из дивата гора. По-едротото вървеше отпред, поело отговорността на водач, а по-дребното пазеше отзад.

Вечер тримата ровеха снега под старите буки, а когато имаше мъгла, излизаха и денем в сечището, където изравяха сочни корени. Дългата зимна нощ не им стигаше, за да напълнят стомасите си, и те все по-често трябваше да търсят храна през деня. Но това не беше толкова страшно. По-лошото беше, че следите им оставаха в снега и ловците бързо ги откриваха.

В един зимен ден неопитните животни попаднаха на засада. Те не очакваха да срещнат по това време опасния човек. А ловците нарочно ги оставяха на спокойствие в младата борова гора. Знаеха, че по тези места всяка година една или две майки извеждат своите млади глиганчета. Хайката беше устроена далече от леговищата, за да не тревожат майките.

Отначало глиганчетата доловиха особени звуци. Първо надигна глава най-едротото глиганче. Миризмите, носени от вятъра, бяха непознати и опасни. Лаят на кучетата го разтревожи, но то нямаше опит и не знаеше какво да предприеме. Брат му и сестра му се скупчиха около него и очакваха решението му. Глиганчето побягна вляво, но след малко и оттам долови същите звуци. Спусна се вдясно, но не измени и стотина метра и кучешкият лай се усили. Чуваше се и човешки говор. Тогава то полетя напред, колкото се може по-бързо и по-надалеч от непознатата реч на двуногото същество.

Трите глиганчета тичаха по обратния път към разораната от тях ливада. Тичаха едно след друго. Неопитният ловец трудно би познал, че отгук са минали три животни, защото младите глиганчета стъпваха в едни и същи следи.

Така стигнаха до долчинката, откриваща се между старата и младата борова гора. Най-едротото глиганче изскочи в просеката и се закова на място. Първият изстрел наруши зимната тишина. Пред носа на глиганчето премина пламък, въздушна вълна го блъсна в тялото, то подскочи встрани и това спаси живота му. От всички страни затрещяха изстрели. Глиганчето се впусна в бяг. Бързо пресече просеката и навлезе в гъстата

гора. Оттам то извърна глава и видя, че братът и сестрата лежат върху снега, а около телата им дими прясно пролятата кръв. По полянката крачеха високите, двуноги същества. Гората ехтеше от гласовете им. Повече нямаше какво да чака. Младото глиганче отново се впусна в бяг. Обиколи боровата гора и навлезе в дълбокия дол. Там се скри в храстите, отрупани със сняг, и не излезе нито през нощта, нито през следващия ден. Младото глиганче запомни тази страшна преживелица за цял живот. Разбра, че не бива да бяга срещу двуногото същество, когато то стреля насреща му. Убеди се, че е по-добре дълго да се крие в храстите, отколкото да излиза често от леговището си и да издава своите пътеки. По-късно научи, че попадне ли в засада, трябва да се обръща нататък, откъдето идеше най-много шум. Обикновено успяваше да се промъкне невинно между изненаданите гоначи.

Зората от изток разсея тъмнината на нощта. Върху тъмния пояс на гората се очерта назъбеният контур на високите смърчове. В най-високата част на долинката леко се раздвижиха малиновите храсти. Само опитното око на ловеца би видяло, че от храста гледат две дребни, недоверчиви очи на глиган. Животното стои и внимателно оглежда тихата гора. Убеден, че всичко е в ред и че никаква опасност не заплашва живота му, глиганът бавно се измъква от храста.

Не се доверява на измамната тишина. Спира отново и дълго лови миризмите, носени от вятъра. Не е забравил хитростта на двуногото същество и силата, с която прикова сестра му и брат му сред полянката. Но гладът го вдигна от безопасното леговище под малиновия храст. Може би си спомняше вкуса на жълдите или виждаше изровените бели корени. А може би беше по-смел и мислеше за вкусното месо на някой замръзнал заек или сърна. Той мечтаеше за всички тези лакомства и чувствуваше как стомахът му се свива от глад.

Тръгна бавно и внимателно, като избягваше познатите места. Инстинктът му подсказваше, че там може да го срещне съдбата на брата и сестра му. Отдалече заобиколи и младата борова гора, където се беше родил. Там трудно щеше да намери нещо за похапване по това време. Изкачи се до хребета на дългия рид и тръгна по стъпките на сърните.

По тези места вятърът беше навял толкова сняг, че докато младият глиган стигна в подножието на главния хребет, месечината завърши своя път по небосвода. Като се спусна по южните клонове, той долови дразнеща миризма. Спря се, подуши въздуха и определи посоката. Миризмата идваше откъм дънера на клонест смърч. Глиганът тръгна предпазливо и се приближи на един скок разстояние. Спря се. Под клоните

на дървото имаше пряспа сняг. Тук много по-осезателно усещаше мизерията на храна. Скоси към ствола на дървото, заби муцуна в снега и ухапа нещо меко. Яребицата беше все още топла, но почти не оказа съпротива. Сигурно дълго не е успяла да намери храна в дълбокия сняг и се е приютила тук, изтощена от студ и глад.

Разбира се, младият глиган не знаеше тези подробности и беше сигурен, че сам е уловил живата птица. Лакомо поглъщаше месото ѝ заедно с перата. По тялото му се разля приятна топлина. Изяде и главата на птицата, но все още не се чувствуваше сит. Гладът го поведе по-нататък.

По южните склонове на редките гори се вървеше много по-леко. Тук снегът се топеше бързо и под дърветата се образуваха тъмни петна. Животното почувствува жажда, слезе в долчинката и дълго пи от стичащата се надолу снежна вода. След това мина през водата, намери разкаляно място и заби муцуна в него. Няколко минути рови с надежда да открие нещо за допълване на слабата закуска, а после бавно излезе на брега.

Глиганът спря под една дебела бука и разрови снега. В меката загнила шума намери жълди, вдигна глава и блажено замляска с дългия си език. Животът тръгваше по старому. Гладът го водеше напред, а опитът го предпазваше от враговете. На разсъмване животното излезе от рядката букова гора, пхна се под клоните на млади смърчове и проспа целия слънчев ден, заробен в снега.

На другия ден младият глиган подаде глава от гъсталака и при малиновите храсти видя стадо сърни. Животните гризяха напъпилите клонки и обираха изсъхналите миналогодишни листа. На двата сръндака вече бяха порасли нови рога.

Към стадото бавно се приближаваха два елена. Сърните вдигнаха глави и побягнаха към долинката. Преди да прескочат потока, те обърнаха глави, за да видят дали са преследвани, и успокоени, преминаха водата.

Двата елена се спряха при малиновия храст, подушиха следите на сърните, а после първият от тях приближи до дебел явор. Приведе се и като че ли прегърна ствола на дървото. Започна да движи глава надолу, нагоре и встрани и изведнъж единият рог падна в снега. Животното облекчено вдигна главата си и силно я разтърси. Само с един рог на глава-та то изглеждаше като чудовище от приказките.

Младият глиган изчака елените да отминат и дълго наблюдава огненото кълбо на слънцето. Блясъкът на снега дразнеше очите му.

Времето омегна. След много дни и нощи кълвачът отново се разсмя в клоните на дърветата, а свраките крещяха някак по-меко, без злоба в гласа. Животните в гората се раздвижиха. Елените цял ден кръстосваха полянката, еднорогият очука и втория си рог и сега по-леко вдигаше нагоре голямата си глава.

Младият глиган излезе едва надвечер. Порови под старите буки, похапна набъбнали жълди, но неочаквано задуха студен вятър. Животното вдигна глава и се огледа. По небосвода плуваха космати, тъмни облаци. Скоро завая мокър сняг. Глиганът сякаш се разколеба, върна се във временното си леговище и отново легна. През нощта снегът се обърна на дъжд. Вятърът промени посоката си и стана по-топъл. Сутринта слънцето изгря над окъпаната гора. Облаците се вдигнаха високо и отплуваха на запад. Тъмните петна под короните на дърветата бяха пораснали през нощта, а наоколо в долчинки и вади весело клокочеха пролетните води.

Предпазливият глиган прекара деня в леговището и едва като се стъмни, излезе пред младите смърчове. Огледа поляната, приближи се до ствола на един смърч и дълго чеса гърба си. После се отърси и тръгна напосоки из редките храсталаци.

Отдавна беше навлязъл в непознати места. Луната беше изгряла и хвърляше призрачна светлина над гората. Животното тук-там огризваше напъпилите клончета на храстите, а харесаше ли му и сокът на дървото – започваше да рови в корените.

Внезапно вдигна глава и започна да души. Долови мирис на месо и тръгна натам. Скоро откри разкъсаното тяло на елен. Няколко дни лакомите гарвани бяха кълвали тялото, но месото по бутовете и гръбнака беше запазено. Без колебание глиганът се нахвърли върху леката плячка. Бивните му се бяха показали едва, но вече му помагаха да разкъсва жилавото месо. Когато се натъпка до пръсване, глиганът замъкна храната в гъстите храсти.

Утринното небе беше ясно и тихо. Свеж пролетен вятър шумеше в короните на дърветата. Щом слънцето огря върховете на високите смърчове, от гората долетяха два големи гарвана. Кацнаха върху трупа на елена и започнаха да кълват месото. Глиганът лежеше под клоните на малиновите храсти и наблюдаваше злобно птиците. Знаеше, че те не са опасни врагове, но беше сит и не се надигна да ги прогони.

Не след дълго двата гарвана отлетяха в короната на високия смърч и запощиха перушината си. После се вдигнаха високо, направиха няколко кръга над гората и се загубиха. Глиганът спокойно задряма.

Малко преди да изгрее месечината, глиганът се надигна и излезе от укрытието. Протегна задните си крака, погледна небето като опитен познавач на времето и пристъпи към намирисващото месо. Изглежда, животното е било ранено по време на есенните двубои. Снегът го е затрупал и е запазил тялото му от гладните зверове, но сега долната част вече се разлагаше и вонеше. Това никак не му пречеше, за да се храни апетитно.

Още не се беше нахранил, когато долови лек шум. Изфуча изплашено, отскочи и се скри в малинака. Няколко мига стоя, без да трепне. Много не се доверяваше на очите си, но носят му долови миризмата на лисица. Скоро забеляза как към трупа на елена пълзят две лисици. Едната от тях излая няколко пъти и откъсна голямо парче месо. Другата също наведе глава над трупа. Лисиците ядяха неговата плячка. Това не можеше да се търпи.

Глиганът изфуча, изскочи от храстите и зае нападателна поза. Но лисиците също бяха гладни, пък и празнуваха своята сватба. В повечето случаи те избягваха да кръстосват пътеките си с глигана, но този път...

Животното, което стоеше пред тях, не беше особено страшно – млад, отслабнал глиган, при това сам! Двата хищника нямаха нищо против да опитат топлото му месо.

Но младият глиган беше на по-друго мнение. Не искаше да позволи на лисиците да ядат наготово. В отговор на предупредителното им ръмжене глиганът изфуча и затрака със зъби.

Лисицата скочи пъргаво и го ухапа за предния крак. Глиганът смешно изквича. Опита се да удари хищника със зурлата си, но той беше по-бърз от него и избягна удара. В следващия миг лисицата отново заби острите си зъби в крака му. Но този път глиганът успя да притисне с тяло лисицата към близкия пън. Тя потрепера, костите ѝ запращяха и натискът на зъбите ѝ намаля. Глиганът усети надмощието си и натисна още по-силно. Лисицата болезнено изквича и пусна крака му.

В този миг на помощ се притече старият лисугер. Глиганът извъртя към него глава, без да пуска лисицата, и изфуча. Сега в него заговори кръвта на баща му. Лисугерът Страхливо отстъпи и се заплете в храстите на малинака. Глиганът се възползува от това, засили се и го подбра със зъбите си. Последвалият удар отдолу нагоре разпра кожата на корема му. Лисугерът изскимтя жално и се търколи в храстите.

Лисицата използва този момент, за да ухапе отново разкървавения крак на животното. Глиганът се обърна и се приготви за ново нападение.

Лисицата се почувствува като в капан. Не можеше да отстъпи назад поради гъстите храсти, от двете страни ѝ пречеха дънерите на отсечените дървета, а пред нея беснееше разяреният глиган. Тя приклезна, скочи високо над главата на глигана и падна върху трупа на елена. Оттам излязла злобно и се загуби в тъмнината.

Така глиганът защити своята плячка и още няколко нощи яде от миришещото месо. За тези четири-пет денонощия той понапълня, заглади косъм и стана по-смел и самонадеян.

През нощта, в която от трупа на елена останаха само едрите кости, глиганът тръгна на северозапад. Без сам да знае, той вървеше по зова на кръвта – по стъпките и пътеките на своя баща, очертани по време на пролетното разгонване на дивите свини.

А в гората изчезваха и последните петна посивял сняг. С пукването на зората в небето се издигаше чучулига и пееше на своята женска, скрита някъде в храстите. Изпод сухите листа никнеше свежа, зелена трева. Около потока цъфтяха храсти. От ден на ден животът на младия глиган ставаше по-безгрижен и сит. Под старите буки имаше много меки и сочни жълди. По влажните места се намираха охлюви, а под влажната горска шума пълзяха тлъсти червеи.

Само след няколко седмици младият глиган изглеждаше като двегодишно животно. Тялото му наедря, а бивниците му пораснаха с два пръста. От ден на ден обаче започна да го измъчва едно непознато досега чувство. А когато цъфна и черният бъз, младият глиган тръгна по непознатите пътеки на дедите си, все по-близо до гората, където се беше родил.

След двудневно скитане из планината той навлезе под зеления балдахин на младите борове. Скоро намери леговището, в което беше израствал. Но то беше пусто. Тогава глиганът тръгна из гората и потърси следи. Така намери една майка с малките си. Опита да се присъедини към стадото ѝ, но тя без предупреждение се спусна към него и здравата го ухапа.

Прогонен по такъв начин, младият глиган започна да избягва дивите свине с малки глиганчета. Превърна се като баща си в самотник. Дълго скита из гората, докато, откри гъсто обраслите долчинки над Дубравица. Тези места му харесваха и той се засели в най-усойния дол. В близката околност имаше всичко необходимо за живот, а гъстите храс-талаци бяха непроходими за двуногото същество.

Обитателят на Дубравишката гора беше станал на четири-пет години, когато си извоюва правото да ходи със старата дива свиня. Само

през този сезон тя водеше осем глиганчета, а след тях вървяха още пет миналогодишни. Спомни си за грамадния стар глиган и също като него заподхвърля дивата свиня със зурлата си. Играта обаче не продължи така дълго – очевидно твърде опитната свиня бързо се обърна към него.

От този ден глиганът поведе голямото стадо на дивата свиня. Не се грижеше кой знае колко за младите глиганчета, но му беше приятно, когато виждаше, че му подражават в игрите си. Оставяше ги да нагъват изровените от него ларви и червеи, но случеше ли се стадото да навлезе в полето, обработвано от двуногото същество, той веднага го подгонваше обратно към гората. На този свой навик глиганът от Дубравишката гора остана верен до края на живота си. Храната за себе си и за стадото търсеше в гората, и то само нощем. Ловците нито веднъж не откриха неговите следи сред меките угари.

Няколко месеца след като беше поел водачеството на стадото, към тях приближи друг глиган – може би бащата на малките. Беше по-едър от глигана в Дубравишката гора. Още отдалече пришълецът ядно загря, а четината по гърба му се беше изправила. Изглеждаше по-силен и самоуверен, опашката му шибаше като камшик ту наляво, ту надясно.

Глиганът от Дубравишката гора не се изплаши. Нямахме никакво намерение да отстъпва. Стоеше като сраснал със земята. Не се спусна срещу съперника въпреки неговото предизвикателство. Изчака да бъде нападнат.

Огромният глиган не издържа и се спусна насреща му като стрела. Дубравишкият глиган се отмести леко встрани и точно в мига, когато се изравни с нападателя, замахна яростно с глава. С дългия си бивник той разкъса десния хълбок на съперника.

Болката и неуспехът вбесиха грамадния глиган. Той се обърна, изпъна се като струна и отново нападна. Зурлите на двете животни се удариха, бивните им се заклешиха, те се блъскаха ту на една, ту на друга страна и от ноздрите им изскачаха кълба пяна. И двамата бяха силни. По-дребният не се изплаши и на грубата мощ на противника противопостави своята подвижност.

Неочаквано пришълецът се извъртя и се опита да забие бивника си във врата на дубравишкия глиган. Но кожата върху шията беше дебела и гъвкава, а четината – гъста и плъзгава, затова бивникът на пришълеца само се плъзна по нея. Водачът на стадото отвърна с нов удар и разпра кожата върху лявата плешка на пришълеца. От двете рани потече алена кръв.

Неканеният гост спря за миг, двете животни се погледнаха с

кръвясали очи. От ноздрите им бликаше кървава пяна, дишаха бързо, а хълбоците им се вдигаха и спускаха като ковашки мехове.

Не за първи път старата дива свиня ставаше свидетелка на подобни дуели и затова гледаше сякаш безучастно. Но едва ли ѝ беше все едно кой ще победи. Та нали тя ще трябва да тръгне послушно след победителя. Може би си беше спомнила, че по-едрият глиган е баща на малките. А и този, дето водеше стадото и грижливо го предпазваше от бедни, също не ѝ беше безразличен...

Двата глигана набраха сили и яростно се спуснаха един срещу друг. Последва тъп удар, бивните им се сплетоха и борбата продължи отблизо с къси удари. Дубравишкият глиган усети, че губи надмощието си в битката с тяло. Затова отстъпи крачка назад и успя да забие десния си бивник в муцуната на пришълеца. Той изквича от болка и ярост, отскочи бързо встрани и нанесе силен удар в хълбока. Водачът на стадото едва се задържа на крака. Въпреки това имаше късмет – ударът беше нанесен с глава и бивните не можаха да се забият в слабините му.

Почувствувал моментно надмощие, пришълецът се подготвяше за решителния удар. Дубравишкият глиган го заобиколи със същото намерение. Внезапно подскочи влясно. Другият глиган не схвана веднага намерението му и отскочи вляво, за да посрещне нападението с глава. Но водачът на стадото се извъртя обратно и светкавично нападна открития хълбок. Успя да забие и двата си бивника в корема на пришълеца, изпълна се и с рязко движение вдигна нагоре глава.

Из гората се разнесе болезнен хриплив стон. От корема на пришълеца рукна кръв. Той залитна встрани, предните му крака се подгънаха, но въпреки болката животното опита да се надигне и да продължи борбата. Дубравишкият глиган не чакаше. Той още веднъж заби дългите си остри бивници в корема на противника и повтори движението на главата напред и нагоре. Това реши всичко. За втори път се разнесе болезнен стон и върху снега се изсипаха вътрешностите на едрото животно.

Водачът на стадото, oprъскан и заслепен от пролятата кръв, не знаеше що е милост и продължаваше да нанася удари в корема. Около смъртно ранения глиган се образува грамадно червено петно. Тънката снежна покривка попиваше жадно кръвта, а тялото на глигана конвулсивно потрпяваше.

Водачът на стадото се спря, огледа разкъсаното тяло на съперника си, обиколи го няколко пъти и с бавни крачки се върна при дивата свиня. Малките се дръпнаха встрани и гледаха със страхопочитание победителя. А свинята сведе глава пред него и кротко изгруктя.

Все още ядосан, дубравишкият глиган изфуча и започна да я удря с глава. Нейното покорство го поуспокои, но той не престана да я хапе и блъска, докато свинята не тръгна напред и не се изгуби от погледа на малките.

Жестоката борба и предсмъртният стон не останаха стаени. Дочу ги лесничейт, тръгнал на обиколка из своя участък. Той бързо пое към звука, мислейки, че вълци или рисове са нападнали някой глиган. Но това, което намери, го изненада. В средата на една малка полянка откри огромното тяло на убит глиган. Помисли си колко голям ще да е убиецът и изтръпна.

Навярно беше същият глиган, който никога не излизаше в полето и оставяше своите отпечатъци само край реката. За него се говореше много. Леговището му беше в непристъпните храсталаци под Дубравица и отдавна никой не го беше виждал. Ловците определяха височината на гърба му по следите върху дебелите дървета, където се беше чесал след калната баня в блатото.

Лесничейт очисти тялото на убития глиган, но сам не можеше да го отнесе до селото. Той се върна веднага и още същата вечер ловната дружинка се събра на съвещание. Решиха да огледат гъстата смърчова гора, да поставят засада по пътеката към буката и да се опитат да убият опасния глиган. Лесничейт предупреди да не стрелят по дивата свиня. Разбраха се, че за месо ще убият няколко от миналогодишните глиганчета, но най-напред всеки трябваше да стреля по водача на стадото.

После дълго говориха за трофея му. Виждаха го закачен на стената в клуба и се радваха като големи деца. Бяха обхванати от ловна треска и от някакво предчувствие, че този път ще застрелят дубравишкия глиган.

Ловът започна по плана. В ранни зори ловците още веднъж провериха всичко. Обиколиха младата смърчова гора и по следите разбраха, че глиганът и стадото са там. Стрелците заеха местата си. Четирима от тях, въоръжени с добри пушки, се смесиха с гоначите.

В девет часа ловците започнаха. Гоначите тръгнаха из гъстата смърчова гора, като удряха с тояги по дърветата и викаха за кураж. Напредваха бавно, шибани в лицата от острите клони. Тези, които водеха със себе си кучета, тръгнаха начело, теглени по следите от верните си помощници.

Дубравишкият глиган усети миризмата на двуногите същества и на кучетата. Надигна се бързо и поведе стадото срещу вятъра. Водеше го към мястото, където ловците бяха направили засадата. Отначало бягаше пръв, но щом гората се разреди, той внезапно се закова. Може би се

сети от прежедието от първата година на своя живот. Няколко мига стоя така и лови миризмите, носени от вятъра. А стадото продължи своя бяг напред.

И в този миг глиганът забеляза малко встрани зад себе си човек. Вървеше из гората и удряше по дърветата. Огледа се и видя цяла редица двуноги същества. Мъжете още не го виждаха. Глиганът събра смелост и се спусна срещу тях. Тогава те го забелязаха и побягнаха, като викаха силно и сочеха с ръце към него.

Откъм един дебел смърч се чу изстрел. Глиганът усети силна болка в дясното бедро. Направи бързо връзка между изстрела и болката, подкочи встрани и се спусна към ловеца. Нов блясък и още два изстрела. Първият разрови пръстта пред муцуната му, а вторият свирна над главата. В следващия миг беше до стрелеца. Той се опита да се покатери по дървото, но се свлече по гладкия ствол.

Раненият глиган заби яростно десния си бивник в глезена му, вдигна нагоре глава и разпра крака на човека чак до коляното. Ако не беше кучето, което се нахвърли отзад върху глигана, кой знае какво би станало със стопанина му. А верният помощник на ловеца се бореше с по-голямото животно, лаеше бясно и хапеше бутоните му. Глиганът се извърна и скочи към него, но кучето беше по-пъргаво. Отзад нещо изтрака.

Дубравишкият глиган се спусна назад към гората. Подире му отекнаха два или три изстрела, но и този път ловците не стреляха точно.

Така за втори път през живота си глиганът излезе само с раняване от срещата с двуногите същества. Вече не се върна при стадото. Раната в бедрото му гореше. Накуцвайки, той тръгна из храсталаците под Дубравица, към най-удобното и безопасно леговище.

Куршумът не беше улучил костта. Беше пробил кожата и мускула и беше заседнал в дебелия слой сланина. На другия ден заваля сняг. Това беше добре дошло за глигана. Снегът не само закри кървавата следа, но направи леговището му невидимо и го затопли. После захванаха люти студове. Дърветата, неподготвени за такава зима, трещяха и се пукаха.

Дубравишкият глиган лежеше в бърлогата си и изгаряше от топлина. Няколко дни го измъчваше остра, пареща болка и само снегът под него охлаждаше раната. След две седмици животно излезе от бърлогата, подгонено от глада. Беше станало кожа и кости. Лошо започна петата зима от живота му.

Глиганът вървеше и куцаше. Но щом се раздвижи, той почувствува, че мускулите се стоплят и болката затихва. Не напускаше храсталаците под Дубравица – навярно се досещаше, че следите могат да го издадат.

Обикаляше из долчинките и тук-там късаше измръзнали шипки или други плодове, задържали се като по чудо на тънките вейки.

На сутринта подуши нещо живо. Приблужи се, скочи пъргаво, шракна със зъби и челюстите му пресякоха на две половини тялото на заек. Изяде го ведно с кожата. Топлото кърваво месо го освежи, но не задоволи глада му. Глиганът продължи своята обиколка и скоро откри замръзнала птица. Изяде и нея, а след това започна да рови земята под един храст и да дъвче младите, полузамръзнали корени. Като изрови целия храст, дупката се разшири и той откри глъсти ларви. Едва тогава почувствува стомаха си пълен и бавно се върна в бърлогата. Легна вътре, затопли я с дъха си, затули отвора и това беше достатъчно, за да не замръзне.

През цялата зима глиганът не напусна храсталаците под Дубравица. Ловците се чудеха къде е. Едни съжаляваха, че е загинал от раните си, а други вярваха, че все още ще го срещнат някъде из планината.

Така в недоождаване, спане и студуване опитният глиган прекара зимата около своето леговище. Пролетта бързо припламна, всичко разцъфтя, птиците се върнаха в гората, а дубравишкият глиган заглади косьм и израсна още по-едър.

Неусетно настъпи лятото. Гората му осигуряваше достатъчно храна, а зелените гъсталаци го скриваха от погледите на ловците. Настъпи ранна есен – началото на ловния сезон, а все още никой от ловците и горските служители не можеше да се похвали, че е видял опасния глиган.

Листата на явора пожълтяха и застлаха земята с пъстър килим. Настъпи неговото време. Прастарият закон за запазване на рода разбунтува кръвта му. Глиганът от Дубравишката гора напусна сигурното леговище и тръгна да търси следите на своята дива свиня.

Ловците отново заговориха за него. Но животното беше станало поопитно и щом усетеше миризмата на двуногите същества, напускаше стадото и изчезваше в храсталаците под Дубравица.

Напразно ловците търсеха следите му върху пресния сняг. Но по средата на зимата тяхното упорство беше възнаградено. Пуснаха по следите на глигана пет кучета. Обиколиха долчинката, където се беше скрил, заеха удобни позиции и насъскаха кучетата.

Пъргавите помощници на ловците откриха бързо глигана. Той стоеше изправен сред малиновите храсти. Кучетата го наобиколиха и лавнаха като бесни. Но ловците не можеха да се приближат. Долчинката беше гъсто обрасла с малинови храсти, шипки и глог. Между тях извисяваше

клоните си черен бъз и само тук-там издигаше корона някое едро дърво.

Кучетата дълго лаяха срещу глигана. Той се въртеше в кръг, оглеждаше ги с малките си зли очи и чупеше храстите около себе си. Накрая кучетата се досетиха, че ловците не могат да приближат и започнаха да го нападат.

Първо скочи едно злобно куче с тъпа муцуна. Но не успя да захапне глигана – той скочи като пумпал и с привычно движение на главата разпра стомаха на животното. Ловците чуха само болезнения стон. Глиганът разтърси глава и отхвърли кучето в храстите. Едрото красиво животно остана неподвижно върху бодливите клони.

Ловците завикаха кучетата си обратно. Разбраха, че без тяхна помощ преданите животни няма да се справят с огромния глиган. Но не смееха да пропълзят на четири крака из храсталаците. Та нали за този глиган се разказваха най-различни истории, кой би посмял да навлезе толкова близо и да го нападне във владенията му?

Кучетата продължаваха да нападат яростно. Миризмата на прясно пролята кръв ги вбесяваше. Глиганът запази спокойствие. При второто нападение обаче се оказа по-бавен от малкия черен бастард. Кучето успя да го захапне за бута. Друго подобно на него по големина и цвят нападна отпред, а трето куче от рода на чувачите се спусна отстрани. То беше по-бавно и стана следващата жертва на глигана. Той успя да го захапне за муцуната и да я смачка с едно стискане на силните си челюсти. Осакатеното куче едва отскочи и с жално скимтене побягна към ловците. Останалите три дребни кучета, заслепени от ярост, не виждаха безразсъдството на своите постъпки и хапеха краката на глигана.

Щом ловците видяха осакатеното куче, започнаха да стрелят във въздуха и още по-силно да викат любимците си. Вече се бяха отказали от мисълта, че ще убият опасния глиган и искаха поне да спасят кучетата.

Но стрелбата вдъхна смелост на сърцатите кучета и те още по-яроствно се нахвърлиха върху глигана. За да се освободи, дивото животно се втурна из най-гъстите тръни. След няколко скока и кучетата го пуснаха; щом обаче той спря в своето утъпкано островче, нападнаха го отново.

Този път глиганът не обърна внимание на двете кучета, захапали дългата четина на бутото му, а се съсредоточи само срещу онова, което го нападнаше отстрани и го удари с бивните си. Кучето изквича и се сви в предсмъртен гърч, а глиганът го захвърли далеч в храстите.

Това охлади устрема на останалите две кучета. Те осъзнаха опасността, подвиха опашки и с жален лай побягнаха към ловците. Глиганът

не се спусна след тях, беше доволен, че се е отървал от кучетата и се отпрати навътре в храсталаците, за да отпочине след жестоката борба. Този път той излезе победител, без да получи нито една сериозна рана. При това научи много полезни неща в борбата с кучетата.

По-късно, след две или три години, глиганът срещна в гората някакви животни, подобни на кучета. В ранни зори той се връщаше от едно посещение при старата дива свиня, верен на своите чувства. Неочаквано пред него изскочиха две едри животни. В първия момент глиганът ги сметна за кучета и продължи срещу тях, настръхнал и готов за бой. В повечето случаи това беше достатъчно, за да ги накара да подвият опашки.

Тези обаче не побягнаха, а освен това и миришеха съвсем иначе. Бяха по-едри и по-космати от кучета. Дългите им опашки се влачеха ниско по снега. Не лаеха като домашните кучета.

Вълците неочаквано се нахвърлиха от двете страни върху него. Успяха да го изненадат – още не беше решил да се брани или да напада. Единият вълк го захапа в хълбока и остриите му зъби веднага пробиха кожата. Глиганът подскочи, завъртя се като пумпал, но болката се усили.

Вторият вълк изчакваше глигана да се обърне към нападателя, за да го захапе от другата страна.

Разяреният от болката глиган се завъртя още веднъж и отпусна тялото си върху вълка. Костите на хищника изпращаха, той изскимтя и челюстите му се разтвориха. Вторият вълк скочи върху него, но глиганът го посрещна във въздуха с остриите си бивни, вдигна глава и го отхвърли встрани. Затиснатият вълк се съвзе и се приготви отново за скок. Но като видя разпрания стомах на другаря си, подви опашка и избяга.

В дивата природа се греша само веднъж. И в повечето случаи грешката означава смърт. А победата е равностойна на живот, но самият живот е пълен с опасности и постоянни рискове, докато накрая...

Всеки ден е необходимо да се търси храна. Всеки час трябва да се избягват опасните врагове. Леговището по правило се прави на сигурно и защитено място. Но най-важното е животното да продължи своя род. Силата на този първичен инстинкт прави дивите обитатели на гората безстрашни, способни на чудеса.

Годините минаваха бавно. Граманият глиган се криеше умело из гъстите храсталаци под Дубравица. Упоритите ловци намираха следите му само около реката, по влажните места. И това беше всичко. От година на година те забелязваха, че отпечатъците стават все по-големи и по-

големи.

Суеверните твърдяха, че глиганът е обладан от нечиста сила, а горските служители предпочитаха да мълчат. Беше им ясно, че докато страшният глиган е жив, в гората под Дубравица няма да има място за други. За да оправдаят своето неумение, ловците заразказваха легенди за силното животно.

А глиганът продължаваше своя прост живот, пълен с ежедневните грижи за прехрана и сигурно леговище. Беше действително наедрял. Бивните му бяха станали грамадни. В основата си те бяха широки и огънати, а на върха – остри като игли. Опашката му израсна дълга и на края ѝ се образува черна метличка от остра четина.

През топлите летни месеци глиганът се излежаваше в мъртвите ръкави на реката, а през зимата излизаше по-нависоко, но не напускаше гъстите храсталаци под Дубравица. Само когато огладнееше много, измъкваше се от тях и скиташе в стихналата пуста гора. Колкото по остаряваше, толкова повече му харесваше вкуса на месото. Вече ядеше не само загинали животни, но и сам издирваше отслабналите, доубиваше ги и пируваше по няколко дни, като пазеше плячката си от хищниците.

Тази есен беше някак особено. Отрано гората се оцвети в жълти и червени тонове. Тревата бързо изсъхна, а листата, които не паднаха сами, бяха разпръснати по долищата от есенните бури. По склоновете пълзеше лениво бяла мъгла, сърните заякнаха и скоро смениха летните кожуси с по-топли.

След падането на първата слана старият опитен глиган тръгна да търси дивата свиня. Вече няколко години по едно и също време той слизаше към реката и минаваше на другата страна, където беше леговището на една млада и едра свиня. През последните няколко години беше станал някак особен – не тръгваше след коя да е свиня, а подбираще по-младите и за тях беше способен да разпори стомаха на всеки.

Един упорит лесничей няколко години наред откриваше следите му все по същото време и на същото място при реката. Той го беше проследил и знаеше всичко за есенните му похождения.

Тази година още през лятото лесничейт си скова удобно чакало в клоните на високия явор. В него можеше да издържи дълго и при силни студове. Много безсънни нощи прекара в него ловецът, докато в една лунна нощ дочака своя глиган.

Старият опитен глиган от Дубравишката гора този път не чу изстрела. Тъкмо беше излязъл от водата, когато нещо остро и парещо прободеше гърдите му. Левият преден крак го заболя страшно, той се олюля и

падна. Полежа няколко мига върху влажната земя, събра сили и се надигна. Лесничеят стреля още няколко пъти по едрото животно, но повече не улучи. Глиганът се върна във водата и преплува обратно на другата страна. Във водата гърдите и предният крак не го боляха толкова силно. Носен от бързото течение, той излезе далеко на стръмния бряг и куцукайки, бавно се заизкачва нагоре. Стигна до една висока скала, сви се под нея и дълго отпочива. Дишаше тежко, от раната течеше гъста червена кръв. Седеше на задните си крака, слухтеше и не се отпускате.

Дивото животно от Дубравишката гора, което скоро щеше да стане на двадесет години, усети, че по следите му върви двуногото същество. Надигна се и тръгна. След него оставаха издайнически капки кръв. Вървя цяла нощ, а на следващия ден се спря при скалите под върха.

Ловецът едва се държеше от умора, но стиснал зъби, упорито напредваше по кървавата следа. В ръцете си държеше пушката, с която нарани смъртоносно едрото животно. Ядосваше се сам на себе си, че не взе куче. Неговият Азор беше още млад, а чуждо куче не обичаше да води със себе си.

Капнал, той вървеше по следите и се чудеше откъде дивото животно намира толкова сили. Та от раната му изтече твърде много кръв. Очакваше всеки момент то да падне. Тогава ще стреля отблизо в едрото му тяло и ще си разчистят сметките. По пресните капки кръв ловецът разбираше, че вече настига изнемогващото животно и стискаше здраво пушката в изпотената си ръка.

Есенното слънце бързо се спусна зад короните на дърветата, озари ги с яркочервен ореол и залезе зад високия хребет на планината. На небосвода изплува луната, забулена в млечнобяла, прозрачна мъгла. Умореният ловец изненадано се спря пред отвора на малка пещера. Кървавата следа свършваше дотук. Няколко метра по-навътре се беше отпуснало грамадното животно. Ако влезеше на четири крака, той щеше да види своя глиган, умиращ от загубата на кръв. Но кой човек със здрав разум би се изправил лице срещу лице със страшния глиган от Дубравишката гора?

След малко човекът се наведе, пхна глава в пещерата и се послуша. Не долови нито движение, нито болезнени стонове. Изправи се, погледна небето и дълго нерешително се застоя пред отвора на пещерата. Луната плуваше като златна ладия сред тъмното море и минаваше ловко между хилядите потрепващи звезди. Гората наоколо беше стихнала и сякаш тъжеше за огромния стар глиган. Някъде из короните на дърветата проплака сова, а над скалите прелетяха прилепи.

Умореният ловец вече не чувствуваше никаква радост от успешния лов. Бавно тръгна по обратния път към селото, съпроводен от прокобните крясъци на совата. След два дни се върна при пещерата, огледа следите и разбра, че глиганът не е напуснал скривалището си. Но победата над старото животно пак не го зарадва. Сега можеше да влезе и отреже трофея на своя глиган. Ловецът седна пред пещерата, дълго мисли върху смисъла на живота и причинената от него смърт и пак се върна в селото.

По водите

Ондатрата от тихия залив

Ято диви патици каца във водата и дълго пляска с криле. Най-опитната от тях обикаля залива, оглежда внимателно бреговете и, доволна от спокойното място, подканя по-младите да свият глави под крилето си за кратка почивка. По брега на канала шурците повтарят упорито своята проста и безгрижна песен. Малко по-надолу сред върбалака тъжно се обажда огладняла сова, а ниско над тихата вода прелитат прилепи.

Широкият канал отвежда водите си към Малък Дунав. Совата полита над върбите, издига се и кръжи над тихия залив. Тя отдавна е забелязала ондатра, изправена в подножието на дигата, но знае, че това не е плячка за нейните нокти. Това не е младо любопитно животинче, което може леко да вдигне и отнесе в гнездото си за храна на малките. А с такова удоволствие би забила нокти в мекия кожух! Само че ондатрата е опитна и силна. Совата знае, че тя е опасен противник.

Веднъж, отчаяна от неуспешния си лов през нощта, совата се спусна върху нея, заби острите си нокти в гърба на животното, но не успя да разбие главата ѝ с човка. Пъргавото животно изпусна речната мида, извърна се по гръб и притисна крилото на совата към земята. Хищната птица пусна животното, опита се да излети, а ондатрата захвапа крака ѝ. Оттогава ѝ остана белег от зъбите на ондатрата. В тази нощ загуби и много пера от опашката си, затова дълго време не можеше да управлява точно своя полет.

Оттогава совата знае, че ондатрата не е плячка за нея и никога не повтори нападението си. За сметка на това пък няколко пъти успя да улови малки ондатри. Те не умееха да се бранят и костта на главата им беше по-мека. Само дето пицят толкова пронизително, когато викат на помощ своите родители. Совата е гладна, тя лети дълго над канала, но не може да открие нищо друго освен старата ондатра.

Малкото космато животно също забелязва совата и следи под око полета ѝ, но не се тревожи, защото е загрижена от спадането на водата в канала.

На стръмния бряг вече се вижда част от отвора на нейното леговище. Дълбоко в дигата тя има тъмна, уютна бърлога. Водата никога не беше спадала толкова, че да открие входа, но сега... Ондатрата

угрижена събираше снопчета трева и ги трупаше близо до отвора. А в тъмната бърлога спокойно почиваше четвъртото поколение млади животни. Няма да измине много време, отново ще настъпи пълнолуние, а те вече трудно ще се различават от родителите си.

Щом здрачът покри водата и бреговете на канала, от съседното малко леговище излезе мъжкарят. Той се огледа и се излегна върху спокойната вода. Мъжкарят не живееше със семейството. Предпочиташе да бъде сам в малката бърлога, докато израснат малките ондатри.

В тихия залив не го безпокоеше никой и животното прекарваше голямата част от времето си в сън. Излизаше вечер и заедно с ондатрата извеждаха малките по полето. Покрай брега на канала и във водата имаше достатъчно храна. Наоколо растеше вкусна тръстика с мека сърцевина, всякакви видове водни растения и меки треви, а на дъното на канала имаше в изобилие речни миди и раци.

Въпреки това майката и бащата извеждаха своето семейство в полето. Под овощните дървета те намираха сладки плодове. Похапваха зеленчуци, с удоволствие гризяха сочната люцерна и преди да се пукне зората, се връщаха сити в леговището.

Но тази вечер и мъжкарят не мислеше за храна, а тревожно наблюдаваше все по-ясно очертаващия се вход на семейното леговище. Двете ондатри се спогледаха. Не можеха да проумеят защо водата в канала спада така бързо. Не знаеха, че може би километър по-нагоре срещу течението хората черпеха вода за напояване на зеленчуковите градини.

Старата ондатра трепна, завъртя се и започна да трупа насъбраните снопчета трева в отвора, като ги замазваше с рядка кал. Когато тревата свърши, тя бързо се гмурна и не след дълго донесе ново голямо снопче водорасли. Обърна глава към мъжкаря и тихо изписка. Той очакваше този сигнал и с готовност се гмурна след нея. С общи усилия те запушиха дупката, после майката влезе през долния вход и изведе шестте млади ондатри.

Изплува на повърхността и огледа небосвода. Опасната птица беше отлетяла, а бреговете бяха пусти. Опъна се върху водата и се остави бавно да я носи течението. Малките ондатри последваха примера ѝ и няколко минути лежаха спокойно.

Но едно от тях не издържа, гмурна се във водата и след малко погъделичка братчето си по стомаха. Водата наоколо се развълнува, малките започнаха весела, безгрижна игра. Ала скоро майката изписка тихо и младите престанаха да се гмуркат. Мъжкият беше проверил нивото на водата около горния вход и угрижено плуваше към тях. След малко

двете възрастни ондатри поведоха малките си към другия бряг. Майката остави семейството в тръстиката и сама пропълзя на разузнаване.

Мъжкият застана пред младите и започна да им показва как да нагризват тръстиката и издърпват сочната сърцевина. Женската бързо се върна, преплува обратно канала, сякаш забравила нещо на другия бряг, излезе при горния вход на леговището, внимателно провери засъхналата кал в дупката, гмурна се към втория вход. Разшири го, пропълзя в леговището и отвътре затыпка по-здравото отвори. Огледа уютната бърлога и спокойно се потопи във водата. Изплува на другия бряг между своите млади ондатри. Сега вече можеше спокойно да изведе малките си зад дигата в люцерновото поле.

Сочната трева ухаеше, но животните не гризяха дебелия стебла. Вървяха сигурно към определената цел. В другия край на полето ги чакаха сладките ябълки и те дълго ядоха от едрите плодове.

По звездния небосвод по своя път бледият сърп на луната. Нощта преваля. Совата вече не се обаждаше – сигурно се беше прибрала в гнездото си след успешния лов. Семейството ондатри се беше събрало под една ниска наклонена ябълка и събираше нападалите плодове. Когато запасът се свърши, майката пропълзя по ствола и разклати клоните. Няколко ябълки тупнаха на земята. Но това не беше достатъчно и майката започна да прегризва дръжките на плодовете, а малките с удивление наблюдаваха движенията ѝ.

Когато сметна, че е нахъсала достатъчно плодове, тя слезе от дървото и се присъедини към другите. Сред високата люцерна ондатрите се чувствуваха в безопасност. Щом се нахраниха, те подновиха своите безгрижни игри под зоркото наблюдение на майката.

Преди разсъмване люцерновата нива се ороси. Небето на изток побледня, а не след дълго зорницата потъмня и изчезна в безкрайния светлеещ простор. Старата ондатра поведе семейството си обратно към канала.

Неочаквано между тях изскочи малка тънка сянка. Майката издаде звук, подобен на звука от отварянето на шише, и се спусна към водата. Майката не се решаваше да се бори с жестокия пор. Огледа се във водата и откри, че едно от малките липсва. Но какво друго можеше да направи, освен да се погрижи за останалите живи, като бързо ги скрие в уютната бърлога? Мъжкият огледа още веднъж тихия залив, проследи сенките по стръмния бряг и последен се скри в своето малко леговище.

От другата страна на дигата порът завършваше ранната си закуска. В този момент женската доведе при него четири малки порчета. Огледа

остатъците от жертвата и недоволно изръмжа срещу мъжкия. Той се дръпна, подуши малките и започна да се облизва. Само след минута от малката ондатра останаха парчета кожа и кости.

През това време женският пор пълзеше по дигата и душеше следите. Така стигна до билото, вдигна глава и подуши въздуха. После още по-уверено се спусна по следите, които я заведоха до мястото, където ондатрите скочиха във водата. Малките порчета се дотъртриха след нея, но майката не им обърна внимание. Тя душеше наоколо и не можеше да разбере, къде са се скрили черните дребни животни.

Внезапно спря пред запушения изход, подуши прясната кал, дръпна няколко стръка водорасли и залепи нос в образувалата се дупка. В това време мъжкият се беше изправил на билото на дигата и оглеждаше пустите брегове.

Женската стръвно загриза тревата и с лапите си започна да изхвърля калта навън. Прясната кална тапа подаде леко. Входът за бърлогата беше отворен. Женската се втурна навътре като стрела. Ако ондатрата беше сама, може би щеше да се опита да се бори, но сега трябваше да бяга и да изведе малките си в безопасната вода. Затова тя нададе познатия звук и скочи към долния изход. Три от младите ондатри успяха да я последват, но другите две, свикнали да излизат през горния отвор, се объркаха и останаха в бърлогата. Порът явно не посещаваше бърлогата за първи път, защото бързо откри долния изход и застана пред него.

Младите порчета нахълтаха след майка си. Борбата беше кратка. Младите зверове нападناха и мигом разкъсаха двете ондатри. Едва като заситиха стомасите си, те се дръпнаха назад и към жертвите пристъпи майката. Тя доизяде остатъците, подуши стените на бърлогата и се наведе над отвора, водещ към дъното на канала.

Старият пор беше седнал пред дупката и пощеше лениво козината по гърдите си. Щом първото порче подаде глава от дупката, той прекъсна заниманието си. Птиците от околните дървета се разпяха, сякаш нищо не беше се случило. Ниско над порчетата прелетя сойка и разнесе новината за тяхното присъствие по протежение на канала. Майката изсъска и въведе малките в леговището на ондатрата, а порът се огледа и изчезна от другата страна на дигата.

Старата ондатра с трите живи рожби отплува срещу течението. Скоро ги догони и мъжкият. Животните плуваха под вода, като рядко показваха глави, за да си поемат въздух. Този път грижливата майка остави на бащата да води семейството.

Плувайки под водата, ондатрите виждаха добре всяка извивка по

пясъчното дъно. Те се движеха по средата на канала, малки рибки се стрелваха на всички страни и се загубваха в корените на тръстиката. След около половин километър мъжкарят изви опашката си като кормило и се насочи към брега. Ондатрите изплуваха от водата и се скриха между високите стебла на зелената тръстика. Там никой не можеше да ги забележи. Седяха неподвижно, като издялани от камък. С дребните си очички следяха всяко движение наоколо, а малките им остри уши улавяха всеки лек шум.

Утрото трепти, окъпано в лятна роса. Влажната земя дими, огрята от слънцето, и тревите наоколо ухаят. Бреговете на канала жълтеят от цветя, а ниско във водата е израсла млада тръстика. Ниско над канала летят пъргави водни кончета. Отдалече забелязват с изпъкналите си очи пеперудите и ги улавят. В плитчината се е спряла едра щука. Топли се под слънчевите лъчи и отдалече изглежда като парче дърво. Към нея се приближават две рибки и щуката светкавично напада едната. Втората с отчаян скок се гмурва във водата и подплашва всички дребни рибки в залива.

Щуката се спуска към дъното, ляга на пясъка и отново заприличва на парче дърво.

Във водата близо до петте ондатри се движи речна мида. През полуотворените ѝ черупки тече вода, филтрира се и отлага потребната за мидата храна. С малките си подвижни очички ондатрите я забелязват, но все още са така изплашени, че не рискуват да излязат от гъстата тръстика. Пък и в момента вниманието им е привлечено от нещо друго...

По тясната пътечка се приближава човек на колело. Той ритмично движи крака, колелата се въртят и опасното същество бавно отминава. Така, клекнали до пояс в хладката вода, ондатрите изчакват залеза на слънцето. А когато сенките се сляха в едно и здрачът забули бреговете на канала, плахите животни сякаш се съживиха. Майката и бащата се гмурнаха под водата, уловиха по една мида и започнаха да се хранят. Малките се приближиха до тях, но не получиха нищо наготово и сами се спуснаха да търсят храна. Гладните стомаси в този случай им бяха най-добрите съветници.

Но колко е необходимо, за да се нахрани скромната ондатра? Няколко миди или снопче зелена трева и стомахът за няколко часа е задоволен. След малко семейството ондатри се озова в средата на канала. Те разпънаха крака и се оставиха водата да ги носи по течението.

Старата ондатра и бащата често се потапяха под водата и оглеждаха стръмните брегове. Бавното течение ги довлече до опръсканото с

кръв леговище. Тогава майката леко изписка и всички се потопиха във водата. Така плуваха продължително по течението, мъжкият водеше семейството и бавно зави към брега. Малките изплуваха над водата, а той огледа надвисналия бряг. Изглежда, мястото му хареса. Подаде глава над водата, пое въздух и отново се гмурна. В брега намери пукнатина и започна да дълбае в нея.

Женската се гмурна, огледа избраното място и като го одобри, започна да помага на мъжкия. Двете животни се сменяваха и в пукнатината се образува широк отвор. Мъжкият влезе навътре и още по-упорито заработи с острите нокти на десетте си пръста. Женската поемаше изкопаната пръст и със задните си крака я изхвърляше навън.

Младите ондатри се потопиха под водата и любопитно огледаха работата на родителите си. След малко се опитаха да влязат в отвора, но за тях нямаше място и възрастната двойка ги прогони.

Отначало мъжкият дълбаеше отвора хоризонтално, но после започна да дълбае нагоре. Когато водата престана да се изкачва подир тях, те направиха отвор, подобен на котел, и изплуваха на повърхността да си починат. Младите ондатри си играеха в крайбрежната тръстика и огризваха младите стъбла. Родителите се приближиха до тях и закусиха от сочната сърцевина. После се спуснаха на дъното, намериха по една речна мида и я изядоха като десерт.

Младите се приближиха, като очакваха, че ще получат нещо от вкусната плячка, но възрастната двойка отново ги прогони. Скоро младите се върнаха, неразбирайки държанието на родителите си. Но мъжкарят показа зъбите си и пак ги прогони.

В този момент върху билото на дигата излезе фазан, изпляска с криле, разходи се насам-натам и изкукурига с металния си глас. Младите ондатри се потопиха под водата, а птицата прелетя над широкия канал. Не след дълго плахите животни изплуваха и отново дочуха металния глас на фазана откъм люцерновата нива.

Възрастните ондатри не се изплашиха от кукуригането. Напълнили стомасите си, те спокойно лежаха близо до новото леговище. От време на време се гмуркаха, за да проверят дали нещо не се е променило около входа на бърлогата.

Утрото ги свари да плуват в средата на канала. Младите ондатри си играеха край брега и поглеждаха към родителите си, които страняха от тях.

Денят прекараха в гъстата тръстика, но родителите им бяха настрана от тях. Когато слънцето се спусна на запад, над канала излезе вятър и

разклати листата на тръстиките. Възрастните ондатри доловиха мириса на узряващо жито. Младите, съблазнени от дразнещата миризма, бързо пресякоха билото на дигата. Възрастната двойка не им обърна никакво внимание. Не ги спряха, нито пък ги предупредиха, че излизат много рано. Вече свикваха с мисълта, че са направили всичко необходимо за възпитанието на децата си и че е време те да се грижат сами за себе си.

Трите млади ондатри навлязоха в ечемичената нива и започнаха да хрупкат сочните зърна. Скоро стомасите им бяха пълни. Младите животни се огледаха, подскочиха едно след друго и се спуснаха обратно към канала. Скочиха в хладката вода и заплуваха към средата. Вече бяха отлични плувци. Опъваха далече напред предните си лапи, загребваха силно и допълваха тласъка със задните лапи, пръстите на които са сраснали с дебели ципи. Дългите им космати опашки стърчаха като весла за управление...

Поиграха на воля, гмуркаха се, търсеха речни миди и подаваха мустакатите си глави над водата също като своите родители. После излязоха между тръстиката и започнаха да почистват кожухчетата си. Със задните лапи прочесваха хълбоците си, а с предните – корема и гърдите. Накрая старателно изпъваха мустаци.

Привършили вечерния си тоалет, малките огледаха брега, търсейки родителите си. Забелязаха в средата на канала две ондатри и заплуваха към тях. Но като ги приближиха, едрите ондатри се озъбиха и се спуснаха да ги прогонят. Не трябваше да ги подканят втори път – малките се гмурнаха под водата и заплуваха обратно към новото леговище. Двете чужди ондатри ги оставиха да избягат, излегнаха се отново в средата на канала и бързо се успокоиха.

Младите ондатри се приближиха до отвора на леговището и забелязаха, че майка им изплува на повърхността. Спряха, колебаейки се дали да я последват или да влязат в леговището. Старата ондатра не им обърна внимание и те се приближиха до входа. Вътре бащата разширяваше подземния котел, готвеше го за следващото поколение. Младите ондатри се показаха над водата, огледаха отвътре котела, но бащата ги забеляза и скочи сърдито срещу тях. Отново прогонени, те изплуваха над водата, излязоха на брега и се върнаха в ечемичената нива.

Когато тънкият сърп на луната побледня и над полето се издигна чучулига, младите животни се върнаха при канала. Спряха се учудени до самата вода и дълго наблюдаваха сватбения обряд на своите родители. Не можеха нищо да разберат, бяха още млади и затова се учудваха на писъците на майка им, на красивите осморки, които описваше във

водата и на страстното преследване на бащата.

Някъде зад върбите пропя сова. Малките се потопиха под водата. От дъното на канала продължиха да наблюдават играта на родителите си. Но въздухът им бързо се свърши и те изплуваха. Слънцето вече беше изгряло и птиците приветстваха раждането на новия ден. Младите ондатри доплуваха до брега, навлязоха в гъстата тръстика и се заеха с утринния си тоалет.

Старите ондатри ги приближиха и се гмурнаха към входа на новото леговище. Младите се спогледаха и ги последваха. Но когато изплуваха над водата, в отвора на подземния котел бащата скочи към тях, шракна със зъби и захапа дъщеря си. Тя изпищя и се спусна към дъното на канала. Бащата най-безцеремонно изпъди децата си и ги остави сами да се оправят в света.

Трите млади животни не направиха други опити да се завърнат при родителите си. В тихата вечер те заплуваха по канала и любопитно заоглеждаха бреговете му. Над канала прелетя сова и жално проплака. Младите ондатри се гмурнаха под водата и заплуваха над пясъчното дъно. Течението им помагаше и те напредваха бързо към непознати места. Когато въздухът им свърши, те изплуваха над водата, огледаха брега и на едно място се спряха. Като родителите си започнаха да се гмуркат и да оглеждат стръмния бряг. В този момент от дъното на канала изскочи двойка ондатри и прогони трите млади животни. Те се спуснаха по-надолу по течението. Още на две или три места бяха прогонени. Не им оставаше нищо друго, освен да плуват нататък.

Неочаквано ондатрите попаднаха в силен водовъртеж. Отчаяно загребваха към брега, но водната сила ги теглеше надолу, вълните бучаха в ушите им и стихията надделя над тях. Водата ги завъртя спираловидно, свлече ги на дъното и ги изхвърли по-надолу, в тихи, спокойни води. Омаломощени от борбата с водната стихия, трите ондатри останаха да лежат на дъното със затворени очи. Едва когато въздухът им свърши, изплуваха на повърхността и останаха учудени, че водната стихия е преминала толкова неочаквано. Бързо доплуваха до брега, клекнаха сред гъстата трева и започнаха подробно да оглеждат новото място.

Навсякъде беше спокойно. До ушите им долиташе монотонният шум на падаща вода от помпената станция. Пред тях се простираше широка водна площ. Най-едрата ондатра се окопити първа и пропъзля по наклонения бряг. Мъжкият и другата сестра я последваха. Трите животни се спряха до един изгнил пън и оттам наблюдаваха непознатата местност. Всичко тук беше много по-различно, отколкото по бреговете на

тихия залив. Само нощта беше тиха, както около канала, където се бяха родили и израсли.

От широката река подухваше тих ветрец. От края на гората се обади сова и плахите животни се свиха край един пън. Между дърветата на близката гора летяха светулки. Трите животни дълго седяха така, но гладът ги принуди да тръгнат да търсят храна.

Вече се разсъмваше, когато най-едрата ондатра намери охлюв. Вдигна го с предните си лапи и без да се колебае, го изяде. Месото така ѝ хареса, че веднага се огледа за втори. Скоро намери и го изяде, без да се интересува от другите. По неин пример те започнаха да обръщат листата и да нагъват от мекото вкусно месо.

Из гората се носеха най-различни миризми. По тревата блестяха капчици утринна роса, а нощните хищници вече се бяха оттеглили в своите леговища. Утрото настъпваше с тържествен хор от птичи гласове.

Ондатрите се спряха учудени на брега на реката. Едва сега имаха възможност да видят широчината ѝ. Не можеха да разберат как така изведнъж тихият канал се беше превърнал в широка река. Течението беше бързо, вълната гонеше вълна. Другият бряг се губеше в утринна мъгла, а в средата на реката се виждаха малки острови.

Най-едрата ондатра изпита желание да доплува до съседния бряг. Какво ли я влечеше натам? Животното влезе във водата и пое навътре. Погледна напред, но внезапно почувствува, че течението я влече надолу и силата на нейните лапи не е достатъчна, за да поддържа избраната посока. Смътно се досети за снощното преживяване и като ужилена свърна обратно към брега. Излезе от водата и клекна между брата и сестра си.

Дълго седяха трите животни на брега на голямата река и мястото все повече не им харесваше. Каменистият бряг е с малък наклон, в него не може да се направи леговище. След малко трите ондатри се спуснаха към малък остров надолу по течението на реката. Излязоха на брега, огледаха околността и някак изведнъж се почувствуваха по-сигурни. Никой не можеше да се приближи към тях, без да го забележат навреме.

Младите животни се отпуснаха и увлечени в игра, не забелязаха високо в небесата хищната птица. Едва като се спусна към тях, скочиха във водата и се спасиха от орела. Изплуваха над водата и ниско над главите им прелетя ято диви патици. Ондатрите не се страхуваха от тях и излязоха отново на брега.

Миг след това откъм слънцето се спусна като камък речен рибар.

Орелът със своето безуспешно нападение му бе издал местонахождението на плячката и невинно изглеждащата птица вдигна с дългия си клон младия мъжкар. Със закъснение двете ондатри скочиха във водата. Ушните и носните отвори от само себе си се затвориха и те легнаха на пясъчното дъно. Водата там течеше по-бавно и плавно разклащаше завесата от тъмнозелени водорасли. Около тях плуваха изплашени рибки.

Животът в дивата природа е пълен с изненади. След няколко минути двете ондатри подадоха глави над водата и потърсиха своя брат. Но него вече го нямаше. Животът на дивите животни е такъв, те нямат много време за съжаление. Двете ондатри бързо забравиха своя брат.

Напуснаха наглед безопасния остров и доплуваха до друг, по-голям, обрасъл с върби и храсти. Клоните на върбите бяха облепени с тиня почти до върховете – чак до там са стигали пролетните високи води. Ондатрите се скриха под сведените клони на върбите и заоглеждаха кресливите чайки. Не бяха виждали толкова много птици на едно място. Едни са кацнали във водата и се люлеят върху вълните, други летят ниско и се вглеждат с изпъкналите си очи, сякаш току-що са загубили скъпоценните си брошки и сега упорито ги търсят.

В този миг от другия бряг над водата полетя ястреб. Чайките мигновено се наредиха в редица срещу него. Рибите бягат пред хищната птица към средата на реката, а гладните чайки я пресрещат и лакомо я кълват.

Ондатрите наблюдават всичко и са много неспокойни. Често се гмуркат под водата, плуват около острова, оглеждат бреговете и предпазливо подават плоските си мустакати муцунки над леките вълни. Над тях прелитат водни кончета. На пръв поглед изглеждат красиви и невинни с тънките си телца и прозрачни криле. Сякаш са създадени за украса на дивата природа. Но това е само на пръв поглед. В действителност те са по-големи хищници и от едрите зверове. С изпъкналите си големи очи виждат всичко наоколо и мигновено нападат. Изяждат толкова много, че нямат равни в сравнение с големината и тежината на тялото си. Дори ларвите им, развиващи се по дъното на реката, не са миролюбиви.

След дългото плуване ондатрите почувствуваха глад. Затова излязоха в плитката вода и загризаха стъблата на тръстиката. По високия бряг, под влажните листа на водните растения те можеха да намерят охлюви, но се страхуваха да излязат посред бял ден по непознатите места. Водата, в която се гмуркат при опасност, щеше да остане далече зад тях. А животните се придържаха към златното правило – по-добре скромна храна, но дълъг живот, отколкото неочаквана плячка, свързана с

опасност.

А ондатрите още не познават опасностите, скрити в голямата река. Това не е спокойният, тих канал с прозрачна, плитка вода. Докато се пазеха от опасностите, скрити по брега и вътрешността на острова, не обърнаха внимание на една щука, скрита в сянката на върбов клон. През отворената ѝ уста влиза вода, а през хрилете излиза. Гръбначната ѝ перка леко потрепва. Отдавна не е уловила нещо по-едро, все залъгва стомаха си с дребни рибки.

Сега има възможност да похапне тлъсто, топло месо, но не бива да бърза. Следи младите ондатри, изучава движенията им при гмуркане и излизане от водата и избира най-подходящ момент за нападение. Внезапно удря с опашка и светкавично се спуска напред. Устата ѝ, пълна с наклонени към гърлото зъби, се разтваря и в следващия миг по-малката ондатра пищи и се мята във водата, но вече е късно. Около острова се образува кървава пяна. Щуката, захапала едрата плячка, се загубва в дълбините на реката, а останалата сама последна ондатра изскача от водата и се скрива във високата трева.

Така само за няколко дни от шестте млади ондатри остана само една. Изплашена, тя подскача между дивия чесън, папрат и подбел. Но след малко се успокоява, влиза в плитката вода и се свива под корените на храстите. Гладът отново свива вътрешностите ѝ, но тя няма време да съжалява братята и сестрите си, трябва да се храни, за да живее. Тръгва предпазливо по острова и намира охлюви. Похапва и постепенно се успокоява. Скрита под зеления килим от трева и храсти, тя прекарва първата самотна нощ. На разсъмване по навик тръгва към водата. Но отдалеч заобикаля мястото, където загина по-малката ондатра. Може би това стана причина да се приближи към по-малкия ръкав на реката. Тук водата течеше по-спокойно, брегът беше висок и стръмен и по нещо приличаше на брега на канала, където се беше родила. Тесният ръкав криволичи из гъста гора. Дърветата хвърлят дебели сенки от високите брегове, а водата едва се движи.

Младата ондатра плува предпазливо покрай брега. Спокойна е. Отстрани я предпазва високият, подкопан от водата бряг. От него стърчат полуизсъхнали корени и расте хилава трева. Ондатрата усеща, че е намерила подходящо място, но точно в този миг изтръпва и се гмурка под водата. Тук тя не е така дълбока и през нея всичко се вижда като през прозорец. Свита на дъното, ондатрата наблюдава едрото животно, което я изплаши. А то вече минава над нея. Четирите дълги крака се движат ритмично, а над водата животното държи голямата си глава с дебели и

дълги рога.

Страхът е по-силен от любопитството и ондатрата бързо отплува към средата на ръкава, но и там не се чувства сигурна. Плува чак до другия бряг, тихо се измъква между тръстиките и, скрита зад стеблата им, продължава да наблюдава едрото животно.

Еленът се изкачва на другия бряг, спира се и разтърсва голямата си глава. Под слънчевите лъчи проблясват стотици дребни капчици. В следващия миг едрото животно се обръща и изчезва зад дърветата и храстите. Ондатрата се надига, но над нея засвистяват криле. Поглежда нагоре и вижда ято диви патици. Птиците се спускат над водата, пляскаят с криле и сякаш се наговарят къде да кацнат. Но младата ондатра не се страхува от тях.

Водата в тихия речен ръкав тече бавно. Ондатрата плува много по-бързо с помощта на задните си крака. Надбягва се с рибите в бистрата вода, като от време на време подава муцуната си, за да си поеме въздух. После излиза на брега, похапва нещо и отново навлиза в хладката вода.

Така премина първият ден в тесния ръкав на Малък Дунав. Слънцето огря младата ондатра за втори път в един тих, широк залив. Без да знае защо, тя хареса мястото, излезе в подножието на високия бряг, похапна тръстика и се скри в подмола между корените на дърветата. После огледа водата в тихия залив. Малките рибки й бяха безразлични. По-едрите кленове се приближаваха предпазливо към брега, спираха се и внимателно я оглеждаха. Полузаровен в тинята, стар шаран пускаше въздушни мехурчета и мърдаше с дългите си мустаци. Като закуси, младата ондатра се зае с утринния си тоалет. На пръв поглед изглеждаше, че се грижи за лъскавия си кожух прекалено старателно, подобно на катеричките. Тези грижи обаче не са продиктувани от животинска суетност. Меката козина на кожата е мазна, във водата тази мазнина запазва кожата суха и затова козината трябва да бъде винаги вчесана.

След скромната закуска животно се спусна във водата и направи подробен оглед на бреговете на залива. Скоро намери пукнатина в стръмния бряг и, без много да размишлява, започна да дълбае. Като се умори, тя изплува над водата, намери си удобно място в подмола и се отпусна в дрямка.

Високите води бяха застлали подмола със суха трева, мъх и клонки от дърветата. Скрита сред тях, ондатрата се чувствуваше в безопасност. През целия ден нищо не наруши спокойния ѝ сън. Събуди се едва привечер. Огледа залива, след това скривалището си и се спусна бавно във водата. Спря се в гъстата тръстика, пречупи няколко стъбла и изяде част

от сърцевината им. После се потопи под водата и продължи започнатата работа. Работи дълго, като често подаваше глава, поемаше си въздух и продължаваше. Като се умори, тя изплува над водата, опъна се и остана да лежи неподвижно в средата на залива.

Дивите патици любопитно оглеждаха животното, заело такава интересна поза.

Направата на леговище отне много време и сили на младата ондатра. На разсъмване животното вече можеше да се скрие в него, но продължи да дълбае по диагонал, нагоре в глинения бряг. Слънчевите лъчи я свариха сред крайбрежната тръстика. Работила през цялата нощ, тя похапваше сърцевината на стъблата и усещаше на езика си сладникав вкус. Като засити стомаха си, ондатрата пропъзля в подмола, опъна се върху миришещия на гнило мър и преспа до свечеряване.

Изминаха няколко нощи в упорита работа, докато леговището беше издълбано, застлано с мър и трева и осигурено с втори вход. Едва след това ондатрата изплува в средата на тихия залив, опъна и четирите си крака встрани и се отпусна. Сега се чувствуваше пълновластна господарка на водите и околните брегове.

Дните минаваха бързо и вече не бяха така топли. Нощите се удължаваха и ставаха все по-хладни. Други промени младата ондатра не забелязваше. Що се касае до храната – имаше в изобилие речни миди, водорасли и различни горски плодове. Само сърцевината на тръстиката се втвърди и не беше сладка. Всяка вечер тихият залив гъмжеше от диви патици. Едни излитаха, други прелитаха и на висок глас си съобщаваха най-важните новини. Младата ондатра се хранеше добре, спеше в сигурно леговище и нищо не смущаваше спокойния ѝ живот.

През една есенна вечер тя тъкмо беше излязла на брега с уловена мида, когато я изплаши силен рев. Огледа се, но не видя нищо, нито по бреговете, нито по светлеещия небосвод. Но ето че ревят се повтори още по-силно. В короните на дърветата задуха вятър, над тихия залив полетяха премръзнали листа. Водата на залива се набръчка от дребни вълни. Младата ондатра не обичаше да плува в такава време. Като лежеше над водата, носните ѝ отвори бяха отворени и заедно с въздуха навлизаше и вода, това я караше дълго да киха. Но въпреки това не се скри в леговището. Любопитството я задържаше, искаше да разбере кой така силно реве.

Над дърветата заплющяха с криле диви патици, но този път не се спуснаха във водата. Това обезпокои животното. От някъде се обади голям воден бик, след него втори, трети ... А вятърът духаше все по-силно

и по-силно. Непознат страх сви сърцето на младата ондатра. Ревът се чу още по-близо, след това от другия бряг се повтори. Ревяха две животни.

Ето че храстите се раздвижиха и оттам излезе едра кошута. След нея изскочи малко и се сви в краката ѝ. Майката го прогони и вдигна високо глава. След малко на другия бряг се показа мощен елен. Младата ондатра потръпна и смътно си спомни, че това едро животно я изплаши още в първия ден, когато доплува до тихия залив. Докато наблюдаваше грамадното животно с дебели и дълги рога, до кошутата се изправиха още две, а след тях излезе водачът на стадото. Мощно изрева срещу самотния елен. Той вдигна глава, рогата му се допряха чак в хълбоците. От гърлото се чу дълбок стон и последва мощен рев, отговор на съперника.

Водачът на стадото пропъди кошутите назад в храстите, върна се на брега и още няколко пъти силно изрева срещу пришълеца. Над дърветата изплува бледата луна. Храстите придобиха причудливи форми на допотопни животни. Вятърът стихна, дребните вълни изчезнаха, а на двата бряга един срещу друг стояха двата елена.

Любопитната млада ондатра стана свидетелка на двубоя между двете грамадни животни. При всеки удар на рогата тя потръпваше, но продължаваше да наблюдава жестокия двубой, докато едно от животните не падна във водата. Тогава и тя се гмурна, преплува под вода до другия бряг и влезе в своето топло леговище. През следващите дни, като се събуждаше от мощния рев на елените, вече не се плашеше. Възприемаше го като бурята и вятъра, като нещо извън нея, от което няма какво да се страхува.

На другия ден, като изплува в средата на залива, слънцето още не бе залязло. Младата ондатра огледа тихия залив и високите брегове, не забеляза нищо обезпокоително и се гмурна под водата. След малко изплува към другия бряг, като с предните си лапи държеше едра речна мида. Спря се на мястото, дето бе свикнала да ги отваря, стисна мидата със зъби и хвърли едната черупка в краката си. Там блестяха много черупки, но леговището на видрата бе на другия бряг – около него нямаше нито една.

Месото на речните миди вече омръзваше на младата ондатра. Изяде го без особено желание и пропъзля по стръмния бряг. Може би си спомни за вкусните ечемичени зърна или за едрите сочни ябълки. Надигна се на задните си крака и подуши въздуха. Не, не може да долови приятната миризма. Дренките в съседния храст вече придобиваха цвета на тъмната нощ. Срещу тях в друг храст висяха гроздове от дребни черни плодове,

които животното никога не бе опитвало. Любопитството надделя над страха и то тръгна между храстите.

Увлечена в опитване на непознатите плодове, не усети, че към нея пълзи младо диво коте. На ръст то бе колкото нея, но когато го забеляза, вече бе късно за бягство. Хищникът се спря на скок от ондатрата и заплашително изфуча. Ондатрата също показва острите си зъби, подпря се на опашката, готова да се брани. Дивата котка се стъписа, но гладът ѝ даде смелост и тя пристъпи още напред.

Зализващото слънце обагри гърбовете на двете животни с червеникав оттенък. Котката и ондатрата бяха едногодишни, нямаха натрупан опит от такива срещи и затова дълго стояха една срещу друга, без да се решат да нападнат. Ондатрата в момента изглеждаше по-едра, козината по цялото ѝ тяло бе настръхнала и преливаше с цветовете на угасващия огън.

Дивата котка скочи първа. Опита се да ухапе ондатрата за шията, но не успя и се търколи встрани. Започна да обикаля жертвата си, за да я нападне отзад, но ондатрата се оказа по-пъргава. Захапа котката за крака, стисна силно, котката болезнено измюка и направи втори опит да забие зъбите си в хълбока на ондатрата, която бързо пусна крака и захапа котката за муцуната. Тя се изтръгна, болезнено измюка за втори път и се дръпна малко назад с прегънат гръб, обърквана, но все пак готова за ново нападение.

Миролюбивата ондатра използва объркването на дивата котка, бавно и предпазливо отстъпи към спасителната вода. Но дивата котка придоби смелост и отново нападна. Този път успя да ухапе крака на ондатрата. Тя заби острите си зъби в хълбока ѝ и двете животни се търколиха към водата. Близко до брега дивата котка се дръпна, измюка за трети път и ондатрата пусна хълбока ѝ. По пъстрата козина потече червена кръв, но хищникът не се предаваше.

Ондатрата отстъпи още малко назад и отскочи, като си помагаше с опашката. С висока дъга цопна във водата, а котката, увлечена, скочи след нея. Но в следващия миг изпълзя на брега и вече не изглеждаше така страшна. Козината ѝ бе полепнала по тялото, от хълбока ѝ течеше кръв, тя се отърси няколко пъти от студената вода, седна на задните си лапи и започна да облизва раната си.

От този ден младата ондатра никога не се отдалечаваше толкова много от спасителната вода. Скрита в бърлогата си, дълго облизва рана-та на крака си и, уморена от борбата, дълбоко заспа.

Следващата вечер предпазливо изплува в средата на залива и

огледа бреговете. Дивата котка я нямаше. Гласовете на елените вече не се чуваха, много от птиците бяха изчезнали, а само тя и дивите патици оставаха верни на тихия залив.

Гмурна се под водата и не след дълго изпълзя на мястото, дето изяждаше речните миди. Разтвори със зъби черупките, започна да се храни, но по брега забеляза сянка. Изпусна мидата и се гмурна във водата. Изплува сред тръстиките на другия бряг. Подаде предпазливо глава и за втори път в живота си видя човека. Между сухата трева стърчеше само главата му. Младата ондатра потрепера, въпреки че досега това голямо същество не и бе сторило нищо лошо. Усети, че човекът не е сам. До него се чуваше тихо скимтене.

Скоро над тихия залив се спусна ято диви патици. Човекът се скри в тревата, а животното до него тихо изскимтя. След първото ято долетя второ, трето. Птиците шумно крякаха, кацайки във водата. Нощта се спускаше бавно, постепенно силуетът на човека изчезна в тъмнината. От време на време стара опитна патица се обаждаше, сякаш искаше да каже: „Почивайте спокойно, всичко е наред, аз съм на поста си.“

Младата ондатра се успокои и заплува по тихата вода. Потърси още нещо за хапване на дъното и когато подаде глава над водата, чу крясъците на диви гъски.

Големите птици кръжаха над залива. Като забелязаха своите посетители – дивите патици, без страх започнаха да кацат в тихата вода.

В този момент се чу силен гръм. Младата ондатра забеляза, че от мястото, където лежеше човекът, изскочи пламък. Птиците, вдигайки невъобразим шум, започнаха да излитат в тъмнината. Втория гърмеж ондатрата чу тъпо, вече се бе спуснала на дъното и влизаше в бърлогата си. Но любопитството я накара да погледне нагоре. Точно над нея някак неестествено бе разперила криле дива гъска. Към нея се приближаваше голямо животно с дълга опашка и тъпа муцуна. Захапа дивата гъска, завъртя се и отплува към човека.

Младата ондатра изплува и погледна след него. Кучето вече бе при господаря си, а заливът някак бързо бе опустял. Само совата, дето така безшумно прелиташе над водата, сега плачливо се обади от близката трепетлика. Долу към голямата река се чуха още гърмежи...

Когато луната изплува, над тихия залив отново прелетяха диви гъски. Но този път останаха да летят над гората, а само три се спуснаха да разузнаят обстановката. Една от тях се спусна и кацна в средата на залива. Другите две се върнаха и доложиха, че долу всичко е спокойно. Ето че ятото бързо се спусна и едрите тела започнаха да пляскат във водата.

В този момент се чува още два изстрела. От дъното на ръкава ондатрата забеляза, че две едри тела паднаха във водата и докато другите излитаха, едрото животно се спусна към тях.

Ондатрата не можеше да разбере защо птиците не се вдигат. Едрото животно се доближи до едната, надигна я и я занесе при човека. Но когато се върна за втората, тя изчезна в гъстата тръстика. Животното тихо изскимтя, викаше стопанина си. Но той не можеше да му помогне и кучето се върна при човека...

Бледата луна се скри зад тъмен облак. Гората и заливът се сляха под теменужния воал на есенната нощ. Човекът говореше нещо на голямото животно. След малко то влезе отново във водата, дълго плува из залива, но не можа да открие ранената дива гъска и пак се върна при човека.

Не след дълго ондатрата усети, че човекът и едрото животно си отидоха. Остана само ранената дива гъска. Любопитното животно дълго я наблюдава. Видя как при нея кацна още една дива гъска и двете заедно се скриха в тръстиката над леговището на стария шаран.

Като се връщаше към своето леговище забеляза рибка. Тя се бе обърнала с белия си корем нагоре и дори не потрепваше с перки ... Бавното течение я носеше към голямата река. Ондатрата се доближи, подуши я и ухапа с острите си зъби. Рибката не потръпна, а увисна между зъбите на животното. Ондатрата разкъса корема ѝ, опита месото и започна бързо да дъвче, като плюеше тънките кости. Главата и гръбначният стълб хвърли върху мидените черупки и заплува около залива. Стигна пак до двете диви гъски, но те бяха скрили глави под крилетата си и спяха. Ондатрата поплува още малко из залива и преди да се разсъмне, влезе в леговището си. Уморена от нощните преживявания, легна по корем и скоро заспа...

Събуди се едва вечерта. Седна в тъмната бърлога и се зае да вчесва космите на мекия кожух. През лятото и есента бе пораснала, козината ѝ бе станала мека и гъста. Сега вече никакъв хищник от въздуха не би се решил да я нападне. Трудно би се намерила твар и във водата, която би могла успешно да мери силите си с нея. В борбата ондатрата не ползува само бързината, острите си зъби, но и ноктите на предните си пръсти...

Като изплува над водата, изтръпна от почуда. Всичко наоколо бе побеляло. Бързо се спусна на дъното и оттам погледна нагоре. Още повече се учуди, като видя, че и двете гъски не са отлетели, а плуват малко встрани от дивите патици. Изплува отново и започна подробно да оглежда околността. Бялата пелена е покрила всичко. Брегът е бял,

храстите са отрупани с бяло, върховете на дърветата – също. Ондатрата пропълзя на брега, предпазливо подуши това бяло студено нещо, но не усети никакъв мирис. Тогава облиза пелената и почувствува вкуса на студената вода. Убеди се, че бялата пелена не е опасна за нея и се върна спокойна във водата. Около брега се бе образувала твърда, лъскава кора. Тя вече никак не се хареса на ондатрата. Като се върна отново на брега, забеляза, че оставя след себе си следи. Случвало ѝ се бе да оставя отпечатъци от опашката и краката си в рядката кал около водата, но сега следите бяха много по-ясни и забележими отдалеч.

Бавно се изкачи на изгнилия дънер, оттам изпразни стомаха си, погледна назад и видя, че тъмните бобообразни зърна личат отдалеч върху бялата пелена. От дънера скочи върху леда, той се пречупи под тежестта на тялото ѝ и тя потъна в студената вода. Спусна се да търси речни миди. Намери две, вече напълно затворени, приближи се до мястото, където ги отваряше, и бързо ги изяде. След това похапна от премръзналата тръстика и заплува из залива. С периферното си зрение забеляза, че по гърба ѝ се образува твърда, прозрачна броня. Потопи се, заплува под водата и бронята изчезна. Това я успокои – тя се доближи до входа на леговището си и забеляза, че нивото на водата се е доближило до горния му край. Това отново я обезпокои. Влезе вътре, опипа стените – бяха сухи. Но това не бе достатъчно. Отново изплува на повърхността, тревожно се огледа и бързо се гмурна на дъното. Отмери две дължини на тялото си и започна да дълбае нов отвор. Като се умореше, излизаше на повърхността, опъваше се и дълго отпочиваше. Дивите патици бяха свикнали с присъствието ѝ, но двете гъски бягаха надалеч. Може би с нещо им припомняше едрото животно, което така жестоко ги преследваше. Като се умори да обикаля, тя слезе в леговището си и заспа.

Щом се мръкна, отново продължи започнатата работа при новия вход до леговището, сякаш нещо я гонеше. Като излизаше да си поеме въздух, забелязваше, че ледената кора се разширява от двата бряга към средата. При брега вече бе толкова дебела, че не можеше да се разчупи. Дивите патици отлетяха някъде към по-топли води, а само двете гъски неспокойно плуваха по средата на ръкава.

До пукването на второто утро ондатрата успя да завърши работата по втория вход. Изплува спокойно на повърхността, закуси с измръзнала тръстика и скоро се върна в леговището си. Заспа спокоен сън. Беше направила всичко, което бе по силите ѝ, за да бъде сигурна...

Вечерта, като изплува в средата на канала, забеляза, че ледът вече се свързва, а в тясната ивица не плуваха двете диви гъски. Сигурно са се

досетили, че и тази тясна ивица скоро ще замръзне. Не изминаха и две нощи, ледът скова ръкава в ледената си броня. За ондатрата настъпиха тежки дни. Прекарваше дългите нощи и кратките дни в бърлогата си. Едва сега разбра, че постъпи много добре, като направи втория вход за леговището си. Водата бе спаднала и ледът скова точно мястото около горния отвор. Ондатрата похапваше по малко от сухата трева, събрана в леговището, и рядко се спускаше по дъното на ръкава. Храната ѝ не бе така вкусна, както през лятото и пролетта, но гладният стомах не предявяваше кой знае какви претенции.

През тази първа зима ондатрата се научи да лови риба. Разбира се, улавяше само болни и слаби рибки, които и без това нямаше да издържат до пролетта. А като не успяваше да хване рибка, похапваше от водораслите по дъното. На вкус те бяха по-хубави от втвърдената тръстика в плитката вода на ръкава.

Но когато ледът скова напълно в ледена броня целия ръкав, ондатрата се затрудняваше да диша. Във водата винаги трябваше да излезе между леда и нейната повърхност. Понякога се налагаше да лови мехурчетата от своето дишане, за да поеме поне малко въздух. Добре, че в бърлогата имаше достатъчно топъл въздух за дишане, който минаваше през порите на почвата.

Когато дните започнаха да се удължават, под леда светлината се увеличи. Ондатрата с удоволствие лягаше под ледената броня върху водата и дишаше чистия въздух.

През тези дни водата в речния ръкав набъбна, в леда се показаха първите пукнатини. През една от тях ондатрата изпъзля и се огледа. Снегът наоколо се беше вече стопил. От клоните на дърветата се топеше корица, по сухата трева блестяха капчици роса, а небосводът бе лазурно син и дълбок. По слънчевите места дивият чесън вече бе израсъл и между стръковете му тя можеше да се скрие.

През дългата зима ондатрата не бе отслабнала, а сега вече за глад не можеше да се говори. Пъпките по храстите се разпукваха и около речния ръкав пъстрееха първите цветя. В една пролетна вечер ондатрата забеляза животно по-голямо от нея. Инстинктивно разбра, че то не е опасно за нея. Язовецът застана на брега, няколко мига души въздуха и се спусна към водата. Видя легналата ондатра в средата на залива, но не ѝ обърна никакво внимание. Започна да рови из брега и като намереше нещо за ядене, вдигаше глава и дълго мляскаше. След като се нахрани, слезе по-близо до вода та и дълго пи от нея. Ондатрата надигна глава и любопитно огледа жадното животно. Учудваше се, че водата, в която

живееше, може да служи за храна на това безобидно животно. Язовецът се напи, погледна още веднъж към ондатра та и бавно излезе на брега. Малко по-нататък се спря пред миша дупка. Пъхна острата си муцуна, усети, че мишката не е далеч, изтегли муцуната си и пъхна дългата си лапа. Малката мишка едва успя да изпищи и язовецът я стисна с яки те си челюсти.

Ондатрата разбра, че докато е във водата, този звяр не може да ѝ направи нищо лошо, но загуби симпатиите си към него, като го видя как ловко улови малката мишка.

През пролетта младата ондатра често се разпъваше върху водата като одрана кожа на едногодишно яре и дълго се припичаше под топлите слънчеви лъчи. Храна във водата намираще в изобилие, а какво друго бе необходимо на скромното животно...

Като поникна детелината, ондатрата започна да излиза на брега. От всички треви тази ѝ харесваше най-много. И вярна на опита, тя не се отдалечаваше много от водата. Похапваше набързо и скачаше във водата. Плуваше из залива, гонеше ята малки рибки и учтиво се спираше пред стария шаран. Около него сега се бяха развъдили млади шаранчета. Деляха с него храна и разчитаха на защитата му. А той някак се посьживи. Водеше често след себе си младите шаранчета по познатите само нему места и едва към обяд се връщаше, следван от свитата си, в тихия залив.

Из влажната крайбрежна трева подскачат зелени жаби. Крякат от сутрин до късна вечер, сякаш за това са платени. Около обяд се надпреварват да скачат от брега в дълбоката вода, а след това с усилие изпълзват навън. Женските снасят вече дълги нанизии с дребни яйца, те бързо растат и след няколко дена от тях се излюпват дребни попови лъжички.

Около жабите се навъртат безчувствени, жестоки раци. С дребните си пипала опипват дълго пред себе си и щом успеят да хванат малко жабче, бързо се връщат в леговището си, където изяждат плячката.

Младата ондатра посреща втора пролет. От първата помни много малко. Тогава лежеше в майчината бърлога и очакваше да се насуче. Може би поради това всички промени около залива възприема с такова радостно безпокойство и нетърпение. Наоколо клоните на дърветата вече са покрити със свежа зеленина. Само една висока стара топола оголя. На върха ѝ ясно се вижда празното гнездо. Един пролетен ден в него кацна черно-бяла птица. Дълго поправя гнездото с големия си клон, а като разпери криле и полетя над залива, ондатрата се гмурна във водата и от дъното продължи да наблюдава чудната птица.

В ранни зори щъркелът тракаше с дългия си клон, като че искаше

да събуди сънливците в гората, после потягаше гнездото и след това излиташе над речния ръкав. Нито веднъж не се спусна на дългите си крака в тихия залив и това поуспокои ондатрата.

След няколко дни в гнездото долетя още един щъркел. Първият го посрещна с пляскане на криле и тракане на клюна. От този ден двете птици започнаха системно да потягат гнездото, като носеха в дългите си клюнове суха трева, съчки и горски мъх.

Не след дълго започна да излита само едната птица, а другата оставаше в гнездото. Ондатрата редовно следеше полетите на щъркелите и не можеше да се избави от някакво лошо предчувствие. Като лягаше върху водата, гледаше да е прикрита между тръстиките, започна да отваря дори речните миди под водата и бързо ги изяждаше.

През последните няколко дни ондатрата усети и друго, непознато безпокойство. Но това нямаше нищо общо с големите птици от сухата топола. Нещо я потискаше и тя отиваше на лов все по-далече и по-далече от леговището си. При едно такова отдалечаване тя преживя смъртна опасност. Беше се спуснала по ръкава чак до устието му с голямата река. Вятърът донасяше до ноздрите ѝ мириса на разорана земя, а течението ставаше все по-бързо. Любопитното животно се гмурна, за да потърси нещо за ядене. Но изведнъж изтръпна, като видя под себе си грамадна мустаката риба. Бързо се обърна и заплува към плитчината. Мислеше, че там сомът няма да я преследва, но грешеше...

Изглежда, сомът не бе имал добър лов през нощта и се спусна след нея. Той силно замаха с опашка и изскочи над водата с разтворена уста. Още едно-две замахвания и ондатрата щеше да бъде между зъбите му...

В този момент във водата се мярна тъмна сянка. Ондатрата не ѝ обърна внимание, но сомът внезапно я остави и се спусна към дъното. От преследвач само за миг стана преследван.

Кафявата видра се увлече по едрия лов и се гмурна. Сомът бяга към дълбочините, знае, че видрата не може дълго да издържи без въздух и че само в бързината е неговото спасение. Но видрата му пресече пътя и го принуди да бяга към плиткото. Ондатрата бързо схвана положението. Тя беше спасена.

А видрата вече захапа белия корем на сома: Водата наоколо се оцвети червено. Ондатрата вече не гледаше. Но да бяга към брега не беше безопасно, и видрата влечеше натам своята плячка. Спусна се по течението, като рядко подаваше глава, за да си поеме въздух. Плуваше поблизо до левия бряг, но толкова се беше отдалечила от своя тих залив, че не можеше да мисли за връщане.

Ондатрата излезе на брега и се скри в гъстата растителност. Огледа се наоколо: мястото не беше подходящо, бреговете бяха ниски, течението – бързо. Изчака вечерната тъмнина и отново се спусна надолу.

Преди разсъмване се спря в широка плитчина и тук най-неочаквано се срещна с друга ондатра, малко по-голяма от нея. Вярна на инстинкта си, тя се гмурна под водата. След малко и другата ондатра се спусна на дъното и там двете животни се срещнаха.

Няколко мига се наблюдаваха, а след това едрият мъжкар се приближи, дори допря носа си до нейния. Младата ондатра се дръпна и бързо изплава на повърхността. Мъжкарят също подаде глава, но от другата страна на залива се показва още една мустаката глава. Възрастен мъжкар, по всяка вероятност загубил дружката си по време на топенето на ледовете, подскочи над водата и ядно изпищя.

Ондатрата се гмурна и отплува встрани, а двамата мъжкари се изравиха един срещу друг. Младият сметна, че достатъчно е заплашил пришълеца, обърна се и заплува към ондатрата. Но възрастният мъжкар силно го захапа за опашката и борбата започна. Животните се дращеха и блъскаха, докато успяха по-здраво да се захапят.

Младият стискаше хълбока на пришълеца. Старият се опитваше да захапе крака на съперника си. През това време женската ту се потапяше, ту изплуваше над водата. А двамата мъжкари бясно се блъскаха, водата около тях кипеше. Младият усети мирис на кръв и яростно нападна. Опита се да захапе отново пришълеца, но той не издържа нападението и побягна.

В широкия залив останаха двете млади животни. Ондатрата излезе на брега и започна кокетно да почиства кожуха си. А мъжкарят се опъна над водата и следеше всяко нейно движение. Скоро той безшумно се потопи, изнесе в муцуната си голяма речна мида и тържествено я поднесе на женската. Младата ондатра се поколеба дали да приеме подаръка. Тогава мъжкарят стисна със зъби черупката, разтвори я и отново я поднесе. Женската пое мидата, помириша я, сякаш никога досега не бе вкушвала нещо подобно, и колебливо започна да яде.

После двете животни дълго седяха едно до друго и оглеждаха залива. От другия бряг злобно ги следеше старият мъжкар. Раната силно го болеше, животното чувствуваше как постепенно губи сили и не може да се приближи до леговището си, но все надигаше глава и гледаше към двете млади животни.

Като се стъмни, женската първа скочи във водата, заплува около бреговете и скоро откри леговището на стария мъжкар. Двете животни

влязоха там и внимателно огледаха звездобразните коридори. Леговището беше просторно, но разхвърляно, на някои места бе нападала глина, тревата беше мухлясала и миришеше лошо. Ондатрите бързо излязоха от него. Женската заплува в кръг, а мъжкарят издаде странен звук и я последва.

Дълго се гониха из широкия залив. Ондатрата правеше осморки, а мъжкарят плуваше упорито след нея. По едно време женската се увлече и отплува много надолу. Мъжкарят се спусна да я догони, но не успя, излезе над водата и разгъна четирите си крака. Като видя, че вече не е преследвана, женската се върна, побутна го с муцунката си и отново побягна. Така гонитбата продължи до сутринта. Накрая младият мъжкар успя няколко пъти да изпъзни на гърба на женската и двете животни, поуспокоени, клекнаха в тръстиките. Като изгря слънцето, те загризаха сочната сърцевина на тръстиката и се прибраха в леговището на прогонения мъжкар.

След четири седмици, като настъпи отново пълнолуние, младата ондатра роди пет мънички създания. Родила ги във от леговището и след като старателно облиза всяко едно от тях, пренесе малките си в бърлогата.

От този ден за мъжкаря нямаше място в общото леговище. Наложено се да почисти и малката хралупа в близост до семейната бърлога и оттам да пази спокойния сън на малките.

След четири седмици майката ги изведе за първи път и започна да ги учи сами да се грижат за себе си. Мъжкарят се държеше встрани, а малките ондатри с тъмносиня козина неотстъпно следваха майка си.

Внезапно над широкия залив се разнесе викът на кукумявка. Ондатрата трепна и се гмурна под водата. Малките я последваха към горния отвор на леговището. Майката изчака да влязат, подаде внимателно глава и огледа залива. Кукумявката бе отлетяла, но водата в ръкава спадаше. Това повече разтревожи младата майка...

Лятното утро свари родителите в упорита работа. Ту единият, ту другият изплуваше от водата и изнасяше в муцуната си кал с водорасли за запушване на открития вход... През деня двете животни се скриха наблизо до леговището и от време на време поглеждаха наоколо. Женската няколко пъти влиза през долния вход, за да накърми малките си, и бързаше да излезе при своя другар.

Като се спусна нощта, двете животни продължиха започнатата работа. Затъпкаха здраво отвора и го замаскираха. Сега вече нито един хищник няма да може да подуши семейното леговище. А дори и да се

намери някой, животните ще имат достатъчно време да изведат малките си през долния вход в дълбоката вода, в средата на широкия тих залив.

КРАЙ

© 1975 Милан Райски
© 1978 Кирил Трайков, превод от словашки

Milan Rajski
Vlcia krv, 1975

Източник: <http://bezmonitor.com>, OCR: Victor

Ловни приключения

Milan Rajski
Vlcia krv
Přiroda, 1975

Редактор Янко Бъчваров
Художествен редактор Михаил Макариев
Корица Румен Ракшиев
Технически редактор Донка Бинева
Коректор Мария Стоева
Излязла от печат на 15. III. 1978 г.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1906>]